

THE LIBRARY
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK THAILAND

วรรณกรรมไทยรามัญจากคำมัลทรงคนอง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ

ปริญญานิพนธ์

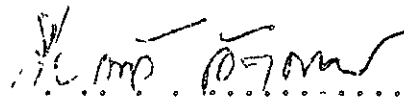
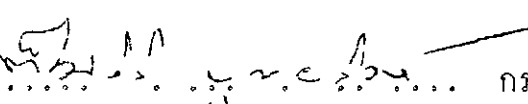
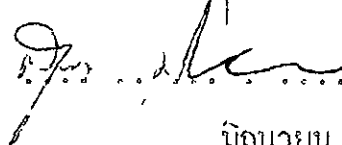
ของ

จันทร์ศรี สุปัญญากร

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มิถุนายน 2517

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้

...... ประธาน
...... กรรมการ
...... กรรมการ
มิถุนายน 2517

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี โดยความอุปการะจากผู้มีพระคุณหลายท่าน อาจารย์ คร. กิ่งแก้ว อัครถาวร ซึ่งกรุณาเป็นประธานควบคุมการวิจัย เป็นผู้ประสาน ความรู้ด้านวิชาคึกิชาวบาน ก่อให้ผุ้วิจัยสนใจศึกษาค้นนี้โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ เต็มสรี บุญสิงห์ อาจารย์ สุภา ปานเจริญ กรุณาให้คำปรึกษาและควบคุมการวิจัย ผุ้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ผุ้วิจัยได้รับความร่วมมือด้านการรวบรวมข้อมูลจากวิทยากรทุกท่านเป็นอย่างดี คุณยุพา ไส้เจริญ คุณฉวีวรรณ เปรมานุพันธ์ ไคช่วยแนะนำวิทยากรพร้อมทั้งให้กำลังใจ และช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูล คุณนิศยา บุญสิงห์ ช่วยติดต่อกับช่วยเหลือด้านการพิมพ์ ทำให้งานสำเร็จลงไปได้ ผุ้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

จันทร์ศรี สปัญญากร

สารบัญ

บทที่		หน้า
✓ 1	บทนำ	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษา	4
	ความสำคัญของการศึกษาคนควา	4
	ขอบเขตของการศึกษา	5
	ข้อตกลงเบื้องต้น	5
	คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ	5
	วิธีดำเนินการคนควา	6
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคนควา	6
✓ 2.	พินภูมิเกี่ยวกับท้องถิ่นและวิทยากร	11
	จังหวัดสมุทรปราการ	11
	อำเภอ เมืองพระประแดง	13
	ประวัติเมืองพระประแดง	13
	อำเภอพระประแดงปัจจุบัน	15
	ชาวรามัญในพระประแดง	17
	ตำบลทรงคนอง	19
	หมู่บ้านทรงคนอง	20
	วิทยากร	22
✓ 3.	ผลการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรม	25
	ตอนที่ 1 ประวัติ	27
	1.1 ประวัติชื่อสถานที่	28
	นคร เขื่อนขันธุ์	28

	คำบลทรงคนอง	29
	ลงเรือ	32
	หิวรอ	33
1.2	ประวัติประเพณี	35
	แข่งเรือ	35
	ปล่อยปลา	36
1.3	ประวัติพระมหากษัตริย์	37
	พระเจ้าตากสิน	37
1.4	ประวัติพระพุทธเจ้า และพระโพธิสัตว์	40
	พุทธประวัติ	40
	พระยาฉันทันต์ ส่วนวันที่ 1	47
	พระยาฉันทันต์ ส่วนวันที่ 2	47
1.5	เรื่องอิงประวัติทางพุทธศาสนา	50
	มัจฉริยะเศรษฐี	50
	หัวใจเปเรต	62
	ความฝันของพระเจ้าโกศล	79
	พระกัปปคนนินทา	89
	การการวะ	91
	พิมพ์พามาโทษ	92
ตอนที่ 2	นิทานไม่รู้จบ	99
	พรานกัณก	100
	เรื่องหน่ออุษัน	101

ตอนที่ 3	นิทานเรื่องสัตว์	105
	ความทะเยอทะยาน	106
	นกกระจาบ	108
✓ ตอนที่ 4	นิทานกัศ	110
	หนีนินทาไมพน	111
	คนใจบุญ .. .	113
	แรงจิตศรัทธา	114
	ลูกเขยงู	119
	ลูกสาวเศรษฐีกับโจร	121
	ลูกสาวเศรษฐีกับพรานขายเนื้อ	123
	เห็นกงจักรเป็นดอกบัว	126
	พรหมลิขิต	128
ตอนที่ 5	นิยาย	133
5.1	ปรากฏการณ์ในธรรมชาติ	134
	ราหู	134
5.2	บุคคล	135
	สมิงพระราม ส่วนวนที่ 1	135
	สมิงพระราม ส่วนวนที่ 2	139
	มังยอชวา	144
	มนุช	145
	มะกะโท ส่วนวนที่ 1	147
	มะกะโท ส่วนวนที่ 2	148

5.3	เรื่องสัตว์	153
	งเหลื่อมคล้ายพิษ	153
	ไก - เป็ด	154
	เกา	155
	ควายไม่มีฟันบน	155
	ปลิง	156
	จระเข้คาบคน	156
5.4	ชื่อ	158
	นาก	158
	ทศกัณฐ์	160
5.5	สถานที่	162
	กลองชวายนอย	162
	เจดีย์ชเวดากอง	163
	บางซมีน	166
✓ 5.6	ประเพณี	168
	ประวัติดงกรานต์ ส่วนวนที่ 1	169
	ประวัติดงกรานต์ ส่วนวนที่ 2	171
	ประวัติดงการปลอยปลา ส่วนวนที่ 1	172
	ประวัติดงการปลอยปลา ส่วนวนที่ 2	173
	ลอยกระทง	174
	ชงจระเข้ ส่วนวนที่ 1	175
	ชงจระเข้ ส่วนวนที่ 2	175
	แยงศพนมอญ	176

5.7	เกี่ยวกับการขกสมบัติ และโชคลาก	180
	ลายแทงเรื่องที 1	180
	ลายแทงเรื่องที 2 .. .	180
	ขกสมบัติ	181
	ไมใช่โชค	181
	ทับทิม	182
	กายายไคทอง	182
ตอนที่ 6	นิทานทรงเครื่อง	1
	ปลาบทอง	185
	จำปาทอง	189
	พิกลทอง สำนวนที 1	193
	พิกลทอง สำนวนที 2	194
	ปลาสลิก	205
	บุญบารมี	212
ตอนที่ 7	มขตลก	219
7.1	คนมอญ	220
	จอก	220
	วักก	221
	ไซเบี่ยง	222
	น้ำมันยาง	222
	เขิน .. .	223
	เผือก - ออย	224

บทที่ ๑	บทนำ	224
๑.๑	บทนำ	224
๑.๒	บทนำ	225
๑.๓	บทนำ	226
๑.๔	บทนำ	227
๑.๕	บทนำ	227
๑.๖	บทนำ	228
๑.๗	บทนำ	229
๑.๘	บทนำ	233
๑.๙	บทนำ	233
๑.๑๐	บทนำ	239
๑.๑๑	บทนำ	239
๑.๑๒	บทนำ	240
๑.๑๓	บทนำ	240
๑.๑๔	บทนำ	244
๒	สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ	253
๒.๑	ความมุ่งหมายในการศึกษา	253
๒.๒	วิธีดำเนินการ	253
๒.๓	สรุปผลการศึกษา	253
๒.๔	อภิปรายผล	254
๒.๕	ข้อเสนอแนะ	255
๓	บรรณานุกรม	259

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงวรรณกรรมไทยที่มีผู้ซ้ำกับเรื่องในท้องถิ่นอื่น	140
2	แสดงอนุภาควรรณกรรมที่ซ้ำกันในวรรณกรรมจากท้องถิ่นต่าง ๆ	145

บัญชีแผนที่

แผนที่

หน้า

1	แผนที่แสดงอาณาเขตจังหวัดสมุทรปราการ	157
2	แผนที่แสดงตำบลในอำเภอพระประแดง	158

ถึงแก่วัฒนการ อธิบายคำว่า ชาวบ้าน (fo'lk) และคติชาวบ้านว่า "ใครก็ตาม
ที่ตายทอดความรู้นั้นที่มีมาแล้วแต่ก็คำบรรพ์ใด ถือว่าเป็น folk ทั้งสิ้น folk จะเป็น
รัฐมนตรี อธิบดี ข้าราชการ หรือนิสิตนักศึกษาก็ได้..."

ในเรื่องของการศึกษา ใครสนใจอะไรก็ต้องศึกษาสิ่งนั้น ถ้าเราศึกษาคติชาวบ้านก็หมายความว่าเราสนใจเรื่องคนในแง่ความรู้สึกนึกคิด และวิธีแสดงออกด้วยกายวาจา หรือสิ่งที่เขาผลิตขึ้น นักสังคม นักจิตวิทยาเขาก็มีแง่ศึกษาของเขาต่างหากออกไป นักคติชาวบ้านมีแง่หรือมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาคุณสมบัติจากเรื่องว่า หรือสรรพคุณที่ถ่ายทอดกันควายปากมาหลายชั่วคน
2. ศึกษาสิ่งที่มีมนุษย์คิด อวัตรที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยที่วิจิตรการผลิตหรือสร้าง

วัตถุนั้น ๆ ก็ได้รับมาจากการถ่ายทอดกันด้วยปากอีกเหมือนกัน

รวมความไควา คคิขรวบำนกั เป็นวิชาทวาควยศิลปะประะเพณืทวาคดกั่นนวยปาก"๑

ผู้ศึกษาคติชาวบ้านอาจเป็นทั้งนักวรรณคดีวิจารณ์ นักจิตวิทยา นักประวัติศาสตร์ นักจิตวิทยา และนักสุนทรียศาสตร์ ทั้งนี้แล้วแต่จุดมุ่งหมายเฉพาะ ในประวัติศาสตร์ของข้อมูลที่ได้มานั้น ข้อมูลทางคติชาวบ้านจึงมีความสำคัญต่อการศึกษาร่วมกับนักวิชาการอื่น ๆ ได้ เช่น การศึกษาภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยาและวรรณคดี เพราะคติชาวบ้านก็คือวัฒนธรรมท้องถิ่นอันรวมทุกสิ่งซึ่งเป็นมรดกตกทอดกันมาของมนุษย์ "ในแง่จิตวิทยา วัฒนธรรมของสังคมใด ๆ คือผลรวมของแนวความคิด ปฏิริยาความเคยชินแห่งความประพฤติ ปฏิบัติซึ่งสมาชิกแห่งสังคมนั้น ได้มาจากการสอนหรือการเลียนแบบ และเป็นสิ่งสามัญสำหรับทุกคน"

¹กิ่งแก้ว อัคราทร "คติชาวบาน" คัมภีร์วิชาภาษาไทยเล่ม 3 หน้า 309 - 310.

๒. ๒๕๖๑ มาลากุล และวิภาวรณ์ มนุนิจิ แปล เชอซาตึกิกับวัฒนธรรม หน้า 28.

✕ ข้อมูลทางวัฒนธรรม มี 3 ประเภท คือ

1. ประเภทโชดอยคำ ไคแกคำพูด โวหาร สุภาษิต คำพังเพย
ปริศนาคำทาย วรรณกรรมท้องถิ่น เพลง บทกลอนต่าง ๆ
2. ประเภทไม้โชดอยคำไคแกผลิตภัณฑ์ทางวัตถุ สถาปัตยกรรม การปลูก
สร้างบ้านเรือน วัตถุศิลปะอื่น ๆ รวมทั้งอากัปกิริยาทาง
3. แบบผสมระหว่างประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 เช่น การฟ้อนรำ
การละเล่น เป็นต้น

/ วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นแขนงหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นเรื่องเล่าสืบทอดมาช้านานก่อน
ประวัติศาสตร์ และเป็นที่ยอมรับหลายทั่วไป เนื้อเรื่องอาจแตกต่างกันไปตามเวลาและสถานที่
ทั้งนี้เพราะการถ่ายทอดกันทางมุขปาฐะ ผู้เล่าอาจคิดเติมเอาเองบ้าง ทั้งชนบทรอบนิยมนำ
แตกต่างกันของท้องถิ่นเป็นส่วนที่ทำให้เรื่องต่างกันไปได้

กุหลาบ มลลิกะมาส กล่าวถึงวรรณคดีและวรรณกรรมท้องถิ่นว่า "วรรณคดีและ
วิจารณ์ศิลป์เป็นศิลปะประจำชาติเกิดจากบุคคลกลุ่มน้อยซึ่งมีอัจฉริยภาพพิเศษ มีการอบรมพิเศษใน
การบันทึกลงงานของเขามีคุณภาพพิเศษ ส่วนคหิชาชาวบ้าน และนิทานชาวบ้านเป็นสมบัติของคน
ธรรมดาตามพื้นบ้านพื้นเมืองทั่วไปซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ คหิชาชาวบ้านเป็นเครื่อง
แสดงระดับวัฒนธรรม ศีลธรรม ความเชื่อถือ ความต้องการ แนวความคิด อุดมคติ และ
สิ่งอื่น ๆ อีกหลายประการ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เป็นเครื่องมือกลั่นกรองของสภาพชีวิต
และสังคมของคนในถิ่นต่าง ๆ ตามคติและเวลาที่ล่วงมา จึงเป็นที่ประมวลไว้ซึ่งความเป็นชาติ
อย่างแท้จริงของแต่ละชาติแต่ละภาษา วรรณคดีสำคัญ ๆ หลายเรื่องก็มีที่มาจากเรื่องของ
ชาวบ้านนี้เอง การพิจารณาอย่างผาดเผินอาจทำให้ไม่สนใจอย่างแท้จริงเห็นว่า คหิชาชาวบ้าน
และนิทานชาวบ้านเป็นเรื่องเล็กน้อยและพื้น ๆ ไปก็อาจเป็นได้ แต่โดยแท้จริงแล้วมีคุณสมบัติ
อันควรแก่การศึกษาให้ลึกซึ้ง เพื่อความรู้ความเข้าใจในมนุษย์และสังคมของมนุษย์ยิ่งขึ้น" H

* อำเภอพระประแดง เป็นแหล่งหนึ่งที่มีชาวไทยเชื้อสายรามัญตั้งถิ่นฐานอยู่มาก คนเหล่านี้ บางกลุ่มยังใช้ภาษารามัญพูดกันภายในกลุ่ม และใช้ภาษาไทยสื่อสารกับคนไทยหมู่อื่น ๆ สำหรับชนเชื้อสายรามัญรุ่นใหม่ ๆ ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทย เพราะได้รับการศึกษาตลอดจนประกอบการทำงานเช่นเดียวกับคนไทยอื่น ๆ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าชาวพระประแดงยังทรงรักษานมประเพณี ธรรมเนียม อันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนไว้อย่างหลากหลาย เป็นต้นว่า เกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือน การทำบุญ การแต่งกาย การละเล่นพื้นเมือง เช่น สะบ้า และ ทะแยมอญ เป็นต้น

ผู้ศึกษาพิจารณาเห็นว่าชนเชื้อสายรามัญที่มีถิ่นฐานอยู่ที่พระประแดง เป็นกลุ่มชนที่น่าสนใจศึกษาลักษณะความเป็นอยู่ แนวคิด และคตินิยม ประกอบกับความตระหนักในความสำคัญ และคุณค่าของวิชาการศึกษาบ้าน โดยเฉพาะเกี่ยวกับวรรณกรรมที่พึงได้จากท้องถิ่น จึงได้เลือกศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นของชนเชื้อสายรามัญในตำบลทรงคนอง ซึ่งอาจถือว่าเป็นตัวแทนของชาวพระประแดงได้ *

✓ ความมุ่งหมายในการศึกษา

1. เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านของชนเชื้อสายรามัญ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อจำแนกประเภทของวรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้โดยพิจารณาตามรูปแบบ (Form) ของเรื่อง
3. ศึกษาและวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้ ว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ และแนวคิดของชนในท้องถิ่นนั้นอย่างไร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นการเผยแพร่เรื่องพื้นเมืองของชนเชื้อสายรามัญ ตำบลทรงคนอง ซึ่งหาอ่านยาก เพราะเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่น ถ่ายทอดกันด้วยปาก

2. พันภูมิเกี่ยวกับท้องถิ่นและประชากรในการศึกษา เรื่องวรรณกรรมไทยรามัญจากคำบลทรงคนองนี้ จะเป็นพื้นฐานสำหรับผู้สนใจศึกษาวัฒนธรรมแขนงอื่นของชนท้องถิ่นนี้ต่อไป
3. การศึกษาครั้งนี้จะเป็นตัวอย่างหนึ่งของภาคปฏิบัติตามแนวทางการศึกษาวิชาคติชาวบ้าน (Folklore) อันเป็นวิทยาการซึ่งเพิ่งเริ่มก่อตั้ง และเป็นที่สนใจศึกษาของนักภาษาและวรรณคดีในประเทศไทย
4. ผลการศึกษาครั้งนี้อาจใช้ประกอบการศึกษารายวิชาคติชาวบ้านแก่ผู้ศึกษาแขนงวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และระดับปริญญาโท
5. วรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้จากการศึกษาครั้งนี้ อาจนำไปเป็นประโยชน์ต่อการวิจารณ์วรรณคดีแบบฉบับที่มีอยู่ได้

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะรวบรวมข้อมูลที่เป็นเรื่องถ่ายทอดทางมุขปาฐะ รวบรวมเฉพาะข้อมูลประเภทนิทาน นิยาย และประวัติ

วิทยาการผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ไม่จำกัดเพศ เลือกจากชนเชื้อสายรามัญ ในคำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ขอตกลงเบื้องต้น

วิทยาการจำนวนหนึ่ง ซึ่งผู้ศึกษาใช้เป็นผู้ให้ข้อมูลนั้นถือว่าเป็นตัวแทนของชนเชื้อสายรามัญในคำบลทรงคนอง

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

วรรณกรรมไทยรามัญ หมายถึง เรื่องที่ถ่ายทอดทางมุขปาฐะโดยชนเชื้อสายรามัญในคำบลทรงคนอง ประกอบด้วยเรื่องเล่าที่เป็นนิทาน นิยาย และประวัติ

ชนเชื้อสายรามัญ หมายถึง ชาวไทยซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชาวมอญ แต่ปัจจุบันมีเชื้อชาติและสัญชาติเป็นไทยแล้ว

มุขปาฐะ หมายถึงการบอกเล่าหรือถ่ายทอดควยวาจา

✓ วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการศึกษารั้งนี้ จะวิเคราะห์ จัดกระทำ และนำเสนอผลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากวิทยากร จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของชาวทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

เอกสารอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า ได้จากแหล่งต่าง ๆ คือ

ที่ว่าการอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ คือ เครื่องบันทึกเสียง และแถบบันทึกเสียง ประมาณ 20 ม้วน

วิธีการรวบรวมข้อมูลทำดังนี้

1. สัมภาษณ์วิทยากรและใช้เครื่องบันทึกเสียงบันทึกข้อมูลไว้

2. ถอดข้อความจากแถบบันทึกเสียง โดยรักษาคำเดิมไม่เปลี่ยนแปลงเลย

เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ตามแนวทางของวิชาคติชาวบ้าน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอ. การร์ และพันตรี อี. ไฮเคนฟาเคน¹ ศึกษาเกี่ยวกับชนเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย ได้แบ่งประเภทกลุ่มชนต่าง ๆ ในไทย เป็น 8 เผ่า คือ

¹เอ. การร์ และพันตรี อี. ไฮเคนฟาเคน ชาติวงศ์วิทยาว่าควยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย 47 หน้า.

1. เปานิกิริโต
2. เปาอินุโคเนเซียน
3. เปามอญเขมร
4. ญวน
5. เปาทีเบต -- พม่า
6. เปาไทย
7. เปาจีน
8. ผีตองเหลือง หรือ ยูนปรี

มอญเป็นชนอยู่ในเขมร — เขมร ปัจจุบันพวกมอญเหล่านี้ใช้ภาษาไทยได้ดี มีบางพวกที่ยังนิยมภาษาของตัวเองบ้าง บางพวกก็พูดภาษามอญไม่ได้เลย

สุก แสงวิเชียร¹ ได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติคนมอญในประเทศไทยในปัจจุบันว่า คนมอญที่เข้ามาอยู่ในไทยได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างดี มีใช้ในฐานะเชลยศึก การเข้ามาของมอญครั้งสำคัญคือสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี พ.ศ. 2317 ได้แก่มอญที่มีพระยาเจ่ง (ต้นสกุลคชเสนี) เป็นหัวหน้า และอีกครั้งในรัชกาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พ.ศ. 2353 จนเชื้อสายมอญที่พระประแดงก็สืบเชื้อสายมาจากขะแม่มอญที่อพยพเข้ามาในไทยทั้งสองคราวนี้ โดยเฉพาะผู้รักษาเมืองนครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง) ท่านแรกคือ พระยานครเขื่อนขันธ์รามัญราชชาติเสนาศรีวิสิทธิ์สงคราม (สมิงทอมา) เป็นบุตรของพระยามหาโยธา (เจ่ง) ปัจจุบันปัญหาเรื่องมอญเป็นชนหม่นหมองในไทยไม่มีเลย

เฉลิม สุขเกษม² ได้ค้นคว้าและเรียบเรียงเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน กล่าวถึงรายละเอียดของท้องที่ต่าง ๆ ได้เสนอประวัติความเป็นมาของอำเภอพระประแดง และประเพณีตรุษสงกรานต์ แห่ปลา ปลอยนก ประเพณีการแข่งขันเรือ ประเพณีการเล่นสบ้า รวมทั้งลงความเห็นเห็นว่าชาวพระประแดงเป็นผู้เคร่งครัดในระเบียบ ประเพณีและศาสนายิ่งนัก

¹ สุก แสงวิเชียร "มอญในปัจจุบัน" มอญในอดีตและปัจจุบัน หน้า 52 — 68.

² เฉลิม สุขเกษม สมุทรปราการ 200 หน้า.

สมบัติ พลายน้อย¹ ศึกษาค้นคว้าเรื่องรามัญ โดยสอบถามจากชาวรามัญ และสอบ
คนจากพงศาวดาร และจดหมายเหตุ เสนอเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ประเพณี
ธรรมเนียม การละเล่น ตลอดจนนิทานของรามัญ

นิทานจำนวน 20 เรื่องที่น่าสนใจนั้น ได้นำมาตามที่มีบันทึกไว้เป็นภาษารามัญบาง
ภาษาอังกฤษบาง และเป็นเรื่องที่ฟังมาจากการบอกเล่าบ้าง ผู้เขียนให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับนิทาน
เหล่านี้ว่า โดยส่วนรวมแล้วบางเรื่องคล้ายนิทานเขมร บางเรื่องคล้ายนิทานไทย แต่จะต่าง
กันโดยส่วนปลีกย่อย

* ทางด้านการศึกษาโดยแนวทางคติชาวบ้าน และวรรณกรรมท้องถิ่นนั้น จอห์น เอฟ
คูเบอร์² (John F. Cuper) กล่าวว่า คติชาวบ้านในความหมายกว้างหมายถึงชนบธรรมเนียม
จารีตประเพณีทั้งหมด รวมถึงความเชื่อที่คนยึดถือสืบกันมา เรื่องเล่า ศิลปะ สถาปัตยกรรม
เพลง ระบาย การละเล่น ศาสนา ล้วนเป็นคติชาวบ้านทั้งสิ้น แต่ในความหมายเฉพาะที่นำมา
ใช้กัน คติชาวบ้านจะหมายถึงวรรณกรรมที่ไม่ได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ถ่ายทอดโดยการ
บอกเล่าไม่ทราบแหล่งกำเนิดและผู้ประพันธ์แน่นอน

จอห์น เอฟ คูเบอร์ แบ่งประเภทของคติชาวบ้านเป็น 5 ประเภท คือ

1. ตำนาน (The Myth) เป็นเรื่องเก่าแก่ที่อธิบายชีวิตและปรากฏการณ์
ทางธรรมชาติ ตำนานสัมพันธ์กับลัทธิศาสนา เรื่องตำนานเกิดขึ้นเพราะความไม่เข้าใจใน
ธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่
2. เรื่องคติ (Fable) สอนแนวทางดำรงชีวิตแก่คน ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง
เกี่ยวกับสัตว์ และจบลงด้วยคติสอนใจในที่สุด
3. นิยาย (Legend) เป็นเรื่องสอนใจเช่นกัน แต่ให้ความรู้ลึกกว่าเป็นเรื่อง
จริงมากกว่านิทานคติ นิยายเป็นเรื่องที่มีทั้งเค้าเรื่องจริง และเหตุการณ์ที่เกินจริงผสมกันอยู่ *

¹สมบัติ พลายน้อย เล่าเรื่องพม่ารามัญ 459 หน้า.

²John F. Cuper, "Folklore," The World Book Encyclopedia, Vol. 6
p. 282 - 283.

* 4. เทพนิยาย (The Fairy Tale) เป็นเรื่องเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน จะกล่าวถึงดินแดนมหัศจรรย์ และเรื่องราวของการใช้อิทธิฤทธิ์ของเทพทั้งหลาย

5. ประเภทอื่น ๆ (Other Forms) เช่น เพลงชาวบ้าน สุภาษิต คำพังเพย ปริศนา มุขตลก กลอนชาวบ้าน กลอนและบทกรองสำหรับเด็ก

จะเห็นได้ว่า จอห์น เอฟ. คูเปอร์ เน้นความสำคัญของนิทานว่าเป็นแขนงสำคัญของคติชาวบ้าน

สตีท ทอมป์สัน¹ (Stith Thompson) กล่าวถึงวิธีแบ่งนิทานชาวบ้าน 4 วิธี คือ

1. การแบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ (Area)
2. การแบ่งตามรูปแบบของนิทาน (Form)
3. การแบ่งตามแบบเรื่องของนิทาน (Type)
4. การแบ่งนิทานตามอนุภาค (Motif)

รูปแบบ (Form) ของนิทานจำแนกได้เป็น

1. เทพนิยาย (Fairy Tale) เป็นเรื่องค่อนข้างยาว เนื้อเรื่องประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ อภินิหาร จบลงด้วยตัวเอกของเรื่องมีความสุขสมปรารถนา

2. นิยาย (Local Legend) เป็นเรื่องที่ผู้เล่าอ้างว่าจริง อ้างอิงถึงสถานที่และบุคคลที่มีจริง ๆ แต่อาจประกอบด้วยเรื่องที่เกิดขึ้นจริงไปบ้าง ไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์แน่นอน

3. ตำนาน (Myth) เป็นเรื่องที่เล่าถึงความเป็นมาของธรรมชาติ บางทีเกี่ยวกับคน สัตว์ โดยมากเป็นการเล่าถึงต้นกำเนิด อันสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา

4. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) ตัวเอกในนิทานเป็นสัตว์ที่มีความคิด และการกระทำตลอดจนพูดจาได้เหมือนคน ถ้าเป็นเรื่องที่มุ่งสอนคติธรรมก็เรียก นิทานคติ (Fable)

5. ประเภทมุขตลก (Jest) *

¹ Stith Thompson, The Folktale, 510 pp.

* กิ่งแก้ว อัคราการ¹ ได้รวบรวมและศึกษาวรรณกรรมจากหมู่บ้านในคำบสนาป่า
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้วรรณกรรม 5 ประเภท คือ

1. นิทานคือเรื่องเล่าทั่วไป มีใจจูงใจแสดงประวัติความเป็นมาของอะไร
จุดใหญ่เล่าเพื่อความสนุกสนาน บางครั้งก็สอดแทรกคติเพื่อสอนใจไปด้วย
นิทานที่รวบรวมได้แบ่งตามเนื้อหา โวหาร และโครงสร้างออกเป็น 6 ชนิด
คือ นิทานไม่รู้จบ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานคติ มขตลก เรื่องโม้ และนิทานทรงเครื่อง
2. นิยาย คือเรื่องเล่าที่สมมุติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงประวัติความเป็นมาของ
สิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเป็นพืชพันธุ์สัตว์หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติก็ได้
3. ประวัติ คือเรื่องที่มุ่งแสดงประวัติบุคคลหรือสถานที่ เป็นเรื่องซึ่งมีความ
จริงทางประวัติศาสตร์
4. แหล่ง เป็นบทร้องซึ่งหมอขวัญใช้ในงานต่าง ๆ
5. มหาภาพย์ ได้แก่เรื่องรามเกียรติ์

กุหลาบ มัลลิกะมาส² ได้เสนอคุณค่าของคหิชาชาวบ้านว่า การศึกษาคหิชาชาวบ้านช่วย
ให้รู้ศึกษารากและเข้าใจสภาพของชีวิต และวัฒนธรรมของมนุษย์โดยทั่วไปได้ดีขึ้น เป็นเรื่อง
กล่อมเกล่าจิตใจ และสอนหลักปฏิบัติแก่คนในสังคม ช่วยให้การศึกษาศาชาวิชาอื่น ๆ เช่น
ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วรรณคดี กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นเครื่องให้ความ
บันเทิงใจแก่คนทั่วไปด้วย *

¹ กิ่งแก้ว อัคราการ วรรณกรรมจากบ้านใน 444 หน้า. , 4/14

² กุหลาบ มัลลิกะมาส คหิชาบ้าน 268 หน้า.

บทที่ 2

พินภูมิเกี่ยวกับท้องถิ่นและวิทยาการ

จังหวัดสมุทรปราการ

จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา จึงมีชื่อสามัญเรียกทั่ว
อำเภอเมืองว่าปากน้ำ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของกรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ
934 ตารางกิโลเมตร

จำนวนพลเมืองตามหลักฐานทางทะเบียนราษฎร เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2511
มีจำนวนพลเมือง 307,939 คน (ชาย 154,474 คน หญิง 153,465 คน)¹

จังหวัดสมุทรปราการมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือติดต่อกับกรุงเทพมหานคร

ทิศใต้ติดต่อกับอ่าวไทย

ทิศตะวันออกติดต่อกับอ่าวบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตกติดต่อกับเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร และอำเภอเมือง

จังหวัดสมุทรสาคร

การปกครองของจังหวัดสมุทรปราการแบ่งเป็น 4 อำเภอ คือ

1. อำเภอเมืองสมุทรปราการ มี 13 ตำบล
2. อำเภอพระประแดง มี 13 ตำบล
3. อำเภอบางพลี มี 9 ตำบล
4. อำเภอบางบ่อ มี 8 ตำบล

ภูมิประเทศของจังหวัดนี้ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีลำคลองมาก ตอนอยู่ใกล้
ชายฝั่งทะเล บางแห่งจึงมีน้ำท่วมถึง และน้ำเค็มจัดในฤดูแล้ง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นาและสวน

¹เฉลิม สุขเกษม สมุทรปราการ หน้า 36.

✕ ราษฎรประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ ตามชายฝั่งทะเลมีป่าสน ไม้ปรัง ไม้โกงกาง เหมาะแก่การเผาถ่าน และยังมีการทำป่าจากซึ่งมีอยู่ทั่ว ๆ ไปตามย่านน้ำทะเลขึ้นถึง จากมณฑลจึงเป็นสินค้าสำคัญอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ราษฎรยังมีอาชีพทำการประมงทั้งน้ำเค็มและน้ำจืด มีการชกบ่อเลี้ยงปลา และบ่อล่อปลา ทำนาเกลือ ทำนาเกลือ และเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ ปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากในเขตจังหวัดสมุทรปราการ โดยเฉพาะในอำเภอพระประแดง การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจึงเป็นอาชีพสำคัญอีกอย่างหนึ่งของชาวสมุทรปราการ

การคมนาคมติดต่อภายในจังหวัด และการติดต่อกับจังหวัดอื่นนับว่าสะดวกเร็วมาก ทางน้ำ มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านอำเภอพระประแดง และอำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นทางคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้มีคลองที่สำคัญ ๆ คือ คลองสรรพสามิต คลองสำโรง และคลองคาน

ทางบก มีถนนที่สำคัญติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ

1. ถนนบางนา - ชลบุรี เป็นทางหลวงไฮเวย์จากสี่แยกบางนา กรุงเทพมหานคร ตัดไปจังหวัดชลบุรี ผ่านอำเภอบางพลี และบางมอ
2. ถนนสุขุมวิท เป็นทางหลวงแผ่นดินจากกรุงเทพมหานครผ่านจังหวัดสมุทรปราการติดต่อไปจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด
3. ถนนสุขสวัสดิ์ เป็นเส้นทางใหม่ติดต่อกจากวงเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผ่านอำเภอพระประแดง ไปป้อมพระจุลจอมเกล้า

ดินฟ้าอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดสมุทรปราการนั้น ไม่ร้อนจัด และไม่หนาวจัด เพราะลมทะเลและไอน้ำจากอ่าวไทยช่วยบรรเทาความร้อนความหนาว จึงจัดเป็นจังหวัดที่อากาศดีเหมาะสำหรับการพักผ่อน

สมุทรปราการ เคยเป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่งตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา เป็นเมืองที่สำคัญมาทุกยุคทุกสมัยเพราะเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเล สมัยรัตนโกสินทร์ได้มีการสร้างป้อมปราการต่าง ๆ เพื่อป้องกันข้าศึก

ปัจจุบันจังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เนื่องจาก การคมนาคมสะดวก อากาศดี มีสถานที่น่าเที่ยว เช่น สว่างนิวาส เมืองโบราณ ฟาร์มจระเข้ ✕

* เป็นต้น จึงมีผู้คนเดินทางมาพักผ่อน และทัศนศึกษาเป็นจำนวนมาก โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ก็เป็นสถานที่ที่มีผู้มาขอชมกิจการ เป็นทัศนศึกษาอยู่เสมอ ในเทศกาลต่าง ๆ ของชาวสมุทรปราการ เช่น การแข่งเรือ งานสงกรานต์ งานโยนบัว รั้วบัว เป็นต้น ก็มีประชาชนจากจังหวัดอื่นมาร่วมสนุกมากมาย

สัญลักษณ์ของชาวสมุทรปราการก็คือ พระสมุทรเจดีย์ ตั้งอยู่ปลายสุดของปากน้ำเจ้าพระยา ประชาชนทั่วไปมักเรียกกันว่า พระเจดีย์กลางน้ำ เป็นศูนย์สถานที่ชาวสมุทรปราการ และประชาชนในจังหวัดใกล้เคียงเคารพนับถือกันมาก ทุก ๆ ปีจะมีงานนมัสการพระสมุทรเจดีย์ *

อำเภอพระประแดง

ประวัติเมืองพระประแดง

พระประแดงเป็นเมืองเก่าแก่ เดิมเป็นเมืองของขอม ชื่อว่า "เมืองพระประแดง" ตั้งอยู่ปากคลองพระโขนง ริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นเมืองปากน้ำครั้งขมยังมีอำนาจ ในเวลานั้นทะเลยังอยู่ลึกเข้ามา การที่ใช้ชื่อว่าพระประแดงนั้น เพราะคำว่า "ประแดง" หรือ "บาแดง" แปลว่า คนเดินทราย คนนำข่าวสาร หมายความว่าพระประแดงเป็นเมืองหน้าด่านทางน้ำ เมื่อมีเหตุการณ์ใด ๆ ก็มีหน้าที่นำข่าวสารไปแจ้งแก่เมืองหลวงคือละโว้ ต่อมาแผ่นดินชายฝั่งน้ำ งอกออกไป เมืองพระประแดงอยู่ห่างจากปากน้ำมาก จึงเกิดเมืองสมุทรปราการ ขึ้นเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลแทนในสมัยพระเจ้าทรงธรรม

พระประแดงมีฐานะเป็นเมืองมาแต่คนสมัยกรุงศรีอยุธยา มีการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งตัวเมืองหลายครั้ง และร้างไปเมื่อราว พ.ศ. 2310 หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าครั้งที่ 2 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้โปรดฯ ให้รื้อกำแพงเมืองพระประแดงไปสร้างกำแพงกรุงธนบุรี เมืองพระประแดง เดิมจึงสิ้นซากตั้งแต่นั้นมา

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายเรื่องเมืองพระประแดงไว้ใน สารานุกรมไทยว่า

"เรื่องเมืองพระประแดงกับทั้งศาลเจ้าพระประแดงซึ่งทรงปรากฏนั้น หม่อมฉันเคยพบเก่าแก่อนพอจะทูลไว้ได้ เมืองพระประแดงนั้นเป็นเมืองตั้งเมื่อสมัยพวกขอมครองเมืองละโว้"

สำหรับรักษาปากน้ำ ปากน้ำในสมัยนั้นก็เรียกว่า "ปากน้ำพระประแดง" ซึ่งยังปรากฏอยู่ในหนังสือพระราชพงศาวดาร (ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 1 หน้า 101) คอนรัชกาลสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช ตัวเมืองพระประแดงตั้งอยู่ที่ริมแม่น้ำปากตะวันออก อยู่ใกล้ ๆ กับวัดมหาธาตุและศาลเจ้าพระประแดงคังทรงคำริ และเคยเป็นเมืองมีปราการก่ออิฐ ขอนี้มีปรากฏอยู่ในหนังสือพระราชพงศาวดาร (ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 3 หน้า 58) ว่า พระเจ้ากรุงธนบุรีให้ไปเรือเอาอิฐกำแพงเมืองพระประแดงมาก่อปราการพระนคร เมื่อแรกตั้งพระประแดงนั้น ชายทะเลเห็นจะยังอยู่ใกล้เมืองพระประแดง จำเนียรกาลนานมาแผ่นดินกรุงกษัตริย์ทะเลห่างเมืองพระประแดงไปโดยลำดับ จนเมืองพระประแดงไม่เหมาะสำหรับรักษาปากน้ำ จึงตั้งเมืองสมุทรปราการขึ้นแทนในสมัยกรุงศรีอยุธยา.. เพราะตั้งเมืองสมุทรปราการที่บางเจ้าพระยา เมื่อย้ายพนักงานปกครองลงไปอยู่ที่เมืองสมุทรปราการแล้ว เมืองพระประแดงเดิมก็เป็นเมืองร้างต่อมา"¹

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงเห็นความจำเป็นที่จะป้องกันศัตรูที่จะลงล้าเข้ามาทางทะเล จึงโปรดฯ ให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทลงไปสำรวจบริเวณปากน้ำเจ้าพระยาเพื่อที่จะสร้างเมืองขึ้น กรมพระราชวังบวรฯ ทรงเลือกพื้นที่แถบฉลัโพธิ์ ระหว่างกรุงเทพฯ กับสมุทรปราการ เป็นที่สร้างเมือง ได้สร้างป้อมขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2352 ชื่อ "ป้อมวิทยาคม" แต่การสร้างยังไม่แล้วเสร็จ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกก็สวรรคต

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงดำเนิการก่อสร้างป้อมและเมืองต่อ โดยโปรดฯ ให้กรมพระราชวังบวร เสนานุรักษ์ เป็นแม่กองในการก่อสร้าง เมื่อ พ.ศ. 2357 แล้วตัดเอาท้องที่บางส่วนของกรุงเทพมหานคร และสมุทรปราการรวมกันตั้งเป็นเมืองใหม่ พระราชทานชื่อว่า "เมืองนครเขื่อนขันธ์" ในพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 2 กล่าวความตอนนี้ไว้ว่า

¹ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามุขกรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาบำรงภูวณภาพ สาส์นสมเด็จ เล่ม 12 หน้า 260 - 261.

"จุลศักราช 1176 ปีกอก ฉศก เป็นปีที่หก เมื่อเดือนห้าขึ้นหรงพระราชดำริว่า
ที่ลัคน์โพธิ์นั้น กรมพระราชวังบวรสถานมงคลแผนดินพระเจ้าหลวงลงไปทำยังค้างอยู่ จะเป็น
ที่ไว้อใจแก่การศึกษาสงครามทางทะเลมิได้ จะต้องทำเสียให้แล้ว จึงโปรดให้สมเด็จพระอนุชาธิป
พระมหาอุปราชฝ่ายหน้า เป็นแม่กองลงไปทำเมืองขึ้นที่ปากลัด ตัดเอาแขวงกรุงเทพมหานครแล
แขวงเมืองสมุทรปราการ พระราชทานชื่อว่าเมืองนครเขื่อนขันธ์ ยกเอาครัวรามัญเมืองปทุมธานี
พวกพระยาเจรงลงไป ชายฉกรรจ์สามร้อยคนกับครอบครัวด้วย..."¹

ต่อมา พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้เปลี่ยนนาม
นครเขื่อนขันธ์ เป็นจังหวัดพระประแดง เพื่อรักษาชื่อพระประแดงเดิมซึ่งเป็นเมืองมีความสำคัญ
มาแต่ก่อน ครั้นเกิดเศรษฐกิจตกต่ำในปี พ.ศ. 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
โปรดฯ ให้ยุบจังหวัดพระประแดงเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2485 จังหวัด
สมุทรปราการถูกยุบไปขึ้นกับจังหวัดพระนคร จนถึง พ.ศ. 2489 จึงกลับยกเป็นจังหวัดสมุทร
ปราการอีก อำเภอพระประแดงจึงกลับมาขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการตามเดิมจนบัดนี้

อำเภอพระประแดงปัจจุบัน

ปัจจุบันพระประแดงเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่
ตำบลตลาด ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ของอำเภอมีทั้งสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา
มีอาณาเขตติดต่อกับ

ทิศเหนือติดต่อเขตยานนาวา และเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันออก และทิศใต้ติดต่ออำเภอเมือง สมุทรปราการ

ทิศตะวันตกติดต่อเขตราชนครินทร์ กรุงเทพมหานคร

อำเภอนี้มีพื้นที่จำนวน 6,558 ตารางกิโลเมตร หรือ 40,987 ไร่ แยกได้เป็นเนื้อที่
ปลูกมะพร้าวและต้นไม้อื่น ๆ 25,425 ไร่ เนื้อที่ทำนา 7,345 ไร่ เนื้อที่เพื่อการอื่น ๆ
8,217 ไร่ มีพลเมืองทั้งสิ้น 56,699 คน²

¹เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 หน้า 61 - 62.

²เฉลิม สุขเกษม สมุทรปราการ หน้า 118.

อำเภอพระประแดง แบ่งการปกครอง เป็น 13 ตำบล คือ

1. ตำบลตลาด	2. ตำบลทรงคนอง
3. ตำบลบางฟุ้ง	4. ตำบลบางยอ
5. ตำบลบางกอบัว	6. ตำบลบางกะเจ้า
7. ตำบลบางกะสอบ	8. ตำบลบางน้ำผึ้ง
9. ตำบลบางจาก	10. ตำบลบางครุ
11. ตำบลบางหัวเสือ	12. ตำบลบางหญ้าแพรก
13. ตำบลสำโรงใต้	

การคมนาคมในอำเภอสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ ทางน้ำมีแม่น้ำเจ้าพระยา และ ลำคลองต่าง ๆ มากมาย มีเรือยนต์โดยสารและเรือยนต์บรรทุกสินค้าแล่นไปมาระหว่างตำบล ภายในอำเภอ รวมทั้งติดต่อกับอำเภอ และจังหวัดอื่น ๆ ด้วย มีเรือยนต์โดยสารและแพขนานยนต์ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาตอนหน้าว่าการอำเภอ เป็นเส้นทางผ่านสำหรับประชาชนไปยังจังหวัดอื่น ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ระยอง เป็นต้น

ทางบกนั้นในตัวอำเภอมีถนนหลายสาย ทั้งที่ติดต่อกันภายในอำเภอ และติดต่อกับจังหวัดสมุทรปราการ และกรุงเทพฯ ประชาชนสามารถเดินทางไ้สะดวกและรวดเร็ว ถนนสายที่สำคัญ ได้แก่

1. ถนนสุขสวัสดิ์ ตั้งต้นจากวงเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร ไปสุดทางที่ บ่อพระจุลจอมเกล้า ที่กิโลเมตรที่ 12 มีทางแยกเข้าว่าการอำเภอพระประแดง ถนนนี้เป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญระหว่าง กรุงเทพฯ - พระประแดง มีรถประจำทางตลอดวัน
2. ถนนปู่เจ้าสมิงพราย เดิมเรียกว่าถนนท่าหินสำโรง อยู่ฝั่งตรงข้ามที่ว่าการอำเภอ เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อกับถนนสุขุมวิทที่สำโรง
3. ถนนเพชรหิิง เริ่มจากอำเภอพระประแดง ไปถึงตำบลบางกอบัว ยาวประมาณ 6 กิโลเมตรเศษ ผ่านตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ปลายถนนอยู่ตรงข้ามการทำเรือแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ยังมีถนนอื่น ๆ อีกหลายสายภายในอำเภอ และตำบลต่างๆ

บริเวณตลาดเทศบาลเมืองพระประแดงจะมีตลาดนัดเช้าทุกวัน มีผู้นำของมาขายทั้งของสวนและของทะเล ประชาชนนิยมมาจ่ายตลาดกันมาก เพราะสินค้าสดใหม่ และราคาไม่แพง

อาชีพของพลเมืองอำเภอพระประแดงที่สำคัญคือ ทำนา ทำสวน และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ชาวพระประแดงสนใจในอาชีพของตน ทั้งภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์ ทำให้ชาวพระประแดงมีคณว่างงานน้อยมาก

ชาวรามัญในพระประแดง

ตามประวัติตั้งแต่เริ่มสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ ก็ปรากฏว่าได้มีชาวรามัญเข้ามาอยู่ในเมืองนี้เป็นจำนวนมาก ดังนี้คือ

พ.ศ. 2318 พระยาเจ่ง เป็นชาวรามัญซึ่งรับราชการอยู่กับพม่าอย่างจำใจ เมื่อถูกเกณฑ์มาทำยุ่งฉางหลวงหน้ากองทัพพม่า เมื่อครั้งพม่าจะมาตีเมืองไทย พระยาเจ่งทนความบีบคั้นไม่ไหว จึงคบคิดกับพวกรามัญจับพม่าฆ่าเสีย และในที่ลี้ภัยก็มาสำนึกดีคือพระเจ้ากรุงธนบุรี ครั้งนั้นมีชายฉกรรจ์ประมาณ 3,000 คนเศษ อพยพเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดฯให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ปากเกร็ด แขวงเมืองนนทบุรีบ้าง ที่สามโคก เมืองปทุมธานีบ้าง กรัง พ.ศ. 2357 (จ.ศ. 1176) พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดฯให้สร้างเมืองที่ปากลัด คัดเอาแขวงกรุงเทพมหานครกับแขวงเมืองสมุทรปราการรวมกัน พระราชทานชื่อเมืองนครเขื่อนขันธ์ แล้วย้ายครัวชาวรามัญ เชื้อสายพระยาเจ่งลงไปมีจำนวนชายฉกรรจ์ 300 คน กับครอบครัว "แล้วจึงโปรดฯเอาสมิงทอมา บุตรพระยาเจ่งซึ่งเป็นพระยาราม น้องเจ้าพระยามหาโยธา ตั้งเป็นพระยานครเขื่อนขันธ์ รามัญราชชาติเสนาบดีศรีสิทธิสงคราม ผู้รักษาเมือง แล้วยกกรมการพร้อมทุกตำแหน่ง"¹

ต่อมา พ.ศ. 2358 มีชาวรามัญอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยอีก โดยเข้ามาทางตาก อุทัยธานี และกาญจนบุรี ผู้นำชาวรามัญครั้งนี้คือสมิงสอกเบา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดฯให้รับชาวรามัญมาอยู่ปทุมธานี

¹ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 หน้า 62.

บ้าง นนทบุรีบ้าง และส่วนหนึ่งไปอยู่ที่เมืองนครเขื่อนขันธ์

ชาวรามัญครั้งพระยาเจ็ญเรียกว่า "มอญเก่า" ส่วนพวกหลังเรียกว่า "มอญใหม่" รวมชาวยุทธจักรชาวรามัญทั้งหมดสองคราวที่ไปอยู่นครเขื่อนขันธ์ 1470 คน สามะโนครวั 3000 เศษ¹

พระยาเจ็ญ หรือพระยาบหาโยธา (เจ็ญ) เป็นต้นสกุลคชเสนีในปัจจุบัน เชื้อสายของท่านหลายคนได้เป็นเจ้าเมืองนครเขื่อนขันธ์หรือพระประแดง ทั้งนี้พิจารณาจากรายนามผู้รักษาเมืองและข้าราชการจังหวัดพระประแดง ระหว่าง พ.ศ. 2358 - 2474 ดังนี้

1. พระยานครเขื่อนขันธ์รามัญราชชาติเสนามคศรีสิทธิสงคราม (หอมมา คชเสนี)
2. พระยาคำรงราชพลขันธ์ (จุ้ย คชเสนี)
3. พระยาคำรงราชพลขันธ์ (นกแก้ว คชเสนี)
4. พระยาชั้นสงคราม (เจ็ก คชเสนี)
5. พระยาเกียรติ (นกขุนทอง คชเสนี)
6. พระยาคำรงราชพลขันธ์ (หยอย คชเสนี)
7. พระเทพผล (ทองคำ)
8. พระยาพิพัฒน์มนตรี (ปุย คชเสนี)
9. พระยานาคราชกำแหง (แจ่ง คชเสนี)
10. พระยาเจ็ญพิริยกิจ (เป้า จารุเสถียร)
11. พระประแดงบุรี (โต)
12. พระพิชัยบุรินทร์ (สะอาด)²

ตระกูลคชเสนี จึงเป็นที่นับถือของชาวพระประแดงว่าเป็นตระกูลที่สำคัญของชาวไทยรามัญตระกูลหนึ่ง

¹เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 หน้า 75.

²เฉลิม สุขเกษม สมุทรปราการ หน้า 179 - 180.

ตำบลทรงคนอง

ตำบลทรงคนอง เป็นตำบลที่ติดต่อกับตำบลตลาดอ้นเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอดำรงคนอง มี 13 หมู่บ้าน ประกอบด้วยจำนวนประชากรและครอบครัวดังนี้

หมู่บ้านที่	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
1	185	172	357	47
2	122	118	240	32
3	135	161	296	45
4	39	43	82	12
5	69	64	133	23
6	127	125	252	40
7	94	93	187	36
8	146	292	438	73
9	411	507	918	170
10	212	295	507	105
11	457	435	892	137
12	283	293	576	82
13	<u>302</u>	<u>304</u>	<u>606</u>	<u>104</u>
รวม	<u>2582</u>	<u>2902</u>	<u>5784</u>	<u>906 *</u>

พื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลเป็นที่สวน มีที่นาเพียงเล็กน้อย อาณาเขตส่วนหนึ่งของตำบลอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในตำบลมีถนนเพชรหึงค์ค่าน ประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่กระเจายกในหมู่บ้านที่ทางตัวอำเภอ แต่ในหมู่บ้านที่ใกล้ตัวอำเภอจะตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่น

* จำนวนประชากรได้จากการสำรวจของกำนันใหญ่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2516

อาชีพของพลเมืองในตำบล ทำสวน รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ทำนา และ
รับราชการ

ตำบลทรงคนองมีวัด 3 แห่ง คือ

1. วัดป่าเกด
2. วัดโปรดเกศเชษฐาราม
3. วัดคันลัด

มีโรงเรียนประชาบาลตั้งอยู่ที่วัด 2 โรงเรียน คือ

1. โรงเรียนวัดป่าเกด (ศิษย์วิทยาคาร)
2. โรงเรียนวัดคันลัด

เนื่องจากตำบลทรงคนองมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลตลาด ตำบลบางยอ และตำบล
บางกระสอบ การติดต่อระหว่างตำบลก็สะดวกรวดเร็ว เด็กในตำบลทรงคนองบางส่วนจึงเข้า
ศึกษาในโรงเรียนของตำบลอื่น ซึ่งอยู่ใกล้กับที่พักอาศัย

หมู่บ้านทรงคนอง

หมู่บ้านชาวรามัญในอำเภอพระประแดง หลายหมู่บ้านมีชื่อเฉพาะเรียกในหมู่บ้าน
ส่วนใหญ่เป็นชื่อที่นำมาจากเมืองมอญเดิม คืออพยพมาจากหมู่บ้านใดก็นำชื่อมา เรียกหมู่บ้านที่ตน
อยู่ในปัจจุบัน เช่น บ้านแซ บ้านทะมึง บ้านเตอ บ้านคัง บ้านคองอุ บ้านเวชะราว
 เป็นต้น

บ้านทรงคนองเป็นชื่อเรียกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งได้แก่บริเวณหมู่บ้านที่ 7, 8, 9 ในตำบล
ทรงคนอง ชื่อบ้านนี้เป็นชื่อที่เรียกขึ้นใหม่มิได้นำมาจากเมืองมอญดังหมู่บ้านอื่น ๆ ผู้ศึกษาเลือก
ศึกษาวรรณกรรมจากหมู่บ้านนี้เพราะ

1. ลักษณะประชากร: ประชาชนในหมู่บ้านเป็นชนเชื้อสายรามัญเป็นส่วนใหญ่ ซึ่ง
ตรงกับจุดประสงค์ของผู้ศึกษาที่ต้องการศึกษาวรรณกรรมไทยรามัญ
2. ลักษณะหมู่บ้าน: เป็นหมู่บ้านที่ประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่น มีความสัมพันธ์
ภายในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ชาวบ้านทรงคนองพยายามรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาว

รามัญไว้ เช่น รวมมือกับหมู่บ้านอื่น และทางอำเภอในงานสงกรานต์ของอำเภอพระประแดง
จัดเล่นสบ้าในหมู่บ้าน มีการแห่ทางหงส์เป็นประจำทุกปี เป็นต้น บ้านทรงคนองจึงเป็นหมู่บ้าน
ที่อาจถือเป็นตัวแทนของหมู่บ้านชาวรามัญในอำเภอพระประแดงได้

3. ความสะดวกในการติดต่อ: หมู่บ้านทรงคนองอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ
1 กิโลเมตร มีถนนสายเพชรหึงผ่านชายหมู่บ้าน ทางคันริมแม่น้ำเจ้าพระยามีถนนศรีเชื่อนชั้น
ซึ่งไปสุดที่สถานสงเคราะห์คนทุพพลภาพ มีทางค่อจากถนนนี้ไปถึงหมู่บ้านทรงคนอง
พื้นที่ประชากรบ้านทรงคนอง

ประชาชนในบ้านทรงคนองตั้งบ้านเรือนอยู่แออัดกันเป็นหมู่ เนื้อที่ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านใช้
เป็นที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น จะมีบริเวณที่กินเหล้าบ้างก็เพียงปลูกไม้คอก และพืชผลอื่น ๆ สำหรับใช้ใน
ครัวเรือนเท่านั้น

ถนนเพชรหึงมีถนนแยกเข้าหมู่บ้าน เป็นซอยเล็ก ๆ ขนาดรถยนต์เข้าได้ ภายใน
หมู่บ้านมีทางซีเมนต์เป็นทางเดินคึกคักกัน ประชาชนยังนิยมโดยสารรถสามล้อเพราะเข้าถึงภายใน
หมู่บ้านได้คามทางซีเมนต์ทั้งกล่าว

คานหนึ่งของหมู่บ้านทรงคนองติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้อากาศสดชื่น ไม่ร้อนจัด
หรือหนาวจัด เพราะได้ไอน้ำจากแม่น้ำ ทั้งประชาชนยังใช้น้ำในแม่น้ำทำความสะอาดบ้านเรือน
และเครื่องใช้ด้วย

ประชากรในบ้านทรงคนองโดยเฉลี่ยมีฐานะมั่นคง คนสูงอายุมีความรู้อ่านออกเขียนได้
เป็นส่วนใหญ่ และยังมีพสกภาษารามัญกันในหมู่บ้าน หลายคนอ่านและเขียนภาษารามัญได้ก็
ล้วนในหมู่คนหนุ่มสาวและเด็กได้รับการส่งเสริมได้รับการศึกษา บางคนได้ไปศึกษาต่อยังต่าง
ประเทศ เช่น อินเดีย และสหรัฐอเมริกา ประชาชนในหมู่บ้านมักให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาระดับ
ประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดคันลัด และบางครอบครัวก็ส่งบุตรหลานไปศึกษาที่โรงเรียนใน
ตัวอำเภอ

การรับราชการ และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอาชีพสำคัญของประชาชนใน
หมู่บ้านทรงคนอง นอกจากนี้ก็มี การทำนาในที่นาของตนเองนอกหมู่บ้าน และอีกส่วนน้อยมี
อาชีพทางค้าขาย

การถ่ายเททางประชากรในบ้านทรงคนองมีปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นการถ่ายเทระหว่างหมู่บ้านใกล้เคียงกับบ้านทรงคนองซึ่งมักเป็นชาวรามัญด้วยกัน มีบางบ้านที่มีการสมรสระหว่างชาวบ้านทรงคนองกับผู้ที่มิใช่เชื้อสายรามัญ บางก็อาศัยอยู่ในบ้านทรงคนอง บางก็ย้ายไปอยู่ที่อื่น จำนวนการถ่ายเทจะเพิ่มมากขึ้นเพราะการติดต่อกับหมู่บ้านอื่นมีมากขึ้นนั่นเอง

ชาวบ้านทรงคนองเป็นพุทธศาสนิกชน วัดที่เป็นที่ทำบุญและประกอบศาสนกิจ เป็นศูนย์กลางของบ้านทรงคนองและหมู่บ้านใกล้เคียงคือ วัดคันดัก ซึ่งเป็นวัดรามัญนิกายตั้งอยู่ในตำบลทรงคนอง ริมถนนเพชรพิณ ตรงข้ามซอยเข้าหมู่บ้านทรงคนอง นอกจากนี้ชาวบ้านทรงคนองยังนิยมไปทำบุญที่วัดทรงธรรมวรวิหาร ซึ่งเป็นวัดรามัญ กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ในรัชกาลที่ 2 ทรงสร้าง ตั้งอยู่ที่ตำบลตลาด กว๊าน ปัจจุบันการควบคุมวัดและการเทศน์ในวัดทั้งสองยังนิยมใช้ภาษารามัญอยู่

เกี่ยวกับวรรณกรรมทางถิ่นภายในหมู่บ้านทรงคนองนั้น เกมมีเรื่องเล่าที่เป็นนิทานและเรื่องประวัติดังกล่าวเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนไป คนในหมู่บ้านหาความบันเทิงกันอื่นไกลหลายทาง เช่น หนังสือนิยาย โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ตลอดจนธุรกิจการงานที่มีวุ่นวายเวลานั้นเลย ชาวบ้านทรงคนองรุ่นใหม่จึงไม่ค่อยให้ความสนใจต่อเรื่องเล่าหรือนิทาน ญาติฝ่ายนอกเรื่องเหล่านี้จึงมีน้อยคนและเป็นผู้สูงอายุเป็นส่วนมาก

วิทยากร

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากชาวทรงคนองเป็นอย่างดี เริ่มในการศึกษาอยู่ที่หมู่บ้านทรงคนอง วิทยากรส่วนใหญ่ก็เป็นชาวบ้านทรงคนอง มีวิทยากรบางคน ซึ่งชาวบ้านทรงคนองเป็นผู้แนะนำ แม้จะอยู่หมู่บ้านอื่นแต่ก็เป็นที่ยอมรับนับถือเกี่ยวกับวงศ์วานแถบนี้ในหมู่บ้านนี้

วิทยากรที่สำคัญมี 10 คน คือ

1. นายบุญมา จุฑาพิพัฒน์ อายุ 83 ปี อ่านและเขียนได้ทั้งภาษารามัญและภาษาไทย สนใจเรื่องนิทานคติ และเรื่องประวัติดั้งเดิม

2. ชุนประมวลรัตน์ (แจ่ง ประมวลรัตน์) อายุ 82 ปี มีความรู้ในภาษาไทยและภาษารามัญเป็นอย่างดี เคยเดินทางไปประเทศพม่า มีความถนัดในการถ่ายทอดเรื่องประวัติ และประเพณีของชาวยุโรป

3. นายมิ่ง กิริสวัสดิ์ อายุ 79 ปี เคยเป็นหมอขวัญสมัครเล่น มีความสามารถเทศน์มอญได้ ถ่ายทอดนิทานคติ และเรื่องเกี่ยวกับศาสนาไควบาง

4. นางแก้ว เทวคุปต์ อายุ 71 ปี อารยณาสีและสวคณต์ภาษารามัญได้ ถ่ายทอดนิทานไควบาง

5. นางสาวสาย โพธิ์ชัย อายุ 68 ปี พุทธภาษารามัญได้ มีอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่โรงเรียนวัดคันลัด ถ่ายทอดเรื่องประเพณีขลุ่ยไควบาง เคยร้องไห้เรือภาษารามัญ

6. นายกะ พลายงาม อายุ 64 ปี อ่านภาษารามัญได้ สนใจและเลื่อมใสในพุทธศาสนา มาก ถ่ายทอดนิทานคติได้ นอกจากนี้ยังมีความสามารถสวคณต์ภาษารามัญ และเหเรือเป็นภาษารามัญได้

7. นายบุญเรือน เพชรประกอบ อายุ 57 ปี มีความรู้ความสามารถเป็น -
อย่างทั้งภาษาไทยและภาษารามัญ ตลอดจนเป็นผู้ในประเพณีต่าง ๆ ของรามัญ อุปสมบทตั้งแต่อายุ 13 ปี เคยมีสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะฝ่ายรามัญที่พระสุเมธนี ลาอุปสมบทเมื่อ พ.ศ. 2499 ถ่ายทอดนิทานชาดก และนิทานคติได้ ทั้งมีความสามารถเทศน์ภาษารามัญ และร้องตะแบมมอญไควควย เป็นที่นับถือของชาวทรงคนอง และชาวยุโรปในพระประเทศทั่วไป

8. นายยอด กฤษเพชร อายุ 53 ปี เกษตรหนังสือที่โรงเรียนอานวยวิทย
กนทั่วไปจึงเรียกติดปากว่า "ครูยอด" มีความรู้และสนใจในประเพณีของชาวยุโรปมาก เป็นผู้
สำคัญหนึ่งในการฟื้นฟูและรักษาประเพณีท้องถิ่นของชาวพระประเทศ

9. นางสาววิมล โพธิ์ชัย อายุ 45 ปี พุทธภาษารามัญได้ อ่านและเขียน
ภาษาไทยได้ดี เคยศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ถนัดในการถ่ายทอดนิทานประเพณีขลุ่ย
และเรื่องประสมการณ เป็นพิเศษ

10. นางลัดดา เจริญศักดิ์ อายุ 34 ปี รับราชการ เป็นครูอยู่ที่โรงเรียน
วัดบางขมิ้น ภายหลังเกษียณแล้ว และเป็นผู้ช่วยเหลือในการแนะนำวิทยากรอื่น ๆ แก่ผู้ศึกษา

ผลการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรม

ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากตัวแทนของชาวไทยรามัญ ตามดครงครอง ใช้เวลา
ระหว่างวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2516 ถึงวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2516 ได้วรรณกรรม
รวม 81 เรื่อง* ดังนี้คือ

1. ประวัติ	
1.1 ประวัติชื่อสถานที่	4 เรื่อง
1.2 ประวัติประเพณี	2 เรื่อง
1.3 ประวัติพระมหากษัตริย์	1 เรื่อง
1.4 ประวัติพระพุทธรูปเจ้า และพระโพธิสัตว์	3 เรื่อง
1.5 เรื่องอิงประวัติทางพุทธศาสนา	6 เรื่อง
2. นิทานไมรจบ	2 เรื่อง
3. นิทานเรื่องสัตว์	2 เรื่อง
4. นิทานคติ	8 เรื่อง
5. นิยาย	
5.1 ปราบกฏการณ์บรรพชา	1 เรื่อง
5.2 บุคคล	6 เรื่อง
5.3 สัตว์	6 เรื่อง
5.4 ชื่อ	2 เรื่อง

*ผู้ศึกษาให้ความสำคัญ และเคารพในสำนวน ลีลาการเล่า ดังนั้นนิทานเค้าเรื่อง
เดียวกัน ถ้าเล่า 2 ครั้ง ค่ายุทพยากรต่างบุคคล หรือบุคคลเดียวกันก็ตาม จะนับเป็น 2 เรื่อง

5.5	สถานที่	3	เรื่อง
5.6	ประเพณี	8	เรื่อง
5.7	เรื่องขกสมบัติและโชคดาก	6	เรื่อง
6	นิทานทรงเครื่อง	6	เรื่อง
7.	มณฑล		
7.1	คนมอญ	9	เรื่อง
7.2	เรื่องโม	3	เรื่อง
7.3	เจ้าปัญญา	1	เรื่อง
7.4	นักบวช	1	เรื่อง
7.5	เครือญาติ	1	เรื่อง

จะได้นำวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เสนอและพรรณนาวิเคราะห์ตามลำดับ

ตอนที่ 1

ประวัติ

1. ประวัติชื่อสถานที่

ประวัติเกี่ยวกับความเป็นมาของชื่อสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้มี 4 ชื่อด้วยกัน เป็นชื่ออำเภอ 1 เรื่อง ชื่อตำบล 1 เรื่อง และชื่อหมู่บ้าน 2 เรื่อง

นครเขื่อนขันธ์

เดิมอำเภอพระประแดงปัจจุบัน ชื่อ เมืองพระประแดง ครั้นสมัยรัชกาลที่ 2 ได้ชื่อใหม่ เป็นนคร เขื่อนขันธ์ตามลักษณะที่มีซ่ง เป็นเขื่อนกันเรือรบของศัตรู ต่อมาในรัชกาลที่ 6 ก็กลับไปใช้ชื่อพระประแดงมีฐานะเป็นอำเภอ

วิทยากร : ขุนประมวลรัตน์ (แจ้ง ประมวลรัตน์)

24 พฤษภาคม 2516

จันทร์ศรี : แรกก่อนนี้พระประแดงเขาเรียกนคร เขื่อนขันธ์ ไซ้ไหมคะ

แจ้ง : นคร เขื่อนขันธ์

จันทร์ศรี : เขามีเหตุอะไรหรือคะ ที่เรียกชื่อ

แจ้ง : เดิมละ ชื่อพระประแดง พระประแดงก็เมืองมาใช้ หรือเจ้าพนักงานที่ส่ง หนังสือ ส่งชาวจากทะเลไปอยู่ชยานะ เมืองนักขาว พระประแดงนะ ที่หลังนคร เขื่อนขันธ์ ก็คือมามีป้อมมีแม่น้ำ เขาได้ตั้งขึ้นเปลี่ยนที่หลัง มาเปลี่ยนใหม่ พระประแดงยังงั้น

จันทร์ศรี : ออ เปลี่ยนกลับมาอีก

แจ้ง : เปลี่ยนกลับ

บุญเชื่อน : ชื่อ เขื่อนขันธ์ เวื่อก่อนเป็นเขื่อนนี่ละ ริมแม่น้ำ มีซ่งลอยอยู่ มีไซ้ใหญ่ ๆ ซึ่งขวางแม่น้ำอยู่ กันไปให้เรือรบชาติอื่นเขา

จันทร์ศรี : กลางน้ำเลยหรือคะ

บุญเชื่อน : อะ กลางน้ำเลย

แจ้ง : มีซ่งแถวปากกระโน้น แถวนั้นป้อม

บุญเชื่อน : เมื่อก่อนนี้ขงลยตามแม่น้ำเยอะ
 แจง : นั้นนี่ เปลี่ยนเป็นเชื่อนขันธ แรกอน
 บุญเชื่อน : นคร เชื่อนขันธ
 แจง . มารัชกาลที่ 6 เปลี่ยนมาเอาเค็มเป็นพระประแดง เมืองมาไซ เมืองเคิน
 หนังสือใจ คือสงฆาพะเดมา กัสงฆาอุยธยา พระประแดง มาไซ

คำบลทรงคนอง

เรื่องราวของชื่อทรงคนอง เป็นเรื่องมขปาฐะที่น่าสนใจ ชาวทรงคนองเอง
 หลายคนก็ไม่ทราบเหตุที่ตำบลของตนมีชื่อเช่นนั้น เรื่องนี้ยังเกี่ยวเนื่องไปถึงประวัติการอพยพ
 ของครอบครัวมอญควย

การอพยพของมอญมาอยู่ในไทยนั้น มีความเป็นมาดังนี้¹

ในแผ่นดินพระมหาธรรมราชา พระเจ้าหงสาวดีทรงคิดจะกำจัดสมเด็จพระนเรศวร
 แต่ขุนนางมอญคือพระยาเกียรติ พระยาราม และพระมหาเถรคันฉ่องภิกษุมอญ
 ได้ทูลความแก่สมเด็จพระนเรศวร พระองค์จึงทรงประกาศอิสรภาพไม่ขึ้นแก่พม่า ครั้นนั้นทรง
 รับพระยาเกียรติ พระยารามเข้ามาอยู่ในอยุธยา

รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีมอญเมาะตะมะมาสาวามีภักดี โปรค
 ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคกบ้าง ริมวัดทองนพคุณ และแถวคลองคูจามชานพระนครบ้าง
 รัชสมัยพระเจ้าอยู่บรมโกศ มีชาวมอญเข้ามาสาวามีภักดี 2 คราว โปรค
 ให้อยู่ที่ตำบลโพธิ์สามต้น และบางส่วนให้อยู่ที่กรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงธนบุรี ชาวมอญมีพระยาเจงเป็นหัวหน้า อพยพเข้ามาพึ่งพระบรม
 โพธิ์สมภารเป็นจำนวนมาก โปรคให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในแขวงเมืองนนทบุรี เมืองสามโคกบ้าง

¹ แจง ประมวลรัตน์ และ ร.ค. วีระ โลจายะ น.บ. "ความสัมพันธ์ระหว่าง
 มอญและไทย" ประเพณีการปล่อยปลาและเล่นส่บยาของชาวพระประแดง หน้า 23 - 32.

ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ท้าวรามัญมีสมิงสอคเบา เป็นหัวหน้าอพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร โปรดฯให้ชาวมอญครั้งนี้ รวมทั้งมอญครั้งพระยาเจง อยู่ทัพถมชานี้บ้าง นนทบุรีบ้าง และที่เมืองนครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง) บ้าง

ชาวไทยรามัญปัจจุบันที่พระประแดง จึงสืบเชื้อสายมาจากมอญที่อพยพมาครั้ง พระยาเจง (พระยามหาโยธา) และครั้งสมิงสอคเบา (พระยารัตนจักร) ซึ่งเรียกว่า "มอญเกา" และ "มอญใหม่" ตามลำดับ

ชื่อหมู่บ้านในพระประแดงหลายหมู่บ้านตั้งขึ้นตรงกับชื่อตำบลเดิมที่ชาวรามัญอพยพมา สำหรับทรงคนอง เป็นชื่อที่มีประวัติความเป็นมาพิเศษ และเป็นชื่อที่ใช้เป็นทางการด้วย

ลักษณะสำคัญที่เรื่องนี้สะท้อนให้เห็น คือ ความเป็นอยู่ของชาวทรงคนองในระยะ แรกๆ มีอาชีพทำนา มีลักษณะรื่นรมย์ สนุกสนาน จนได้ชื่อว่า "พวกคนอง" และภาษา ที่ใช้ในสมัยนั้นก็คือภาษามอญ เป็นเหตุให้เกิดการแผลงคำจาก "เกาะคนอง" เป็น ทรงคนอง

วิทยากร นายบอด กฤษเพชร

29 เมษายน 2616

อ้อ ไอ้ตำบลนี้ บ้านเดิมที่เคียนะ กือตำบลทรงคนองแท้ ๆ ที่ ๆ เมืองมอญ ไม่มีหรอก ไม่มี อย่างที่เมืองไทยนี้ ส่วนใหญ่ที่มาอยู่ที่พระประแดงนี่ก็ย้ายมาจากทางพม่า ซึ่งเคียนะนี้เป็นประเทศพม่า เคียนะนะ ประเทศรามัญ ประเทศมอญนั่นเองนะ ที่เมืองหลวงเขา อยู่หงสาวดี เมืองหลวงแท้ ๆ ที่โน่นนะ ที่ปากแม่น้ำอิรวดีนะ มันมีอยู่เกาะหนึ่งเกาะใหญ่เลย ชื่อนี้ก็อยู่ในเกาะนั้นมีอยู่ 90 กว่าตำบล แดงก้น้อยซีกทางไทย ซีกทางไทยหมดเลย อ่า ที่นี้ พวกนี้ เวลายกทัพเขามาเนี่ย มาสมัยนเรศวรก็มี สมัยเจ้าตากก็มี สมัยพระมหาเจร คันจงก็มี มันยกมาหลายครั้งแล้ว แล้วบ้านเดิมที่อยู่ที่โน่นก็มันะ อยู่นครปฐม แต่พวกที่มาจาก บ้านมอญพระประแดงนี้ ส่วนมากมันเป็นมอญชาวทหารนะ พวกทหารส่วนใหญ่ แล้วก็ย้ายครัว มอญมา ก็ย้ายครอบครัวทหาร คือทหารอาจจะมียก 300 คน ไอ้ครอบครัวมันมากขึ้นก็ย้ายมา ส่วนมากเป็นครัวทหาร พร้อมพระยาเจง พระยาเจง ส่วนมากก็เป็นทหารช่าง ทหารมานี้เล็กเต๋ามี ก็ยกมา สมัยก่อนนี้เล็กเต๋าก็ต้องมากับพ่อแม่หมด ยกเข้ามา แล้วพาเขาที่เจ็ดยี่

ที่นี้มาเปลี่ยนเป็นทรงคนอง ตอนชื่อทางหลวงนี่ ค่ะว่า คล้ายกะว่า วัด
ทรงธรรมอยู่ใกล้ ๆ ก็เอาเป็นทรงไปเลย โอ้ เค้าะคนอง กลายเป็นมอญ ๆ แท้ เลยมา
เปลี่ยนเป็น "เค้าะคนอง" เปลี่ยนเป็น "ทรงคนอง" เสีย เค้าะคนอง แปลว่าคาวนะ
โอ้คอกคาวเล็ก ๆ นะ ค่ะว่า มาจากไหนซีไปที่กอกไม้่นะ กนไทย ... คนมอญสมัยก่อนพูด
ไทยไม่ได้ (หัวเราะ) เค้าะคนอง อ้อ นี่พวก เค้าะคนอง ทรงคนองมั้ง ทรงคนอง
รีไร้ง ลงมา เพี้ยนเรื่อยมา จนเป็นทรงคนอง แล้วเป็นหมู่บ้านใหม่ แต่เชื้อสายเดิมะ
แยกจากมาแน่แน่ ไปทำไม ก็แยกไปทำนา เพราะที่นี้มันเป็นตลาด

จันทร์ศรี : แล้วหมู่บ้านอื่น มีชื่อตรงกับมอญ

มีชื่อตรง แต่ทรงคนองนี่เป็นชื่อไทย ที่ชื่อใหม่ ทรงคนอง ทรง หมายความว่า
คล้าย ๆ ว่า ได้รับรองในหลวงมา อย่างหมู่บ้านมอญ บ้านเขา ที่นี้โอ้สัญลักษณ์ของทรงคนอง
แท้ ๆ นี่ มันไม่มีอะไร ที่ ๆ จะเป็นสัญลักษณ์เขาแท้ ๆ นะ จะมีแค่ชื่อตำบลนะ คือคล้าย ๆ
ว่า สาวแฉวนั้นนะ เป็นผู้ที่รักษาประเพณีเดิม นี่ก็เสียอย่างนั้น แต่ตัวเป็นรามัญ

ลงเรือ

ลงเรือเป็นชื่อสามัญที่ชาวบ้านเรียกหมู่บ้านหนึ่งในตำบลทรงคนอง วิทยากรเล่าว่า
เดิมทีนั้นเป็นที่เก็บเรือ จึงเรียกว่าโรงเรือ ในที่สุดปัจจุบันกลายเป็น "ลงเรือ"

การเปลี่ยนแปลงของชื่อคงกล่าวอาจอธิบายได้ด้วยหลักของภาษาศาสตร์ หน่วยเสียง
/ร/ นั้น คนไทยส่วนใหญ่มักออกเสียงเป็น /ล/ อยู่แล้ว เพราะลักษณะเสียงใกล้เคียงกันมาก
สระ /โอ/ กับ /โอะ/ ก็ต่างกันเพียงเสียง ยาว - สั้น อาจหายไปหากันได้ง่ายมาก
เหล่านี้เป็นเหตุผลของการกลายเสียงจากโรงเรือ เป็นลงเรือ

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

31 พฤษภาคม 2516

แม่น้ำกว้างอย่างนี้แล้วก็มีเรือ ๆ รม เรือรบสมัยก่อนนี่ เรือพายนี่ แล้วเขาสร้าง
โรง ๆ ที่เก็บ ที่เก็บเรือไว้ ที่ ๆ นั้น แลว ๆ นั้นปลายทรงคนองไปโน้นนั่นนะ คั้งแก่นั้นมา

เรียกชื่อว่าโรง ๆ เรือ มอญเรียกว่า โรง ๆ เกริง โรงเกริง เขาเรียกว่าโรงเรือนะ
นี่โอ้คำว่า โรงหาย เคี้ยวนี้เป็น "ลง" ลงเรือไป และก็เหมือนกันนะ ลงเรือ โรงเรือ
อ้อ ลงเรือ

จากทรงคนองคั้งแกลปากคลองลัดตะนงไปให้ให้หนุคนั้นนะ เม้น 3 บ้านจากปากคลอง
ลัดตะนงไปถึงที่ ๆ เลี้ยว ๆ มานั้นนะ ที่ฉันทักที่เขาทำโอ้โรง ๆ ตัก ๆ วนนะ ถึงแค่นั้น
เขาเรียกว่าบ้านอะมั่ง บ้าน ๆๆ อะมั่ง คือถึงที่เจ้าพ่อลัดโคไฟท์ ที่ ๆ ยกมือไหววันนั้นนะ
บ้าน ๆ อะมั่ง จากคลองลัดโพธิ์นั้นไปถึงบ้าน ๆ ครูเวียที่ว่านี้ละ นั้นเขาเรียกว่า ทรง ๆๆ
คนอง จากทรงคนอง จากนั้นไปจนสุดโน้นนะ เขาเรียกว่าลงเรือ หรือโรงเรือ เพราะ
สถานที่นั้น เมื่อสมัยป้อมอยู่ เป็นที่พักเรือ ๆ รม อ้อ เขาสร้างเรือ โรง ๆ เรือไว้ที่นั่น
จึง ๆ เรียกว่า ลงเรือ ในทรงคนอง จากคลองลัดตะนงไปถึงโน้นนะ เขาแยกเป็นหมู่บ้าน
เป็น 3 หมู่บ้าน คือบ้านอะมั่ง บ้านหนึ่ง ทรงคนองบ้านหนึ่ง อ้อ บ้านอะมั่งบ้านหนึ่ง นี่ใน
3 บ้านนี้ขึ้นในตำบลทรง ๆ คนองเคี้ยวหมก

หั่วรอ

หั่วรอเป็นชื่อหมู่บ้านหนึ่งซึ่งใกล้เคียงกับบ้านทรงคนองเช่นเดียวกับลงเรือ ชื่ออีก
ชื่อหนึ่งคือบ้านอะมั่ง เหตุที่ได้ชื่อ หั่วรอ ก็เพราะบริเวณนั้นได้เคยทิ้งหินรอน้ำไม่ให้เขาะตลิ่ง
ชื่อหั่วรอที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาใช้เป็นชื่อตำบล และคงตั้งตามเหตุเพราะมีการทิ้งหินรอน้ำ
เช่นเดียวกัน

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

31 พฤษภาคม 2516

ที่ ๆ เรียกหั่วรอก็เค็มน้ำ เวลานั้นลง น้ำพุ่ง มาจากทางบางน่านะ ก็พุ่งตรงมา
ที่ ๆ ทางที่ ๆ เรียกหั่วรอเคี้ยวนี้ละ ซึ่งบ้านเค็มเขาเรียกบ้าน อะมั่ง น้ำก็มาเขาะ ตลิ่งพัง
แล้วทางการก็เอาหินมาทิ้ง ๆ ไว้ เพื่อจะรอน้ำไม่ให้ ไม่ให้แทง ตลิ่งพัง ตั้งแต่นั้นมา อ้อ
น้ำ ก็ลดลง ตลิ่งนั้นก็ค่อยขยับลง หั่วรอ เอ้อ หินที่เขาทิ้งไว้เวลาน้ำลงก็เป็นเกาะ แต่ ๆ

เวลานี้คง ไม่เห็นหรอก เพราะตลิ่งพังไปมากแล้ว ตั้งแต่ขึ้นมา ก็เลยเรียก "ห้วยรอ"

จันทร์ศรี - เขาเรียกห้วยรอนี้ แต่มันไม่ใช่ตำบลห้วยรอ ตำบลทรงคนองใช่ไหมคะ

บุญเชื่อน - ไม่ใช่ ตำบล แต่มันขึ้นตำบลทรงคนอง แล้วตั้งแต่เทศ เทศบาลนี้ เฉพาะ
ตั้งแต่คลองลัดตะนางที่ขึ้นให้หนูวันนี้แหละ มาทางนี้ขึ้น ๆ ตำบลตลาด

๑.๒ ประวัติประเพณี

เรื่องประวัติประเพณี ทั้ง ๒ เรื่อง เกี่ยวเนื่องด้วยความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนา วิทยากรเอง (นายยอด กฤษเพชร) ก็ชี้แจงว่าประเพณีและการละเล่นต่าง ๆ ของชาวไทยรามัญนั้น ส่วนใหญ่เนื่องมาจากศาสนาทั้งสิ้น ✕

แข่งเรือ✕

ประเพณีแข่งเรือเป็นประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวไทยรามัญที่พระประแดง สนามแข่งก็คือ แบน้ำเจ้าพระยาตอนหน้าท่าการอำเภอ เวลาที่แข่งกันคือ ประมาณช่วงแรม เดือน ๑๑

เรื่องประวัติการแข่งเรือมีเล่าอยู่ในหนังสือสมุทรปราการ^๑ ความทรงจำที่รวบรวม ได้จากวิทยากร

เรื่องนี้ชี้ให้เห็นลักษณะการใช้เวลาในยามว่างงานของชาวบ้านโดยการปฏิบัติตาม ความเชื่อทางศาสนา ประกอบกับการหาความสนุกสนานเป็นผลพลอยได้ไปด้วย✕

วิทยากร : นายยอด กฤษเพชร

๒๙ เมษายน ๒๕๑๖

ไอ้แข่งเรือนี้มันสืบเนื่องมาจากการทำบุญเหมือนกัน หน้าเดือน ๑๑ นี้ คนมันว่าง ทำนาแล้ว ไอ้คอกบัวที่บางพลีมันมาก บางพลีคอกบัว พวกเราก็ไปรับบัวนั้นมา แล้วเอา คอกบัวนั้นมา ก็มาทำบุญตามวัดตามวา ก็พายเรือกันมา รับที่โน่น แล้วก็ทำบุญตามวัด เราก็อายมาเฉย ๆ ก็ไม่สนุก แข่งกันมาด้วยมันถึงคี่ ก็มาเกิดประเพณีแข่งเรือมา หลังจาก รับบัววันหนึ่ง รับบัวบางพลีแล้ว ที่นี้แข่งเรือหลังวันหนึ่ง เอามันโน่นมา แข่งมาตามวัด แล้วก็มาแข่งเรือเลย คล้าย ๆ ว่าคนมันว่างเดือน ๑๑ นาเสร็จแล้วนี่ รอเกี่ยว ๆ เขา

^๑เฉลิม สุขเกษม สมุทรปราการ หน้า ๑๙๒ - ๑๙๓.

โดยมากเขาใช้เวลาว่าง เวลาว่างส่วนใหญ่ เดือน 12 เขาตามบ้านที่เขาอยู่มีทราย
โดยมากเขาขนทรายเขาวัก น้ำมันท่วม วาง ถนนว่าง โดยมากเขาก็เอาเรื่องบุญเขา
ช่วย แข่งเรือก็มีอยู่เดือน 11

ปล่อยปลา ๕

ประเพณีการปล่อยปลาเป็นประเพณีที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งชาวพระประแดงทำกันใน
เทศกาลสงกรานต์ บางทีก็เรียกการแห่ปลา - ปล่อยนก มีจุดประสงค์ที่นำไปปล่อยมีสองอย่าง
คือ นกกับปลา แต่ตามประวัตินั้นเริ่มด้วยการปล่อยปลาคดกสัก เพราะเทศกาลสงกรานต์ตรง
หน้าแล้ง น้ำท่วมทุ่ง หนอง และแอ่งน้ำทั่วไปงวดแห้งลงทุกที สำหรับในทุ่ง หรือแอ่งน้ำคัน ๆ
เมื่อน้ำงวดลงน้ำจะร้อน ปลาที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นก็ลงคลอง รอคายเพราะน้ำร้อน ส่วนปลาที่
อยู่ในบ่อหรือแอ่งที่น้ำลึก ถึงน้ำจะงวดลงเพราะแดดเผา ก็ยังเย็นอยู่ ปลาไม่ตาย จนกระทั่ง
น้ำงวดลงเหลือแต่โคลน จึงต้องตกกักโรคความตาย เขาทำนอง "น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็น
ปลาคาย" ชาวบ้านจับปลาคดกสักไปปล่อยเพื่อเอาฤกษ์ ผลพลอยได้ทางเศรษฐกิจก็คือ เป็น
การสงวนพันธุ์ปลาไปขาย ๕

วิทยากร : คุณประมวลรัตน์ (แจ้ง ประมวลรัตน์)

24 พฤษภาคม 2516

ปล่อยปลาเมืองนี้ เมืองมอญไม่ค่อยสนใจหรอก ก็มอญมันมีโดยมากไม่ว่าที่ไหน อยู่ริบ
น้ำในเมืองไม่ค่อยชอบ บอกลง ชอบไปอยู่ท่านาไกล ๆ จับจองเอาเอง ตานี้ก็พอตรุษ
สงกรานต์ก็ขึ้นมาบนหน้าแล้ง ทำนาเสร็จขึ้นมาทำบุญตักบาตรสงกรานต์เสีย กลับไปน้ำ
มันแห้ง สระซึกไว้ ปลาหมอบไม่ตาย เก็บปลาหมอบนั้นมาปล่อย ปลาอื่นไม่ปล่อย คือปลา
คดกสักนี่นะ เรียกว่า น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย คือ น้ำร้อนปลาเป็นยังงี้
น้ำเย็นปลาคาย เวลานั้นเขาทำน้ำเย็นใช้ไหม เอ๊ย น้ำมันร้อนหรื น้ำมันคัน ๆ นี่ น้ำร้อน
ปลาก็วิ่งลงคลองหมก วิ่งลงบ่อ ลงสระ น้ำก็เย็น ตานี้พวกที่ไม่ได้วิ่งไปทองคำ ลงแม่น้ำ
ก็อยู่ในบ่อในสระ บ่อมันเย็นนี่ แล้วพออยู่ก็แห้ง นี่น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาคาย

1.3 ประวัติพระมหากษัตริย์

พระเจ้าตากสิน *

พระเจ้าตากสินหรือพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยที่โศกสมญานาม มหาราชพระองค์หนึ่ง พระราชประวัติของพระองค์มีบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ ในคัมภีร์ปาฐะ ก็มีการเล่าสืบ ๆ กันมาถึงเรื่องราวของพระองค์ ซึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยต่างออกไป ส่วน ใหญ่เป็นเรื่องแสดงถึงบุญคุณการของพระองค์ในวัยเยาว์ ผู้เล่าเรื่องนี้เน้นลักษณะดังกล่าว และข้ามเลยไปถึงบั้นปลายแห่งพระชนม์ชีพเลยทีเดียว โดยไม่สนใจรายละเอียดเรื่องการ ปกครอง การทำศึกสงครามในรัชกาลพระองค์เลย น่าสังเกตว่า วิทยากรเล่าพระประวัติ เฉพาะตอนที่เกี่ยวข้องกับพุทธศักราช เมื่อทรงพระเยาว์ก็เป็นเด็กวัด กรังครองราชย์ก็กล่าว ถึงการทูลบารุงพระศาสนา กล่าวถึงวัดที่พระองค์สร้าง 2 วัด คือ วัดอรุณราชวราราม กับ วัดหงส์ และในบั้นปลายแห่งพระชนม์ชีพ พระองค์ทรงมีพระศัตถ์พันเพื่อน เพราะความดีที่ไม่ คำนวณสืบสนา

พงศาวดารกรุงเก่า¹ บันทึกเรื่องการทูลบารุงศาสนาของพระเจ้าตากสินว่า โปรดฯให้แต่งตั้งพระภิกษุให้ดำรงสมณศักดิ์ตามควรแก่ฐานานุรูป ทรงเป็นศาสนูปถัมภก โปรดฯ ให้สร้างพระอุโบสถ และกุฏิหลายวัด จำนวนมากกว่า 200 หลัง และมีข้อความระบุว่า "ทรงสถาปนาพระอุโบสถแลการเปรียญ เสนาสนกุฏิ ณ วัดหงส์สำเริงบริบูรณ์"² แสดงว่า พระองค์ทรงสนพระทัยศาสนาจริง ทรงตามความเข้าใจของวิทยากร *

¹ พงศาวดารกรุงเก่า เล่ม 2 469 หน้า.

² ดู. หน้า 341.

วิทยากร : นายบุญมา จุฑาทิพย์

14 พฤษภาคม 2516

พระเจ้าตากสินนั้นนะ เมื่อเป็นพระเจ้าหัวนะ เมื่ออยู่วัดนะ เน้นไม่มีละ อ้อ แล้วอาจารย์ก็ คุยความคืบจาก ๆ ไซ้ไหม นี่ เอามาบอกไปบอกไว้ เจ้าน้ำขึ้นมันจะไ้ลอย คึกงั้น โยงเอามา ไปบอกไ้ที่น้ำขึ้นมาถึงไปบอก เห็นก็อยู่เฉย มันก็ไม่มีไร แล้วก็อยู่มา ๆ ที่หลังโคขึ้นก็มาเป็นพระเจ้าอยู่หัวทอชยา แล้วอยุธยาเนี่ยก็ เจ้าตากสินนี้ละเรียนวิปัสสนาเก่ง เรียนมาก ๆ เขาขึ้นก็ก่จะมาตั้ง เมืองกรุงเตาเผา ่ ลอบแฝงมากกลางคืน ทำอธิฐานไว้ว่า ถ้าโคอรุณสว่างที่ไหน จะปลุกวัด วัดแจ้ง* นะวัดพระเจ้าตากสิน

จันทร์ศรี : อ้อ ก็มาสว่างที่วัด

บุญมา : เออ วัดอรุณสว่าง แล้ววัดเจ้าตากสินอยู่ในคลองบางหลวงวัดหนึ่ง วัดหงส์นะ

จันทร์ศรี : วัดอะไรนะคะ

บุญมา . วัดหงส์ เอออยู่ในคลองบางหลวงนะ อำหลังโรงเรียนวัดแจ้ง นี่นะวัดเขา สองวัด

จันทร์ศรี : อ้อ ถึงวัดแจ้งก็พอที่สว่างพอดี ก็เรียกวัดแจ้ง

บุญมา . เออ

จันทร์ศรี : แล้ววัดหงส์ละคะ

บุญมา . งั้นซี่ โคอรุณสว่างที่ไหน เขาจะปลุกวัด กังนั้นแหละ ก็ตั้งว่าวัดแจ้งนะ วัดอรุณสว่างของพระเจ้าตากสิน

ต่อมาภายหลังพระเจ้าตากสินนี้แหละ นั่งวิปัสสนานะมันแก่เกินกล้าไป จะเป็นบ้าขึ้น จับพระเพระให้ไหว้ พระพุทธรูปหน้า เเค็นะ เป็นแม่ทัพไปแล้ว ทางพนม แล้วก็พระยา สรรคอยู่ในกรุง อยู่ในกรุงละที่นี้เกิดจับพระให้ไหว้ ไปไหว้ก็เคยไม่รู้จะทำยังไง ก็ต้องไป

ตามพระพุทธรูปอกฟ้ากัณหา กลับมาแล้วก็มาชำระ พระมียู่ 4 องค์ ให้ไหนะ ท่านไมไหน
 นี่เราเป็นพระ เรามีศีลกับธรรมแล้ว ให้มาไหว้ขรवास ไมมีตัวอย่าง พระพุทธเจ้าท่าน
 กล่าวไว้ ไมมีว่ากัน ก็เลยจับเจ้าตากสินนะสิ ปรีกษากับมข .. ทั้งเมือง แล้วก็จับ
 เจ้าตากสินนะ ถึงไคมาเสีย ข่าแล้วที่หลังคิกกันหมคนะเมืองนี้ แล้วก็พระพุทธรูปอกฟ้านี้เป็น
 พระเจ้าอยุธยา

1.4 ประวัติพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ *

พุทธประวัติ

พุทธศาสนิกชนทั่วไปรู้เรื่องพุทธประวัติ ในหนังสือแบบเรียนศีลธรรมระดับชั้นต่าง ๆ ก็มักบันทึกเรื่องพุทธประวัติไว้ ทางคานมขุขารุณัน เทาที่มีผู้รวบรวมไว้ มีแหล่งพระพุทธประวัติ จากจังหวัดชลบุรี¹ ซึ่งเน้นความไพเราะของถ้อยคำภาษา ส่วนเรื่องนี้เน้นเนื้อหาเรื่องราว โดยถ่ายทอดตั้งแต่พระพุทธองค์ประสูติจนปรินิพพาน รวมทั้งแสดงความเชื่อว่าพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นปูชนียสถานที่บรรจุพระธาตุไว้

พระพุทธประวัติที่วิทยากร เล่าสืบจากเรื่องพุทธประวัติที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหลายตอน ที่เก๋ไก๋ก็ เจน ชื่อชายาเจ้าชายลัทธิตะ จากยโสธร หรือพิมพ์ เป็น มัทธิ นักบวชที่อยู่กับพระพุทธเจ้าขอบำเพ็ญทุกรกิริยาจากจำนวน 5 รูป ที่เรียกปัญจวัคคีย์ เพี้ยนเป็น 4 รูป และณแกลงพระบรมสารีริกธาตุ จากโทณพราหมณ์ เป็นพรานผู้ลากตามโกง เรื่องราวที่เพี้ยนไปดังนี้เป็นคำยกรำใช้ความจำจกจำเรื่องราวและนำมาถ่ายทอดทางมุขปกรุระ ย่อมเกิดการหลงลืมผิดเพี้ยนได้ ผู้เล่าเพียงมุ่งรักษาสารัตถะของเรื่องไว้เท่านั้น รายละเอียดปลีกย่อยมีความสำคัญรองลงมา กรณีชื่อชายาพระลัทธิตะนั้นอาจเป็นเพราะเรื่องพระเวสสันดร เป็นเรื่องที่แพร่หลาย ทั้งจากการเล่าสืบต่อกัน และจากการฟังเทศน์มหาชาติ ชาวบ้านคุ้นเคยกับชื่อเวสสันดร มัทธิ มากกว่าชื่อพระลัทธิตะ และพิมพ์ จึงเกิดการใช้แทนกันขึ้น

เรื่องราวที่พระพุทธศรีระไมคักไฟ รอให้พระกัศสปมาถึง และเกิดปาฏิหาริย์ โลงแยกให้พระกัศสปบังคมพระบาทตรงกับเรื่องในพระปฐมสมโพธิกถา² ส่วนในพุทธประวัติ ปัจจุบันโพธิกาล³ มีความทำนองเดียวกันในตอนต้น แต่ในตอนต่อไปพระกัศสปเพียงทำประทักษิณ *

¹ เบียง บริสุทธิ์ และคนอื่น ๆ "แหล่งพระพุทธประวัติ" วรรณกรรมจากบ้านใน
หน้า 381 - 389.

² สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส พระปฐมสมโพธิกถา หน้า 500 - 505.

³ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พุทธประวัติ เล่ม 3 หน้า 53 - 55

✧ และถวายบังคมพระพุทธรูปที่นั่น มีไค้เกิดปาฏิหาริย์โลงแยก ที่สำคัญคือบรรยายว่าพระพุทธรูปหุบหอกวายนแล้วหุบควยสำลี นำประดิษฐานในรางเหล็กไม่ใช่ในโลง จึงน่าจะกล่าวเรื่องการบรรจุโลง เป็นความที่เพิ่มเข้ามา เมื่อเรื่องราวเข้ามาในไทยแล้ว เพราะในประเพณีการเผาศพของไทยนิยมนำศพบรรจุโลง ส่วนการเผาศพตามแบบอินเดียนั้นไม่มีการบรรจุโลง วางศพบนกองฟืนเลยที่เดียว และไม่นิยมเก็บศพไว้นาน

หลักธรรมที่ผู้เล่าเน้นคือไตรลักษณ์ ไค้แก่ทุกข์ อนิจจัง อนัตตา ส่วนสิ่งประเสริฐสุดในชีวิตที่ทุกคนปรารถนาคือพระนิพพาน ทั้งนี้เป็นทัศนะของผู้ยึดมั่นในหลักแห่งพุทธศาสนา ✧

วิทยากร : นายคะ พลอยงาม

25 เมษายน 2516

คือว่า มันศาสนาพุทธของคณะ ศาสนา เกิดมาก็ท่านบำเพ็ญญานมีแก่กล้า แก่กล้าแล้วก็ขึ้น ไอ้ศาสนาโลกม หบค หมดที่นั่นก็จะไค้เป็น ไค้เป็นพุทธรองค์ เป็นพุทธรองค์แล้วก็ก่อนท่านเป็นพุทธรองค์ พระอินทร์นำมิตเป็นคอกบัว เป็นคอกบัว กราวนี้ คอยแก้วก็รู้พระพุทธรองค์มีเป็นคู่กัน พระพุทธรเจ้าก็คอกบัว คือ ๆ เคียวนี้ก็ทำบุญยังงี้ ก็มีคอกบัวเป็นคู่กัน

แล้วก็พระพุทธรองค์ก็ลงมาเกิดสิทธัตถะนี่ละ ละลงมาเกิดกับนาง นางมายา บิดา กะมายา มายากะเกิดตอนก็ คือธรรมดาของพุทธรองค์มันติดกับมนุษย์ ท่านอยู่ในท้อง ท่านอยู่ข้างขึ้น อยู่ข้างขึ้น ขึ้น แล้วเวลาท่านคลอด ท่านคลอดยังกะคนธรรมดาเฝ้าทองออก คือว่าจนเขาไม่ทองผาณะละ เวลาท่านจะคลอดอย่างนี้ท้องแยกออกมา พุทธรองค์นะ ทองพอแยกออกมาก็มีคอกบัวรับ มีคอกบัวรับ พุทธรองค์ก็ก้าวออกไปได้ 7 ก้าว ก้าวไปได้ 7 ก้าว ก้าวไปแล้วท่านก็หันกลับ หันกลับแล้วก็ย่อได้ 7 วัน มารดาตาย มารดาตาย สุตโรทนะผู้เป็นพ่อก็บำรุงเลี้ยงรักษา ก็อย่างมหากษัตริย์เขาจะละ รักษาอย่างนี้ แต่แม่นะ 7 วันเท่านั้นเสียเสียแล้วไปเกิดควาจิสังขันธ์สวรรค์นั้น แล้วไปแล้ว

แล้วก็พอโตขึ้นในอายุสักดูเหมือน 16 ปี ในระหว่างที่อายุ 15 - 16 นั้น พอทำไว้วัง 3 ฤดู ฤดูร้อน ฤดูหนาว ฤดูเย็นปานกลางนะ คือฤดูร้อนก็ไปอยู่ไอ้ที่วังหนาว เวลาหนาวก็ไปอยู่ที่วังร้อน ถาอยากจะอยู่สบาย ๆ ก็วังธรรมดา คือว่าไมหนาวไมร้อน แล้ว

อายุ 16 ปี ท่านก็แต่ง (แม่ของมัทรีนี่จะเป็นใครจำไม่ได้ค่ะ) ก็แต่งกับมัทรี แต่ง ๆ ก็ได้ลูก ได้ลูกคนหนึ่ง ราชูณะ ได้ลูกคนแล้ว มีคนเดียว ก็ไม่มี ท่านก็ทำบุญทำทานมา ตอนที่ท่านทำทานตอนนี้ ก็เป็นคนที่ทำทานเรื่อย ได้บุญเรื่อย

ทีนี้ตอน ตอนที่ท่านจะมัวชู้ ออก ออกหนีนางมัทรีว่าจะไป ไปบวชนะ อายุได้ 36 ปี คือ ออกไปบวช นี่ออกไปบวชก็มีม้าตัวหนึ่ง ก็ม้านั้นชื่อ ฉันทะ ม้านั้นอะไรก็ไม่รู้ ก็มีคน คนชอบสนทนากับชื่อฉันทะ ม้านั้นมันม้าอะไร (คงลืมเสียแล้ว ก่อนมานี้) ก็ออกหนีนางมัทรีคอนยามสาม ตอนย่ำรุ่งก็ไป ไปก็เรียกที่เสาเขา ในเขานะนะ ไป ๆ ในเขาก็มี มีพระชรรค์ไปอันหนึ่ง ไป ท่านก็ขี่หลังม้าไป ฉันทะก็จับหางม้าไป คือว่าคนนี้เป็นคนมีบุญนะ ม้ามันก็สำเร็จ เขาว่าไฉนนะ มันเหาะได้ แล้วท่านก็บวช ตอนท่านบวชก็ร้อนถึงพระอินทร์ ตอนนั้นท่านก็ไม่มีบาตรมีอะไรอะไรนี้ พระอินทร์ก็ต้องจักมาให้เสร็จนะ แล้วไอ้ตอนนั้นนะ เขาบวชถ้าจะไม่โกนผม ในรูป ในอินเดียนะ เป็นเกล้านี้ ผมนะ รูปอินเดียนะ ถ้าจะตัดเฉย ๆ คนสมัยพุทธองค์นะ คงจะไว้เปีย (หัวเราะ) คงจะไว้เปีย แบบแขกอินเดีย ท่านเป็นแขกนี้ ไปแล้วตัด แล้วท่านก็สำเร็จ ท่านก็ถือว่า ต้องไม่มีอะไรสอนละตามหลักธรรมะแล้ว ท่านเป็นคนที่มี มีบุญบารมี พอท่านแล้ว นายฉันทะก็กลับ กลับกับบอกว่า พุทธองค์ได้บวช ได้บวช ได้อะไรแล้ว แล้วทางนางมัทรีก็โมทนาสาธุเหมือนกัน

เมื่อท่านบวชแล้ว ท่านก็จาริกละชี หนีไป ไปหา ไปแสวงหาวิชา ไปหาอาจารย์ ครั้งแรกไปพบอาจารย์ 2 คน เกือบจะสำเร็จละ อาจารย์ 2 คนนี้ แต่ที่นี้ไม่ มันเป็นทางโยคี เป็นศาสนาโยคี คือไม่ใช่ศาสนาพุทธ แล้วท่านก็เรียนอยู่พักหนึ่ง ท่านว่า

"เอ มาอยู่ ขา ..."

คือโยคีที่ทรนร่างกายนะ ทรนร่างกาย ท่านก็ว่า

"เอ การทรนร่างกายนี้นับว่านี่ มันไม่สำเร็จหรอก"

* ตามพุทธประวัติ ชายาของเจ้าชายสิทธัตถะคือพระนางยโสธราพิมพา ส่วนมัทรีนั้นเป็นชายาของพระโพธิสัตว์เวสสันดร

ท่านว่า ก็ไป ก็ไป ก็ไปพบพระอีก 4 องค์* ก็ไปอยู่ร่วมกันอีก ท่านก็ไปอยู่ ๆ อยู่ร่วมกัน
ท่านก็ พระ 4 องค์นั้นก็หาอยู่ โยคินะนะ ก็ไปสำเร็จอีกนะ ถ้าอยู่กับพระ 4 องค์
ท่านก็ไป ที่นี้ท่านก็ไปองค์เดียว

ลาจาก 4 องค์นั้นก็ไป ไป ๆ ท่านก็ไปบำเพ็ญสมณะนะ ไป ๆ ที่นี้ท่านก็ไปอยู่
คันโพร ท่านไปออกอาหาร ออกอาหาร นี่มันก็เคื่อนกันนี้ ออกจนหมดว้างนั้นนะ ก็ไม่สำเร็จ
ผอม ที่นี้อะออกเลย ก็กินข้าว แล้วนางสุชาดาเห็นว่าข้าว ๆ ตู** นี่นะไปให้กิน ทำข้าวคูก
นำข้าวคูกไปให้กิน ท่านก็แข็งแรงขึ้น อะไรขึ้น ท่านก็บำรุ้งสมณะ อ่า ก็มมฐานวิปัสสนา
ท่านนึกถึงไอ้สังขารของท่าน

“อ้าวตัวของตัวไม่เป็นของตัว ของของตัวอะไรก็ไม่เป็นของตัวทั้งนั้น” ท่านก็นึกอยู่
เท่านั้น “สังขารนะ อะไร ๆ ก็ไม่ใช่ของตัว ตามหลักธรรมะว่า ทกขัง อนิจจัง อนัตตา
เกิดมามีของอนิจจังมันไม่เที่ยง เกิดมามีของเป็นทุกข์ อนัตตามันก็ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ไม่ใช่
ตัวของเรา” ทำ ก็บำเพ็ญอยู่อย่างนั้น จนกระทั่งท่านสำเร็จ สำเร็จเป็นพุทธองค์ ท่าน ๆ
ไม่มีครูบาอาจารย์ พระพุทธองค์ไม่มีครูบาอาจารย์ ท่านสำเร็จได้เอง ท่านระลึกได้เอง

เมื่อท่านสำเร็จแล้วนั้นนะ ท่านกลับมาหาอาจารย์ 4 คน ที่ว่าอยู่ด้วยกัน อาจารย์
4 คน เห็นว่า

“โอย อายาบาเลย ๆ นับถือไม่ไหวแล้ว ๆ”

ท่านว่า “อย่าเพิ่ง ๆ มาฟังกันก่อน”

ท่านมาท่านก็มาเทศน์ให้ คนนะ 4 องค์นะ อาจารย์นะ 4 องค์ แล้วอาจารย์ 4 องค์ก็เชื่อ

* ตามพุทธประวัติ มีนักบวช 5 รูป เรียกว่า ปัญจวัคคีย์ มาปรนนิบัติพระพุทธองค์
ระหว่างทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา

** ตามพุทธประวัติ นางสุชาดาถวายข้าวปายาสแก่พระพุทธเจ้า ข้าวปายาสคือข้าว
ที่หุงด้วยน้ำนมโค

เลยก็ขอขาว ขาวนี้เป็นพระ แล้วไปหาหลวงพ่อกี่ 2 องค์ครั้งแรก 2 องค์ตายไปแล้ว
ตายแล้ว พุทธองค์ท่านก็ว่า

“อย่าตาย (หา) แล้ว”

คือตายแล้วไปเกิดเมืองพรหม ไปอยู่เมืองพรหมตั้งพัน ๆ ปี หนึ่งปี อ.จารย์ 2 คน ท่าน
ก็ว่า “ตายแล้ว ไปหลงอยู่กับพรหมไม่ไ้ไปนิพพานหรอก”

ท่านว่ายังงั้น (หัวเราะ)

“สัพพัญญูไม่ไ้ ถึงพรหม สวรรค์ ก็สัพพัญญูไม่ไ้”

ท่านก็บำเพ็ญนิพพานไป บวชพระไป อยู่ที่ไหนท่านก็บวช ๆ ลูกท่าน ราชุล ท่านก็ชวนให้
บวช ท่านว่า

“มัน ไ้อ้ของทีโลกนี้ มัน ๆๆ ไม่ใช่ของเป็นยังยืนหรอก

ท่านก็ชวนลูกบวช น้องชายท่าน อานนทก็บวช น้องชายท่านนะก็บวช ลูกชายท่านก็บวช
ท่านบวช ๆๆ ให้พระตั้งหลายครั้งแรกก็ไ้ 500 องค์ ไปบวชเป็นพระไ้ 500 องค์ แล้ว
500 องค์นี้ให้ไปบวชอีก ต้องแยกย้ายกันไป ไม่ให้รวมกันไป ไม่ให้รวม 2 องค์ ไม่ให้รวม
ให้ไปองค์เดียว ๆ กัน แล้วท่านก็สอนวิธีบวชให้ แล้วพระนั้นไ้สอนบวชก็ไป

พระพุทธศาสนา เมื่อก่อน สมัยก่อนมันเผยแพร่ทั่วโลก แต่เดี๋ยวนี้นั้นหมดไป ไปสอน
อะไรนะ (เลาเอาสัน ๆ นะ ไม่ละเอียดยอะหนะ) ก็ไป ๆ ก็ท่าน ก็ท่านก็ อายุท่านราว
ไ้ 80 พออายุไ้ 80 ท่านก็จะต้องนิพพาน ว่างั้น ก็นิพพาน ท่านก็ไปเฝ้าอยู่ที่เมือง
ก็ว่าเมืองมันกันดาร ก็ว่า อานนท ๆ นะ เป็นคนที่คัดสอยห้อยตามไป ไปไหน ท่านก็ไป
อานนทเป็นคนรักษา อานนทท่านก็รักษา ที่นี้เจ็บ เวิร์ ท่านนิพพาน ท่านนิพพาน แล้วก็
อย่าว่าเลย อย่างว่าเวลาหรือชั้นพรหม ชั้นอินทร์ ก็ต้องมาบูชาท่าน สักการะบูชา
คนเรา คนนี้ไ้มีคพามัวคินละ

ที่นี้ไ้เอามาเมือง (ไ้เอามาเมืองนี้ ลูกก็ว่าไม่ไ้ก้อยไ้แล้ว) เอามาเผายังกะ
ธรรมดานี้แหละนะ กลับเข้ามาในเมืองก็มาเผา ตั้งพีธีเผา 7 วัน 7 คืนนะ ตั้งเข้า
ไ้ตอนที่จะเผานั้นนะ ก็ว่า กัสสปะ ก็ว่าลูกศิษย์องค์หนึ่งของท่าน ลูกศิษย์โปรคของ
ท่านนะนะ กัสสปะ ท่านไ้จาริกไปสอน ไปอุปสมบท ไป ท่านก็ถึงราวจะนึกถึง มาไ้

พระพุทธเจ้า ว่ำนั้ ไปนานแล้ว จะมาหาอาจารย์บ้าง มาตามทางก็ไถ่ย่นช้าว่า
พระพุทธเจ้านี้เสียแล้ว แต่ปาฏิหาริย์อย่างนี้อย่างเดียว เมื่อเขาครบ 7 วันแล้วเขาไม่ไหม้
คึดไฟยังงไฟคึด คึดไฟยังงไฟคึด พุทธองค์ คือว่า แล้วก็ตามอานนท์ ตามอานนท์
อานนท์ก็บอกว่า

“อา ต้องคอยกัศสปะมาถึงแล้ว ถึงทีจะไหม้”

มาที่นี้กัศสปะก็มา มาถึงมาเผา มาไหว้พระเต้า คือว่าตอน ปาฏิหาริย์ นี้ปาฏิหาริย์ ว่า
ที่จริงบุญบารมี พอวันกัศสปะมานี้ เค้าออกนอกโลง เขาว่าไฉนนะ เ้านี้แยกออกนอกโลง
เลย กัศสปะมากราบเท้า พอกราบแล้วก็เ้าพอบเขาไปโนโลง ปาฏิหาริย์อย่างนั้นนะ
พระพุทธเจ้า (หัวเราะ) จะเชื่อไม่เชื่อ จะให้ลูกศิษย์กราบ เมื่อกราบแล้วก็เผา เผา
เสร็จแล้ว ที่นี้ 7 หัวเมืองหน มาขอชาตพทของค์ มาขอ 7 หัวเมือง แบ่งกันไปตกลง
เมืองนี้ก็จะเอา เมืองนี้ก็จะเอา ไม่รู้จะตกลง จะฆ่ากันให้ไ้ ฆ่ากันให้ไ้ ตานี้ เพราะ
ว่าจะเอาชาตพทของค์ 7 หัวเมืองมา

มีพรานคนหนึ่งปัญญาดี แล้วพรานนั้นเป็นขี้โกงด้วย *

“อาว เอาละ”

ก็ขึ้นไปอยู่บนเชิงเทินนั้นก็

“อย่า อย่า อย่าเพ็งรบนกันเลย ฉะจะเป็นคนแบ่งพระชาตกะลิตร์ให้ เป็นคน
แบ่งให้”

แล้วตกลงก็แบ่ง เอาหนาน ๆ ทอง แบ่งกันจนละทะนาบ ๆๆ ชาต แต่เขี้ยวแก้วนะ นาย
พรานแกได้เขี้ยวแก้ว แก่่อนไว้ (หัวเราะ) ใจแก่ไปตรง แก่่อนเขี้ยวแก้วไว้ พอแก
ขอนแก่น พระยานาค พระยานาคขึ้นมาจากพื้นดิน มาอีกเอาเขี้ยวแก้วนั้นไปอีกที่

จันทร์ศรี : ตกกลงเลยอยู่ที่พระยานาค

คะ : อยู่ทีพระยานาค เขี้ยวแก้ว (หัวเราะ)

* ตามพุทธประวัติ ผู้จัดการแบ่งพระสาวีร์กชาต คือ โทณพราหมณ์ ผู้ปัญญาแห่ง
กุสินารานคร

จันทร์ศรี : อ้อ ง่ายอย่างเวลาที่ลอบกระหนง เขาไปบูชาเขี้ยวแก้วหรือเปลือกกะ

กะ : นั่นละบูชา นั่นกะบูชา บูชาเขี้ยวแก้วของพุทธองค์นี้ ก็ถือว่า เขาไปทำแก่
พระเจ็กัยไว้ ไก่บนหาสมุทร ถึงลอบกระหนงนี้ มันก็สืบเนื่องมาจากนี้ ไหว้ไม่ได้ไหว้อะไร
ไหว้พุทธองค์ว่า เราได้ทำอะไรมีศิริมัยในแก้วนี้ ก็ขอโทษ ขออภัย โทษภัยก็จะได้หมด
ประวัติเขา

จันทร์ศรี : แล้วก็ไหว้พระพุทธรูปด้วยใช่ไหม

กะ : ไหว้พระพุทธรูปด้วย ท่านไปเหยียบไว้ พระพุทธรูป ที่แม่น้ำคันธีหรือใจ
ก็อยู่โน่นนั่นนี่ เขี้ยวแก้ว

จันทร์ศรี : แล้วบ้างในเมืองไทยก็ เขาถือว่าไฉพระธาตุมาเมืองหรือเปลือกกะ

กะ : ไฉพระธาตุบาในเมืองไทยนี้ที่พระปฐมา

พระยาฉัตรตันต์

เรื่องพระยาฉัตรตันต์เป็นเรื่องชาดก¹ ตัวเอกของเรื่องคือพระยาฉัตรตันต์ เชื่อกันว่า
คือพระโพธิสัตว์ครั้งเสวยพระชาติเป็นพระยาช้าง ในวรรณกรรมจากบ้านโน จักเรื่อง
พญาฉัตรตันต์² ไว้ในเรื่องประวัติพระโพธิสัตว์

เนื้อเรื่องชี้ให้เห็นความพยายามของภรรยาต่อสามี จด้ายเรื่องมังยอชวา (ในนิยาย
บุกกล) ซึ่งเป็นความพยายามของบุตรทอบีดา แต่เรื่องนี้เป็นความพยายามเพราะความเข้าใจ
ผิด และสามียอมสละชีวิตเพื่อความพอใจของภรรยา มีโคกกแก้วไซคอบโกเหมือนที่พระเจ้า
ราชาธิราชแก้ไขและตอบโถมังยอชวา

¹ วัชิตเตชาดก" นิบาตชาดก เล่ม 15 หน้า 55 - 84.

² สวณ มังขวณ พญาฉัตรตันต์ วรรณกรรมจากบ้านโน หน้า 399 - 400.

สำนวนที่ 1

วิทยากร : น.ศ. วัฒน โพธิ์ชัย

20 เมษายน 2516

พระยาฉันททัต พาเปียไปหาอาหาร ก็เค็ดกิ่งไม้หรือคอกไม้ส่งไปเมีย ส่งให้เมีย คนหนึ่ง แล้วส่งให้เมียอีกคนไปโคนรังมดแดง มันก็คังวง หาวาแก่งก็เลยกลืนใจตาย เกิดชาติโคฉนโค ขอให้โคเอนเตียงงาข้าง ก็เกิดอีกชาติหนึ่งเกิดเป็นลูกสาวเศรษฐี โต เป็นสาวสวย ก็อยากจะนอนเตียงงาข้าง พอเศรษฐีรู้ก็ประกาศให้คนเที่ยวหาไปตักงาบา พอพระยาฉันททัตรู้ว่าเขาจะมาเองอันนี้แล้ววว่า เมียตัวจะมาอาชาต ก็คังงา อูย เจ็บ แหมเจ็บ พองาหลกไป พอเห็นงาข้างนึกขึ้นได้ว่า เปื่อชาติก่อนเคยเป็นผิวของตัวมาก่อน ไม่นั่นโคเอน พอเห็นงาก็จาคใจตาย

สำนวนที่ 2

วิทยากร : นายคะ พลอยงาม

25 เมษายน 2516

พระยาฉันททัตก็คือพระเวสสันดร พระเวสสันดรครั้งบำเพ็ญบารมี แล้วก็มีภรรยา 2 ตัว ว้างั้น ข้าง วันถึงก็ไปหากิน วันหนึ่ง (อย่าเพิ่งเบ็ดนะหนะ) วันหนึ่งก็ไปหากิน ไปหากินโตคนมะเคื่อ โตคนมะเคื่อ พระยาฉันททัตนี้หักกิ่งมะเคื่อ แด ภรรยาน้อยนี้อยู่ทางทิศใต้ ไกลม ๆ หักกิ่งมะเคื่อ มะเคื่อนี้มันมีมดแดง ปีมดแดงมันก็ปลิว ตามลมมา ๆ เกาะภรรยาน้อย ภรรยาน้อยก็บ่อยใจ ท่านพระยาฉันททัตทำไปถึงใต้ให้รังมดแดง ที่เมียหลวงให้พวงมะเคื่อ ก็ให้เหมือนกัน ทางเมียหลวงก็ให้พวงมะเคื่อ อ้อเมียน้อยก็ให้พวง มะเคื่อ มะเคื่อ แต่ที่นี้ยังเอ็งเอะไอมดแดงมีไ้อ่าง ๆ เมียน้อย เมียน้อยก็เสียใจ เสียใจ แล้วก็คือ เรียกว่าน้อยใจว่าทำไมรักเมียหลวง รักเมียหลวงมาก แล้วที่นี้ก็โกรธกับสามี โกรธกะตัวคือพระยาฉันททัต ก็เหยียบบงวงตัวของตัวตาย เหยียบบงวงตัวของตัวตาย แล้วขอ อธิษฐานไว้ เกิดชาติหนึ่งชาติโคแล้วขอให้ เป็นลูกพระยามหากษัตริย์ อ้อแล้วจะ เอากระดูก จะเอางา จะของงา จะเอางาพระยาฉันททัตนี้แหละ จะไปทำเคียงนอน ทำเคียงนอน

แล้วที่นี่ก็เกิดตาย ตายก็ไปเกิดเป็นลูกพระยามหากษัตริย์ ไปเกิดเป็นลูกพระยา
มหากษัตริย์ พอเกิดเป็นสาวขึ้นมาก็มีมิตได้ นิमितไคว่อยากจะนอนเตียงงา อยากจะนอน
เตียงงาแล้วก็ ตกลงอา อ่อนอ่อนบิศา บิศาชักไม้ได้ก็ให้นายพรานไป

นายพรานไปสืบหาชี โองาข้างขนาดที่จะทำเตียงนอนอยู่ที่ไหนมั่ง นายพรานก็ไป
พรานไป ๆ เข้าไปใน เป็นแรมมีกัน เป็นแรมมีกัน นายพรานก็ไค่ ขวานอันหนึ่ง ขอนอันหนึ่ง
แล้วก็จอมอันหนึ่ง ขอ ขวาน จอม แล้วก็นู หนู แล้วก็ผ้าสาขาวพัตร ผ้าเหลือง ก็ไป
ค้นค้น ๆ ก็ไป ที่นี้ก็ไปเจอเนาะไอ้ของข้างพระยาจัดทนต์นี่ไปเจออะ เจออยู่บนภูเขา ที่นี้
คนพอตีพอร้ายไม้ไค่หрок ถ้าเสมอไค่ซาง ไค่บรवार ถ้าเจอแล้วก็เหยียบตามหมก แต่
พระยาจัดทนต์เขาไม่ทำนะ เขาเป็น . . เขาบำเพ็ญบุญบารมีเกล็ดแล้ว เขาจะเป็นพระ
พระพุทธองค์ ที่นี้พรานขึ้นไปอยู่บนยอดเขา ขึ้นไปยอดเขาก็ไม่รู้จะทำยังไง ก็กึกขึ้นมา อ้อ
เวาข้างไค่ซางไปแล้ว ลงมาซุด เอาจอมลงมาซุดกิน ซุดกินเฉพาะตัวลงไปอยู่ไค่ แล้วก็
พรางไค่ที่พระยาจัดทนต์นอนนะ นอนก็ลงไป

แล้วที่นี้ข้างไค่ซาง เขาก็ออกไปหากิน ก็นายพรานก็แอบลงมาอยู่ในหล่มนั้น อยู่ในหล่ม
นั้นก็ ถึงเวลาแล้วก็ทำไค่สำหรับจะยิงพระยาจัดทนต์ หนูนะยังขึ้นมา แตะหนูนะบีพิบ มี
มียาพิษหลายหนู คอง ๆ ตาย ของใหญ่ยังงี้ก็คองตาย นี่ถึงเวลาเย็นก็ พระยาจัดทนต์
ก็ไค่ซางก็มานอน ซางมานอน อา มานอน มานอน นายพรานก็อยู่ไค่นั้น ก็ได้ถึงตอน
อรุณ วา่งนั้นเออะ ก็ในหล่ม ก็ได้เวลารวมจะสว่าง ก็ยัง ๆ พระยาจัดทนต์ ขึ้นมา ยิง
พระยาจัดทนต์ เออ ขึ้นมาควยชุนั้น พระยาจัดทนต์ก็เจ็บสะคุ้งขึ้น ที่นี้ก็ทรนทราย ทรน
ทราย ซางไค่ซางนั้นว่าพระยาจัดทนต์ถูกรศ แต่ไม่รู้ว่าถูกรศจากทิศไหน แต่พทของคนระแล้ว
ทานรแล้ว พทของคทานรแล้ว คนไปอยู่ไค่นั้น ก็ศรมันยังขึ้นมานะ ทานก็รคนอยู่ไค่นั้น แต่
ทานไม่บอก ทานไม่บอกพวกซางไค่ซางนะนะ ไม่บอก ๆ พวกซางไค่ซาง เอาทานก็ไค่ซางไค่ซาง
ให้ไปเสียให้หมด ไปให้หมดเลย ถ้าเสมอแจะลวงมาเอนายพรานนั้น พวกซางไค่ซางก็จะ
ขี้ตายหมด แยกไค่บรवारให้ไปให้หมดแล้ว เข้าพอไปหมดแล้ว แยกไค่โอ้หล่มนะที่กินอยู่
แยกไค่ขึ้นมา แยกนายพรานนี้เข้าใจ คือ เอาผ้าสาขาวพัตร หรือผ้าเหลืองนี้ ยังสงก
โปกหัว พอขึ้นมาก็โปกหัว แต่พทของคี่มันเป็นพระยาจัดทนต์ เชื่อชาติก็จะบำเพ็ญบารมี

พอเห็นผ้าเหลืองเท่านั้นไม่ทำอันตราย ก็เป็นคน อ่า มีศีลแล้ว มีศีล เอาขึ้นมา ก็มาไต่ถาม
ว่า

"จะมาแอบอยู่ จะมายิง จะมาฆ่าเรานะ จะเอาอะไร"

"อ้อ เอาอะไร ไม่ใช่หรอก เกี้ยวนี้รับสั่งจากพระยานหาญะริย์ ก็มียูสาว
มหากษัตริย์ อยากจะไถ่ของพ่อของแม่ไปทำเตียงนอน"

พระพุทธองค์ท่านก็เป็นพระลัทธิชาติได้ ท่านก็หลับพระเนตรพระกรรม หลับพระเนตร
พระกรรม แล้วก็ ท่านก็ว่า อ้อ ภรรยาออย อธิษฐาน ๆ ไว้ แล้วท่านก็คิด ๆ งาม อ้อ
ได้ไปเลื่อยวันหนึ่ง เลื่อยอันหนึ่ง นายพรานท่านก็ยอมคดงาให้ช่างหนึ่ง ก็ว่าจะให้ 2 ช่าง
นายพรานนั้นก็แบกไม้ไผ่ (แต่อายตอนนี้จะเหลือเชื่อนะ อย่างง้างนี้มันใหญ่ นายพรานนั้น
มันจะแข็งแกล้น ไผ่ตอนนี้ ไม่นะ จะแข็งแกล้น งาช้างทำเตียงนอนได้ นายพรานจะ
แบกไปถึง ถึง เอ้อ พระราชวังไฉน ไผ่ตอนนี้ มันจะ - หัวเราะ - จะกัดก้านก็ไม่ว่าจะยอม
ยังงี้) เขาก็ไปส่ง ก็นายพรานไปส่ง ไปส่งจนกระทั่งหมดเขตที่อันตรายแล้ว ไปส่ง ๆ
นายพราน นะพระยาฉันทันต์ แล้วก็กลับมา ๆ ถึงที่เดิมก็มาตาย แล้วก็พอได้ไปเขาก็ไปทำ
เตียงนอน ก็ว่าพอใจจะอ่า ภรรยาออยเขาละ ลูกสาวพระเจ้าแผ่นดิน

1.5 เรื่อง อิงประวัติทางพุทธศาสนา

เรื่องประเภทนี้เกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยเฉพาะ ทุกเรื่องเป็นเหตุการณ์สมัยพุทธกาลทั้งสิ้น แทบทุกเรื่องมีต้นเรื่องอยู่ในพระไตรปิฎกบ้าง พระธรรมบทบ้าง และในนิบาตชาดกบ้าง

แต่ละเรื่องให้แนวคิดและคติธรรมเช่นเดียวกับนิทานคติ ดังนี้

คติและแนวคิด	เรื่อง
1. ความตระหนี่	1. มัจฉริยะเศรษฐี
2. การประพฤติกุศลในศีล	2. หัวใจเปรต
3. ความเป็นไปของสังกม	3. ความฝันของพระเจ้าโกศล
4. การนินทา	4. พระกัณโณพนคนินทา
5. การคารวะ	5. การคารวะ
6. จรรยาต่อสามี	6. พิมพาขมาโทษ

มัจฉริยะเศรษฐี

เรื่องนี้ในพระธรรมบท ชื่อเรื่อง โกสิยเศรษฐีผู้มีความตระหนี่¹ และในนิบาตชาดก ชื่อเรื่อง อิลลีสชาดก²

มัจฉริยะเศรษฐีมีเรื่องซ้อนกันอยู่ 2 เรื่อง เรื่องแรกระบุว่าเกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล พระโมคคัลลานะอัครสาวกกับพุทธบัญญัติไปทรมานเศรษฐีผู้มีความตระหนี่ให้ละนิสัยเดิม เข้าฟังพระธรรมเทศนาจนบรรลุโสดาบัน พระภิกษุทั้งหลายสรรเสริญพระโมคคัลลานะ พระพุทธองค์

¹มหาเทียบ แปล "โกสิยเศรษฐีผู้มีความตระหนี่" พระชัยมัทธกุฎาแปล ภาค 3 หน้า 61.

²"อิลลีสชาดก" นิบาตชาดกเล่ม 2 หน้า 209 – 220.

จึงตรัสเล่าชาตกอันเป็นเรื่องท่านองเดียวกันว่า ครั้งนั้นพระโมคคัลลานะเป็นพระอินทร์ ใต้
 ทรมานอิลลีสเศรษฐีผู้กระหน่ำให้กลับตนเป็นโทษของความตระหนี่ ในอิลลีสชาตกชี้แจงว่า
 พระโพธิสัตว์ในชาตกนั้น คือกัลมถุเป็นพยานชี้ตัวอิลลีสเศรษฐี

ชิต บุรทัต ได้นำเค้าเรื่องอิลลีสชาตก แต่งเป็นอินทรวีเชียรฉันท 11 ชื่อเรื่อง
 อิลลีสชาตก ในเอกนิบาต¹

คติเรื่องความตระหนี่ เค้นชัดมากในเรื่องนี้ ผลของความตระหนี่ก่อให้เกิดความทุกข์
 กายทุกข์ใจ และชาตกความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน การประหยัคเป็นสิ่งดี แต่ความตระหนี่นั้นให้
 โทษ

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

27 กรกฎาคม 2516

ในพระนครสาวัตถี มีหมู่บ้านหนึ่งชื่อว่า อ้า จักรนิคม ในจักรนิคมนี้มีเศรษฐี
 คนหนึ่ง ชื่อ เคิมชื่อ ๆ ชื่อ โก โกธยะเศรษฐี นี้อาศัยเศรษฐีนี้มีความตระหนี่มาก
 พวกประชาชนทั้งหลายก็จึงเคิมชื่อว่า อ้า มัจจริยโกธยะเศรษฐี มัจจริยะ ก็ แปลว่า ตระหนี่
 หรือขี้เหนียว โกธยะก็เป็นชื่อของเศรษฐี อ้า แปลความว่าเศรษฐีขี้เหนียว เศรษฐีคนนี้มี
 ความมั่งคั่งตระหนี่ขี้เหนียวมาก

วันหนึ่งไปเฝ้าพระราช (คือในสมัยเก่านั้นะ ผู้ที่เป็นเศรษฐี ก็ต้องไปเฝ้าพระราช
 เหมือนอย่างกับข้าราชการเหมือนกัน เพราะผู้ ๆ ที่เป็นเศรษฐีนั้น ต้องได้รับใบแต่งตั้งจาก
 พระราชาเหมือนกัน คือมีทรัพย์สินสมบัติมาก พระราชาต้องมีใบแต่งตั้ง อ้อ ที่ให้เป็นเศรษฐี
 หลังจากได้รับการแต่งตั้งแล้ว ต้องไปเฝ้าพระราชทุกวัน ๆ เช่นเดียวกับพวกอำมาตย์
 ข้าราชการเหมือนกัน) ในวันหนึ่ง เศรษฐีก็ไปเฝ้า ไปเฝ้าพระราช เมื่อตอนขากลับมา
 ก็เห็น เออ คนนั่งกินขนมเบื้องอยู่ข้าง ข้าง ๆ ถนน เศรษฐีนี้ ก็รู้สึกมีความอยากกินขนม

¹ชิต บุรทัต วรรณกรรมของกวีเอกชิต บุรทัต หน้า 125 - 130.

เบื่องนี้มาก กลับมาจะบอกกับภรรยาที่กลัวว่า ถ้ากลัวภรรยาจะ ทำแล้วกลัวจะ ถ้า ลูก
เมียต้องกินควย ก็จึงอดไว้ไม่กล้าบอก นี่อาศัยนาน ๆ ความอยากก็มากขึ้น ๆ ถึงกะนอนชม
นอนชมอยู่ นี่ภรรยาไปถามว่า

"อ้อ มีเรื่องอะไร ต้องมานอนชมอย่างนี้ โคนพระราชาบริพาษควยรี"

บอก "เปล่า"

"หรือ อ้อ บุตร ข้าทาสบุตรบริวารทำให้ผิดใจรี"

"เปล่า"

"เปล่าแล้วทำไม นอนชมอย่างนี้ละ หรือท่านอยาก อยากจะกินอะไร"

พอพูดเท่านั้น เศรษฐีนิ่งแล้ว นิ่ง ภรรยาก็รู้ว่า คงนึกอยากอะไร

คาดคั้น "ท่านอยากกินอะไรบอกมาเถอะ เรา ๆ จะได้ทำให้"

เศรษฐีก็บอก

"เราอยากกินขนมเบื่อง"

"โอ้ อยากกิน ทำไมไม่บอกละ ทรัพย์ท่าน เป็นคนยากจนเมื่อไหร่ ทรัพย์มีตั้ง
ตั้งเยอะแยะ ทรัพย์มีถึง แปด แปดสิบโกฏินะ (สมัยนั้น 80 โกฏินะ) ทรัพย์มี ทรัพย์มี
ตั้งมากมายอย่างนี้ ทำไมไม่บอก เอ้า เมื่อท่านอยากจะกิน เราจะทำขนมเบื่องเลี้ยงคน
ทั้งหมู่บ้านให้ ให้กินอิ่มหน้าสำราญเลย"

เศรษฐีบอก

"ไปเลี้ยงเขาทำไมกัน เขาทำงานให้เราเมื่อไหร่ ของเขา งานเขาก็ทำของเขา
กินซี"

"เอาอย่างนั้น ทำเฉพาะคนกินใกล้บ้านเรือนเคียง"

"ฉันรู้ว่าเธอใจคอกว้างขวาง" (หัวเราะ) เศรษฐีบอก

"ฉันรู้ว่าเธอใจคอกว้างขวาง"

"เอายังงั้น ทำกินเฉพาะคนในบ้านเรา ก็แล้วกัน"

"โอ๊ะ คนในบ้าน คนอื่นเขาไม่ต้องการหรอก" (หัวเราะ)

"อย่างงั้น ทำให้ท่านกินคนเดียวก็แล้วกัน"

"เอา นั่นตกลง"

อ้อ ทกลงก็ อ้อ เศรษฐีไปหยิบ แป้ง ถั่ว ไข่มะ ไขมันนิค ไขมันน้อย ครั้นจะทำข้างล่าง ก็กลัวพวกข้าหาสบรวาร บุตร พวกลูก ๆ เค้า ๆ เจอเข้าจะกินด้วย ก็เลย 2 คน กระทบยาขึ้นไปทำบนปราสาท 7 ชั้น ให้พวกทาสเอา ไขมันที่จะทำขนมเป็องนั้นะ ทั้งเคาทั้งอะไรขึ้นไปบนปราสาท 7 ชั้น เมื่อขึ้นไปแล้วก็ปิดประตูทั้งแต่ชั้นล่างไปกระทั่งถึงชั้นบน ปิดไม้ ๆ ให้ใครเข้าละ อยู่ ทำอยู่ 2 คน กระทบยานะ

ขณะกำลังทำขนมเป็องอยู่นั้น อ้อ ตอนนั้นพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในเซ เขตวันมหาวิหาร ก็ได้แจ้ง เข้ามาก็ได้แจ้งดู เออ สัตว์ทั้งหลายว่า วันนี้ควรจะไปโปรดใคร ใคร ๆ คือคนที่ควรโปรด ก็เศรษฐีนี้ก็เข้าไปในชายพระญาณของพระองค์ ก็รู้เศรษฐีนี้มีความซื่อสัตย์มาก จำจะต้องให้พระโมคคัลลานะไปทรมาน ก็เรียกพระโมคคัลลานะ อ้อ พระโมคคัลลานะมา พระโมคคัลลานะองค์นี้ก็เป็นอัครสาวกฝ่าย ๆ ซ้าย เป็นผู้เลิศไปด้วยฤทธิ์ เรียกโมคคัลลานะ บอกว่า

"เวลานี้เศรษฐี มัจฉริยะเศรษฐีกำลังทำขนมเป็องอยู่บนปราสาท 7 ชั้น นี่เธอจงไป ทรมาน ๆ เศรษฐีนี้ แล้วก็จงนำเอาขนมเป็องนั้นมา เรา เราพร้อมกับภิกษุสงฆ์ ห้า ห้า รอยจะรอทำภัตตาหารด้วย ๆ ขึ้นมาเป็องในเวลาเช้านี้" (ก็คือจะ จะฉันเช้าด้วยขนมเป็อง นั้นนะ)

โมคคัลลานะก็รับปากก็ไป ไปถึงก็ไปเหาะลอยอยู่ข้าง ๆ ปราสาทนั้นนะ ลอยไป ลอยมาอยู่ข้าง ข้าง ๆ หน้าตาง

เศรษฐีเจอ เศรษฐีคิด

"แห่ม เรายุคสำหันธ์นี้มาถึงบนปราสาท 7 ชั้น แล้วยังมาเจอคนพวกนี้อีก เราก็จะหลีก คนพวกนี้อยู่แล้ว ก็ยังเจอคนพวกนี้อีก" อ้อ พอ เศรษฐีเห็น เศรษฐีก็บอก

"เออท่านอย่ามาเหาะไปเลย ถึงแม้ว่าท่านจะนั่งขัดสมาธิบนอากาศ ท่านก็ไม่ได้ อะไร"

โมคคัลลานะก็นั่งขัดสมาธิบนอากาศ เศรษฐีก็บอกว่า

"ท่านอย่ามาขัดสมาธิเลย ถึงว่าท่านจะ อ้อ มาเกาะอยู่ที่ขอบ ขอบหน้าตาง ท่าน ก็ไม่ได้อะไร"

โมกคัลลานะ ก็มาเกาะ ๆ หน้าต่าง นี่บอกว่า

"ท่านอย่ามาเกาะเลย ถึงท่านจะทำวันให้กูไปทั้งปราสาท ท่านก็ไม่ได้อะไร"

โมกคัลลานะก็ทำวันให้กูเลย เก็บปราสาทหมดเลย เศรษฐีก็หายใจไม่ออก

โอมมา อะโรมา ทั้งยัวทั้งเมีย หนไม้ไหวก็เลยร้องมา

"เอ้า ท่านทำวันให้หายเถอะ ฉัน เอ้อ ผม ๆ จะให้ ผมจะให้ขนมเบื่องกะ
ท่าน"

โมกคัลลานะทำวัน ควันให้หายไป หายไปแล้วก็ เศรษฐีก็บอกว่า

"ท่านจะ เอา คักขนมเบื่องให้ท่านซักแผ่น ๆ เล็ก ๆ ซักแผ่นหนึ่งเถอะ"

ภรรยา ก็ เอ้อ มีแผ่นโต ๆ ทอดไหม้ ทอดแผ่นเล็ก ๆ หนวย ทอดไหม้ คัก เอ้อ

แบ่งมานิดหนึ่ง พอทอดเสร็จ เอ้า เป็นแผ่นใหญ่ เศรษฐีว่า

"อย่านั่นเลย ที่ทอดแล้วคักไปให้ท่านหนวยหนึ่ง"

อ้อ พอคักมาหนวยหนึ่ง เอ้า คักเอาแผ่นหนึ่ง คักไปหมดทั้ง ๆ ที่ ทอดแล้ว คักหมด

ทั้งถาดเลย อ้อ เศรษฐีบอก

"เอ้อ เธอคักยังใจเล่า มานี้ให้ฉันคักเอง"

เศรษฐีก็คัก อ้อ คักมาหนวยคักมาทั้งถาด คักเท่าไรก็คักมาทั้งถาดอีก แบ่งไว้

แบ่ง เอา ๆ ทัพพี อ้อ แบ่ง คักมาทั้งถาดอยู่นะ เอ้า 2 คนช่วยกันคัก คักเอา คัก จะแยก
มาแผ่นหนึ่ง คักก็ไม่ออกคักทั้ง ๆ ถาดเลย นี่กำลังพยายามคักไปคักมา เศรษฐีก็เลยหมดความ
อยาก เลยเปื้อ

"เอ้า เอาไปเถอะ ถวายให้ไปหมดเลย ไป ๆ ๆ ชี้เกียจแล้ว" (หัวเราะ)

พระโมกคัลลานะบอกว่า

"อะ อย่านั่นเลย ถ้าท่านถวายเราเสียหมด เราไม่ ๆ อาจจะฉนเลยที่นี่ เวลานี้

พระพุทธเจ้าพร้อมกับภิกษุสงฆ์ 500 นี่กำลังรอขนมเบื่องของท่านอยู่ ท่าน ๆ จงไปสู่ อ้อ

เชตวันมหาวิหารเถอะ"

เศรษฐีบอก

"อ้อ เชตวัน จากที่นี่ไปสู่เชตวัน ประมาณสักเท่าไร หนทาง"

โมกคัลลนานะ บอก

"ประมาณ สี่ สี่สิบห้าโยชน์"

บอก "โอ สี่สิบห้าโยชน์ไปไ้ทัน กว่า'จะไปถึงก็ มันก็เย็น เย็นค่าเสียแล้วละ"

อ้อ โมกคัลลนานะ บอก

"อย่างนั้นเลย ถ้าท่านจะไปจริงเป็นแต่เพียงว่า ท่านลงจากปราสาท ท่าน ๆ ก็ถึงวัด ท่านอาจจะไปไ้ไ้ไหม"

เศรษฐี บอก

"เอ ยังงี้ ยังงั้นอาจไ้"

อ้อ สองคนก็ โมกคัลลนานะให้ เศรษฐี 2 คน ตัวเมียณะ เอาถาดขนมเบื้อง พร้อม กับแป้ง ๆ ที่จะทำ ๆ ทอดขนมเบื้องต่อกัน ก็ อ้อ ยกไปไ้แล้วก็ พอมาถึงบ้าน แสงงอิทธิฤทธิ์ เพียง ๆ ว่า หัวบันไคอยู่ที่ปราสาท ปลายบันไคก็อยู่ตกที่เขตวันมหารวิหารเลย พอลงจาก กระโถก็ถึงเขตวันมหา มหารวิหารพอดี

เมื่อไปถึงก็ เออ เข้าถวายพระ พระอัสสั 500 พร้อมกับพระพุทเจ้า แม่ขนม เบื้องนิคหนอย ถวายอานาจิตติฤทธิ์ของพระโมกคัลลนานะ และถวายพทานภาพ เลี้ยงพระ 500 หมกไปไ้แล้ว ขนมเบื้องก็ยังเหลือ เออ ให้ทานคนยากจนเชื้อใจที่อยูไ้ในวัดนั้น เออกิน ก็ขนม ยังเหลือ เศรษฐีตัว เมียกินแล้วก็ยัง ๆ เหลืออีกตั้ง เยอะแยะ แล้วกราบทูลพระพุทเจ้าว่า

"ขนมที่เหลือทำยังไ้ไ้"

พระพุทเจ้า บอก

"อย่างนั้นจงไป เติ้ที่ที่ขมประคก็แล้วกัน"

แล้วเศรษฐีก็จะยกไปไ้ที่ขมประค ที่ขมประคเขตวัน ตั้งแต่นั้นมาก็มีประคุนั้น ชื่อว่า อ้อ มันเป็นภะณี ก็ไ้ชื่อว่า เจื่อม เจื่อมขนมเบื้อง เพราะเอา เศรษฐีเอาขนม เบื้องไปไ้ตั้งไว้นี้ เมื่อไปไ้ถึงขนมเบื้อง ก็กลับมา พระพุทเจ้าก็แสดงธรรมให้ฟัง แสดงธรรม ให้ฟังแล้ว เศรษฐี 2 คนตัว ตัวเมีย นี้ไ้ไ้สำเร็จเป็น โสคัมภ์ อ้อ โสคัมภ์ (คำว่า โสคัมภ์ก็คือ เข้าชั้นพระอริยบุคคล พระอริยบุคคลมี 4 จำพวก คือ โสคัมภ์ ชั้นต่ำ โสคัมภ์ แล้วก็ ชั้นที่ 2 สกาคามี ชั้นที่ 3 อนาคามี ชั้นที่ 4 พระ พระอรหันต์ อ้อบุคคลที่ไ้ อ้อ

โลกุตรธรรม ตั้งแต่ชั้นโสดาบันไปแล้ว ก็เป็นผู้ที่ อ้า เข้า ๆ สู่อริยมรรค เรียกว่า เป็น ๆ ผู้ที่มีปัญญา ชั้นโลกุต ... โลกุตฯ ขึ้นพ้นจากโลก ไป ๆ ตกนรก จะต้องเกิดอีกอย่างมาก ก็ 7 ชาติ เป็น ๆ อย่างมาก แต่นั่นก็ไปสู่ ไปสู่นิพพาน) นี่เศรษฐี อ้า พร้อมทั้งภรรยา ก็ เป็น โส โสดาบัน เสร็จแล้วก็กลับ

กลับแล้ว เวลาเย็น ภิกษุทั้งหลายก็ชมเชยอิทธิฤทธิ์ของพระโมคคัลลานะว่า สามารถ จะทรมานเศรษฐีโดยไม่ไค้กระทบกระทั่งทรัพย์สินสมบัติของเศรษฐีให้ ๆ บอบช้ำเลย อ้าพระ โมคคัลลานะ เป็นผู้ที่มีอิทธิฤทธิ์สมควรยกย่อง

พระพุทธเจ้ามา พระพุทธเจ้าตรัสว่า

"พระโมคคัลลานะนี้ ไค้เคยทรมานเศรษฐีมาตั้งแต่ชาติก่อนแล้ว" ก็เลยเล่าอดีตชาติ ให้ฟังว่า

ในสมัยเก่า ในอดีตชาติ ในพระนครพาราณสี มีเศรษฐี มีตระกูลเศรษฐีตระกูลหนึ่ง เป็นผู้ที่มีมั่งคั่งควย ๆ ทรัพย์สินสมบัติ มีทรัพย์สินสมบัติถึงประมาณ 80 โกฏิ ในตระกูลเศรษฐีนี้ ไค้ บริจาคทานมา ไค้ตั้งโรงทานไว้ 4 มุมเมือง อ้า ๆ ที่หน้าประตู อ้า ที่หน้าประตูบ้าน อ้า 4 ประตู วั้ประจำเลย สำหรับให้ทานแก่ยา ยาจกเข็ญใจ นี่ไค้สืบทอด ไค้ ๆ ทำอย่างนี้ สืบทอดกันมาเป็นเวลาทั้งหลายชั่วคน นี่มาชั่วสุดท้ายนี้ อ้า บุตรของเศรษฐีคนสุดท้ายนี้ ชื่อว่า อิลลีสเศรษฐี อิลลีสเศรษฐีนี้เป็น ๆ ผู้ที่ครอบครองทรัพย์สินสมบัติคนสุดท้าย

อิลลีสเศรษฐีนี้เป็นผู้ที่ตระหนี่ เมื่อเห็น อ้าโรงทานที่บิดามารดา หรือตระกูลเก่าได้ ตั้งไว้ เมื่อตอนไค้ครอบครองทรัพย์สินสมบัติแทนแล้ว ก็สั่งให้หรือหมค พวกยาจกเข็ญใจมาขอทาน มาอะไร ก็สั่งให้คนไล่ ทบตี ไม่ให้เข้ามา ตั้งแต่นั้นมา ชี้นี้นียว กินอยู่ก็อย่างแร้นแค้น

วันหนึ่งไปเฝ้า ไปเฝ้าพระราชา เมื่อไปเฝ้าพระราชากลับจากเฝ้าพระราชาก็เจอ เอ้อ นักเลงสุรานั่งกินเหล้ากัน กินเหล้าพลางกินกับแกล้มไปพลาง กินกับแกล้มดินเหล้า กินกับแกล้ม เศรษฐีนี้ก็นึกอยาก ๆ จะกินเหล้ามั่ง กลับมาก็ ก็รู้สึกว้า ใจครั้น ใจครั้นจะ บอกกับเมีย เมียยังชี้นะ กรันจะบอกกะเมียรี กั้ว ๆ คนอื่นจะมาตามกินด้วย ก็อู้ส่าหนึ่งไม่ บอก จนกระทั่งไค้ความอยาก มันรบกวน กระทั่ง อ้าร่างกายซูบผอม อ้า เมียก็เลยถาม อย่างที่เดิwmานี้

"เออ ท่านต้องการอะไร เป็นอะไร เออพระราชกุมารเอะ หรือข้าทาส
บริวารทำให้ผิดใจ หรือบุตรทำให้ผิดใจยังงั้นบอกมา"

นี่ก็ไม่บอก "หรือท่านอยากกินอะไร" อ้าวที่นี่ อ้อ อ้อ เมีย คาคัน ๆ บอก

"อา เราอยาก ๆ จะกินสุรา"

"โอ๊ย คิมสุราก็ทำไมไม่บอกละ ทรัพย์สินสมบัติเราเยอะแยะ เราจะกินอะไรอะไร
ก็ได้"

"ไม่ได้หรอก" เศรษฐีบอกว่า "ถ้าเรากิน เคี้ยวคนอื่นมากินด้วย อย่างนั้นเลย
เขोजงโทษคนไปซื้อ ไปซื้อสุรามาขวดหนึ่ง"

อา ให้คนไปซื้อสุรามาขวดหนึ่ง แล้วก็ออก ๆ จากบ้านไป ไปถึง ไป ๆ ๆ
ไปให้ทาง ให้ทางจากบ้านนะ ไปถึงหนทางใหญ่หนทางหนึ่ง มีร่มไม้ครึบอยู่ใกล้ ๆ แม่น้ำ
มีเงาวัลย์ปกคลุมอยู่ ก็แอบเข้าไปใน ๆ ซุ่มนั้น อ้า เพื่อจะ อ้า เริ่มกินสุรา อ้าที่ซุ่มนั้น

ในขณะนั้นพ่อของอิลลีสเศรษฐี นี่นะ ตายแล้วเกิดเป็น อ้า เป็นพระอินทร์อยู่บน ๆ ๆ
สวรรค์ เรียกว่าเป็นท้าว ๆ สักกะ เท เทวราช เป็นจอมเทวดา ก็ได้เล็งดูญาณว่า

"ตระกูลของเราได้บำเพ็ญทาน รักษาศีลบำเพ็ญทานมาชั่วเวลาหลาย ๆ ชั่วอายุคน
แล้ว บัดนี้ลูกเราได้รับสมบัติแทน ทำตามเราไว้เปล่า"

ก็เล็ง ๆ ๆ ทัพบเนตรก็เห็นว่า อ้อ เศรษฐีซึ่งเป็นลูก ชื่อ อิลลีสเศรษฐีนี่นะ ได้
สังคนหรือโรงทานเสียหมด ได้จับได้มาจากเชื้อที่เข้าไปอาศัยกิน อ้า เข้า ๆ ไปซอกนั้น
ออกจากบ้าน เวลานี้กำลังจะไปแอบกินสุราอยู่ที่ใด ๆ ซุ่มไม่ อย่างกระนั้นเลยเราต้องไปลงไป
ทรมานเศรษฐี ๆ ลูกเรา ก็ปลอม ๆ ตัวมา เหมือนกับอิลลีสเศรษฐี อิลลีสเศรษฐีนี้มีลักษณะ
อ้า เป็น ๆ กนกระจอก กระจอก หมายความว่าคนเปลี่ยนนะ ว่ามีนัยน์ตาเหล่ อ้ามี เป็น ๆ
คนค่อม แล้วก็มีขาเป่ ขาเป่ ตาเหล่ ค่อม แล้วท้าวสักกะนี้ก็ปลอมมาเหมือน ๆ กะอิลลีส
เศรษฐีเลย อ้าเป็นตาเหล่ คนค่อม อ้า กนอาชา ๆ เป่ อ้าเรียกว่าไม่มีผิดเพี้ยนกันละ
ปลอมก็เข้า ก็เข้าไปหาพระราชกุมาร เผาพระราชกุมารบอกว่า

"ทรัพย์สินสมบัติของข้าพระองค์มีอยู่ประมาณ 80 โกฏิ ข้าพระองค์จะ ๆ มาถวาย
จะมาถวายพระองค์"

พระราชาบอก

"โอ๊ย อย่ามาดวายนเลย ทรัพย์สินใน ๆ คลังเราก็เยอะแยะแล้ว เราไม่เอาหรอก
นั้น เสรฐ... ก็บอกว่า

"ถ้าฉันก็... ข้าพระองค์จะขอ จะขออนุญาตให้ท่าน"

"ตามใจ ให้ใครก็ได้ไปเถอะ"

แต่นั้นมาก็กลับบ้าน ไป ๆ สบาย ๆ เสรฐรู้ที่เกี่ยว แล้วสั่งคนประตู่ให้ คนประตู่ก็
จำไม่ได้ซี ปลอมเหมือน ๆ กันนี่ ก็นึกว่าเสรฐรู้กลับมา กลับมาก็สั่งคนประตู่ให้บอก
"ถ้ามีคนเหมือนเรา มาเข้ามาแอบอ้างเป็นเจ้าของบ้านนี้ก็ได้สินะ อย่า ๆ ให้
เขานะ ได้สินะ"

นี่ก็ พอถึงนั้นก็เข้าบ้าน เรียกลูกเรียกเมียของเสรฐรู้ขึ้นมา ลูกเมียก็จำไม่ได้
ก็นึก ๆ ว่าสามีกลับมา นึกว่าพอกกลับมาละซี บอกให้ลูกเมีย

"วันนี้เรา ๆ อยกจะเอาทรัพย์สินสมบัตินี้ให้ท่าน"

ก็นึกสงสัย

"เอ สามีของเรา พ่อของเราไม่เคยก็จะให้ท่านเลย เกยตระหนี่ เกย วันนี้
เป็นใจ ถ้าจะไปมาเหล้ามาละมั้ง (ว่านั่น) ถึงคิอยากจะได้ท่าน เมียบอก

"ตามใจซี อยกให้ก็ให้" เสรฐรู้ปลอมนั้น ให่คนไปประกาศ บอก

"เมื่อใดจะต้องการทรัพย์สินมาเอาทรัพย์สิน การต้องการช่าง มา วัว ควาย หรือ
ข้าทาส ก็จงมาเอาเถอะ วันนี้ อิลลีสเสรฐรู้ เขา เขาจะให้ท่าน เอ้อ คนที่มีเมีย
ก็จง ๆ ใส่เกวียนไป คนที่มีกระบุงก็จงใส่กระบุงไป คนที่มีมือเปล่าจึงกำไป จงหนี
ไป"

ประชาชนก็มีชี นี่มี ๆ คนหนึ่ง อ้า ๆ บันทึกเกวียนไป อ้า ๆ ไม่ได้บันทึกเกวียน
หรอก มาเอาเกวียนของ ๆ เสรฐรู้มันไป ทั้งวัวทั้งเกวียน แล้วก็เอาทรัพย์สินใส่ ใส่ ๆ
เกวียนนั้น แล้วก็ แล้วยกเดินทางกลับบ้าน กลับไปเฉพาะไปทางที่เสรฐรู้กำลังนั่ง ๆ เสรฐรู้
ตัวจริงกำลังนั่ง ๆ กินเหล้าอยู่ที่พุ่มไม้ พอเดินไปใกล้ก็ให้พร เสรฐรู้

"แหม อิลลีสเสริมรู้ที่เลื้อเกิน ให้ทรัพย์สินสมบัติแก่เรามากมายถึงปานนี้ พ่อแม่เรา พ่อแม่เราก็ไม่อาจจะให้เราควานไ้ วันนี้อิลลีส อิลลีสเสริมรู้ให้ทรัพย์สินสมบัติแก่เราอย่างนี้ เราสบายไปแล้วชาติหนึ่ง ขอให้อิลลีสเสริมรู้จงมีความสุขความเจริญ" ให้ไปซี

เสริมรู้ "เอะ! ใครมากล่าวชื่อเรานี้" ก็ออก ๆ มาจากซุ้มไม้ ก็เจอจัว จ่าไค่ฉี่

"เอะ! นี๊วเราเนี่ย นี๊เกวียน ๆ ของเรา เอะ! นี๊ท่าไม้ถึง ๆ มากล่าว

ชื่อเนี่ย"

ก็เข้าไปรับ ๆ วัวไ้วว้า

"นี่ท่านเอาวัวเรามาทำไม ท่านเอาเกวียนเรามาทำไมกัน"

นี่คนนำเกวียนบอกวา

"ก็อจลา อิลลีสเสริมรู้ เขาให้เราเนี่ย ก็เราเพิ่งมาเดี๋ยวนี๊"

นาย เอเสริมรู้ นี๊ก็หนัก ๆ แล้ว

"เอะ! ก็ตัวเราอยู่นี้ ท่าไม้ หรือ ๆ พระราชาสั่งให้คนมาริบ หรือ พระราชาให้ท่านไป ก็ยื้อแย่งกันไขยอม นี๊ก็ไขยอม

"นี๊วของเรา เราไขยอมให้"

ไถ่กัน ไถ่กันที่อ่า ขอทานบอกวา

"ก็อิลลีสเสริมรู้ เขาให้เราแล้วเนี่ย แล้วมาแย่งไค้เรอะ"

ก็ยื้อแย่ง กลัวก็ ผลัก ๆ อิลลีสเสริมรู้ก็ลุ่มไป ก็ซบ ๆ เกวียนหนีไป อิลลีสเสริมรู้ เสริมรู้ตัวจริงก็รีบ ๆ กลับบ้าน รีบกลับบ้านเลย อ่า รีบ ๆ ไปหา ไปหาพระราชาก่อน ไปหาพระราชา ถามพระราชาว่า

"ทำไมพระองค์ไปริบทรัพย์สินสมบัติของข้าพระองค์ไปให้ท่านหมด"

พระ ๆ ราชาบอก

"ฉันไม่ได้รับ ก็เมื่อที่ตัวท่านมาบอกกับฉันว่าจะเอาทรัพย์สินให้ฉัน ฉันไม่เอา แล้วท่านจะให้ท่าน ให้ท่าน ก็ให้ท่านไปแล้วเนี่ย"

บอก "ไม่ ไปไค้ไค้ ฉัน ข้าพระองค์ไม่ได้มา เพิ่งมาเดี๋ยวนี๊"

"ไม่รู้ เบื่อกลับมาคนเงิง มา ตัวท่านนะมา"

มากี่ รีบกลับบ้าน พอจะเข้านาน พวกไอนายประตุนะ เสรฐฐีปลอมสังไว้แล้วนี่
 "ถ้าใครตัวเหมือนเราบ้าง เป็นเจ้าของบ้านละไลต์เลย" เมื่อไป นายประตุนะเจอ
 คอนอิลลี อิลลีเสฐฐีจะเข้านาน ไอนายประตุนะก็ไล่
 บอก "ท่านเป็นคนไหนมาแปลกปลอม" ว่าอย่างงั้นยังงี้ ก็เกิดกั๊กกันละซี อานาย ๆ
 ประตุนะ ๆ ให้เข้า ไปได้เข้าก็ดี โอ้ เสรฐฐีตัวจริงนี่เข้าไป เสรฐฐีเหม เสรฐฐีโสภ
 ณา

"เราจะ เวลาที่เราหมดสิทธิ์ (ว่า) อย่างนั้นเลย เราไปหาพระราชาเถอะ"
 ก็กลับไปหาพระราชาอีก อาทลความเป็นจริงว่า
 "อ่า ไม่ได้ไหน กลับไปแล้ว ไปนั่งกินเหล้าอยู่ แล้วไปเจอคนเอาเกรียนไป
 เอาไว้ไป จำได้ กั๊กมากี่เจอ อ้อ พอจะเข้านาน นายประตุนะ เขาไม่ให้เข้า ขอ
 พระองค์จ้ง ๆ เป็น เป็นที่พึ่งข้าพระองค์เถอะ"

พระราชานึกสงสัยก็ให้ ๆ คนไปตาม ไป ๆ บ้านเธรฐฐี ให้ ๆ ไปตามตัวเธรฐฐีนะ
 มา อ่า คน ๆ ไหนไป เอาตัวปลอมมา นี่ตัวปลอมก็มา อะ มากี่เหมือนกัน 2 คนนี้
 เหมือนกันพระราชาก็จำไม่ได้

"เอ! คนไหนเป็นเธรฐฐีตัวจริงแน่"

ถามอานาย ๆ ก็จำไม่ได้ แล้วเธรฐฐีตัวจริงบอก

"นี่ ข้าพระองค์เป็นตัวจริง"

เอาเธรฐฐีตัวปลอมบอก

"ข้าพระองค์เป็นตัวจริง"

เอา "ใคร ๆ จำได้ไปเรียกมา"

ไปเรียกลูกมา เรียกเมียมา เมียมาถึง เมียก็ยืนยันว่า เสรฐฐีตัว ๆ ปลอม
 นี่ตัวจริง เทวคานี่ อ่า ลูกมา ลูกบอก เสรฐฐีตัวปลอมนี่ตัวจริง
 นี่เธรฐฐีตัวจริงบอก

"อย่างนั้นเลย มีช่างตัดผมหนึ่ง อ่า เรียกว่าเกยัคคณประจำ นี่ข้าพระองค์มี ๆ ตอม
 อยู่หัวตอมหนึ่ง ตอมที่หัวนี้ ตอมหนึ่ง คน ๆ อื่นไปเห็นละ แม่ลูกเมียก็ไม่เห็น มีช่างตัดผมนี้

คนเห็น อ้า ไป ๆ เรียกข้างคตมมา"

สมัยนั้นพระโพธิสัตว์ พุทธเจ้าเรานี้ละเกิด อ้า ไปเป็นข้างคตมคตมนั้น ก็ไปเรียก
ข้างคตมมา อ้า เพื่อ ๆ จะมาพสุจน์ ข้างคตมมา ก็ดูเศรฐี ๆ ก็มีคตม บากุเศรฐีตัว
ปลอมก็มีคตมเหมือนกัน ข้างก็จำไม่ได้ ข้างบอกวา

"สองคนนี่ เป็น อ้า เป็นทั้งคนเอก อ้า เป็นกณนัยน์ตาเหล่ อ้า ทั้งคนคตม เป็น
หัวคนงอย อ้า เรียกว่าซาเปควยกันตั้ง 2 คน มีคตมทั้งสองคน ข้าพระองค์ก็ไม่รู้ว่าใครเป็น
อิลลา อิลลีสเศรฐีตัวจริง"

เอ ทำยังงี้คี่ คตมนั้น เศรฐีตัวจริงก็เศร้าโศกเสียใจมาก ถึงกับซื่อคเป็นลมละซี
เป็นลม (หัวเราะ) พวกอำมาตย์ราชการก็เข้าประทับประคอง แล้วเศรฐีตัวปลอมท้าวสักกะ
เทวราชนี้ ก็แสดงตัวจริง คือ เตะขึ้นไปบน ๆ ๆ อากาศ แล้วทูลพระราชาว่า ว่า

"อ้อ ข้าพระองค์นี่ ไม่ใช่ อิลลีสเศรฐีทรอก เป็นพ่อของอิน อิลลีสเศรฐีเพื่อชาติ
ก่อนโน้น ในเวลานี้เป็นท้าวสักกะเทวราช อยู่บนโน้นนะ ได้พิจารณาเห็นว่า ใ้อักเรา
อิลลีสเศรฐีตัวจริงนี้นะ ได้ตัด ได้ตัดตระกูลของเราเสีย ที่เราเคยให้ทานก็ไม่ให้ เรา
เคยให้ อ้า เกยสร้างโรงทาน ก็รื้อโรงทานคตม"

แล้วก็พอเศรฐีนั้นคตมมาก ๆ กะเศรฐีให้ฟังว่า

"ตั้งแต่นั้นต่อไป ให้ตั้งโรง ๆ ทานไว้ตามเค้ม จงให้ทานแก่ยา ... บายกเชื้อใจ
ตามเค้ม ตระกูลของเราได้ทำมาอย่างนี้ ถ้าท่านไม่ ๆ ทำตามเรา เราจะบันดาลให้ทรัพย์
สมบัติอันตรธาน พินาศจิบหายไปไหนคตมเลย"

เออ นี่ อิลลีสเศรฐีตัวจริงก็รับปากว่าจะทำตาม ทำตามก็ เออ เศรฐีตัวปลอม
ก็เหาะขึ้นขึ้นไป ๆ สวรรค์ ตั้งแต่นั้นมาเศรฐีตัวจริงนี้ ก็ ตั้งโรงทานให้ทาน ให้ทานบายก
เชื้อใจ ตาม ๆ ตระกูลเก่า ๆ ไล่ทำมา

นี่หลังจากนั้นกลับชาติมาเกิด อ้า พระท้าวสักกะเทวราชซึ่งมาทรมานอิลลา อิลลีส
เศรฐีเมื่อชาติก่อนก็โคกกับชาติไปเป็นพระโมกัลลนานะ ส่วนอิน อิลลีสเศรฐีซึ่งเป็นคนตระหนี่
อ้อในสมัยนั้นโคกกลับชาติมาเกิดเป็นมัจฉโกชยเศรฐีใน ๆ ชาตินี้ นี่ 2 คนนี้เขาเกยทร..ทรมาน
กันมาแล้วตั้งแต่ชาติปางก่อน

ทั้งชาตินี้จึงมาทร..ทรมานกับต่อไป

หัวใจเปเรต

บุคคลซึ่งมีความโลภโมลลินสุด เมื่อสิ้นชีวิตแล้วจะไปเกิดเป็นเปเรต ในไตรภูมิพระร่วง¹ จัดเปเรตอยู่ในภูมิที่สามในจำวนอบายภูมิ 4 ภูมิ ซึ่งปี นรกภูมิ กิรีจลนภูมิ เปตภูมิ และ อสุรกายภูมิ

ชื่อเรื่อง "หัวใจเปเรต" นั้น วิทยากรตั้งตามเสียงร้องของเปเรต 4 คนว่า ท สะ นะ โส ทั้ง 4 คำนี้ ถือเป็นคาถาหัวใจเปเรต ซึ่งนักเล่นกาถาเชื่อว่าท่องแล้วจะกินอาหารได้จุ วิทยากรเลวว่า ผู้ใช้คาถามักใช้เมื่อปีการพนันกินอาหารกัน ตามเรื่องเสียงร้อง ท สะ นะ โส เกิดขึ้นเพราะ เปเรตทั้งสี่ต้องการแสดงความสำนึกผิดของคนที่เคยใช้ทรัพย์สินไปถูกทาง เมื่อชาติเป็น มนุษย์ เรื่องราวของเปเรตทั้งสี่ เป็นอุทาหรณ์ให้พระเจ้าปเสนทิโกศลกับพระทัยได้ ชื่อเรื่อง ก็แนวเรื่องเกี่ยวของกันดังนี้

เปเรตกับสัตว์นรก ตามความเข้าใจของชาวบ้าน เป็นอย่างเดียวกัน เพราะวิทยากร เล่าว่า เปเรตทั้งสี่ตกนรกโหลภูมิ ซึ่งเป็นหนึ่งในนรกขาว 16 ชุมในนรกภูมิ

หัวใจเปเรตเป็นเรื่องสมัยพุทธกาล มีในพระธรรมบท² พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงพอ พระทัยในภรรยาของบุตรหนึ่ง จึงหาอุบายจะสาสำนางเสีย บุรุษนั้นหนีไปพึ่งพระพุทธองค์ ในขณะที่เดียวกันพระราชาก็ไถยนิ่งเสียดประหลาด เมื่อตรัสถามปุโรหิต ๆ ทูลให้จัดพิธีรับชายผู้ แดชยาของพระราชาทูลยับยั้งไว้ได้ พรอทั้งแนะให้เขาเฝ้าพระพุทธองค์ เป็นเหตุให้พระ พุทธองค์ตรัสเล่าเรื่องเปเรต 4 คนที่ต้องรับกรรมเพราะประพฤตินิคมกเมียเขา พระราชาทรง สำนึกในโทษของตนจึงกลับพระทัยเลิกกระทำผิด จนทั้งหลายพากันสรร เสริญพระนางมัลลิกา ขายาของพระเจ้าปเสนทิโกศล พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าเรื่องอดีตชาติที่พระนางมัลลิกาเคยได้

¹พระมหาธรรมราชาลิไทย ไตรภูมิพระร่วง 326 หน้า.

²พระเนกขัมมณี แปล "เรื่องบุรุษคนใดคนหนึ่ง" พระธรรมปิฎกธรรมาลังการ ภาควิชา 3 หน้า 157 - 180.

ช่วยให้อุ่นรอคชีวิต เชนเดียวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เนื้อเรื่องจึงเป็นเรื่องชอนกันอยู่ ถึง 3 เรื่องควยกัน จุดสำคัญของเรื่องแสดงให้เห็นโทษของการประพฤตินิคศีล ข้อ 1 และ ข้อ 3 คือการฆาตกรรม และการประพฤตินิคในกาม

เรื่องราวของควิก และบ๊ชเชมะไนกัมกรโบเบิด¹ เป็นเรื่องของพระราชาทรงพอ พระทัยภรรยาของผู้อื่น และคิดอุบายฆาตคามิคล้ายเรื่องนี้ ควิกดองพระเนตรเห็นบ๊ชเชมะ ภรรยาของพี่ชายทหารของพระองค์ ทรงพอพระทัย ได้ลักลอบได้เสียกับนาง ครั้นบ๊ชเชมะตั้ง กรรมภักดิ์ พระองค์ทรงหาอุบายให้อริยาออกศึกถึงแก่ความตาย แล้วรับบ๊ชเชมะมาเป็นชายา พระยะโฮวาไม่พอพระทัยพฤติการณ์ของควิก จึงบันดาลให้โอรสของควิกกับบ๊ชเชมะสิ้นพระชนม์ เมื่อประสูติได้ 7 วัน

จะเห็นว่าเรื่องไนกัมกรโบเบิดได้ดำเนินไปจนควิกได้บ๊ชเชมะสมปรารถนา แต่ก็ได้รับโทษจากการประพฤตินิคนี้ ส่วนเรื่องในหัวใจเปเรต พระเจ้าเปเลนีโกสกลับพระทัยได้ เพราะทรงประจักษ์ในโทษนิกของการกระทำของพระองค์

ชาวบ้านมีทัศนะว่า การนิกลูกเปียเขาเป็นข้อควรตำหนิอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะถ้าถึงกับคิดร้ายต่อคามิเคิมควย

เรื่องพระยานอยกับเมยเจิงหรือเมยมะนิกรในราชาธิราช เป็นเรื่องของพระราชาทรงพอพระทัย หญิงที่มีคามิ เชนเดียวกัน แต่พระยานอยก็มีใจทำร้ายคามิเคิมของเมยมะนิกรแต่อย่างไร

สำหรับเรื่องการบูชาญูของพระเจ้าเปเลนีโกสนั้น มีปรากฏในพระไตรปิฎก² กล่าวถึงพระเจ้าเปเลนีโกสกระเตรียมการบูชาญู โกญ 500 ลูกโกญ 500 ลูกโคตัวเมีย 500 แพะ 500 และแกะ 500 แต่บอกกล่าวถึงสาเหตุที่จะบูชาญู

¹ หอคริสตธรรมประเทไทย "ซามูเอล ฉบับสอง พระคริสตธรรมคัมภีร์" หน้า 528 - 532.

² "อัญญสูตรที่ 9 ในโกสลสังยุตต์" พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 23 หน้า 149 - 151.

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

27 กรกฎาคม 2516

มีบรรพคนหนึ่งไม่ปรากฏชื่อ มีภรรยาสวยงามมาก เป็นคนยากจน อยู่ ๆ ที่ อำตึก 7 ชั้น ขอนี้ สงสัยว่า คนยากจนทำไม อยู่ถึงตึกเจ็ดชั้นก็ไม่รู้ (หัวเราะ) วันหนึ่งพระเจ้าปเสนทิโกศลซึ่งเป็นราชาในพระนครสาวัตถี ไปเลียบพระนคร ซึ่งข้างเผือกไปเลียบพระนคร พร้อมด้วยอำมาตย์ทั้งหลาย พอไปถึง อำตึก 7 ชั้นหลังนี้ ในระหว่างที่เดินทางไป พวกตำรวจหลวงก็ไล่ประชาชนที่ขวางทาง หรือที่เกาะทาง ประชาชนที่อยู่ในบ้านก็เปิดหน้าต่าง ๆ เมื่อพระราชามาดังตรงที่ตนยืนอยู่ก็ไล่ ๆ ปิดหน้าต่างหลบ ๆ ไป

เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลมาถึงตึก 7 ชั้นหลังนี้ ภรรยาของบรม อ่า คนหนึ่งซึ่งโผล่หน้าต่างบนตึก 7 ชั้น เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จมาถึงตรงที่ตนยืนอยู่ ก็ไต่พยายามปิดหน้าต่างนั้น เพื่อจะหลบหน้า ไม่ให้พระราชาราชเห็น ขณะนั้นพระราชาก็เลื้อยไปเห็นนางนี้กำลังปิดหน้าต่างอยู่ จึงปรากฏในสายตาพระราชามีความสวยงามมาก เป็นที่ตองตาของพระราชาราช พระราชามีความรู้สึกในขณะนั้นว่า มีอาการคันหนึ่งจะตกจากหลังข้าง แล้วก็สั่งให้พวกอำมาตย์ทั้งหลายรีบเลียบพระนคร ให้รีบกลับไปส ไปสพระราชวังโดยเร็ว

เมื่อไปถึงพระราชวังแล้ว ใคเรียกอำมาตย์ซึ่งอยู่ใกล้ชิดคนหนึ่งมาถามว่า

"เมื่อเราไปถึงตึก อำ 7 ชั้นหลังนั้น บน ๆ ตึก 7 ชั้นนะ อ่า เธอ ๆ ใคเห็น ใคเห็นหญิงคนหนึ่งไหม "

อำมาตย์บอกว่า "เห็น "

"แล้วก็ เท่าที่เห็นแล้ว มีความรู้สึกเป็นอย่างไรบ้าง "

อำมาตย์บอกว่า

"เห็นนางนั้นสวยงาม คันหนึ่งพระจันทร์หลบ ๆ เชากลิบเมฆ "

เมื่อพระราชาราชฟังดังนั้น พระราชาก็บอกว่า

"เราเองก็รู้สึกพอใจนางอยู่มาก อ่า ท่านจงไปสืบดูชื่อว่า หญิงคนนี้นะ มีเจ้าของคือมีสามีแล้วหรือยัง "

อำมาตย์นั้นก็ไปสืบท ^{บุ}ก็รู้ว่า ^{บุ}นางนี้มี ^{บุ}สามีแล้ว พระราชาก็ออก ๆ ออกาย เพื่อจะ ^{บุ}กลั่นแกล้ง ^{บุ}สามีของนางนั้น อา ^{บุ}แล้วก็จะแย่งชิงเอาหญิงนั้นมาเป็นนาง นางสนม ออกอุบาย ^{บุ}ให้เรียก ^{บุ}บรุษ ^{บุ}ซึ่งเป็น ^{บุ}สามี ^{บุ}ของนางนั้น ให้ ^{บุ}มาทำงาน ^{บุ}ใน ^{บุ}พระราชวัง เมื่อ ^{บุ}บรุษ ^{บุ}นั้นมาถึง ^{บุ}ถึง ^{บุ}พระ ^{บุ}ราชา ^{บุ}บอกว่า

"เออ เธอจงอย่ารังเรา" พระราชาให้เงินเคื่อนกิน

ทันที บรุษนั้นบอกว่า

"ข้าพระองค์ไปต้องการ ^{บุ}อา ^{บุ}เงิน ^{บุ}เคื่อน ^{บุ}ของ ^{บุ}พระ ^{บุ}องค์ ^{บุ}ข้า ^{บุ}ข้า ^{บุ}พระองค์ ^{บุ}จะ ^{บุ}ทำงาน ^{บุ}อื่น ^{บุ}แล้ว ^{บุ}จะ ^{บุ}เสีย ^{บุ}ส่วย ^{บุ}ให้ ^{บุ}พระ ^{บุ}องค์ ^{บุ}อีก ^{บุ}กว่า"

พระราชาบอก

"เราไม่ต้องการส่วย เราต้องการตัว ^{บุ}ตัว ^{บุ}ท่าน ^{บุ}มา ^{บุ}เพื่อ ^{บุ}จะ ^{บุ}มา ^{บุ}รับ ^{บุ}เรา"

พระราชาตั้งใจว่า เมื่อ ^{บุ}เอา ^{บุ}บรุษ ^{บุ}นั้น ^{บุ}มา ^{บุ}ทำงาน ^{บุ}แล้ว ^{บุ}จะ ^{บุ}หา ^{บุ}ความ ^{บุ}ผิด ^{บุ}อย่าง ^{บุ}ใด ^{บุ}อย่าง ^{บุ}หนึ่ง ^{บุ}ยก ^{บุ}ขึ้น ^{บุ}กล่าว ^{บุ}โทษ ^{บุ}แล้ว ^{บุ}จะ ^{บุ}หา ^{บุ}วิธี ^{บุ}กัก ^{บุ}ขัง ^{บุ}หรือ ^{บุ}ถ้า ^{บุ}โทษ ^{บุ}ภัย ^{บุ}แรง ^{บุ}ก็ ^{บุ}จะ ^{บุ}ถึง ^{บุ}วิธี ^{บุ}อา ^{บุ}อา ^{บุ}จะ ^{บุ}ถึง ^{บุ}ชั้น ^{บุ}ประ ^{บุ}หาร ^{บุ}ชีวิต ^{บุ}เสีย ^{บุ}ก็ ^{บุ} ๆ ^{บุ}ก็ ^{บุ}จะ ^{บุ}ได้ ^{บุ}ก็ ^{บุ}จะ ^{บุ}ได้ ^{บุ}เอา ^{บุ}ภรรยา ^{บุ}ของ ^{บุ}บรุษ ^{บุ}นั้น ^{บุ}มา

บรุษนั้นเมื่อ ^{บุ}รู้ ^{บุ}ตัว ^{บุ}ว่า ^{บุ}ถูก ^{บุ}พระ ^{บุ}ราช ^{บุ}า ^{บุ}บังคับ ^{บุ}ให้ ^{บุ}ทำงาน ^{บุ}ก็ ^{บุ}รู้ ^{บุ}ความ ^{บุ}ม่ง ^{บุ}หมาย ^{บุ}ของ ^{บุ}พระ ^{บุ}ราช ^{บุ}า ^{บุ}ว่า ^{บุ}พระ ^{บุ}ราช ^{บุ}า ^{บุ}ม่ง ^{บุ}ประสงค์ ^{บุ}เพื่อ ^{บุ}จะ ^{บุ}แย่ง ^{บุ}เอา ^{บุ}ภรรยา ^{บุ}ก็ ^{บุ}พยายาม ^{บุ}ทำงาน ^{บุ}ควย ^{บุ}อา ^{บุ}ความ ^{บุ}ระ ^{บุ}มัต ^{บุ}ระ ^{บุ}วัง ^{บุ}ไม่ ^{บุ}ให้ ^{บุ}มี ^{บุ}ความ ^{บุ}ผิด ^{บุ}เกิดขึ้น ^{บุ}เมื่อ ^{บุ}พระ ^{บุ}ราช ^{บุ}า ^{บุ}รับ ^{บุ}สั่ง ^{บุ}ให้ ^{บุ}ทำอะไร ^{บุ}ก็ ^{บุ}ทำ ^{บุ}จน ^{บุ}จน ^{บุ}สุด ^{บุ}ความ ^{บุ}สามารถ ^{บุ}พระ ^{บุ}ราช ^{บุ}า ^{บุ}ก็ ^{บุ}ไม่ ^{บุ}อาจ ^{บุ}จะ ^{บุ}เห็น ^{บุ}ความ ^{บุ}ผิด ^{บุ}ที่ ^{บุ}จะ ^{บุ}ยก ^{บุ}โทษ ^{บุ}บรุษ ^{บุ}นั้น ^{บุ}ขึ้น ^{บุ}มา ^{บุ}ได้

วันหนึ่ง ^{บุ}พระ ^{บุ}ราช ^{บุ}า ^{บุ}ก็ ^{บุ}ออก ^{บุ}ออก ^{บุ}อุบาย ^{บุ}อา ^{บุ}ตอน ^{บุ}เช้า ^{บุ}เรียก ^{บุ}บรุษ ^{บุ}นั้น ^{บุ}มา ^{บุ}บอกว่า

"วันนี้ ^{บุ}เธอ ^{บุ}จง ^{บุ}ไป ^{บุ}เอา ^{บุ}ดอก ^{บุ}โก ^{บุ}ม ^{บุ}ท ^{บุ}ดอก ^{บุ}อุบล ^{บุ}พร้อม ^{บุ}ด้วย ^{บุ}ดิน ^{บุ}ซึ่ง ^{บุ}มี ^{บุ}สี ^{บุ}ขาว ^{บุ}ใน ^{บุ}แม่น้ำ ^{บุ}คง ^{บุ}กามา ^{บุ}ให้ ^{บุ}เรา ^{บุ}ให้ ^{บุ}ทัน ^{บุ}ให้ ^{บุ}ทัน ^{บุ}ใน ^{บุ}เวลา ^{บุ}ที่ ^{บุ}เรา ^{บุ}สง ^{บุ}น้ำ ^{บุ}ใน ^{บุ}เวลา ^{บุ}เย็น ^{บุ}นี้ ^{บุ}ถ้า ^{บุ}เธอ ^{บุ}มา ^{บุ}ไม่ ^{บุ}ทัน ^{บุ}ฉัน ^{บุ}จะ ^{บุ}เอา ^{บุ}จะ ^{บุ}ประ ^{บุ}หาร ^{บุ}ชีวิต ^{บุ}เสีย"

เมื่อ ^{บุ}บรุษ ^{บุ}นั้น ^{บุ}ได้ ^{บุ}รู้ ^{บุ}รับ ^{บุ}คำสั่ง ^{บุ}เช่น ^{บุ}นี้ ^{บุ}ก็ ^{บุ}รู้ ^{บุ}สึก ^{บุ}มีความ ^{บุ}วิต ^{บุ}ท ^{บุ}ท ^{บุ}าก ^{บุ}ก็ ^{บุ}กลับ ^{บุ}ไป ^{บุ}บ้าน ^{บุ}ตาม ^{บุ}ภรรยา ^{บุ}ว่า

"หญิง ^{บุ}สาว ^{บุ}เสร็จ ^{บุ} ๆ ^{บุ}แล้ว ^{บุ}หรือ ^{บุ}ยัง"

ภรรยา ^{บุ}บอกว่า

"สาว ^{บุ}กา ^{บุ}ดั่ง ^{บุ}หญิง ^{บุ}ยัง ^{บุ} ๆ ^{บุ}ไป ^{บุ}ทัน ^{บุ}ได้ ^{บุ}เช็ด"

"เอ้า" บุษบอก "ไม่ ๆ ต้องเช็คละ ตักใส่กระเช้าให้ชั้นหน่อยก็แล้วกัน" ทั้ง ๆ ที่น้ำ ทั้ง ๆ ที่ข้าว ๆ ไม่ต้องเช็คนั่นกะ ทั้งน้ำทั้งอะไรนั่นกะนะ

ภรรยาที่ตักข้าวให้ ๆ กระเช้าหนึ่ง บุษนั้นก็รีบเดินไปสู่ฝั่งแม่น้ำคงคา ในระหว่างที่เดินไป ๆ ก็ บุษนั้นก็คิด เอ้อ วิศกวา

"เราจะกลับไปทันพระราชหรือไม"

ในระหว่างนั้นก็พบบุษคนหนึ่ง อ้า เกิน ๆ ส่วน ๆ ทางมา อ้า เป็นบุษ เป็นคนชรา อ้า เห็นอาการของบุษแก่ส่วนทางมานั้น รู้สึกว่ารวงโรยมาก คลาย ๆ เป็นผู้ที่มีความหิวกระหาย บุษคนนี้เมื่อพบบุษที่ส่วนทางมามีอาการเช่นนั้นก็มีความสงสาร ก็จึงเอาข้าวที่ภรรยาตักมาให้มันซะ แบ่งให้ อ้า แบ่งให้บุษนั้นกิน บอกว่า

"ท่านมีความหิวกระหายมากอาจกิน กินอาหารที่เราถือมานี้เถิด อาหารนี้เรา เรายังไม่ได้กิน เราไม่ได้ทำให้เป็นเคนหอรอก เราแบ่งไว้เฉพาะท่าน ท่านจงรับ รับประทานให้ ถิ่นหน้าสำราญเถิด"

บุษนั้นเลยรับประทานข้าวที่ นาย ๆ คนนี้ให้ เมื่อ ๆ บุษนั้นรับประทานเสร็จแล้ว ก็ อ้า หลีกไป

เมื่อ บุษคนนั้นก็พยายามรีบเดินไปจนถึงฝั่งแม่น้ำคงคา ถึงฝั่งแม่น้ำคงคาแล้วก็จึงเอาข้าวที่เหลือจากกิน เหลือจากให้ท่านบุษนั้น ไปรยไปในแม่น้ำ แล้วประกาศว่า

"เอ้อ ข้าวที่ ๆ เราได้มาในวันนี้ เราได้ให้ท่านบุษในระหว่างทางข้างก็ คือ ข้าวที่เราหว่านลงไปในน้ำเราให้ท่านแก่ อ้า สัตว์น้ำทั้งหลาย ปลา และเต่าเป็นต้น ผลแห่งทานที่ข้าพเจ้าได้ถวายในวันนี้ ข้าพเจ้าขอแบ่งส่วนบุญให้แก่พระยานาค ผู้อยู่ใน ๆ แม่น้ำคงคานี้ จงรับส่วนบุญที่เราให้ในครั้งนี้ด้วยเถิด"

เมื่อพระยานาคได้ยินบุษนั้นประกาศอย่างนี้มอย ๆ ก็รู้สึกพอใจ ก็จึงแปลงเป็น อ้า มานพ ขึ้น ๆ มาจากน้ำ แล้วก็ถามบุษที่หว่านข้าวนี้ว่า

"อ้า ท่าน ที่ท่านกลาวนี้ ท่านกลาวเป็นความจริงหรือ ที่ท่านจะแบ่งส่วน ๆ บุญให้เรา"

บุษนั้น "เป็นความจริง เราตั้งใจไว้ จะแบ่งส่วนบุญให้แก่ผู้ที่ได้รับส่วน ๆ บุญเรา แต่เราก็อยากจะขอรองว่า ทานให้อะไรอย่างหนึ่ง"

“อ้อ พระยานาคที่แปลงนั้น บอกว่า

“ถ้า ๆ ท่านให้ช่วยความจริงใจ เราก็ยินดีจะช่วยเหลือ”

เอาบุรุษนั้นบอกว่า “เราให้ส่วนบุญเท่าที่เราถวายแล้ว เท่าที่เราให้ ๆ แล้วครึ่งหนึ่ง”

นั้น เมื่อ ๆ ให้สัญญากันแน นอนแล้วก็ บุรุษนั้นบอกว่า

“อาที่เรามานี้เราต้องการคอกกอบล อา กับ ๆ คอกโกมุต พร้อมด้วยคินศรีอรณ ซึ่งเขาเรียกว่า ซึ่งเป็นคินส์ขาว เพื่อจะไปให้พระเจ้าปเสนทิโกศล เสวยในเวลาเย็นนี้ เออ สรง ๆ น้ำในเวลาเย็นนี้ ท่านจงช่วยนำมาให้เราด้วยเถิด”

เออ พระยานาคก็ ลงไปในแม่น้ำคงคา (คอก เออ ออบล คอกโกมุตนี้ เขาบอกว่ามี มีเฉพาะแต่ใน ๆ นาคพิภพเท่านั้นแหละ กะ กะคินศรีอรณนี้ ที่อื่นไม่มี) อ้อ พระยานาคก็เอา เอากอบล คอกโกมุต พร้อม ๆ ทั้งคินศรีอรณนี้ เอาขึ้นมาให้บุรุษนั้น เมื่อบุรุษนั้นได้ คินศรีอรณ พร้อมคอกกอบล และคอกโกมุต ก็รีบกลับ เพื่อให้ทันเวลาพระเจ้าปเสนทิโกศล สรงน้ำเวลาเย็น

ส่วนพระเจ้าทีโก ... ปเสนทิโกศล เมื่อใช้บุรุษนี้ไปแล้ว ก็นึกในใจว่า

“ธรรมิคามนุษย์ย่อมมีเวทย์มนตร์ และมีมารยาทมาก ถ้าเราจะรอเวลาเย็น กลัวบุรุษนี้จะมี จะใช้เล่ห์เพทุบายอย่างใดอย่างหนึ่ง จะโก่งสิ่งที่เราต้องประสงค์มา เราก็ไม่สามารถจะยกโทษบุรุษนี้ได้ อย่างยังงั้นเลย เราจะปีนประตูเมืองเสียตั้งแต่กลางวัน”

พอบายหนอยก็สั่งให้นาย ๆ ทวาร (คือสมัยก่อนนี้เขามี เขามีประตูเมืองนี้ ก็ยังวังเคี้ยวนี้ละ อย่างประตูวิเศษไชยศรี มณีนพรัตน์ นับว่าไซ้) ก็สั่งให้นาย ๆ ทวารปิด ๆ ประตูใส่กุญแจแต่ ๆ กลางวัน เมื่อใส่กุญแจแล้วเอา ๆ ลูกกุญแจไปเก็บไว้

ในระหว่าง ในระหว่างที่ก่อนไม่เย็น ก่อนที่พระราชาจะจะสรงน้ำ บุรุษนั้นก็มาถึงพอดี มาถึงเห็นประตูเมืองปิด ก็ร้องเรียกนาย นายทวารบอก

“จงเปิดประตู เราได้นำสิ่งของที่พระราชาต้องการนั้น มา มาให้แล้ว จงรีบเปิดประตูให้เราเถอะ”

นายทวารบอกว่า

"เราไม่อาจเปิดไค้หอรอก เพราะลูกกณูญแจนะ พระราชาเขาเอาไปเก็บไว้ที่ อ้า พระองค์ไปเก็บไว้เอง ใคร ๆ ไปอาจจะไปเอามาได้"

บรรพไน้ก็รู้ว่า พระราชาแกล้ง ก็จึงเอาคอกกอมล อ้า กับคอกโกมท พร้อมทั้งกิน ๆ ศรีอรุณนั้น อ้า คลองไว้ที่ อ้า ที่หน้า ที่หน้าประตู แล้วก็ ๆ เพื่อ ๆ จะหลีกไป ก็นึกว่า

"วันนี้เรา ชีวิตเราอาจ อาจจะได้ที่ ๆ สด เราจะได้ใครเป็นที่พึ่งหนอ"

ขณะนั้นก็นึกถึงพระ ว่า "ในเวลาเช่นนี้ คนอื่นที่จะเป็นที่พึ่งแก่เรา เอ้อ เช่น ้วยพระสงฆ์ไม่มี เราจะไปหาพระสงฆ์เพื่อไปพักนอนในวัดดีกว่า"

งั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า

"ธรรมคาสัตว์ทั้งหลาย เมื่อมีความสุข แม้พระสงฆ์ หรือ เอ้อ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มียอ ก็ไม่อาจจะนึกถึงพระธรรม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ใด เมื่อเวลาใด ถึงความทุกข์ เมื่อนั้นจึงนึกถึงความ ถึงพระพุทธ อ้า ถึงความที่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์มีอยู่" บรรพไน้ก็เช่นเดียวกัน เมื่อนึกถึงว่าจะต้องถึงแก่ความตาย ก็ นึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็ไป ๆ ล่วค ไปล่วคก็ไป ๆ นอน ไปนอนอยู่ที่วัดนะ

ส่วนพระราชา เมื่อปีศประทุแล้ว ปีศประทุวังแล้วพอถึงเวลาค่ำ พอถึงเวลาบรรทมก็ คั่นนักรู้สึกบรรทมไม่หลับ นอนพลิกไปพลิกมา พลิกมา พลิกไปก็ไม่หลับ ในขณะ ในคั่นนั้น ขณะทีลวงไป มีขนิมยาม คือลวง ๆ สองซ้ำ 2 ยามไปแล้ว เข้าในปัจฉิมยาม เข้าในยาม ที่ 3 ในระหว่างที่นอนพลิกไปพลิกมานั้นก็ ไค้ยินเสียง อ้า เสียงคัง เสียงคังมาก 4 เสียง

เสียงแรกว่า "ทุ" แล้วก็หายไป

เคี้ยวเคี้ยว เสียงว่า "สะ" อ้า สะ แล้วก็หายไป

พักหนึ่งไค้ยินเสียง "นะ" นะ แล้วก็หายไปอีก

เสียงที่ 4 ก็ "โส" โส ก็หายไป

พระราชาไค้ยินเสียงรู้สึกสะกุกตกใจมาก เสียงนี้เราไปเคยไค้ยินเลย วันนี้ทำไม เราจึงไค้ยินเสียงอันแปลกประหลาดเช่นนี้ ประกอบกับเสียงคังอัน เสียงคังมากค้วย (บาลี เขาบอกเสียงคังใหญ่ คังใหญ่ก็คังมาก) คังมาก ก็นอนไปหลับตลอดคืน พอรุ่งเช้าตื่นมา เมื่อ เอ้อ ล้างพระพักตร์เสร็จแล้วก็เรียบกุโรหิตมา ถามกุโรหิตตันทีว่า

"เมื่อคืนเราไคยีนเสียง ๆ ประหลาด 4 เสียง ไอ้เสียงนี้จะเป็นนิมิตอะไรที่จะเกิดขึ้นแก่เรา"

ตานี้ ปุโรหิตนี้ก็ เมื่อพระราชเจ้าให้ฟังเสียงนั้นแล้ว ก็ไม่รู้ว่าเป็นเสียงอะไร คราวนี้ วิสัยของปุโรหิต อ่า ซึ่งเป็นยี่สิบ อ่า แสดงตัวเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ยิ่งใหญ่มาก เมื่อเขาถามอะไรมา แม้ไม่รู้ก็ต้องบอกวาทันที นอกปุโรหิต เออ จะเสียชื่อเสียง อย่างหนึ่ง แล้วจะ ๆ เสื่อมจากลาภยศ อย่างหนึ่ง ก็เลยทล ๆ พระราชา บอกว่า

"เสียงที่ไคยีน ที่พระองค์ไคยีนนั้นะ เป็นเสียงที่โศก เป็นเสียงแสดงนิมิตว่า ความอันตราย 3 อย่าง จะเกิดแก่พระองค์ อันตรายแก่ชีวิต พระองค์ประการหนึ่ง อันตรายแก่ชื่อเสียงประการหนึ่ง อันตรายแก่ราชสมบัติ ประการหนึ่ง อันตราย 3 อย่างนี้ อย่างใดอย่างหนึ่ง จะเกิดขึ้นแก่พระองค์แน่ ๆ แท้"

พระราชเจ้าไคยีน ก็ยิ่งตกใจกลัวใหญ่ ก็ถามปุโรหิตว่า

"ถ้าเป็นเช่นนั้นจะมีทางแก้ แก้ไขได้ไหม"

ปุโรหิตบอกว่า "แก้ได้ เพราะข้าฯ ข้าพระองค์ เวท ทั้ง 3 แล้ว* ข้าพระองค์ก็สามารถจะปลดเปลื้องให้ ๆ กลับเป็นปกติได้" (เวท 3 นี้ก็คือ เวท 3 ของพวก ๆ อ่า ลัทธิพราหมณ์เขา พวกที่มีความรู้ เชี่ยว ๆ ซาณ ต้องเรียนจบเวท 3 ก็เท่า ก็เท่ากับเรียนจบ เรียนจบมหาวิทยาลัยเราเดี๋ยวนี้ เวท 3 ก็มี อ่า อิลกเวท คือเวท ในการ อ่า ๆ ในความรู้ ชื่อของเทพดาทั้งปวง แล้วก็จะจกอนวอน เทพดาเหล่านั้นให้ช่วยขจัดภัยเสียประการหนึ่ง ยชภูเวท ๆ อ่า ก็เวท หมายถึงเวทมนตร์กาถาต่าง ๆ ที่จะอ่า เสกเป่าหรือ ออนวอน อ่า เทพดาทั้งหลายให้ช่วยขจัดภัยเป่า อ่า ปัดเป่า สรรพภัยทั้งปวง

อ่า อันแรก อิลกเวท อ่า เวท ชื่อของเทวดาต่าง ๆ เพื่อจะออนวอนให้ช่วยขจัดภัยทั้งปวง

*ใดเวท หรือเวททั้งสาม หมายถึงคัมภีร์พระเวทของศาสนาฮินดู 3 คัมภีร์ คือ ฤคเวท ว่าด้วยการสวดสรรเสริญ ยชภูเวท ว่าด้วยการบูชาญ สามเวท ว่าด้วยบทสวดในพิธีกรรมต่าง ๆ ภายหลังได้มีการเติมอาถรรพเวทอีกหนึ่ง จึงเป็น 4 คัมภีร์

สองอาถรรพ์ อาถรรพยเวท อำ เวท อำ แสงถึง อำเวทย์บนตร์คาต่าง ๆ
เพื่อจะบวงสรวงเทพยดา หรือพระผู้เป็นเจ้า

อำ สาม ชุรเวท อำ เวท ในการรบ หรือเกี่ยวกับพิไชยสงคราม) นี่พราหมณ์
บอกว่า "เวท ทั้ง 3 นี้ ข้าพระองค์ใคร่จะสืบทอด ข้าพระองค์สามารถทำราบให้ ๆ กลายเป็น
เป็นคีไค"

ก็ถามว่า "การทานต้องการอะไรบ้าง"

พราหมณ์ อำ ๆ ปุโรหิตก็บอกว่า

"ทองคำสิ่งละร้อย ๆ เช่น แหะ 100 แทะ 100 วัว 100 ช้าง 100 ม้า 100
มนุษย์คนหนึ่ง ขาหนึ่งร้อยหนึ่ง ขาซ้ายร้อยหนึ่ง อย่างละร้อย ๆ นะ อำไปบูชา เอา ๆ
เลือดของคนเหล่านี้ไปบูชาแล้วก็สิ่งร้ายก็จะหายไป ก็จะกลับกลายเป็นคีไค"

เมื่อพระราชโอรสปุโรหิตว่าอย่างนั้นก็จึงรับสั่งให้ ปุโรหิต อำ อนุญาตให้ปุโรหิต
ไปเที่ยวจับเอาสัตว์เหล่านั้นมาบูชาขึ้นก็ทำตามความประสงค์ ปุโรหิตก็ อ้อ ไปเที่ยวจับ อำ
สัตว์ทั้งหลายมาเพื่อจะบูชาอย่างละร้อย ๆ สัตว์เหล่านั้น เมื่อถูกจับมา เพื่อจะบูชา
อำ ส่งเสียงร้องกันอึงคึง เป็นที่ อำ โกลาหล ในพระราชวังนั้นมาก

ขณะนั้นพระนางมัลลิกา ซึ่งเป็นอัคมเหสีของพระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นผู้ฉลาด
เป็นผู้ที่สนใจใน ผักไผ่อยู่ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มาก เมื่อได้ยินเสียงโกลาหล
ดังนั้นก็จึงเข้าไปหาพระราชภาวามพระราชาว่า

"มีอะไรกันถึงโกลาหล ถึงมีเสียงโกลาหลอย่างนี้"

พระราชภาวามบอกว่า

"อำ เธอไม่รู้อะไร เวลานี้พินมาอยู่ใกล้เรา เธอไม่รู้"

นางมัลลิกา ถามว่า "เรื่อง ๆ อะไรกัน"

อำ พระเจ้าปเสนทิโกศลก็บอกว่า

"ขณะนี้เราอนไม่หลับ เราได้ยินเสียง 4 เสียง มาถามปุโรหิต ๆ เขาก็บอกว่า
ต้องเอา อำ สัตว์อย่างละร้อย ๆ ไปบูชาขึ้น แล้วจึงจะหายจาก อ้อ ภัย ทั้ง 3 ประการ
นี้เราหวังเพื่อจะอยู่ครอง เพื่ออยู่โดยสวัสดิภาพของชีวิตเรา และชีวิตเธอ เราจึงให้ปุโรหิตนั้น

อ่า จัปส์ตัวไหนนางเพื่อจะบช้ายญ

นางมัลลิกาก็ถามว่า

"ทำไป อ่า พระองค์ไม่ไปถาม ว่า โหรผู้เลิศในโลก คุ ๆ ก่อน"

พระเจ้าบเสนทีโกศล บอกว่า

"โหรผู้เลิศในโลกนั้นก็อใคร"

นางมัลลิกาบอก

"คือ กือพระพุทธเจ้า"

"อ่าว งั้นไป"

ก็ถามพระนางมัลลิกา ก็ไปหา อ่า ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าใน เขตวันวิหาร เพื่อไป
ถึง ... พระพุทธเจ้า พระเจ้าบเสนทีโกศลไม่อาจที่จะกราบทูลอะไร ๆ ได้ พระพุทธเจ้า
ก็ตอบรับ อ่า ทรงทำปฏิสันถาร จึงตรัสถามว่า

"พระองค์เสด็จมาแต่ไหนวังบาสวิหารนี้ แค ๆ แด่ยังวัน"

อ้อ พระเจ้าโกศลก็ไปอาจที่จะทูลอะไรได้ พุค ๆ ไม่ออก

นางมัลลิกา ก็กราบทูลว่า

เมื่อคืนนี้พระราชบรรทมไม่หลับ แล้วก็ไคยีนเสียง 4 เสียง บุโรติดกับบอกว่า มี
อันตราย ก็ให้คนจัปส์ตัวทั้งหลายมาเพื่อจะทำการบช้ายญ หม่อมฉันจึงพามาหา บาทาพระองค์
ขอพระองค์จง อ่า ช่วยพยากรณ์เสียง 4 เสียง ที่พระราชไคยีนนั้นด้วย ๆ เด็ด"

พระพุทธเจ้าก็ถามว่า "เสียง ๆ อะไร ที่ ๆ พระองค์ไคยีน"

แล้วก็อ่า พระเจ้าบเสนทีโกศลก็เล่าให้ฟังว่า

"เสียงแรกไคยีน ว่า เสียง ๓ เสียงที่ 2 ไคยีนว่าเสียง สะ เสียงที่ 3 อ่า
ไคยีนว่าเสียง นะ เสียงที่ 4 ไคยีนว่า โส สี่เสียงนี้แหละไคยีนเมื่อตอนเมื่อคืนนี้"

เมื่อพระพุทธเจ้าไคยีน พระเจ้าทีโก พระเจ้าบเสนทีโกศลเล่าคังนั้นก็ อ่า ด้วย
ญาณทิพย์ พระองค์เล็งเห็นก็สว่างแจ้งในพระปัญญาของพระองค์ เห็นว่าสัคส์ทั้งหลาย สัคส์
นรกทั้งหลาย 4 คน ซึ่งหมกไหม้อยู่ใน ๆ นรกนั้น เออ มีความประสงค์ เพื่อจะกล่าวคาถา
คนละ 1 คาถา แต่ไม่อาจที่จะกล่าวให้เต็มคาถาได้ กล่าวได้แต่เพียง อ่า ตัว ๆ ตนของ
คาถาตัวเดียว แล้วก็คงจมไปอีก

ก็เรื่องเดิมมีอยู่ว่า ในสมัยพระพุทธเจ้านามว่า กัสสป คือในภัทร ภัทรกับป็นี่ละ (คำว่าภัทรกับป็นี่หมายความว่า กับปีที่เจริญ กับปีหนึ่ง ถ้า มีพระพุทธเจ้า 5 5 พระองค์ อยู่ในกับป็นี่ชื่อว่าภัทรกับมี ถ้าพระองค์คือ กกุสันโธ เป็นองค์แรก แล้ว โจนาคบ องค์ที่ 2 อา กัสสปองค์ ๓ แล้วสมณโคตม คือ พระพุทธของเราที่ ๆ คับขันชไปแล้วนี่ เป็น องค์ เป็นองค์ที่ 4 แล้วจะมีองค์ที่ 5 ก็คือพระศรีอารยเมตไตรย์ ซึ่งจะตรัสต่อข้างหน้า เมื่อหมดพระอารยศรี พระศรีอารยเมตไตรย์มาตรัสเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ก็จะสิ้นกับป็นี่ ในกับป็นี่มีพระพุทธเจ้า 5 องค์นี้ เรียกว่าภัทรกับมี) นี่สัตว์นรก 4 คนนี้ เกิดในสมัย เออ พระพุทธเจ้านามว่า กัสสป คือก่อน เออ ก่อนพระพุทธเจ้าองค์นี้ สมัยนั้นเป็นลูกเศรษฐี อามีเงิน 40 โกฏิ 4 คนนี้ก็ เป็น ๆ สหายกัน เมื่อบิดามารดาล่วงลับไปแล้ว อ่า ทั้ง 4 คนนี้ ไ้ครอบครองทรัพย์สมบัติ ต่างก็เบียดสหายที่รักกันมาก ไปไหนไปด้วยกัน เที่ยวไปเที่ยว ๆ ด้วยกัน แล้วเพื่อไ้รับทรัพย์สมบัติตกทอดมาจาก เออ บิดามารดาแล้ว วันหนึ่งก็ประชุมกัน ก็ปรึกษากันว่า

"ทรัพย์สมบัติเรามีมากถึงเพียงนี้ เราจะหากความสุขอันเกิดจากทรัพย์สมบัติเรา ไ้ได้อย่างไร"

คนหนึ่งก็ตอบว่า

"เราให้คนไปหาอาหารดี ๆ มา แล้วก็บกกิน ๆๆๆ อ่า กินแล้วก็ อ่า อันไหนที่รส แปลก ๆ อันไหนของดีเราซื้อมากินกัน อย่างนี้เราจะมีความสุข อันเกิดจากทรัพย์นี้"

อีกคนบอก

"เออ ไ้คั้หรรอก สู้ซื้อสุรา อาหารมา อ่า สู้ซื้อสุรามากินกัน อ่า ๆ ไ้สนุกสนาน ยังดีกว่า"

อีกคนบอกว่า

"ไม่คั้ อย่างนี้ สู้เราไปเที่ยวตามสนุกสนาน ที่ไหนที่เราต้องไม่เกยไปเราไป เราต้องเที่ยว เป็นนักทัศนาจรกันดีกว่า"

นี่คนที่ 4 บอก

"เออ ไม่คั้หรรอก เอาจังกว่า ธรรมคานูหนึ่งนะ อ้อ ค่องการทรัพย์ เมื่อหนึ่ง คนไหนที่ คนไหนที่มีความสวยงาม เมื่อเราต้องการเรากั้เอาทรัพย์ให้เขา แล้วก็มาไ้บำรุง

นำเรอความสดให้แก่เรา อย่างนั้นดีกว่า"

เอา ความเห็นคน ๆ สหายนี้ เป็นที่พอใจ ก็ตกลงเอา ๆ ความเห็นนี้ ไขว่ลูก
เขา นั้น ๆๆ ตั้งแต่บัดนั้นมา ไขว่ลูกเขาเบียดโกร เมื่อบรรพทั้ง 4 นี้ต้องการได้ เอาสังฆทรัพย์
ไป เอาตัวมา นำเรอนำเรอถึงความสด ประกอบควย กา ... กา ... กาเมสัจฉาจารย์
ว่าวโนที่ล่อ ๆ 3 ตลอดจน อำ ขั้วพระพุทธรเจ้า อำ สิ้นไป ไขว่ไถ่ถึงเลยวว่า พระพุทธร
พระธรรม พระสงฆ์มีอยู่ แล้วจะถวายทาน จะรักษากิเลส หรือจะให้ทานแก่จากเชื้อใจ
คนหนึ่งก็ไม่ได้คิดถึง แะ ๆ ทั้ง ๆ ที่บ้านก็ ก้อยไถ่ ๆ กับวิหารที่พระพุทธรเจ้าทรง ๆ จำพรรษา
อยู่ ประกอบกรรมชั่วอย่างมีตลอด อายุ 2 หนึ่มี (ก็สมัยนั้นนะ มนุษย์มีอายุถึง 2 หนึ่มี)
2 หนึ่มีก็ประกอบกรรมชั่วอย่างนี้ กรันเพื่อสิ้นอายุ ก็ตายจากนั้น ไต่ไปตกใน ไต่ไปตก
แนว อยู่ใ อำ โลกภูมิ* อาสินพหุชนครหนึ่ง (ก็ตั้งแต่พระเจ้ากัศยป มาถึงศาสนาเรา
นี้เขาเรียกว่าพหุชนครหนึ่ง ก็ระหว่างพระพุทธรเจ้าองค์หนึ่ง) เมื่อพ้นจาก เอนนรกชั้นนั้นแล้ว
ก็มาเกิดในนรก เอาชั้นอยู่เหนือ ๆ ขึ้นมา เกิดนรก อำ ไหม้อยู่ใน จมอยู่ในหม้อ หรือ
ทองแดงนะ หม้อทองแดงนั้นมีความลึก เรียกว่าจากปากหม้อเคื่องคองไป กว่าจะถึงก้น ๆ แะ
ก้น ๆ หม้อ สิ้นเวลา 3 หนึ่มี จากก้นหม้อกว่าจะลอยมาถึงปากหม้อ อีก 3 หนึ่มี

นี้สัตว์ทั้ง 4 นี้ นึกถึงกรรมที่ตนได้ประกอบไว้ ไว้ในชาติก่อนนี้ได้ ก็มีความประสงค์
เพื่อจะ ว่า แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง นึกนแรกที่ไต่ขึ้นมาจาก อำ จากก้นหม้อนะ พอ
มาถึงปากหม้อ ตั้งใจจะก้าวกาตา ๆ หนึ่ง กาตาซึ่งขึ้นตนว่า "พุ" หนึ่งก็ คำเก็บว่า

"ทฐีว๊ะ มชีวันหา เยสันโต นรีโฆมะเค"

อำ มี ๆ กวาดังนี้เป้นตน จึงพอไต่ขึ้นมากว่าไต่แต่ ท คำเดียว นะ กวาดังนี้ "ทฐีว๊ะ"
นี้ว่าไม่ได้ ว่าไต่ทุกตัวเดียว ทุกตัวเดียวก็จมลงไปอีก ไม่ ๆ หนึ่ว่าตัวต่อไป

อำ พอกันที่ 2 ไต่มา ตั้ง ๆ ใจจะว่า

*โลกภูมิ นรก ก็หนึ่งนรกยาว 16 ชุม ในไตรภูมิพระร่วงกล่าวว่า ผู้ใดที่
พระเจ้าพระสงฆ์ เมื่อตายแล้วไปตกนรกชั้น

"สะขีวัตะ สะสาปี" พอว่าไ้ สะ ตัวเคี้ยว อ้าว จมไปอีก

พอคนที่ 3 โผล่มา ตั้งใจจะว่า "นะ" นะก็เต็มซี่

"นะถันโต วันโตกโต" อะไรนี่ ว่าไ้สะตัวเคี้ยว เอ้าจมไปอีก

คนที่ 4 โผล่มา ตัว ๆ ใจจะว่าถาถาหนึ่ง ึงปีกาถากำถันว่า "โสหัง โนนะ" นึกได้แต่เพียงว่า "โส" ตัวเคี้ยว ก็จมไปอีก

ทีนี้พระพุทธเจ้าก็เพื่อจะแสดงถาถาเปรตทั้ง 4 นี้ พระองค์ก็แสดงให้ฟังว่า "อ้อ เปรต ๆ คนแรกที่โผล่ขึ้นมา ตั้งใจจะว่า พุธีวิระ มชิวินหา ซึ่งหมายความว่า เราทั้งหลาย เบื่อโลกทรัพย์มีอยู่ เราไม่ไ้ทำที่พึ่งของเราไว้ เราทำแต่บาปไว้มาก ัง้นความเป็นอยู่ของเราจึงเป็นอยู่ชั่ว" ที่ตัว ๆ แรก มีใจความว่าอย่างนี้

"อ้อ เปรต ๆ เปรตคนที่สองว่า สะขีวัตะ นะ ตั้งใจจะว่า เราทั้งหลายจมอยู่ในหม้อทองแดงนี้ สิ้น ๆ เวลา 6 หนึ่งปี ที่สุดก็ยังไม่ปรากฏ เมื่อไรหนอที่สุคจึงจะปรากฏแก่เรา" นี้ เอ้อ คน ๆ ที่ 2 ว่า วนะอย่างนี้

แล้วคน ๆ ที่ 3 อ้อ ว่าสะ

"คน ๆ ที่ 3 ว่า นะ นะถันโต ว่า ว่า ที่สุดจักไม่ปรากฏ ที่สุดจักปรากฏแก่เรา แต่ที่ไหนไ้ ลูกอน อ้อ ูแซกกับควยเรา เรากับคานโคพำกรรมไว้ในสมัยก่อนนี้นัก" นี้ ๆ คน ๆ ที่ 3 ว่านะ

"แล้วคนที่ 4 ตั้งใจจะว่า โสหัง นะ ว่าไ้โสตัวเคี้ยวก็ มีใจความว่า จริงอยู่ เราทั้งหลายไ้จมอยู่ในรทนี้มานาน อ้อ นานนัก นานมาแล้ว เมื่อเรากลับ เมื่อเราละจากนี้ไป เราจะไ้เกิดความเป็นมนุษย์ เมื่อนั้นเราจะรู้จักกำของบาจากถ้าว เราจะรักษาศีล เราจะทำที่พึ่งไว้ให้มาก" นี้ ใจ ๆ ความว่าเช่นนี้ ที่นี้ว่า ๆ ไปทันจบ อ้อ ถัดหนึ่งโผล่มาว่าไ้ ห ตัวที่สองโผล่ว่า สะ ตัวที่ 3 โผล่ นะ ตัวที่ 4 โส ใจความที่ตั้งใจจะว่า ก็ตั้งที่วามนี้ละ แล้วจมไปว่า

พระพุทธเจ้าบอกว่า

"อ้อ เสียงที่พระองค์ไ้ยินได้ เป็นเสียงสัตว์นรกนั้นหรือ ภัยใด ๆ ไม่ ๆ บ่หรือ สัตว์นรกเหล่านั้นก็ โผล่ขึ้นมาไ้เพื่อจะแสดงความ แสดงโณนของตัว ก็จึงไ้กล่าวถานั้น โทษ

โทษ ๆ อะไรจะมีแก่พระองค์หาไป ขอพระองค์จงเบาใจได้เถิด"

เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลไต่ถามถึงเหตุนี้ ก็ใจ ก็ชวนกันกลับ กลับไปสู่พระราชวัง
อ้อ ๆ ยัง ๆ ในขณะนั้น เชื้อ ๆ พระพุทธเจ้าทรงแสดงกาลาเปอต 4 คำนี้อ้อ จมลงแล้ว
พระเจ้าปเสนทิโกศลก็จึงกราบทูลพระพุทธรเจ้าว่า

"ข้าพระองค์ ทรงแต่เกิดมาเพื่รู้จักความที่รากรยาว คือคั่นหนึ่งนั้นนา เมื่อคนนี้
เองนะ เพราะนอนไม่หลับ" ธรรมกาลที่เราไม่หลับรึดีกว่าคั่นหนึ่งนั้นนานเหลือเกิน

นี้บุรุษซึ่งเป็นสามีของนางนั้น ซึ่งไปอยู่ที่รึคะ ก็นั่งอยู่ในที่ไกล ๆ นั้น ก็ได้ยิน
พระราชกรณียกิจนั้น บรมนกรับทูลขึ้นว่า กราบทูลพระพุทธเจ้าขึ้นว่า

"อ้อ ส่วนข้าพระองค์ เพื่รู้จักคำว่า โยชนหนึ่งไกลเมื่อวานนี้เอง" เมื่อวานตอนที่
ไปเอาไอ้ ไอ้กอกโกมพนะมี รึสักโยชนหนึ่งมีโลกเหลือเกิน"

แล้วพระพุทธเจ้า ก็ ๆ ก็เลยแสดงธรรมบอกว่า

"ธรรมภา เออ กวางกั้น หรือราตรี ราตรียาว สำหรับคนที่คั่นอยู่ โยชนไกล
สำหรับผู้ที่เดินเมื่อยล่ำ ส่วนสงสาร ก็คือการเวียนว่ายตายเกิดไกลสำหรับคน ๆ พาล" (นี่มาดี
ทานมี ที่มา ชากรโต รัตติ แปลว่า อ้อ ราตรีสำหรับผู้ที่คั่นอยู่มา อ้อ ที่ซึ่ง สันตัสสะ
โยชนัง โยชน อ้อ ไกลสำหรับผู้ที่เห็นยล่ำ) จึงรวบรวมความพระพุทธรเจ้าแสดงว่า

"ราตรีสำหรับผู้ที่คั่นอยู่นาน โยชนสำหรับผู้ที่เดินทางเมื่อยล่ำ นั้นไกล ส่วนสงสาร
คือการเวียนว่ายตายเกิด ของคนพาลนั้น อานาน" พระพุทธเจ้ากล่าวเช่นนั้น แสดงธรรมเช่นนั้น
ก็ บรมนั้นก็เป็นโสคาบัน ส่วน ๆ พระราชาก็โคคลานทุกซัว แล้วก็กลับไปสู่พระราชวัง พระราชา
ก็โง่ ๆ ให้เจ๊ก เออ ให้เลิกหาการบูชาญูเดลานั้น

เพื่อชนทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลาย เพื่อ ๆ ใด เพื่อได้รับการพ้นภัยจากการบูชาญูเช่น
นั้นแล้ว ต่างก็อาบน้ำอาบทา บลวกก็ประชุมกันก็สรรเสริญถึงพระนางมัล ..มัลลิกา ว่า

"พวกเราได้ชีวิต คือได้รอดชีวิตได้พ้นจากภัยก็เพราะ อ้อ สบเค็จจา อ้อ พระราชินี
คือ ๆ พระนางมัลลิกานี้ ขอให้พระนางมัลลิกาวงมี มีพระชนมย์ยืน ยืนนานเถิด" ต่างก็แห่ของ
สาธุการ ดังนั้นพระพุทธเจ้า ได้ยินถึงนั้นก็เลย จึงแสดงว่า

"นางมัลลิกานี้ เป็นบุตรหลาน ไทชวญเหลือ เออ คนทั้งหลายไทชนทุกซ์ แม่ในชาติ
นี้ก็ทามไค แม่ในชาติก่อน ก็เคยช่วยเหลือมาแล้ว"

พระพุทธรูปเจ้าแสดงว่าพระนางมัลลิกาจะชวยมนุชทั้งหลายเหล่านั้ไคเฉพาะในชาตินี้ก็
หาไม่ แม้ในชาวก่อนก็เคยไคชวยมาแล้ว ก็อ

ในอีกกาล ใบสมัย อ่า สมัยอีกกาลโน้น พระเจ้าพรหมทัต ครองพระนคร
พาราณสี พระองค์มีพระราชบุตรคนหนึ่ง พระราชบุตรของพระเจ้าพรหมทัตนี้ วันหนึ่งก็ไคเข้า
ไปสู่คนไพรใหญ่ อ่อนวอนเทวคาที่คนไพรใหญ่ว่า

"เมื่อพระราชมัคดาลังไม่แล้ว ถ้าเราไคเสวยราชย์สมบัติในพระนครพาราณสีนี้ เราจะ
ปราบเมืองทั้งหลาย ร้อยเอ็ดเมืองให้ขึ้นอยู่ในกำมือเรา เปื่อเราจับไคแล้วเราจะทำพิธีกรรม
เอาพระราชธิดาเหล่านี้ มาทำพิธีกรรมแก่ อิบ เทพ แกรักษ์ แกรักษ์เทวคา อยู่น อยู่นใน
คนไพรนี้"

เมื่อ เออ พระราชกุมารนี้ บน ๆ แล้วไม่นาน พระเจ้าพรหมทัตก็สวรรคต แล้ว
พระราชกุมารนี้ไค ก็ไคเสวยราชย์ อ่า แทน สัมสันตวิงศ์แทนพระราชมัคคาคือไป เมื่อ
หลังจากไคเสวยราชสมบัติแล้ว ก็ไคยกทัพไปปราบเบื่องร้อยเอ็ด ที่อยู่ในกำมือหบก จับพระ
ราชาทั้งร้อยเอ็ดเมืองนั้น ไคมาสู่ในอาณาจ

วันหนึ่ง ๆ ก็ไคพาพระราชธิดา ร้อยเอ็ดคน ไปสู่คนไพรใหญ่ที่เคยบนบานไว้นั้น เพื่อ
จะเอาเด็กในลำคอของพระราชธิดานั้นมาบวงสรวง อ่า รุกชเทวคาแห่งคนไพรนั้น

ในขณะนั้นรุกชเทวคาแห่ง ๆ คนไพรก็มีความวิตกว่า "พระเจ้าพาราณสีนี้ จะฆ่า
พระราชธิดาที่โดนคนไพรของเราให้เป็นที่ นำที่ของเราได้เป็นอาถรรพ์ควยเลือด ควย ๆ
ซากศพ เราจะหาวิธีแก้อย่างไรหนอ" ก็ไปเที่ยวปรึกษาเทวคา อ่า เพื่อนเทวคาคอยกันนะ
"ใครจะมีอุบายแก้อย่างไรบ้าง จะไม่ให้พระเจ้าพาราณสีนี้ฆ่าพระราชธิดาที่ ๆ ที่คนไพร
นี้ไค" เมื่อเท ... พวกเทวคาทั้งหลายก็ไม่สาบารถที่จะแก้ไค ก็ไปหาท้าวจุมหาราชทั้ง 4
ท้าวจุมหาราชทั้ง 4 ก็แก้ไคไม่ไค บอก

อย่างนั้นเลย จงไปหาท้าวสักกะซึ่งเป็นจอม เป็นจอมเทพ ๆ ของเราเถอะ อ้อ
พระองค์อาจจะมีปัญญา ทาง ๆ แก้ไคไค"

ก็ไปหาท้าวสักกะ เท.. เทวราช ท้าวสักกะเทวราชก็บอก

"เราเองก็ไม่อาจหาทางแก้ไขได้ แต่เราจะมีอุบายบอกให้อย่างนั้นเลย ก่อนหน้า
ของพระราชองค์ ๆ เล็กที่สุด" (มี ๆ มีคนหนึ่งกำลังตั้งครุฑ ตั้งครุฑแล้ว อ้อ พระเจ้า
พาราณสีก็ยกเว้นไว้ เพราะเห็นว่ากำลังมีครุฑ นอกนั้นจับบาททั้งพระราช พระบહેสหมค
เว้นไว้ เว้นไว้ มเหสีองค์เล็กของพระราช องค์เล็กคนเถียว ไม่ไ้เอามา เอามาเพื่อ
จะประหาร) แล้วว่า ท้าวสักกะ บอกว่า

"จงไปเอา มเหสีคนเล็กนั้นมา แล้วก็มาหาพระราชนิก อ้อ แล้วก็ นาง ๆ จะมี
อุบายแก้ ๆ ไขให้ไ้เอง"

อ้อ เทวคาไ้ฟังดังนั้นก็กลับมากที่ ๆ ที่ตน ๆ ไ้ไร ก็แสดงตัวไ้ปรากฏ นุ่งผ้าสีแสด
แสดก็ทำ ๆ ท้าวจะหนีไป

พระเจ้าพารา พาราณสีเห็น ก็ อ่อนน้อมว่า

"อย่างเพิ่งไปเลย เราจะทำ ถ้า พลีกรรมเสียก่อน"

รทสเทวคา ก็บอกว่า

"ทำไม เราไม่อาจจะรับพลีกรรมของท่านไ้ เพราะท่านไม่ ๆ ไปรักษากำสัตย์"

อ้อ พระเจ้าพาราณสีว่า

"ทำไมจะไม่รักษา วันนี้ราชาร้อยเอ็ด เราก็จับมาพร้อมแล้ว"

อ้อ แล้ว รทสเทวคาบอกว่า

"อ้อ วรังอยู่ เมื่อ ๆ ตอนบนบานเราบอกว่า ราชาร้อยพร้อมทั้งมเหสี เวลา
มเหสีคนเล็กนั้นทำไมจึงไม่เอามา จะเว้นเสียทำไมกับ อ้อ ถ้าไป จง ๆ ไปจับ อ้อ มเหสี
คนเล็กนั้นมา"

พระราชาก็รับสั่งให้คนไปเอา มเหสีคน ๆ เล็กนั้น ซึ่งนับนามว่า สุ สมณา หรืออะไรนี้
อ้อ มีนามว่า สมณา เมื่อพระเจ้าพาราณสีเอามเหสีนั้นมาแล้ว อ้อ มเหสีคนเล็กก็ เมื่อ ๆ มา
ถึง ไ้ไร ๆ ก็ไม่ไหว ไ้ไรแต่พระราช ผู้ ผู้เป็น ผู้ ๆ ผู้เป็นพระราช พระราชสาบิของ ๆ
คนเคียว แม่พระเจ้าพาราณสีก็ไ้ไร แล้วพระเจ้าพาราณสีก็ไ้ไรชื่ บอกว่า

"เราเป็นผู้ใหญ่ เราเป็นเจ้าชีวิตของ ๆ เธอ ทำไมเธอจึงไม่ไหว ทำไมเธอจึง
ไ้ไรยัว ๆ เธอเท่านั้น"

นี่พระนางสมนาก็บอกว่า

"คนอื่นจะไปสำคัญหรอก แม้จะยิ่งใหญ่แค่ไหนก็ตาม อ้อ คนอื่นเหล่านั้น ไม่สามารถ จะให้ความเป็นใหญ่แก่เราได้ สามีของนี่ละ เป็นผู้ทำให้เราเป็นใหญ่ของเรา เราจึงไหว้เฉพาะ แต่สามีของเรา"

อ้อ พระราชาบอก

"ถึงแม้ฉะนั้น ถ้าไปไหว้เรา ก็ควรจะไหว้เทวดาของเรา เพราะเทวดาของเรา เป็นที่มอบความเป็น ๆ ไหว้ให้ ๆ เรา เราได้จับพระราชาร้อยเอ็ดมา ก็เพราะอำนาจของ เออ ของ ๆ อ้อ ของเทวดานี้ละ"

พระนางบอก

"ไม่จริงหรอก ถ้าแม้ว่า ถ้าพระราชาของ ถ้าเทวดาของพระองค์ อำนาจน่าจะมี ใหญ่จริง (ใน ๆ ขณะนั้นนะ โอ้ไฟลุกขึ้นใกล้ ๆ คนไทรณะกองหนึ่ง มันลุก ๆ ขึ้นมาโดยบังเอิญ ไม่รู้ละ กองหนึ่งก็ ทางนี้บอกว่า) ถ้าแม้ว่าเทวดาของพระองค์มี อำนาจมากขนาดไหน โดย ๆ แท้จริงแล้ว นี่ไฟกำลังจะไหม้คน ๆ ไทรอย แล้วทำไมเทวดาของพระองค์ไม่ดับไฟเสียให้ได้"

อ้อ รุกขเทวดา ไคยีนเช่นนั้น ก็

"จริงนาง ๆ เราไป ๆ อาจจะดับไฟได้" วางัน

แล้ว ๆ พระนางว่ายังงั้น นางก็ร้องไห้ ร้องไห้แล้วก็หัวเราะ หัวเราะแล้วก็ ร้องไห้

แล้วพระเจ้าพาราณสีเห็นบอกว่า

"เธอจะไปทำอะไรทำไมร้องไห้แล้วหัวเราะ หัวเราะแล้วร้องไห้"

นางสมนาก็บอกว่า

"อ้อ หม่อม ๆ ฉันไปไต่ถามหอรอก หม่อมฉันนึกถึงกรรบกเก่าหม่อมฉันนั้น หม่อมฉันจึง อ้อ ๆ ที่ฉันร้องไห้กับหัวเราะนี่ ฉันนึก ๆ ถึงความหลัง จึงร้องไห้บ้าง หัวเราะบ้าง"

พระราชาพาราณสีก็ถามว่า ความหลังยังงั้น

เมื่อ ๆ ครั้งก่อนนี่ อ้อ ฉันเกิดเป็นภรรยาของบุตรคนหนึ่ง วิชาทั้งเพื่อน ๆ ของ สามีฉันมาหา ฉันเอาเงินให้นางคนไ้ไปซื้อเนื้อตามตลอด เนื้อ ๆ ไม่มี เพื่อ ๆ จะมาเลี้ยง

อ่า เพื่อน ๆ ของลามี่ ฉันก็จึงฆ่าแพะตัวหนึ่งที่เลี้ยงไว้ เพื่อจะเอาเนื้อมาเลี้ยงเพื่อน แะ
แต่งการฆ่าแพะตัวหนึ่งนั้น หมอบฉันต้องตกบนรถม้าเท่าจำนวนชนแพะ อ่อนับ ๆ เป็นเวลาตั้ง
หลายชาติ นับจำนวนเท่าชนแพะ นี่ ขอ ๆ นี้ละฉันจึงร้องไห้

"แล้วที่เธอหัวเราะ ๆ เพื่ออะไร"

"ก็หัวเราะ เพราะว่าฉันหัวเราะว่าฉันก็ใจ ว่าฉันได้พ้นจากนรกเหล่านั้นแล้ว งั้นฉัน
อ่า ฉันจึงหัวเราะ"

พระราชาก็สลดใจ

"แหม มันฆ่าแพะตัวเดียว ว่า ต้องตกนรกถึง ๆ จำนวนชนแพะ 'นี้' เราฆ่ากันตั้ง
ร้อยเอ็ดคน เราผิดตกนรก ไม่รู้จักก็ชาตินี้ คิดเศร้าใจแล้ว เกรว้าใจก็

"เป็นความจริง เหม"

"จริง"

จริง ถ้างั้น ๆ ก็อย่างนั้นเลย เราไม่ฆ่าหรอก ราชาก็เลย ราชาสลดใจก็เลย
ปล่อยพระราชาร้อย ๆๆ เอ็ดหกเลย ที่เป็นพระราชาผู้ใหญ่ ก็ยกมือกราบไหว้ ที่เป็นพระ
ราชาที่อายุเล็กกว่า หรือน้อยกว่าก็ประทับประคอง ก็ปล่อยให้กลับบ้านหงกเลย อ้อ เพราะ ๆ
นาง ๆ สมณาเทวีนี้ ไ้ช่วยเหลือไว้ พระพุทธเจ้าก็รวมชาติสุดท้ายว่า นางสมณาเทวีคือ
กลับชาติมาเป็นนางมัลลิกาเดียนี่ แล้วที่พระราชาร้อยเอ็ดในสมัยนั้นก็เกิดเป็น ประชาชนทั้ง
หลายที่ไ้พ้นภัยจากเวลานี้

ความฝันของพระเจ้าโกศล

การดำเนินเรื่อง กล้ายเรื่องหัวใจเปรี๊ต ตัวละครที่สำคัญคือพระเจ้าปเสนทิโกศล
พระนางมัลลิกา และพระพุทธเจ้า พระเจ้าโกศลทรงมีสุมันนิมิต 16 ข้อ เป็นผลให้เกือบ
กระทำบาปตามคำทูลแนะนำของพราหมณ์ แต่พระนางมัลลิกาทุณย์ยัง และให้ไปเฝ้า
พระพุทธองค์ให้ทรงทำนายสุมันนิมิตนั้น

คติของ เรื่องอยู่ที่คำทำนายอันแสดงถึงข้อกักเหนต่อสังคมปัจจุบัน ให้เห็นสภาพความ
แปรปรวน การผิดทำนองคลองธรรมที่เกยยิบถ่อ นอกจากนี้ยังแสดงแนวโน้มของสังคมตั้งแต่

สังกมครอบแก้ว บิคารมารคากับบุตร สามีกับภรรยา ชรรณวินัยของสงฆ์ ไปถึงสังกมเมือง และประเทศชาติ ความไม่ยุติธรรมในแง่มุมต่าง ๆ คำนึงที่เปลี่ยนแปลงไป ใจความสำคัญของพุทธทำนายมั่งนี้

- ข้อ 1 ผู้ทำท้าวจะตกแล้วไม่ตก
- ข้อ 2 ชายหญิงจะมีคู่ตั้งแต่อายุยังน้อย
- ข้อ 3 บุตรจะไม่เกรงพยำเกรงบิคารมารคา บิคารมารคาต้องเอาใจบุตร
- ข้อ 4 ผู้ปกครองบ้านเมืองจะเห็นแก่พวกพ้องของตน
- ข้อ 5 ผู้ตัดสินคดีจะไต่เพียงธรรม ก็นั้นบน
- ข้อ 6 ผู้ไม่ชาติตระกูลกลับไต่ผู้มีบรรพาศักดิ์
- ข้อ 7 ภรรยาใช้ทรัพย์ที่สามีหาได้ไม่ถูกทาง
- ข้อ 8 เจ้านายขจรศักดิ์ เอาทรัพย์จากประชาชน
- ข้อ 9 สังคมในเมืองเคื้อครอนไม่ปรกติสุขเหมือนชนบท
- ข้อ 10 คินฟ้าอากาศจะไม่ปรกติ
- ข้อ 11 พระสงฆ์ไปตั้งอยู่ในชรรณวินัย เห็นแก่ลาภสักการ
- ข้อ 12 คนเชื่อถ้อยคำของผู้มีอำนาจวาสนา เพราะความเกรงกลัว
- ข้อ 13 ถ้อยคำของผู้ที่ปราศจากอำนาจไม่มีผู้เชื่อถือ
- ข้อ 14 ภรรยาชมขุสามี
- ข้อ 15 คนมีตระกูลตกอับ ต้องประจบประแจงคนไม่มีตระกูลที่มีอำนาจ
- ข้อ 16 คนมีตระกูลและบุตรต้องหลบหลีกคนพาลที่มีอำนาจ

เรื่องนี้มีวิธีการที่น่าสนใจ ที่ตัวปัญหาทั้ง เป็นรูปสัญลักษณ์ที่แบบลาย เป็นลักษณะรูปธรรม ตามด้วยคำอธิบายที่สอดคล้องกับภาพการณณ์ในปัจจุบัน

เนื้อเรื่องตรงกับส่วนต้นเรื่องมหาสุปนิชาคก¹ ส่วนหลังของชาคกมีเรื่องพระโพธิสัตว์ เสวยพระชาติเป็นญาติทำนายพระสุบินนิมิตของพระเจ้าพาราณสี ช่วยชีวิตสัตว์ที่จะถูกบูชาด้วย

¹ "มหาสุปนิชาคก" นิตยสารชาคก เล่ม 2 หน้า 172 - 208.

วิทยากร : นายบุญเชื้อน เพชรประกอบ

28 พฤษภาคม 2516

ความฝัน ๆ ของพระเจ้าโกศล สืบ ๆ หักข้อที่เป็นที่กล่าวขวัญถึง ผู้ใหญ่มากคือ ความฝันสมัยนั้นนะ สมัย ๆ พุทธกาลนั้นนะ แล้วที่พระองค์ท่านายก็มาได้แก่สมัยนี้โดยมาก นี่ทางผู้ใหญ่ ๆ เขาเล่ากันเรื่อง ๆ นะ ผมก็เพิ่งก่อนได้บั้นเขาเล่ามาตั้งแต่เล็ก ๆ แล้ว ทำ เป็นพูดถึงความฝันพระเจ้าปเสน กนแก่ก่อนนี้ ไม่เจอหนังสือ นี่ก่อนมาเรียน ตอนเป็นพระนี่ ก็เลยเรียนมา ก็เลยไปเจอในชา ๆ กา ชื่อว่ามหา ๆ สมัยชาก เรื่องมีอยู่ว่า

ในนครสาวัตถี พระราชาครองราชย์ชื่อว่าพระเจ้าปเสน ปเสนทิโกศล มี ๆ มเหสี ชื่อว่า พระนางมัลลิกา มีคันทหนึ่ง พระองค์บรมมกั เออ ทรงนิมิต เออนิมิตไป นิมิต ถึง 16 ข้อ นี่ 16 ข้อ พอลูก พอกัน พอกันซ้มนะก็จำได้ซี่ นิมิต 16 ข้อ ก็ถามราช ปุโรหิต หรือโหรประจำราชสำนัก สมัยนั้นโดยมากเป็นพรานหมณ์ ที่เป็นโหรนะ เป็นพรานหมณ์ เสียมาก พรานหมณ์พวกบขายัญ พวกลัทธิชนอก ลัทธิชนอกศาสนาอะ ตามพวกพรานหมณ์เหล่านั้น

พวกพรานหมณ์เหล่านั้นก็ไมรู กรันจะตอบว่าไมรู ก็เกรงเป็นที่ขัดอัธยาศัย แล้ว ประกอบกับเห็นว่า เป็นโอกาสที่จะได้ บำ สิ่งของ ลาภสักการะ ก็เลยกราบทูลว่า

ความฝันของพระองค์ 16 ข้อ นี้นาย เมื่อต่อไปก็อันตราย 3 อย่าง คืออย่างใด อย่างหนึ่งจะเกิดขึ้น คืออันตรายเกิดแก่ราชสมบัติอย่างหนึ่ง อันตรายแก่ชีวิตพระองค์ ประการ หนึ่ง อันตรายที่จะเกิดแก่ ๆ มเหสีประการหนึ่ง ใน 3 ประการนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งคงเกิด ขึ้นแน่นอน เวลานี้ขอบที่จะแก้ไขได้ คือโดยการบขายัญ บขายัญคือของสิ่งละสี่ ๆ เป็นต้นว่า ขาง 4 มา 4 แปะ 4 แกะ 4 หึง 4 อา เออ หึง 4 นชาย 4 อย่างละ 4 เมื่อ บขายัญแล้วก็ได้ ขอรายนันก็จะหายไป ถ้าพระองค์อา ถ้าอนุบัติให้ทำ พระองค์ปรารณา อยากจะให้ อา เกิดความสวัสดีคงกลแล้ว ก็ขอพระองค์สั่งมา

พระเจ้าปเสนทิโกศลก็ ก็สั่งให้ทำ ให้ทำ พรานหมณ์ไปบอกพวก อา ขาง มา แปะ แกะ สกร ขาตาสขาบหึง อย่างละ 4 ละ 4 มา มากี่มารวม เพื่อจะประกอบ พิธีบขายัญ นี่ขางมาทูลกลับมาถึงเสียงร้อง มนุษย์ที่ถูกร่วมมา ดูาคีฝันองก็มาร้องหมร้องให้ เสียงเอ็ดตะโร เสียงโก ๆ ลาหล เกิดขึ้นนอกพระราชวังนะ

ขณะนั้นพระนางมัลลิกาซึ่งเป็นมเหสีนั้น เป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธเจ้ามาก
ก็ไต่บันเสียงโกลาหล็กถามว่า

"เสียง ๆ อะไรกัน"

มีคนกราบทูลบอกว่า

"อา พระเจ้าอยู่หัวท่านฝัน แล้วท่านจะให้ ไหพราหมณ์ ๒๒๕ ๓๐๐ เพื่อจะแก้ความ
ฝันร้ายให้ ไหกลาบ ๆ เป็นคี่"

พระนางมัลลิกาก็เข้าไปหา พระเจ้าปเสนทิโกศล กราบทูลว่า

"ทำไมพระองค์ไม่ ๆ ไปหาพระพุทธเจ้าก่อนละ ทำไมไม่ ๆ ไปถามพระพุทธเจ้าละ
มา ๆ ตามพราหมณ์ทำไมกัน จงการบขชายัญไว้ก่อนเถอะ ไป ๆ ตาม ๆ พระพุทธเจ้าก่อน
เถอะ"

เมื่อตกลงพระเจ้าปเสนทิโกศลก็เชื่อ รับสั่งให้ทัก ไห่กรอไว้ก่อน อาพระนาง
มัลลิกาพร้อมกับพระเจ้าปเสนทิโกศล พร้อมข้าทาสบริวารก็ไปหาพระพุทธเจ้าในเชตวันมหาวิหาร
พอพระพุทธเจ้าเห็น ๆ พระเจ้าปเสนทิโกศล พร้อมพระนางมัลลิกา พร้อมข้าทาสบริวารมาเฝ้า
แต่เช้า ก็ทรงต้อนรับปฏิสันถารพอสมควรแล้วก็ ถามว่า

"มหाराช มหาบพิช มาแต่เช้าจึงความ มีความประสงค์อะไร"

แล้วพระเจ้าปเสนทิโกศลก็เล่าให้ฟัง บอกว่า

"เมื่อคืนนี้ นอนหลับแล้วก็ฝัน เห็นสิ่งต่าง ๆ ๑๖ ข้อ อยากทราบว่าความนั้นจะเป็น
ยังใจ ก็จึงมากราบ ๆ ทูลถาม"

แล้วพระเจ้า ๆ พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า

"ฝัน ๆ ว่ายังใจ"

พระองค์ก็เลยเล่าให้ฟัง ๑๖ ข้อ ก็ (โอ)

"ข้อที่ ๑ อ้อ ฝันว่า จัว ๔ ตัว จัว ๆ ๆ โคนุสรวัวตัวใหญ่ ๆ นะ ๔ ตัว อยู่ ๆ
ใน ๔ ทิศ วิ่งมาแต่ ๔ ทิศ ทำ ๆ ทำจะชนกัน อ้อ ประชาชน ก็เห็นจัว ๔ ตัววิ่งมาทำท่า
จะชนกันก็มุงดู เพื่อดูจัวชนกัน จัว ๔ ตัวพอวิ่งมาใกล้ ๆ กันก็ ต่างคนก็ต่างถิรา ๆ พอ
ถอย ๆ กันไป ไม่ชนกันดังที่ถิราทำ นี่ข้อหนึ่ง"

อา พระพุทธเจ้าก็ อา พยากรณ์ว่า

"ข้อนี้ละ ไม่มีอันตรายใดหรอก แล้วความฝันข้อนี้ละ ไม่เกิดในสมัยนี้หรอก เกิดไป
ในสมัยต่อไปข้างหน้าโน้น เมื่อต่อไปข้างหน้าประชาชนเสื่อมจากธรรมต่าง ๆ เป็นผู้ละจากคุณ
งามความดี อากาศก็จะวิปริต อากาศวิปริต วัฏ 4 ตัวก็ไต่แก เมฆตั้งเข้ามา ตั้งขึ้นมาใน
4 ทิศ ทำท่าเหมือนกะแปน ๆ จะตกใหญ่ ประชาชนทั้งหลายก็กลัวว่าฝนจะตก ต่างคนก็เตรียม
ร่ม เตรียมไห เตรียมราง ที่ตากผ้าไว้ก็รีบเก็บ ตากข้าวไว้ก็รีบเก็บข้าวของ กลัว ๆ จะ
เปียกฝน เมื่อฝนตั้งขึ้นมาจาก 4 ทิศ ทำท่าจะตก พอไป ๆ ฝนก็จางหายไปหมด ไม่ตกดัง
ที่ตั้งมา" มาเดี๋ยวนี้เป็นนะ บางที ตั้งมืด ทำท่าจะตก ประเดี๋ยวเดี๋ยวจางหายไปหมดเลย
นี่ข้อหนึ่ง

"ข้อสอง แล้วข้อสอง ฝันว่า ย่อ ห่มไม้ ต้นพริกก็กินมะเขือก็กิน พริกต่าง ๆ
ก็กิน ผอปลูก อา ขึ้นมาสักคืบหนึ่ง สอกหนึ่ง ออกคอก ออกลูกเต็มคันเลย ข้อ
จะเป็นยังไง"

พระองค์ก็แสดงว่า

"ข้อนี้ก็ไม่ได้เกิดในเวลานี้ จะเกิดในเวลาต่อไปข้างหน้า ค่อยไปข้างหน้า อายุมนุษย์
ก็จะน้อยลง เสื่อมลง และมนุษย์ก็จะ ก็จะประกอบไปด้วย อ้อ ก็เลสมากขึ้น อา เด็กหญิง
เด็กชาย เมื่อโตขึ้นมา เมื่อยังไม่ถึงวัยที่จะมีเรือน ก็มีเรือน เป็นคนอายุ 7 ขวบ 15 ขวบ
หรืออายุพอรู้จักความ ก็จะ เออ เป็นเหยาเป็นเรือนซึ่งกันและกัน ไม่ทันใดเป็นหนุ่มเป็นสาว"
ก็เหมือนอย่างทุกวันนี้ เวลานั้นก็ใกล้ ๆ แล้วนะ (หัวเราะ) นี่ข้อ 2

นี่ข้อ 3 "ข้อ 3 ฝันว่า เออ แม่โคมีลูก อา ตามธรรมชาติลูกโคต้องกินนมแม่ แต่
ใน ๆ ฝัน (พระเจ้าปเสนทิโกศลนะ) ฝันว่าแม่โคนะกิน คัม กินนม ๆ ลูก ข้อนี้จะ
เป็นยังไง"

พระพุทธเจ้าตรัสว่า

"ข้อนี้จะ เป็นไปในอนาคตข้างหน้าโน้น บรรดาบุตรชายบุตรหญิงทั้งหลาย ค่อยไปก็จะ
เสื่อมจากความเคารพนับถือพ่อแม่ ไม่ยำเกรงพ่อแม่ นี่พ่อแม่เห็นลูก อา ลูกไม่ยำเกรง ก็ต้อง
คอยประจบ สอพลอ กลัว ๆ ลูกจะไม่เลี้ยง ต้องคอยประจบสอพลอลูก เอาอกเอาใจลูก

ต่อไปข้างหน้าจะเป็น ๆ อย่างนี้" นี่เขาขอ 3 นะ นี่ก็ชักมี ๆ บ้างแล้วนะ บางทีลูกเค้าไม่เอาใจใส่พ่อแม่ พ่อแม่ก็ต้องเอาอกเอาใจ ประจบประแจงลูกอย่างโง่งอย่างนั้น

แล้วก็ขอ 4 "เออ คำนวณชาวนา ชาวนาไถนา ไม่เอาโค จ้างชาวนาจ้างงานไม่ให้โค เอาโคเอวที่ชาวนาจ้างงานปลด ปลดออกจากแอกจากไถ เอาจัวหนุ่ม ๆ จัวหนุ่ม ๆ ซึ่งไม่ค่อยรู้จักงานนะ มา ๆ ไถแทน แทนโคที่ชาวนาจ้างเหล่านั้น ขอนี้จะเป็นยังไง"

พระองค์ก็ทำนายว่า

"ต่อไปข้างหน้า ผู้ปกครองบ้าน . เมืองจะไม่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม ผู้ใดไม่ให้พวกไม่ไช้พอง แม่จะ แม่จะฆ่า..แม่จะชานาญงานปีความบริสุทธิ์ก็ ไข่ ไม่เลี้ยง ถอดออกเสีย เอาพวกของตัวที่เป็นเด็กเป็นหนุ่ม ไม่มีความรู้มา..ทำงานแทน โอ้ขื่อนี้ (หัวเราะ) นี่เล่าตามยอแนะ พิสดารนะเยอะ

แล้วก็ "ขอ 5 อ้อ คำนวณม้าตัวหนึ่งมี มีปาก 2 ปาก มีหัว 2 หัว มีปาก 2 ปาก ประชาชนก็เอาหญ้า มั่ง เอาถั่ว ถั่วขาวถั่วดำ มานำป้อนใส่ ใส่ปาก ปากม้า 2 ปากนั้น มานำมันเลี้ยงกิน ชาวนา ญาติ ที่ประชาชนมาป้อนให้"

ขื่อนี้ ขอนี้ พระองค์ก็ อ้อ แปลว่า "ต่อไปข้างหน้า ผู้ที่เป็นเจ้าเป็นนาย ผู้ที่ป้อนที่ คัดสรรบรรดาก็ต่าง ๆ จะไม่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม จะเห็นแกลลวกแกลลศ เห็น ๆ แกลลวก สักการะ ถ้าเกิดความ ถ้าเกิดความกัน ฝ่ายใดมีเงินมา มาให้มาก ฝ่ายนั้นก็ชนะ ฝ่ายใดมีเงินน้อย ฝ่ายนั้นก็แพ้ อ้อ ก่อน ก่อนจะตัดสินความก็ชักหน้าหนักของเงิน ใ้เงิน ฝ่ายไหนมาก ฝ่าย..นั้นชนะ ถ้าเงินฝ่ายไหนน้อย ฝ่ายนั้นก็กลับเป็นแพ้ นี่ต่อ ๆ ไปข้างหน้า ประชาชนก็จะเป็นอย่างนี้" (หัวเราะ)

แล้วก็ ขอ อ้อ ขอ ขอทก

"ขอ 6 คำนวณ ประชาชนเอาถาด ถาดทองคำนะ ชัดสีถาด ถาดทองคำไว้ อ้อ เป็นเงางามดีแล้วก็ไปให้ ไปขอรองให้หมา ให้หมาจึงจอกมาเยี้ยวรอกใส่ ใส่ถาดทองคำนะ ขอนี้จะเป็นยังไง"

พระองค์ก็ทำนายว่า

"ต่อไปข้างหน้า อ้อ เออ มนุษย์พวกที่มีตระกูล เป็นคนว่าพวก ราชตระกูลก็ หรือ

ตระกูลผู้ใด จะตกต่ำ อา พวก พวกที่ไม่ใช่ตระกูล ก็จะขึ้นเป็นใหญ่เป็นโต นี่พวกราชตระกูลเหล่านั้นก็ต้องอาศัยคน คนที่ ๆ ไม่มีตระกูล ซึ่งเป็นใหญ่เป็นโต มีลูกสาว ก็ต้องมาก็ต้องขายก ต้องขายกยอ ปอนัน ให้แก่ผู้ใหญ่โต ซึ่งไม่มี ไม่มีตระกูลเหล่านั้น เพราะจะหวังเป็นที่เกาะที่พึ่ง เป็นที่พึ่งพาอาศัยต่อไปข้างหน้า" นี่ก็บังเหมือนกันนะ

"ขอ 7 ฉันว่า บุรุษคนหนึ่งชวนเชือกหนึ่งอยู่ บน บนตั่ง นั่งบนตั่ง ชวนเชือกหนึ่งไต่หนั่ง เชือกที่ ที่ชวนแล้วก็หย่อนลงไต่ตั่ง ไต่ตั่งนั้นมีนางสนขจิ้งจอกตัวหนึ่ง อยู่..ไต่ตั่งในเปือยบุรุษชวนเชือกหนึ่งเสร็จแล้วก็หย่อนลงมาไต่ตั่ง อา สนขจิ้งจอกตัวเมีย ซึ่งนอนในไต่ตั่งก็ กัดกินไต่เชือก เชือกหนึ่งที่ที่บุรุษนั้นชวนนะ เวลานั้นเท่าไรก็หย่อนลงมา อา..สนขจิ้งจอกตัวเมีย กัดกิน ๆ จนหมด ชวนไป กัดกินไป กัดกินไป อย่างนี้จะเป็นยังไง"

พระองค์ก็ทำนายนว่า

"ต่อไปข้างหน้า เรียกว่าสามีภรรยาจะไม่ตั้งอยู่ในในธรรม เออ สามีก็ไปทำงาน ให้ภรรยา ... ให้ภรรยาอยู่บ้าน หาเงินทองมาให้ มาให้ ให้ภรรยาไว้ ภรรยาก็จะไม่รักษาไว้ตาม ความที่ที่ชอบ แล้วก็เล่นการพนันบ้าง ไปเที่ยว ไปเตร่เสียบ้าง ทำลายทรัพย์สมบัติที่สามีหามาได้ ไม่รักษาไว้โดยทางที่ถูกต้อง"

อ้อ ขอ 8 "ขอ 8 ก็ฉันเห็นว่า มีตม่น้ำน้อยตมหนึ่งตั้ง ตั้งอยู่ท่ามกลาง ซึ่งมีน้ำเต็ม แล้วก็ยังมีตมเหลาลอมรอบอยู่เยอะ ลอมรอบตมตมน้ำ น้ำเต็มนั้นนะ อา ตมมีน้ำ น้ำเต็มนะ มีตมเดียว ไต่ตมเปล่า ๆ ที่ตมนั้นนะหลายตม ประชาชนก็ตักน้ำมาก็มาใส่ตม ตมที่เต็มนั้นใบเดียว ตมที่ใบไม่ เต็มนั้นไม่ใส่ ตักมากนหนึ่ง ตักใส่ตมเต็ม ไต่ตมก็ลงไป และ ๆ ไป คนตักใส่ตมนั้นแหละ ต่อไปข้างหน้าจะเป็นยังไง"

พระองค์ก็ทำนายนว่า

"ขอ 9 ต่อไปข้างหน้า เจ้านายจะไม่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม เห็นแก่ได้ ไม่เห็นความเดือดร้อนประชาชน อา เป็นตนว่า อา เบียดเบียน บีบคั้น เก็บภาษีอากร โดยไม่นึกถึงความยากความจนของ เออ ของราษฎร แม้ตัวเองเป็นใหญ่เป็นโต จะมี จะมีทรัพย์สมบัติบริบูรณ์ แด่ส่วนชา ... ชาราช ... เออ ส่วนประชาชนพลเมืองที่เดือดร้อนอด ๆ อยาก ๆ ก็ไม่เห็น ต่อไปข้างหน้าก็ ก็จะเป็นอย่างนี้" (หัวเราะ) ครง ก็ถูกแมนเหมือนกัน

นี่ขอต่อไปก็

"ข้อ 9 ขึ้นเห็นสระ สระโปก สระโปกขรณี เรียกว่าสระ สระใหญ่ มีคอกบัว เค็ม มีคอก คอกบัวขึ้นอยู่ อยู่ในสระนั้น นี่ที่สระนั้นนะ ชอบสระซึ่งเป็นสี่ตัว 4 เท่า สี่ตัว อ่า สองเข้ายากัน อ้อ มีกลาง กลางสระนั้นนะ ไม่ ไม่มีใครยำ แต่ชอบสระนั้นมักจะถูก สี่ตัวยำ ก็ใส่ ส่วนกลางสระไม่มีใครเหยียบใครยำก็ขึ้น เรียกว่า ชอบ ๆ ใส่ กลาง ๆๆ บอชุน"

พระองค์ท่านายว่า

"ข้อนี้ ต่อไปข้างหน้าก็จะไ้แก่ บ้านเมืองในอนาคตนี้ บ้านเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลาง จะไม่เป็นที่อยู่สุขสบายของประชาชน เพราะมีความเคียดแค้นด้วยราชภัย ด้วยโจรภัย ด้วย คนอันธพาลต่าง ๆ อ้อ ที่นี้ ทนเชทนอก ๆ เมือง เออ ตามบ้านนอกคอกนา ตามบ้านนอก หรือตามไร่ตามนาซึ่งไม่ใช่ใจ ๆ กลางเปื่อง จะเป็นที่อยู่ จะเป็นที่อยู่สุขสบายของประชาชน ประกอบด้วยความเมตตากรุณาซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน ไม่ปราชัย และ ๆ โจรภัย ล้วนกลางใจเมือง ซึ่งเป็นที่รวมของประชาชน และเป็นที่เคียดแค้นของ ประชาชน" ข้อนี้จริงนะ (หัวเราะ) นี่เป็นทัวบาลี จดเป็นทัวบาลี

นี่ข้อ 10

"ข้อ 10 ก็ขึ้นเห็นว่า อ่า มีคน ๆ หนึ่งหงั่วขาว นี่ขาวในหม้อหนึ่งนะ สุกไม่ ไม่ เหมือนกัน ที่แฉะก็มี ที่ไหม้ก็มี ที่ไม่สุกก็มี หม้อ หม้อเคียว ขาวหม้อเคียวเป็น เป็นถึง 3 อย่าง"

พระพุทธองค์พยากรณ์ว่า

"อ่า ต่อไปข้างหน้า เมื่อประชาชนไม่ตั้งอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต คินฟ้าอากาศก็จะ วิฤต ผ่นไม่ ๆๆ ตกคงตามฤดูกาล ถึงตกก็ไม่ตกอานวย อำนวยประโยชน์ ที่ใดที่ไม่ต้องการ ฝนฟ้าผ่น ประกอบในการกสิกรรม หรือเพื่ออกสิกรรม ผ่นก็จะตก เช่นในกรุงเทพฯ จะ สี ผ่นตกบ่อยนะ ตามท้องนาผ่น ผ่นไม่ก้อยตกลง อ่าที่ใดที่ต้องการน้ำผ่น เพื่อจะใช้ประกอบ กสิกรรม ผ่น ผ่นก็ไม่ตก อ้อ ตกก็มากไปบ้าง น้อยไปบ้าง ไม่ตก อ่า ไม่ตกให้ ให้เป็น ประโยชน์ในการ ใน ในการประกอบอาชีพของชาวไร่ชาวนา ต่อไปข้างหน้าก็จะเป็นอย่างนี้"

นี่ ขอ ขอ 10

"ขอ 11 มีคน ๆ หนึ่ง เอาแก่นจันทน์ซึ่ง ซึ่งมีกลิ่นหอม และเป็นของที่มีค่า ไป เทียบแลกกับ เออ เปรียง (เปรียง ก้อน นม นมเขาหมัก เขาหมักเน่า ๆ แล้วก็เขามาทำ เป็นเนยนะ) เอาแก่นจันทน์ที่มีค่า มีกลิ่นหอม มีค่า ค่ำมาก ไปแลกกับเปรียงซึ่งหา หา ค่ำมิได้"

พระองค์พยากรณ์ว่า

"ต่อไปข้างหน้า อ่า นี่.. ท่าน ๆ กล่าวถึงพระ อ่า สาวกของ อ่า สาวกของ ของ พระพุทธเจ้า คือพระสงฆ์ละ จะไม่ต้องอยู่ในสิกขาวิสัยตามสมการ อ้อ เทียบ แสดงธรรม ให้เขาละ โลก โกรธหลง ให้เขาสละจตุปัจจัย สิ่งของ เมื่อเขาสละมาแล้ว ภิกษุสงฆ์เหล่านั้นก็จะเก็บ จตุปัจจัยเหล่านั้น เป็นทรัพย์สินสมบัติของตัวเอง ไปสามารถจะเทศนา ประชาชนให้ไปถึงนิพพานได้ นั่นตัวเองเป๋อ ตัวเองก็ไม่อาจจะทำตนให้ไปถึงนิพพานได้ มัว ลุ่มหลงอยู่ในปัจจัยสี่ ข้อนั้นก็เป็น (หัวเราะ) ทั้งพระสงฆ์ก็ไม่อาจจะกัณฑ์ เออ ให้ ให้พ้น จากสังสารโค มัวหมกมุ่นอยู่ในปัจจัยสี่."

ข้อนี้ พระองค์พยากรณ์ว่า

"ต่อไปข้างหน้า ถ้อยคำของคนพาล ซึ่งเป็นผู้ที่มัวอำนาจวาสนา จะเป็นที่ยึดถือของ ประชาชน แม้จะ แม้จะกล่าวคำไม่ถูก ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม แต่ประชาชนก็ยังคง เชื่อถือ เพราะศรัทธาในอำนาจความเกรง อำนาจวาสนา หรือเกรงบาปมี อ่า แม่ แม่พด ผิด ๆ พดไม่ถูกต้อง แต่คน คนก็ยังคงเชื่อ นี่อา เพราะถ้อยคำเหล่านั้นนะ เหมือนอย่างนา น้าเตา ที่จมน หมาย..ความว่ามี มีน้ำหนัก แบ แบถ้อย ถ้อยคำที่ไม่เป็นหลักเป็นฐาน แต่ก็เป็นที่ยึดถือของประชาชน" นี่ข้อ 11 ข้อ 12

"ข้อ 13 เออ คำนวณ หิน อ้อ หินก้อนใหญ่ ๆ ขนาดเท่าเรือนยอด หรือขนาด ก้อนโต ๆ นะ หินตามธรรมชาติควรจะจมน้ำ แต่นั่น (ในความฝันของพระเจ้าปเสนทิโกศล) คำนวณ หินลอยน้ำ"

ข้อนี้ พระองค์พยากรณ์ว่า

"ต่อไปข้างหน้า ถ้อยคำของบัณฑิตนักปราชญ์ ผู้มีความรู้ เป็นหลักเป็นฐาน แต่เป็น

ผู้ที่ไม่มีอำนาจวาสนา จะไปมีใคร.. แบ่พไป ก็ไม่มีใครเชื่อถือ นี่เพราะเป็นคนไม่มีอำนาจวาสนา ซึ่งตรงข้ามกับไฉนน้ำเตาลอยเมื่อตะก้น น้ำเตาลอยเมื่อตะก้น อ้อ ถ้อยคำของกน คนพาล เป็นที่เชื่อถือของ ของประชาชน นี่ถ้อยคำของบัณฑิตไม่เป็นที่เชื่อถือของประชาชน อ้อ ถ้อยคำของบัณฑิตนั้น ที่เป็นหลักเป็นฐานนี้เท่ากับ หินซึ่งป็นน้ำหนัก แต่กรที่จจะจมก็ อ้อไม่จม ลอย ลอยลอยเพราะไม่มีใครเชื่อถือ ต่อไปข้างหน้าก็จะเป็นอย่างนี้"

"ข้อ 14 ฉันเห็นนางเขียด ไฉ่ ไฉ่กักกิงงู งมีพิษ เป็นต้นว่า งูเห่า หรืองูอะไรก็ตามเถอะ อ้อ เจอ เจองูก็ เออ แม่เขียดตัวนี้ก็ ไฉ่ กักกิงงู เหมือนกะกักกิงตนบัว อย่างนั้นนะ"

ขอนี้ พระองค์ท่านายว่า

"ต่อไปข้างหน้า อ้อ หญิงทั้งหลายจะไม่เป็น จะเป็นดู่ไม่ ไม่ประกอบกวยกรรม คือมีกรบครวแล้ว ก็จะมีขมิ้น อ้อ สามี ให้สามีอยู่ อยู่ในอำนาจ ให้สามีอยู่ อยู่ในถ้อยคำ จะวางอำนาจ เห็นสามี"

"ข้อ 15 เออ ฉันว่า หงส์ซึ่งเป็นนกที่มีชาติตระกูลสูง แวดล้อมกา ซึ่งมีชาติตระกูลต่ำ กาบินไปไหน บรรดาหงส์ก็ไปแวดล้อมกา"

ขอนี้ พระองค์ท่านายว่า

"ต่อไปข้างหน้า อ้อ คนที่ไม่มีตระกูล จะขึ้นเป็นใหญ่เป็นโต คนที่มีตระกูลจะ จะตกอับ คนที่มีตระกูลเหล่านั้น ก็ต้องเที่ยวไปประจบประแจงคนที่ไม่มีสกุลจึง เป็นใหญ่เป็นโต หวังจะได้เป็นที่พึ่งพาอาศัย"

"ข้อ 16 ฉันว่า แพะ เออ ฉันว่าเสือ เออ เสือคาบ เสือโกร่งก็ตาม เห็นแพะก็กลัว กลัวแพะวิ่ง วิ่งหนีแพะ"

ขอนี้ พระองค์ท่านายว่า

"ต่อไปข้างหน้า (กล้าย ๆ ข้อเมื่อก่อน) กนพาลซึ่งเป็นใหญ่เป็นโต จะรุกรานผู้ที่เออ ประพศิตีประพศิตชอบ จะรุกรานคนที่ เออ ตั้งอยู่ในศีลในธรรม นัคนที่มีศีล เออ มีศีลมีธรรม เมื่อถูกรุกราน เมื่อเจอคนพาลเหล่านั้น ก็จะหลบหนี แอบซ่อน เออ เช่นเกี่ยวกับ อ้อ ว่า แพะก็เปรียบเหมือนคนพาล อ้อ เสือโกร่งก็เท่ากับกน อ้อ กน กนก็ เป็นบัณฑิต"

หรือคน คนที่มีตระกูล อา เพื่อก็คู่เหมือนกับคนพาล หรือคนที่หาตระกูลมิได้ เมื่อเป็นใหญ่เป็นโต ก็กรรบานคนที่ คนผู้มีตระกูล คนผู้มีตระกูลนั้น เมื่อเจอ เมื่อเจอคนพาลก็จะหลบหนีง่าย กลัวภัยต่าง ๆ นานา รวม 16 ข้อ

เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศล ได้ฟังพระพุทธเจ้าทำนาย 16 ข้อ แล้วก็รู้สึกเบาใจ ก็กราบลาพระพุทธเจ้า พร้อมกับพระนางมัลลิกา ก็กลับสู่พระราชวัง สั่งให้ยกเลิกการ การบูชาญู บูชาญูนั่นเสีย

พระกัมโปพนคนนินทา

วิทยากรได้แสดงควาเห็นต่อ เนื่องจากเรื่องหมั้นทาไปพน ว่าการนินทานั้นเป็นเรื่อง ปกติวิสัย คนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เป็นทีพอใจของทุกคนย่อมทำ ไดยาก แม้พระสงฆ์ซึ่งเป็นบุรุษยังมีผู้คิดเคียนนินทาได้

บุคคลที่อ้างถึงไว้ในเรื่อง เป็นพระพุทธรูปอันสำคัญ คือ พระอานนท์พุทธรูชา ได้รับยกย่องว่าตั้งอยู่ในเขตทักษกสถาน 5 ประการ คือ เป็นพุทธรูป มีคติ มีสติ มีความเพียร เป็นอุปัฏฐาก พระสารีบุตรเป็นอภิกษวก เมื่อชวา และเป็นเขตทักษกในทางปัญญา ส่วนพระ เรวัด เป็นยอดแห่งภิกษุทั้งหลายฝ่ายมอญป่า การนำพระอรหันต์เป็นเลิศในคานต่าง ๆ มา ยกเรื่องราวถกนินนา ขวบเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนถึงความเห็นที่ว่า ทุกคนในโลกหมั้นทา ไปพน

การยอมรับสภาพของการนินทานั้น ปรากฏอยู่ตามหนังสือทั่วไป เช่น สุนทรภู่ เขียนไว้ในพระอภัยมณีว่า

"การนินทากาเคเหมือนเทน้ำ ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีกลงช็อคหิน"¹

¹ สุนทรภู่ พระอภัยมณี หน้า 114.

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

28 พฤษภาคม 2516

มีประชาชน อยากฟังธรรม อยากฟังธรรมก็ไปหาพระอานนท์ เอ้อ บอกว่า

"อยาก ๆ จะฟังธรรม ขอท่านจงแสดงธรรมให้ฟังหน่อยเถอะ"

พระอานนท์ก็แสดง อ่า พิศาลละชี แสดงพิศาล พอแสดงจบแล้ว ออกมา
ประชาชนก็บอกว่า

"แห่ม' ท่าน ๆ แสดงมากเหลือเกิน จำไม่ไหวคไม่ไหว ท่านน่าจะแสดงแต่น้อย ๆ
หน่อย ท่านแสดงเยอะอย่างนี้ ใครจะไป ใครจะไปจำไหว อย่างนั้นเลยไปหา อ่า ไปอ่า
พระสารีบุตรเถอะ"

ก็ไปหาพระ ไปหาพระ พระสารีบุตร พระสารีบุตรก็แสดงแค่พอ แคพอสมควรชี
เอ้อ เข้าไปก็บอกแก่ท่าน

"ไปหาพระอานนท์ แห่ม' พระอานนท์ท่าน แสดงเยอะเหลือเกิน จำ ๆ ไม่ไหว
นั้นจึงขอให้ท่านแสดงให้ฟังหน่อยเถอะ"

นี้พระสารีบุตรก็แสดงแค่พอสมควร โดยย่อ ๆ ย่อ ๆ ก็จบ พอจบ ประชาชนก็ออก

"แห่ม' ท่านแสดงนึกเดียว กำลังฟังเพลินเชียว (หัวเราะ) จบชะดิบ อย่างนั้น
ไปหาพระเร พระเรวัดดีกว่า ท่านพูดน้อย ท่าน ๆ คงจะแสดงคี่น้อย"

เอ้อ ก็เข้าไปหาพระ พระเร พระเรวัด พระเรวัดท่านไม่ใช่คนช่างพูดนี่ ถาม
คำก็พูดคำ ไปถามท่านก็เจียบ ถามคำท่านพูดคำ ไม่ถามท่านก็เจียบ ออกมาก็บอก

"แห่ม' พระองค์นี้ไม่ไหว ท่านองค์นี้ละ ถามคำถามก็ไปพูดเลย
ตกลงไม (หัวเราะ)

จันทร์ศรี : ไปมีใครคี่

บุญเชื่อน : ไม่มีใครคี่ยกองค์หนึ่ง จันพระพุทธร่องคี่ก็แสดง แสดงบาลีว่า

"นัตถิ โลเก อนิน ... อนินทิตา" ที่เขาพูดกันนะ "คนไม่ถูกนิทานไม่มีในโลก"

โอ้ ๆ การนิทาน มันก็ จะทำยังไงก็ เอ้อ ต้องปีกนที ทำคี่แสนคี่ โอ้คนไม่ชอบ
ก็คี่ ทำไมคี่โอ้คนชอบเขาก็ชม โอ้คนที่ไม่ชอบเขาก็คี่ โอ้การนิทาน หึไม่พ้น

การการวระ *

การแสดงการการวระเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม แต่บางโอกาสก็เกิดปัญหาเรื่อง การปฏิบัติ เรื่องนี้เสนอแนะวิธีแก้ปัญหา การแสดงการวระในที่ประชุม โดยยกเหตุการณ์ครั้ง พุทธกาลเป็นคาอธิบายประกอบข้อคิดเห็นว่า ถ้าเข้าไปในที่ประชุม ซึ่งมีผู้ควรเคารพหลายท่าน ให้แสดงความเคารพเฉพาะประธานเท่านั้น

เรื่องฉัตตปาณิอุบาสกในพระธรรมบท¹ ซึ่งกล่าวถึงพระพุทธองค์ทรงปรารภ ถึงฉัตตปาณิ อุบาสก ตอนหนึ่งคล้ายเรื่องการการวระ แต่เรื่องเพี้ยนไปว่า ฉัตตปาณิ เฝ้าพระพุทธองค์อยู่ กรันพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จมาก็ไม่ลุกขึ้นต้อนรับ เพราะเกรงว่าจะเป็นการไม่การวระ* พระพุทธองค์

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ *

17 พฤษภาคม 2516

เรื่องการไฉวนี้ ถ้าในที่ประชุมมีผู้ควร เคารพหลายคน ก็ไฉวเฉพาะประธานเท่านั้น เรื่องนี้มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ครั้งนั้นพระพุทธเจ้าประทับอยู่ตามกลางที่ประชุม มีพระเจ้าโกศล ซึ่งเป็นพระเจ้าปเสนทิโกศล ซึ่งครองเมือง อ่ำ สวรรคตี้ ประทับอยู่ด้วย นี่ป จิต มีศห คฤหบดีคนหนึ่ง เข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ได้เห็นพระพุทธเจ้าก็อยู่ที่นี่ พระเจ้า ปเสนทิโกศลก็อยู่ที่นี่ ก็เกิดในใจว่า

"สองคนนี้ เราจะไฉวใครดี"

อ่ำ จิต คหบดีก็คิดว่า "ถวจะไฉวพระพุทธเจ้าละ เพราะพระพุทธเจ้านะ เป็นใหญ่ อ่ำ เป็นประธานในที่นี้ อ่ำ ถ้าเราไฉวพระราชา เราก็ไม่เคารพพระพุทธเจ้า ถ้าเราไฉว พระพุทธเจ้าแล้ว แม้ชื่อว่าไม่เคารพพระราชา ก็ไม่เสียหายอะไร" *

หมายเหตุแบบ แปล "เรื่องฉัตตปาณิอุบาสก" พระอัมมปัทมฐกถา แปล ภาค 3

๕ ก็เลยไหว้พระ พระพุทธรูปองค์เดียว พระเจ้าปเสนทิโกศลก็เห็นในใจซี (หัวเราะ)
"คนเขี้ยวงูวะ มันไหว้แต่พระพุทธรูปเจ้า ไม่ไหว้เรา เราเป็นราชา มันไม่ไหว้" คราวหลัง
ก็เรียกตัวมาถาม มาถาม กบฏก็แล้ว ก็แสดงให้ฟังว่า

"พระพุทธรูปเจ้าเป็นราชาพระเสริฐ เป็นที่ประธานในที่ ในที่นั้น ถ้าเราจะเคารพ
ผู้ที่ เป็นประธานนั้น ไหว้เพียงคนเดียวก็แล้วกัน ไม่ต้องไหว้ทุกคน นี่ชื่อว่าเป็น การชื่อว่า
อ่อนน้อม ความอ่อนน้อมของผู้เคยได้กระแสดงต่อผู้เป็นใหญ่ใน ๆ ที่ประชุม"

ก็เลยให้สาธุการ ๕

พิมพ์มาทไทย

กลวิธีในการดำเนินเรื่องนี้ มีตัวละครสำคัญคือ พระนางพิมพ์มา เป็นผู้เล่าเหตุการณ์ถึง
อดีตชาติของนางและพระพุทธรูป โดยจุดมุ่งหมายใหญ่มุ่งแสดงถึงความผิดของนางในชาตินั้น ๆ
ที่มีต่อพระโพธิสัตว์ อดีตชาติที่นำมาอ้างถึงทั้งหมด 9 ชาติ เมื่อมนุษย์ 3 ชาติ สัตว์บก 3 ชาติ
สัตว์ปีกหนึ่งชาติ สัตว์น้ำหนึ่งชาติ และกินนรหนึ่งชาติ ความประพฤติดิที่แสดงไว้นั้นมีทั้งที่จงใจ
และไม่จงใจ คือกระทำให้ไปควยความเข้าใจผิด เป็นผลให้ผู้ส้างีเคืองระแวงใจบ้าง กายบ้าง บาง
ครั้งก็ถึงกับสิ้นชีวิต

เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นปัญหา และความจริงที่เกิดขึ้นไคร่หว่างสามภรรยา สามีอาจได้
รับทุกข์เพราะภรรยาเป็นเหตุไคหลายกรณี เป็นการ เสนอข้อคิดเกี่ยวกับจรรยาของภรรยาต่อสามี
วิทยากรชี้แจงว่า เรื่องนี้มีงานในโบราณเป็นภาษารามัญ เค้าเรื่องไคมาจากพระไตรปิฎก
แต่นำมาย่นย่อ ผูกเรื่องด้วยกลวิธีที่ไคออกไปโดย เน้นการขอขมาของพระนางพิมพ์มาต่อพระพุทธรูป
เป็นจุดสำคัญ

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

28 พฤษภาคม 2516

พระนางพิมพ์มาซึ่ง เป็นชายาของสิท-สิทชัตตะกุมาร คือพระพุทธรูปเจ้านั้นแหละ สองคนนี้
ไคร่วมเป็นสามภรรยา เป็นคู่ครองกันมานับ อ้า นับเป็นหลาย ๆ ชาติ โดยมากตั้งแต่สร้าง
บารมีมา ก็ไคร่วมกันโดยมาก น้อยชาติที่จะไม่ไคร่วมกัน ดังนั้นในระหว่างที่ร่วมกันในอดีตชาติ

นั่นนะ ก็เหมือนคังสามัญชนธรรมคา ไคมีนึคบ้าง นีนิคทำ ประพตินิกซึ่งกันและกันบ้าง
 มากบ้างน้อยบ้าง นีเมื่อชาติมา เป็นพระพุทธรเจ้า เมื่อพระเจาตรัสเป็นพระพุทธรเจ้าแล้ว ไค
 ไปรคนางพิมพ์า นางพิมพ์าก็ไคเป็นพระ ๆ อรหันต์ นีไกลจะเข้านิพพาน ก็นิกถึงชาติในอัคร
 ซึ่งเคยรวม ๆ กับพระพุทธรเจามา ไคประกอมความนึคบาต่าง ๆ เป็นคณคัวยวาจาบ้าง คัวย
 กายบ้าง กัวยาระสัคทายนั ก็เพื่อจะไปสมาลาโทษ ก็เข้าไปหาพระพุทธรเจ้า ก็กราบทูล
 พระพุทธรเจาวา

ชาติเป็นปลาถูก

ชาติหนึ่งพระองค์กับข้าพระองค์เกิดเป็นปลา ๆ ถูก พระองค์เป็นปลาถูกตัวผู้ หม่อม
 ฉันเป็นปลาถูกตัวเมีย ไคอยรวมกันบา อยตอมาปลาถูกตัวเมียก็ตั้งครรภ์ มีความ อา เกิด
 การแพทอง กระหายอยากกินหญ้าอ่อน อา ขาง ๆ ขายทุ่ง ปลาถูก อา พระองค์ซึ่งเป็นปลา
 ถูกตัวผู้ เมื่อทราบ อา ความแพทองของหม่อมฉัน พระองค์ก็ไปหาหญ้าอ่อนขางขายทุ่ง เมื่อ
 ไคหญ้าอ่อนแล้ว ขณะทีคาบมาในระหว่างทาง ก็เจอนายโคบาล คนเลี้ยงจัว เจอพระองค์
 วายมาก็ เอาคาบพันถักหางของพระองค์จาก แคพระองค์ก็ยังกระเผือกกระสนเอาหญ้าอ่อนมา
 ไคหม่อมฉัน อา กินจนสำเร็จความปรารถนา

คัวยโทษทีพระองค์ต้องไครับทุกข์ เพราะหม่อม อา เพราะหม่อมฉัน ไปเอาหญ้าอ่อน
 แล้วก็ถูกนายโคบาลพันหางในชาตินั้น ใน ๆ ทีสุดชาติปี อา หม่อมฉันขอสมาลาโทษ ขอ
 พระองค์อย่าไคถือโทษเลย

ชาติเป็นเนื้อ

อีกชาติหนึ่งหม่อมฉันกับพระองค์เกิดเป็นเนื้อ (เป็นเนื้อริกว่านะ ตาม ๆ ทางมอญ
 เขาเรียกว่าเนื้อ เนื้อกับกวางพวกเดียวกันนะ) เราไคสมสู่อยู่รวมกัน ตอมามิชา หม่อมฉัน
 ก็ตั้งครรภ์ มีความกระหายอยากกินหญ้าอ่อน พระองค์รู้ความประสงค์ของหม่อมฉัน ก็ไปเตียวหา
 หญ้าอ่อนมาเพื่อจะฝากหม่อมฉัน เมื่อไคหญ้าอ่อนแล้วกลับมาในระหว่างทางพบพราน พรานไคยัง
 พระองค์ถึงแก่ชีวิต ข้าพระองค์ หม่อมฉันคอยพระองค์อยู่ จนกระทั่ง อา สิ้นเวลา พระองค์
 ก็ไคกลับมา หม่อมฉันนึคว่าพระองค์ไปหลงนางเนื้อหรือนางกวางอื่น อาหม่อมฉันรู้สึกเสียใจมาก

อันความนึกที่หม่อมฉัน เข้าใจว่าพระองค์ไปหลงนางเนื้อ หรือนางกวางอื่น ผล อำ
ทวยบาปแห่งใจอันนี้ ขอพระองค์จงอดโทษให้แก่หม่อมฉัน ในที่สุดแห่งชาตินี้ควยเถิด

ชาติเป็นกนิร

ต่อมาอีกชาติหนึ่ง เราทั้งสองได้เกิดเป็นกนิร อำพระองค์เกิดเป็นกนิร หม่อมฉัน
เป็นกนิรี (คือกนิร อำ กนิร กะ กนิรีนี้ ถ้าเป็นผู้ชายเขาเรียกกนิรนะ ถ้าเป็น อำ บุษยิง
เขาเรียกกนิ กนิรี) เราทั้งสองได้สมสู่อยู่ร่วมกัน

วันหนึ่งพระราชานในกรพาราณสีทรงพระนามว่าพระเจ้าพรหม พรหมทัต ได้ไปประพาส
ป่า อำ พบหม่อมฉันกับพระองค์สองคนกำลังเที่ยวเล่นเก๋มอยู่โนป่า เมื่อพระเจ้าพาราณสีพบ
หม่อมฉันมีรูปร่างสวยงาม ก็ได้ใช้ศรยิงพระองค์ซึ่งเป็น เออ ชึ่งเป็นกนิรไค่สิน ๆ สิ้นชีวิต
และแล้วเอากัวหม่อมฉันมาเป็น อำ เพื่อมาเปี่ยมเตสีในพระนครพร เณ พาราณสี แก่หม่อมฉัน
ไม่ยอม หม่อมฉันไค่อกข้าวอดน้ำ มีความเศร้าโศกเสียใจ คิดถึงพระองค์มาก

ผลที่พระองค์ต้องสิ้นชีวิตเพราะหม่อมฉัน โทษอันนี้ขอพระองค์จงอดโทษให้แก่หม่อมฉัน
ในที่สุดแห่งชาตินี้ควยเถิด

ชาติเป็นช้าง

ต่อมาอีกชาติหนึ่ง พระองค์เกิดเป็นช้าง ชื่อพระยาฉัททันต์ หม่อมฉันก็เป็นช้าง อำ
ชื่อนางสัทธา ซึ่ง เป็น อำ ซึ่งเป็นเมียน้อย อำ ซึ่งพระองค์มีเมียหลวงอยู่ก่อน (แต่ เอ
ชื่อจำไม่ได้) วันหนึ่งไป เราไปเที่ยวกันโนป่า พระองค์ก็ไค่ หักใบไม้ออน ๆ ส่งให้เมีย
หลวง เมียหลวงก็อำจะกนิยอกไม้ออน ๆ ซึ่งพระองค์หักให้ฉัน เมื่อพระองค์หักให้เมียหลวงแล้ว
พระองค์ก็หักให้หม่อมฉันควบ เณดูถึงที่พระองค์หักให้หม่อมฉันนั้น เออ มีรังมคแดงอยู่ พระองค์
ก็มีไค่กำหนดรู้ เมื่อหม่อมฉันรับ รับเอายอดไม้ที่พระองค์หักมาให้ ก็ถูกมคแดงกัด ขา หม่อม
ฉันก็รู้ว่า นอยใจ นึกว่าพระองค์อำเอียง รักเมียหลวงมากกว่า ก็คิดน้อยใจ ตั้งแต่นั้นมา
จึงต้องพบบาท อาฆาต ๆ แก่พระองค์

“ถึงแก่ไค่ไป ถ้าฉันตายจากนี้แล้ว ขอให้เกิดเป็นมนุษย์ เป็น ๆ ลูกกษัตริย์ และ
มีความปรารถนาอยากจะได้ เออ นอนเตียงซึ่งสำเร็แล้วควยงา”

เมื่อข้าพระองค์ตั้งใจผูกพยาบาทเช่นนั้นแล้ว หม่อมฉันก็อดข้าวอดน้ำ เป็นเวลา 7 วัน ก็ตาย ๆ ไปจากเป็นข้าง ก็มาเกิดเป็นลูกพระราชานในนครพาราณสี เมื่ออายุได้ 16 ปี ก็ได้ไป เป็นนมเหสีของพระราชานในเมืองอื่น

เมื่อมา เป็นนมเหสีของพระราชานในเมืองอื่นแล้ว นึกถึงชาติก่อน ชาติที่เป็นช่าง ใน ชาติที่ไฉนผูกพยาบาทต่อพระองค์ไว้ หม่อมฉันจึงใช้ จึงทำอุบายเป็นว่า มีความเจ็บป่วย มีความ อ้อ เมื่อพระราชามาถามว่า

"เจ็บป่วยเพราะเหตุอะไร"

หม่อมฉันจึงบอกว่า

"มีความปรารถนาอยากจะนอนเตียงซึ่งสำเร็จด้วยนางช่าง ถ้าไม่ได้นอนเตียงสำเร็จ ด้วยนางช่างแล้ว ก็จะต้องตายเป็นแน่แท้"

พระราชาก็ใช้ให้พรานทั้งหลายไปสืบ ไปสืบถามว่า เจอพระยาช่างที่ไหนบ้าง มีพรานคนหนึ่งชื่อ โสบุตร ไปพบพระยาฉันทันต์ในป่าหิมพานต์ ก็รับอาสาว่า จะไปนำนางช่างมา ให้ พรานนั้นก็นำ ก็ ใด่ค้นค้นไปในป่าหิมพานต์ พบพระยาฉันทันต์ก็ไ้ขุดคูโมงค์เข้าไปสู่ที่ พระยาฉันทันต์นอน

เมื่อพระยาฉันทันต์ถึงเวลานอน นายพรานนั้นก็ยิงพระยาฉันทันต์ตาย ก็ได้ตัดเอางามา เมื่อตัดเอางามาแล้วก็ไ้ทำเตียงนอนให้นาง ให้ ๆ นางสุภัทรา ซึ่ง อ้า เป็นนมเหสีในชาติ ก่อน ซึ่งเป็นเมียน้อยของพระยาฉันทันต์ในชาติก่อน

ด้วยความเข้าใจผิด หม่อม เออ ของหม่อมฉัน ที่ ๆ มีต่อพระองค์ในชาติที่เป็นช่าง นั้น และด้วยความอาฆาตที่หม่อมฉันได้อาฆาต และได้ไ้ใช้คนไปฆ่าพระองค์ โทษผิดอันมหันต์นี้ ขอพระองค์จงออกโทษให้แก่หม่อมฉัน ใน ๆ ชาติเบื้องปลายนี้ด้วยเถิด

ชาติเป็นกาเหว่า

ต่อมาอีกชาติหนึ่ง พระองค์กับหม่อมฉันไปเกิดเป็นกาเหว่า เราไ้ไ้ไ้ร่วมกัน ต่อมา ไม่ช้า เราทั้งสองก็ อ้า ไ้ไ้ไ้ ทารังอยู่บนต้นไม้ อ้า ไ้ไ้ไ้ สอง อ้า สองตัว พอลูกโต ขึ้นหน่อย พระองค์ก็ไปหาผลไม้มา เพื่อจะเป็นเหยื่อแก่ลูกบ้าง แก่หม่อมฉันบ้าง

วันหนึ่งพระองค์ก็ไฉไลมะม่วงมา ซึ่งเหลือจากนกทั้งหลายกิน เพียงซีกเดียว
พระองค์คาบมา เมื่อหม่อมฉันเห็นมะม่วงซีกหนึ่ง หม่อมฉันเข้าใจว่า พระองค์เอามะม่วงผลนี้
ไปให้อ่านกซึ่งเป็นชื่อนกเสียก่อน แล้วมาให้หม่อมฉันกินทีหลัง หม่อมฉันนึกเสียใจ ก็จึง
เอ้อ จิก ทั้งจิกทั้งตีพระองค์ถวายประการต่าง ๆ พระองค์ก็ มิได้ทอสู

ควยความเข้าใจผิดที่ข้าพระองค์เข้าใจว่าพระองค์บรู โดยเอามะม่วงที่เหลืออีกหนึ่ง
นั้นไปให้ชุกิน ไฉทว่าร้ายพระองค์ประการต่าง ๆ พระองค์มิได้ทอสู พระองค์ก็มีขัน มีขันติ
อดทน ในความเข้าใจผิดอันนี้ ขอให้พระองค์จงอดโทษแก่หม่อมฉันด้วยเถิด

ชาติเป็นวานร

ต่อมาอีกชาติหนึ่ง พระองค์เกิดเป็นวานร หม่อมฉันมาเกิดเป็นวานรด้วย เราทั้ง
สองไฉสุมสอยรวมกัน ต่อมาไม่ช้า นางวานร อ้อ หม่อมฉันซึ่งเป็นนางวานร นางวานรไฉ
ตั้งครรรค์ มีความกระต่าย อยากกินลูกมะเคื่อ เมื่อพระองค์ทรงทราบความประสงค์ของหม่อม
ฉัน พระองค์ก็ไฉไปหาผลมะเคื่อมา เมื่อไฉผลมะเคื่อมาแล้ว มาในระหว่างทางพบเสี้ยวหนึ่ง
ซึ่งแอบอยู่ ไฉจับกิน ไฉจับพระองค์กินเป็นอาหาร หม่อมฉันซึ่งรอ เพื่อจะกินผลมะเคื่อที่พระ
องค์ไปหามา รอจนเท่าไรพระองค์ก็ไม่กลับมา ในใจของหม่อมฉันลำเอียงไปว่า พระองค์
ไปคบ อ่า จะไปคบชู้ ไปไฉกรร ภรรยาที่อื่น แล้วก็ลืมหม่อมฉันเสีย หม่อมฉันออกสำหไป
ตาม เที้ยวไปตามไฉป่า ร้องเรียกหาพระองค์เท่าไร ๆ ก็ไม่พบ

ควยความเข้าใจผิดของหม่อมฉันที่เข้าใจว่าพระองค์ไป เอ้อ นอกใจนั้น โทษอันนี้
ขอพระองค์จง อ่า อดโทษ และอโหสิกรรมแก่หม่อมฉันด้วยเถิด

ชาติเป็นมนุษย์เขี้ยว

อีกชาติหนึ่ง เอ้อ พระองค์เกิดเป็นมนุษย์ ทุก อ่า ทุกตะ คือคนเขี้ยว อ่า
หม่อม ๆ ฉันก็ไฉรวมเป็น ๆ ภรรยาของพระองค์ นี่มี สมัยนั้นมี อ่า พระสงฆ์ซึ่ง เอ้อ มา
จากป่า มาอยู่ในเมือง มีจำนวน อ่า หลาหลายรูป ประชาชนต่างก็สร้างกุฏิ สร้างกุฏิ
ถวายสงฆ์คนละหลังคนละหลัง 2 หลัง นี่พระองค์เป็นคนเขี้ยวใจใน ๆ ชาตินั้น ก็มีความ
ปรารถนาอยากจะทำสร้างบ้าง แต่ไม่ ๆ มีทรัพย์ที่ ๆ จะสร้าง หม่อมฉันก็แนะนำว่าให้พระองค์

เอาตัวหมอมันไปขาย ไค้ทรัพย์มาก็จะมาสร้างกุฏิให้พระเถระ นี่พระองค์ก็เอาตัวหมอมัน

เมื่อพระองค์เอาหมอมันไปขายแล้วไค้ทรัพย์มา พระองค์ก็ก่อสร้างกุฏิให้แก่พระสงฆ์
หลังหนึ่ง เมื่อสร้างเสร็จแล้วรอนถึงพระอินทร์ (คนดีรอนถึงพระอินทร์ - หัวเราะ) พระ
อินทร์ก็เล็ง เล็งทิพยเนตรเห็นว่า พระองค์เป็นผู้ที่มีศรัทธาแก่กล้า อา ถึงกับชายลูกชายเมีย
มาทำบุญ มาทำบุญ สร้างกุฏิให้พระอยู่ พระอินทร์ก็เนรมิตบ้านของทรัพย์สมบัติให้พระองค์
ไค้ ๆ ๆ เสวย

เมื่อพระองค์ไค้เสวยทรัพย์สมบัติเหล่านั้นแล้วก็รื่นเริงดีใจ หมอมันก็เลยคัดพูดว่า
"ที่พระองค์ไค้รื่นเริงอย่างนั้นะ เพราะ ๆ ตัวมัน ถ้ามันไม่อยู่ พระองค์ ๆ ก็ไค้ไค้รื่นเริง ๆ
อย่างนี้หรือ"

เมื่อพระองค์ไค้ยินถ้อยคำของข้า หมอมันแล้ว พระองค์ก็หน้าเศร้า
ควยวาทที่หมอมันไค้คัดพูดว่าพระองค์นี้ อันความผิดในชาตินั้น อา จาคีสุดท้ายนี้
ขอพระองค์จง อา อโหสิ์เถิด

ชาติเป็นจันทกบาร

ต่อมาอีกชาติหนึ่ง หมอมันเป็นมิเหสีของ ๆ พระราชา อา เมืองหนึ่ง ต่อมาไม่ช้า
พระราชนันก็สวรรคต หมอมันก็ไค้ปกครอง อา แทนพระราชา หมอมันมีบุตรคนหนึ่ง มี ๆ
บุตรชายคนหนึ่ง อายุ ๆ 16 ปี พระองค์ไค้เป็นบุตรของเสนาคีผู้ใหญ่ ก็มีอายุรุ่นราวคราว
เดียวกับบุตรของหมอมัน ชื่อว่า จันทกบาร ไค้เป็นเพื่อนกับบุตรของหมอมัน

วันหนึ่งพระองค์กับบุตรของหมอมัน อา แต่งตัวเพื่อจะไปเที่ยวกัน หมอมันพบ
พระองค์มีรูปลงงามมาก มีอายุ 16 ปี หมอมันเวลานั้นอายุ 62 ปี มีความปรารถนาอยาก
จะไค้พระองค์มาร่วม อา เป็นสามีด้วย จึงบอกแก่พ่อของพระองค์ ซึ่งเป็นเสนาคีผู้ใหญ่
พ่อของพระองค์ก็ยินดียกให้

ครั้นอยู่มาวันหนึ่ง เมื่อเราทั้งสองไค้ยั่วร่วมกันแล้ว อยู่มาวันหนึ่ง อา หมอมันกับ
พระองค์ไค้ อา หาหา (เมื่อก่อน เมื่อก่อนนั้นะ ผู้หญิงกับผู้ชายมักหาหากัน ผู้หญิงหาให้
ผู้ชาย ผู้ชายหาให้ผู้หญิง) นี่พระองค์หาหาให้หมอม ๆ ฉัน หมอมันทราบว่ ฉันนะอายุ 63

62 ปี ผมหงอก อ้อ ก็มีความวิตกว่า เมื่อพระองค์พบผมหงอกของหม่อมฉันแล้ว กลัวพระองค์จะรังเกียจ ภายหลังพระองค์จะเบื่อหน่ายหม่อมฉัน เพราะเป็น ๆ คนแก่ หม่อมฉันจึงออกอุบาย เมื่อพระองค์ทำให้หม่อมฉันแล้ว หม่อมฉันก็หาหาให้แก่พระองค์ถวาย หม่อมฉันจึงปรารภว่า

“เออ ผมหงอกไม่ใช่หงอกแต่ฉันคนเดียว พระองค์ก็หงอกเหมือนกัน
เมื่อพระองค์ไต่ยมเช่นนั้น พระองค์จึงบอกว่า

ไไหน ถอนออกมาซิ

หม่อมฉันก็ทำอุบาย ถอนผมพระองค์มาเส้นหนึ่ง แต่หาไต่ยมผมของพระองค์ให้ไม่กลับไต่ยมผมของหม่อมฉันนี้ ให้พระองค์ดู เมื่อพระองค์เห็น เส้นผมหงอกของหม่อมฉันซึ่งยื่นให้พระองค์ พระองค์ก็มีความสลดใจว่า

“เราในความชราเข้าบากรอบงำแล้ว เราใกล้ความตายแล้ว”

พระองค์ก็ทรงเกิดความสังเวชเบื่อหน่ายในสังขาร พระองค์ก็ไต่หน้หม่อมฉันไปบวชเป็นฤาษีในป่า หม่อมฉันรู้สึกเกรำโศกเสียใจมาก เพราะอุบายเพื่อจะผูกพันพระองค์ให้อยู่กับหม่อมฉัน แต่กลับตรงกันข้าม หม่อมฉันรู้สึก อ้อ เสียใจ จนชีวิต

ความผิดที่หม่อมฉันได้หลอกพระองค์ในชาตินั้น ในชาติที่สุคนธ์ ขอพระองค์ จงให้อภัยโทษแก่หม่อมฉันด้วยเถิด

ชาติเป็นฤาษี

อีกชาติหนึ่งพระองค์เกิดเป็นฤาษี ได้ฌานสมาบัติอยู่ในป่า หม่อมฉันเป็นลูกคนชาวป่า วันหนึ่งไปเที่ยวหาฟันในป่า พระองค์ก็ได้เหาะมาด้วยฌานสมาบัติ เออ มาถึงที่หม่อมฉันกำลังหาฟันอยู่ หม่อมฉันก็ขับ อ้อ ขับร้องเพลงเล่นในขณะหาฟันนั้น เมื่อพระองค์ไต่ยมเสียงของหม่อมฉัน พระองค์ก็ อ้อ รู้สึกลุ่มหลงในเสียงของหม่อมฉัน และได้เสื่อมจากฌาน จากฌานสมาบัติ ก็ไต่ยมสนิทกับหม่อมฉัน

ด้วยโทษที่หม่อมฉันทำให้พระองค์เสื่อมจากฌานสมาบัตินั้น ขอให้พระองค์จงอดโทษให้แก่มหม่อมฉัน ในที่สุดชาตินี้กายเกิด

ตอนที่ 2

นิทานไม่จบ

นิทานประเภทนี้ "มีลักษณะพิเศษอยู่ที่โครงสร้าง คือมีอาการที่ซ้ำรอยเดิมเป็นช่วง ๆ เปลี่ยนเฉพาะบางกาเท่านั้น"¹ ผู้เล่าประสงค์จะขยาย ต่อเติมเรื่องให้ยาวออกไปเท่าไรก็ย่อมทำได้ เนื่องจากมีโครงสร้างที่ซ้ำแบบเดิมเป็นช่วง ๆ บางทีจึงเรียกว่า นิทานซ้ำแบบ ในการศึกษารังนี้ โคฟงนิทานไม่รวม หรือนิทานซ้ำแบบ 2 เรื่องด้วยกัน

พรานคักนก

เรื่องดำเนินโดยตาเป็นผู้นำนิทานให้หลานฟังว่า นายพรานหนึ่งจับนกได้มากมาย นำมาขังไว้ เชื่อด่วงลงไปกรังหนึ่ง นกก็บินไปกรังหนึ่ง เช่นนี้เรื่อย ๆ ไป การเล่าครั้งนี้เป็นอุบายให้หลานอยู่ปรนนิบัตินาน ๆ

นิทานไม่รวม ในวรรณกรรมจากบ้านโน² มีลักษณะคล้ายเรื่องนี้ แต่ในเรื่องนี้เล่านิทานเป็นสนธิจึงจอกใช้การเล่าเป็นอุบายเอาตัวรอดจากการเป็นอาหารของสิงโต สนธิจึงจอกเล่า ชาวประมงใช้แหทอดปลา แหขาด ปลาตัวที่หนึ่งก็หลุดไป แล้วปลาตัวที่สองก็หลุดไป...

นิทานใบ้รวมลักษณะนี้ช่วยให้เด็กเล็ก ๆ นับเลขได้

วิทยากร : นายตะ พลอยงาม

26 มิถุนายน 2516

ตาคนหนึ่งแก่ให้หลานปีบวนคให้ หลานก็ให้เล่านิทาน แกก็เล่าว่า

"ครั้งหนึ่งมีพรานคนหนึ่ง ก็ออกไปล่านกกระจอกด้วยแห หวานแห คักด้วยชาย ขณะที่คักนั้นก็โดนนกกระจอกแยะ พรานนั้นได้มากก็จะจับใส่ไว้ที่ขัง ที่ขัง พอจะล่องลงไปมันก็บิน ไปตัวหนึ่ง"

¹ กิ่งแก้ว อรรถการ วรรณกรรมจากบ้านโน หน้า 9.

² ชนบ นุตตานนท์ "นิทานไม่รวม" วรรณกรรมจากบ้านโน หน้า 51.

แกว่งนั้น ก็นั่งนะ อ้ายหลาน ๆ ก็บีบ ๆ เข้าไป ก็อ๊อพยายามว่าให้หลานอยู่ แล้วให้บีบแกว่งนั้นปะ แล้วนาน ๆ พอหลานง่วงแล้วว่า

"แล้วก็เอาอีกตัวหนึ่ง ล้วง แล้วก็บินไปอีกตัวหนึ่ง" (หัวเราะ) เอ้า หลานก็ตาสว่างขึ้นมาหน่อย (หัวเราะ) ก็บีบอีก บีบอีก นิทานว่าอยู่ จนกระทั่งหลานนั้นง่วงจริง ๆ แล้วก็ แก็กมอก

วันนี้ก็ อื่น ๆ อะไรไม่ใช่ หลานก็ให้ ตาก็ให้คต๊ะหลานนะ ลูกจะไล่ไปต๋อง เที้ยวต๋องเตร โอ้หลาน โอ้ที่ตามอกว่านาน ๆ บินไปที่ละตัวนะ คือว่าหลานมีนโยบายนะ ก็มัน ตาเมื่อย ถ้าหลานจะไล่ต๋อง หลานง่วงเมื่อไหร่ก็มอก นาน ๆ บินไปอีกตัวหนึ่งเท่านั้นเองละ" (เท่านั้นเองละหนู เรื่องนิทาน)

เรื่องหนูอุณัฐ

นิทานเข้าแบบเรื่องนี้แพร่หลายมาก ปรากฏในหนังสือต่าง ๆ หลายเล่ม คือในนิทานชาวบ้าน¹ ของจังหวัดนครสวรรค์ ชื่อเรื่อง ยายกะตา ในคติชาวบ้าน² ของกุหลาบ มีลัดกะมาศ จัดเป็นตัวอย่างของนิทานเข้าแบบ เนื้อเรื่องตรงกัน คือ ยายกับตา ปลุกถ่วงงาให้หลานเฝ้า มีกามาขโมยถ่วงงาไป หลานต้องไปเที่ยวอ่อนวอน กน สัตว์ และสิ่งต่าง ๆ ให้ช่วยเหลือในที่สุกๆ ใต้อ่างกิน

หนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓³ ก็บรรจุนิทานเรื่องนี้ไว้ให้เด็กได้อ่าน โดยแจ้งว่าเป็นพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงได้เค้าเรื่องมาจากนิทานยายกะตาของเก่า ลักษณะเรื่อง นำมาผูกเป็นบทสนทนาระหว่าง

¹ กรมศิลปากร นิทานชาวบ้าน หน้า 252 - 253.

² ไชยศรี บุญปรากฏ "ยายกะตา" คติชาวบ้าน หน้า 241 - 242.

³ กระทรวงศึกษาธิการ แบบเรียนภาษาไทย เล่ม 3 หน้า 111 - 115.

ยายกะตา

นิทานเรื่องหน่อชุนนี่ นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังแล้ว ยังใช้สอนเด็กเล็ก ๆ ให้รู้จักชื่อและลักษณะสัตว์ สิ่งของต่าง ๆ ไปด้วย

วทยากร : นางสาววิมล โพธิชัย

29 พฤษภาคม 2516

มียายกะตาปลูกถั่วปลูกงาให้หลานเผ่า หลานไม่เผ่า ยายมายายจะคำ ตามาตาจะตี แล้วก็หน่ออะไร หน่อชุนหรืออะไร เตี้ยว ๆ หน่อชุนหรือหน่ออะไรนะ ชื่อเขานะ มียายกะตา (จันทร์ศรี : ออ หลานนี้มีชื่อควยหรือกะ)

มีชื่อ หน่อชุนหรืออะไร อยู่บน ๆ เขาหรือบนอะไร ปลูกถั่วปลูกงา ให้หลานเผ่า หลานไม่เผ่า ยายบายายคำ ตามาตาตี หน่อชุนร้องไปหานายพราน
"นายพรานไผ่ยิงอีกาบินตัวกิงงา เจ็ดเล็กเจ็ดทะนาน ยายมายายจะคำ ตามาตาจะตี"

นายพรานบอก

"ไม่ใช่ชระของข้า"

แล้วก็ อา หน่อชุน ร้องให้ไปหาอะไร ไปหาหนู ให้กักสายธนูนายพราน
นายพรานไผ่ยิงอีกา อีกาบินตัวกิงงา เจ็ดเล็ก (เออ เจ็ดเล็กหรือเจ็ดเล็กในนั้น เขาเขียนอะไร) เจ็ดเล็กเจ็ดทะนาน ยายมายายจะคำ ตามาตาจะตี

แล้วก็หนบอก

"ไม่ใช่ชระอะไรของข้า"

ร้องให้ไปหาพี่แมว ให้พี่แวงกักหนู หนูไม่กักสายธนูนายพราน นายพรานไผ่ยิงอีกา อีกาบินตัวกิงงา เจ็ดเล็กเจ็ดทะนาน

แล้วพี่แวงบอก

"ไม่ใช่ชระอะไรของข้า"

ก็ไปหาพี่หมา พี่หมาให้มาจับแมว แมวไม่กักหนู หนูไม่กักสายธนูนายพราน

นายพรานไม่ยิงอีกา อีกกินถั่วกิงงา เจ็ดเล็กเจ็ดทะนนาน

แล้วก็ หมาบอก

"ไม่ใช่พระอะไรของข้า"

แล้วก็ไปหาไฟ (หมา แล้วไฟอะไร) ไฟคอน ไฟไม่คอนให้มายอนหมา ไฟหมา
ไม่กักแมว ไฟแมวไปกักหนู หนูไม่กักสายขนนายพราน นายพรานยิงอีกา อีกกินถั่วกิงงา
เจ็ดเล็กเจ็ดทะนนาน

ไม่คอนบอก

"ไม่ใช่พระของข้า"

ต่อไปให้ คานี้ก็ร้องให้ไปหา ไฟไฟให้มาใหม่ไม่คอน ไม่คอนไม่ยอนหมา
(หัวเราะ) หมาไม่กักแมว แมวไม่กักหนู หนูไม่กักสายขนนายพราน นายพรานไม่ยิงอีกา
อีกกินถั่วกิงงาเจ็ดเล็กเจ็ดทะนนาน ยายมายายจะคา อา ยายมายายจะคา ตามาตาจะตี

แล้วอะไรนะ เขาบอก

"ไม่ใช่พระอะไรของข้า"

ก็ไปหาไฟน้ำ ไฟน้ำให้มาดับไฟ ไฟไม่ไหม้ไม่คอน ไม่คอนไม่ยอนหมา หมา
ไม่กักแมว แมวไม่กักหนู หนูไม่กักสายขนนายพราน นายพรานไม่ยิงอีกา อีกกินถั่วกิงงาเจ็ด
เล็กเจ็ดทะนนาน ยายมายายจะคา ตามาตาจะตี"

ต่อไปให้ข้าง ให้มาเหยียบคลั่ง ให้คลั่งล้มทับน้ำ น้ำไม่ดับไฟ ไฟไม่ไหม้
ไม่คอน ไม่คอนไม่ยอนหมา หมาไม่กักแมว แมวไม่กักหนู หนูไปกักสายขนนายพราน นาย
พรานไม่ยิงอีกา อีกกินถั่วกิงงา เจ็ดเล็กเจ็ดทะนนาน ยายมายายจะคา ตามาตาจะตี

แล้วให้ไปหาเพื่อไรอีก

(จันทร์ศรี : ข้างก็ไม่ยอมช่วยหรือคะ)

ข้างไม่ช่วย แล้วก็ไม่ฟัง ไปหาอะไรอีกละตอนสุดท้าย เออ ไปหามด
แล้วมดไปกัด ๆ งวงข้างนะ ข้างไปเหยียบคลั่ง คลั่งไม่ล้มทับน้ำ น้ำไม่ดับไฟ ไฟไม่ไหม้
ไม่คอน ไม่คอนไม่ยอนหมา หมา หมาไปกักแมว แมวไม่กักหนู หนูไปกักสายขนนายพราน
นายพรานไม่ยิงอีกา อีกกินถั่วกิงงาเจ็ดเล็กเจ็ดทะนนาน ยายมายายจะคา ตามาตาจะตี

(เอ แล้วต่อไปอะไรอีกละ มั่นน่านี่ เอาไม่ถูก)

จันทร์ศรี : แล้วมค ๆ ยอมหรือเปล่านั้น

วิมล : ไม่รู้ซี บันยวนี่ มค มีแคมคักวงข้าง ข้างก็พังตลิ่ง สรุปลแล้วตอนนั้นมัน ๆ กลับคืนเหยียบหมคหรือไงนี่

(จันทร์ศรี : กล้าย ๆ วามค ๆ มากักตวงข้างไซ้ไหมคะ)

ข้างก็จะ เออ ข้างก็จะลม อ่าจะเหยียบตลิ่ง ตลิ่งก็จะพังมาโคนน้ำ น้ำก็จะมาคับไฟ ไฟก็จะมาไหม้ไมคอง ไมคองก็จะมายอนหุหมา หมาก็จะมากัดแมว แมวก็จะมากัดหนู หนูก็จะมากัดสาขณนายพราน นายพรานก็จะยิงอีกา นี้อีกาเขาก็จะคายเม็ดถั่ว เม็ดงากินมานะ อีค่อนนั้นะ (เอาไม่ถูก)

(จันทร์ศรี : อีกาก็เลยเอาเม็ดถั่วเม็ดงามาคิน)

มาคินให้ ยายมา ยายก็ไมค่า ใจใหม่ ตามาตาก็ไมคี่ ก็อยู่เย็นเป็นสุข

(หัวเราะ)

ตอนที่ 3

นิทานเรื่องสัตว์

★ นิทานเรื่องสัตว์ คือนิทานที่มีตัวละครสำคัญเป็นสัตว์ซึ่งมักมีความกึก การกระทำและ พุดจาได้เช่นเดียวกับคน บางเรื่องให้ข้อคิด และคติ อาจจัดเป็นนิทานคติได้ เช่น เรื่อง ความทะเยอทะยาน ★

ความทะเยอทะยาน ★

เรื่องนี้แสดงถึงความหลงตน ไม่ประมาณตนเองอันเป็นทางนำไปสู่ความพินาศ ซึ่ง ทำให้เกิดความเดือดร้อนจนถึงแก่ชีวิตได้ ทั้งสุนัข ราชสีห์ เสือและจระเข้ เป็นตัวแทนของ ความทะเยอทะยานโดยไม่มีสัมปัญญะดังกล่าว ราชสีห์ต้องตายด้วยอุบายของสุนัข สุนัขเมื่อกิน เนื้อราชสีห์ได้ก็หลงในความเฉลียวฉลาดของตน จนลืมระวังตัว ตกเป็นอาหารของเสือ เสือ บินขึ้นเผลอกลายเป็นอาหารของจระเข้ และในที่สุดจระเข้ก็สิ้นชีวิตลงเพราะอุบัติเหตุอันเนื่อง มาจากการแสดงความยินดีจนเกินขอบเขตนั่นเอง เรื่องราวต่าง ๆ โยงเป็นลูกโซ่ และจบลง ด้วยความตายของสัตว์ทุกตัว วิทยากรให้ข้อคิดว่าเรื่องเหล่านี้เกิดเพราะความทะเยอทะยาน ลืมตน รวมทั้งเรื่องของกรรมสนองกรรมด้วย ★

วิทยากร : นายคะ พลอยงาม

26 มิถุนายน 2516

★ มีสุนัขตัวหนึ่งอยากจะคบกับราชสีห์ ก็ไปหาราชสีห์ ฝ่ายราชสีห์ก็ยินยอมมาจะเป็นเพื่อน มิตรสหายกันก็ตามใจ เราก็รักกันอย่างเพื่อน สุนัขก็รับแข็งแรง เอาละ จะซื้อสัตว์ ชื่อตรง แต่ไอ้ในจิตใจนะ อยากจะกินเนื้อราชสีห์ละ ถึงจะไปคบกับราชสีห์ ได้มานานนิกลนอนกรอง ว่าจะทำยังไง นี่เราจะไต่กันเนื้อราชสีห์ได้

ก็วันหนึ่งก็ออกไปในป่า ก็เดินไปหาที่มันจะเหาะสม ที่จะล่อลวงราชสีห์ให้ถายนะ นี่เดิน ๆ ๆ ไป ก็ข้างเหว เหวนะลึก มันเป็นอุโมงค์ ไปทางเหว ก็ลงตะโกนดู มันมีน้ำ ค่อย มันมีอุโมงค์ค่อย มันลึกค่อย แล้วชะโงกลงไปมันก็เป็นรูป สบมคิดว่าสุนัขชะโงกไปก็เห็น รูปสุนัข แล้วลงตะโกนดู โอ้เสียงก็ก้อง เพราะมันกะ ทอนขึ้นมาเป็นเสียงสุนัข แล้วก็นึก ในใจว่า

✕ โอ นี่เราสำเร็จแล้ว เราจะมาล่อลวงราชสีห์ให้มาในที่นี้ ก็กลับ

พอกลับไปถึงที่อยู่แล้วก็บอกว่า

"ราชสีห์ แหมมี อ้อ ราชสีห์ อยู่ในที่ ถ้าที่เฝ้า เขาพยายามจะลบล้างอำนาจของ
ราช.. ของพ่อราชสีห์นี่ เขาพยายาม ล่อลวงเขาวาง เขาจะกิน จะอะไร ฉันก็ได้
วิ่งหนีมาอย่างนี้"

ราชสีห์นั้น ขรกรรมราชสีห์นั้น มันเป็นจิตใจที่โหดร้าย ถ้าจะมีใครมีอำนาจเหนือก็จะ
มีได้ ก็คิดล่อขึ้นมา ขวนขวายไป ขวนขวายไปก็ ไปที่ เอ้อ เหวลือก ก็ชะโงก ลงไป ก็
เห็นรูปราชสีห์จริง คือ มัน แล่งน้ำกระทอนขึ้นมา (หัวเราะ) มีจริงเห็นเงา จริง เอ้อ
ที่นี่ เอ้อ ราชสีห์ก็ถามสุนัขว่า

"จะทำไมยังงี้ ถึงไ้ลงไปไ้"

"ไม่ต้องทำใจหรอก ตะโงนกั้แล้วกัน ตะโงนลงไป"

นี่ก็ชะโงน ก่อนจะชะโงน สุนัขว่า

"อย่า ๆ เฝ้า ให้ฉันไปเสียไกล ๆ ก่อน" (หัวเราะ)

แล้วสุนัขก็ไป นี่ราชสีห์ก็ชะโงนลงไป โอ้ในนั้น โอ้เสียงมันกระทอนขึ้นมา มันก็ดัง
ขึ้นมา โอ้ที่นี่ก็ชะโงนอีก ยิ่งดังโอ้มันก็ยิ่งดัง โอ้ยิ่งดัง ดัง ตะโงนจนราชสีห์ตาย (หัวเราะ)
ขาดใจตาย ขาดใจตาย ก็ เมื่อได้โอกาสแล้ว สุนัขก็

"เราไ้กินราชสีห์แล้ว ที่นี้ใครจะมาไ้" ทนง นี่ "ใครจะไ้กินเนื้อราชสีห์ เราจะ
ไปไ้เล่าตามพวกตามอะไร โอ้เรานี้ละเป็นผู้นกินเนื้อราชสีห์" ก็กินแล้ว เนื้อราชสีห์จนอ้วนหนา
สำราญก็ มอง ทะเยอทะยาน อวด อวดโค อวดใหญ่ ว่ายังคนนะนะไ้กินเนื้อราชสีห์
ทะเยอทะยานก็อวด ไป ๆ ก็อยู่ในป่า วิ่งไปวิ่งมา

"ไ้กินเนื้อราชสีห์ ไ้กินเนื้อราชสีห์" โทณ แต่ที่นี้ไ้มี ในป่านั้น มีเสือตัวหนึ่ง

"มะ แหม คำนึกเดียว ทำไห้มันไ้ชะเยอทะยานเหลือเกิน มันขาดลบล้างอำนาจ
ของเรานี้ ก็วิ่งทะเยอทะยานอยู่ในป่า"

เสือก็กินสุนัข (หัวเราะ) กินสุนัขเสียเลย เพราะไ้กรรมเวรนะละ นี่เขาว่า
กรรมสนองกรรมนะ (ยกเวรหลักกรรมะหนุ กรรบนเวรนั้น) ๕

กว่าดอกบัวจะบาน หว่ามีชื้ออะไรนั้น ใส่น้ำอบน้ำหอมมากล้นฟุ้ง แล้วก็บินขึ้นสูง มันก็นั้น
หุบปีกก็ตาย นี่เผชิญไฟทุ่งเรอะเกิด

วิมล : ไฟไหม้ ไฟไหม้แล้วลูกตายหมดแล้ว คอว่าว่าหลงไหลไผ่ผืน สายไป ไฟป่าไหม้
เอาไม่ทัน ก็เลยอธิษฐานเกิดชาติใดก็ได้ ขอให้อย่าเจอ ๆ ใจฉันอย่างนี้ ๆ ก็เลยอธิษฐาน
เกิดชาติใดก็ได้ขอให้อย่าเจออย่างนี้ ให้เป็นคู่กันทุกชาติไป

ตอนที่ 4

นิทานคติ

นิทานคดีเป็นเรื่องที่มีแก่นและเนื้อหาของเรื่องเป็นไปในเชิงสอนใจ ให้คติธรรม จุกมุกหมายในการเล่าก็เพื่อให้ข้อคิดและคติในการดำรงชีวิต เป็นสื่อแสดงคุณธรรมอันเป็น มาตรฐานของสังคม โดยเฉพาะวิธภาษณ์เล่าเน้นความสำคัญของคติในเรื่องมาก "เรื่องอื่น ไม่สำคัญหรอกนะ สำคัญที่คติธรรมะของเรื่องนะ" *๑

นิทานคดีที่รวบรวมได้ 8 เรื่อง แสดงให้เห็นแนวคิด และคติธรรมในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

คติและแนวคิด	นิทาน
1. การนินทา	1. นินินทาไม่พน
2. ความตั้งใจดี	2. คนใจบุญ
	3. แรงจิตศรัทธา
3. การเอาอย่าง	4. ลูกเขยง
4. การไม่เชื่อฟังบิดามารดา	5. ลูกสาวเซิร์นรู้กับโจร
	6. ลูกสาวเซิร์นรู้กับพรานชายเนื้อ
5. ความมอกคัญญู	7. เห็นกงจักร เป็นกอกบัว
6. พรหมลิขิต	8. พรหมลิขิต

นินินทาไม่พน

นิทานเรื่องนี้แสดงปรัศรัยของชนทั่วไปในการแสดงความเห็นต่อการกระทำของ บุคคลอื่น โดยการดัดเตียน ความเห็นความนิยมเป็นเรื่องเฉพาะส่วนตัว และเฉพาะสังคม การกระทำอย่างหนึ่งในสังคมหนึ่งว่าก็ อีกสังคมหนึ่งอาจติเตียนว่าเจาก็ได้ พอลูก 2 คน เป็นตัวแทนของการกระทำที่พิสดารข้อคิดข้างต้น และยังแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นใน ตนเองจะได้รับความเดือดร้อนอย่างไรต่อการดำเนินชีวิต เหตุการณ์ในเรื่องแสดงไว้เป็นรูป

*๑ ค่ะ พลอยงาม, 26 มิถุนายน 2516

ธรรมดาว่า พ่อลูกต้องเสียลาอันเป็นสมบัติของตนไป เพราะต้องการหนี้ค้ำนินทา

วิทยากร : นายบุญเชื้อน เพชรประกอบ

28 พฤษภาคม 2516

โอ้การนินทาของชาวบ้านนะ จะทำยังงัยก็หนี ๆ ไม่พ้น จะทำยังงี้ เอา คนก้นินทา จะทำยังงั้น คนก้นินทา

มีสองคนพ่อลูก เกิน เดินทางไป ก็มี มีลาอยู่ตัวหนึ่ง พ่อ ๆ นั้นก็ค่อนข้างจะแก่ ลูก นั้นก็เพ็ง ๆ จะรุ่น ๆ หนม ยิง ๆ เป็นเด็ก ๆ อยู่เลย อายุซัก 15 - 16 นะ ก็เกิน มาสองคน เบื่อมากก็ ออ พ่อมี ลูก พ่อมีลา ลูก ๆ ๆ วุ่นไป วุ่นไป เดินไป ๆ ถึง หนมบ้าน ชาวบ้านบอก

"เอ๊ะ ! โอ้ 2 คนนี้ยังงัยหว่า ตานี้เอาเปรียบลูกนี้หว่า ลูกตัวนี้คเดียว ปล่อยให้จูง ตัวที่ลาสบาย น่าจะ เอา น่าจะตัวจูง ให้ลูกซึ่งจะถู"

อา สองคนนี้ไคยิน ไคยินพ่อพนบอก

"เอ้า ! " พ่อก็ "เอ้า ! มึงซึ่งเอะวะ กจเอง" (หัวเราะ) ลูกก็ขึ้นขี่ ขี่ ๆ เอ้า พ่อก็จูงไป ๆ จูงไป ไปถึงหมู่บ้านหนึ่ง พกอีก

"โอ้พอกะลูก ลูกนี้มันยังงัยหว่า พอมันแกแล้ว มันปล่อยให้พอมันจูง มันน่าจะให้ พอมันขี่ มัน ๆ น่าจะจูงถึงจะถู"

พพน พอกะลูกปรึกษากัน

"เฮ้ย ! ทำ ๆ ยังงัยคี่วะ กุซึ่งเขาก็ว่า ให้มึงซึ่งเขาก็ว่า ถ้ายังงั้นอย่า ๆ ซึ่งเลยจะ จงกันสองคนคี่กว่า" (เบอะ)

อา ลง จงลา 2 คนเลย จงไป ๆ ๆ ไปถึงหมู่บ้านหนึ่ง

"เออะ โอ้ตา โอ้พอลูกสองคนนี้ ยังงัยนี้หว่า มีลาบา ซึ่งก็ไม่ขี่ จง จงก็จง ต้องจงกันสองคน มันน่าจะจูงชะคนหนึ่ง ไคอีกคนหนึ่ง ถึงจะถู"

พพนก็ พ่อ ก็

"มึง ๆ ไคข้างหลัง ก็ จงเอง"

ลูกก็ไปไล่ข้างหลัง พ่อก็วิ่งไป ๆ ไป ทันทีก็ไป ไปถึงหมู่บ้านหนึ่ง เขาอีกจะ

เอ! ไอนี้ยังไ้จะ พ่อมันเค้นหน้า มันปล่อย ๆ ให้ลูก ให้ลูกตามหลังไล่ ๆ หลัง
ลาไปนี่นะ ความจริงพ่อ พ่อมันน่าจะคุมข้างหลัง ลูก ๆ จงลา ถึงจะถูก"

อ้อ อย่างนี้ พ่อมันไป

"มึงจง ไล่เอง"

ไล่เอง ไปก็ไป เขาอีกจะ คี

โอ้! ลูกสกกคนยังไ้ เออ ไม่ โอ้! ลูกมันจูงหน้า พ่อมันไล่ข้างหลัง มันน่าจะ
มันน่าจะให้พ่อมันจูง ลูกมันไล่ถึงจะถูก"

คงคนปริษากัน

"วะ จะทำยังไ้ก็วะ เราทำอะไรเขาก็ดีทั้งนั้นนะ หนึ่คั อย่างนั้นวะ เรามัก
ขาลาแบกไปดีกว่า" (หัวเราะ)

สองคนก็ช่วยกันจับลามักชา ก็แบกไป พ่อ ๆ อ่า พ่อแบก ๆ ข้างหลัง ลูกแบกข้างหน้า
แบกไป ๆ พอถึงสะพาน โอ้! มีคลองนะ มีสะพาน พอสะพาน พอจะข้างคลอง โอ้! ลากก็
ตกใจ เห็นคลองนี้ ตกก็คั้น คั้นก็ลาตกจากขา ตกลงไปในคลองนะ ลากก็ตาย สองคน
นี้ก็ไม่ไ้ลา (หัวเราะ) ลากก็ไม่ไ้ ตกลงก็เลยไม่ไ้ ก็เลยหนี หนีคำ ๆ นินทาไปพัน

กบใจบุญ

เรื่องนี้เหตุการณ์ในเรื่องดำเนินไปคล้ายเรื่องกลองขำน้อย อันเป็นนิทานพื้นเมือง
ของจังหวัดอุบลราชธานี แต่ที่ชนะที่ทองการแสดงเป็นตรงกันข้าม ภรรยานำข้าวไปส่งสามี
ที่ไร่ชาเพราะใส่บาตรเสียก่อน แทนที่สามีจะจนเจียวทำร้ายเหมือนลูกชายทำร้ายแม่เพราะ
โมโหหิว ในเรื่องกลองขำน้อย สามีกลับยินดีต่อบุญกุศลที่ภรรยาสร้าง ผลแห่งความตั้งใจ
จริง จึงตอบแทนสามีภรรยาในที่สุด

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิชัย

คนใจบุญ

20 เมษายน 2516

ก็มี ๆ นั้นนะ สองคนฉัวเปีย สองคนฉัวเปียก็ทำอะไร นิทานนะ ทำไร วันหนึ่ง (เอะ! นี่มันเรื่องจริงมันไม่จริงมัน) ก็ไปส่งข้าวกับตานะทุกวัน ๆ แล้ว วันหนึ่งพระหรือ พระพุทธเจ้านี้มีนิมิตมาตามบา ทางนี้ก็มี ใส่บาตรซะหมด ตาก็ยังไม่ได้อินข้าว ตาก็อ่า

"ทำอะไรอยู่นะยาย"

ตาก็ค่อยค่อย ยังไม่มา เสร็จแล้วก็กลับไปจากใส่บาตร ไปหุงหา

บอก "ทำไมถึงส่งข้าวข้า"

ยายบอก "ไม่ใช่อย่างนั้น หุงแล้วจะเอามาให้ตา ที่นี่ก็เกิดมีพระมีนิมิตมาก็เลยใส่ แล้ว กลับไปเอาข้าวให้ตาใหม่ เลยข้า"

แทนที่ตาจะโกรธ ก็เลยบอก

"โมทนาสาธุ"

เสร็จแล้วก็พอลับถึงบ้าน กลับมาบ้าน พอเช้าออกหาไร นาก็กลายเป็นทองหมดทั้งนาเลย...

เรื่องจริงหรือเรื่องโกหกไม่รู้ แม่เคยเล่าให้ฉันฟัง เขาบอกว่า ก็คนไม่มีโมโห ยิ่งคนหิวอย่างนี้ควาย บอกโมทนาสาธุ ก็ จิตใจไม่มีโมโห มาก็คจะทำนา ทองก็เต็ม แหม รวงข้าวกลายเป็นทอง

แรงจิตศรัทธา

แรงจิตศรัทธา เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจริงในการทำบุญ ขยาย หูถึง 2 คน แม้จะยากจน แต่ก็สร้างกุศลตามควรแก่ฐานะของตน ด้วยการสละแรง และ ทรัพย์เท่าที่มีอยู่ ความสขใจก็บังเกิดแก่คนทั้งคู่ และผลบุญนั้นก็ตอบสนองในบัดนี้โดย นิทานเรื่องนี้แสดงผลไว่ว่าได้รับในชาติต่อมา

การสร้างบุญกุศลวิทยากรเน้นว่าสำคัญที่เจตนา จิตใจ ว่าแน่วแน่ บริสุทธิ์เพียงใด ปริมาณสิ่งของที่บริจาคไม่สำคัญ นอกจากนี้เรื่องนี้ยังแสดงความเชื่อซึ่งจะพบในหมู่พุทธศาสนิกชน ทั่วไป คือเชื่อว่าผู้ที่ทำบุญร่วมกันแล้วจะได้พบกันอีกในชาติต่อไป

วิทยากร : นายกะ พลอยงาม

26 มิถุนายน 2516

มีกาลครั้งหนึ่ง เศรษฐีมาทำบุญ หล่อรูปพระ หล่อรูปพระ ป่าว ออกขาว ป่าว
ประกาศว่า

"ใครจะมาทำบุญร่วมกัน ในอะไรกันก็มา เชิญ จะไ้เป็นญาติมิตรกันไป
กายภาคหนา"

คือมีหญิงสาวคนหนึ่ง จน ไม่มี ไม่มีอะไรจะไปทำบุญร่วมกับเขา นึก นึกว่า
"เอ ไอ้การหล่อพระ นี่มันจะคงใช้พื้น สุมทอง นะ พื้นสุมทอง อย่างงั้น
เลย เราจนนี้ เราเอาแรงเออะ ช่วยแรงดีกว่า"

ก็ออกไป ตักพื้น ตัก ๆ ไม้ แล้วตัก ไม้ ๆ ไม้ก็ไม้ พยายามจะแบกมา
เอาพื้นนี้มาสุมทองนะ (กะ)

แล้วมีหนุ่มมาจากเข็ญใจอยู่เหมือนกัน เดินผ่านมา ก็ถามว่า แม่คนนี่ว่า
"แม่คุณ แหม เอาพื้นไปทำไมเยอะเยอะอย่างนี้ ไหม โลกมากนักละ (หัวเราะ)
คนเดียว ทำไม จะไปแบกไหวหรือ เยอะเยอะอย่างงี้"

"อ้อ ไม่ใช่อย่างงั้นหรอกพ่อหนุ่ม โน่นที่บ้านโน้นนะ เศรษฐีเขาจะหล่อพระ
หนูนี้ก็จน ไม้จะเอาอะไรจะไปด้วยกัน ทำบุญร่วมกับเขา มาถึงก็ค้อย่า อย่างงั้นเลย
เพราะไอ้การหล่อพระนี่เขาต้องใช้พื้นเบา สุมทอง ถึงจะได้ จะสำเร็จเป็นองค์พระได้ มานึก
ขึ้นยังงั้น ถึงได้มาหักพื้น หักพื้น เอามาสุม ๆ กองไว้ ก็พยายามจะแบกให้วันละไม้ 2 ไม้ก็
ก็จะเพียร วิริยะ วิริยะว่า จะเอาความขยันหมั่นเพียรไว้ ชาติหน้ามันจะได้เหมือนเขามั่ง
ก็ทำซี"

"โอ อย่างงั้นเรอะ" พ่อหนุ่มว่า "ฉันก็จนเหมือนกัน คนเหมือนกัน เอา
ฉันจะช่วย เอาเออะ ให้ก็ แม่หนูเป็นคนที่มีอะไร ตักอะไร ฉันเป็นคนแบก" ก็แบกไป
บ้านเศรษฐี แบก ๆ ไป ไปจนพอนะนะ แต่ที่นั่น อ้า ยากเข็ญใจนั้นก็หนุ่มมาจากเข็ญใจนั้น
มื่อย มรคกของแม่ให้ไว้ ทอง เท่ากับ ปีกแมงหวี่ ห่อไว้ ยากเข็ญใจนะ ความที่ของ
พ่อแม่ได้ไว้ สะสมไว้นะ ที่นี้เศรษฐีนั้นก็เกิดหล่อพระขึ้น ประชุม ออกขาวป่าว ประกาศต่อ

หล่อพระ หนูมาจกนี้ละ เอา ไข่ทองนะ เทาปีกแมงหวี่ไปสุ่มเขาค่วย (หัวเราะ - มันมี
เท่านั้น หนูนะ มีเท่านั้นที่ทำเท่านั้น) ไปสุ่มไว้แล้วก็อธิษฐาน

"เกศชาติโคฉนโค ขอให้อยู่ในตามทอง มีเงินมีทองนะ"
แล้ว อีนางคนนี้ก็

"เกศมาชาติโคฉนโค ขอให้เป็นลูกเศรษฐีมหาเศรษฐี"

ก็เมื่อมันสิ้นบุญสิ้นกรรม ก็ตาย ตายกันก็ตาย กันไป แล้วไปเกิดอย่างอธิษฐาน
จริง นางคนนั้นก็ไปเกิดเป็นลูกเศรษฐี แต่หนูมาจกเชื้อจีนนี้ก็ไปเกิดในที่ทองจริง ทองนี้ขึ้น
เป็นหน่อเลย เงินทองขึ้นเป็นหน่อเลย แต่ไมรุ้ แต่จน อะ ไมรุว่าทอง จน อยู่ก็ไปหากิน
ตามป่าตามกอง หาผัก หาฟืน กินอย่างนั้นอีก อยู่กระตือรือร้น แต่ไอ้นทองขึ้น ขึ้นเป็นหน่อ
ไม่เลยนะ แหงขึ้นเป็นหน่อไม้ แยะ ทองนี้เต็มเลย

แล้วมีกาลครั้งหนึ่ง เศรษฐีนั้นอยากจะแต่งลูกสาว นึกจะแต่งลูกสาว "เอา
ใครจะมาขอ ต่อเมื่อลูกสาวชอบใจใคร เป็นยกให้ทั้งนั้น" ก็ไอ้เรื่องมันก็มาจกรजनนั้นละ
(หัวเราะ) คล้าย ๆ กันนะนะ ให้ แต่มันนะ ใคร ๆ ลูกเศรษฐีมา ลูกอะไร ๆ คนก็
อะไรมาก็ไม่ชอบใจ คือว่าจิตใจไม่ปี่ว่า ไม่มี ไม่ได้รักใครอะไร แล้ว เอามาหมก ป่าวร้อง
มา มากันหมก ไม่มาแล้วว่า 7 รกอยู่ 7 วัน ไม่มีใครมาแล้ว นางก็ไปเลือกใครทั้งนั้น
แล้วก็ถาม แล้วก็ พวก อีกรคน อีกรคนจะใช่ ตามคนไขว่

"มันหมกแควหรือ"

"มีอยู่อีกคนหนึ่ง นะ นน นะ อยู่ที่นี่ อยู่ที่นี่ แล้วก็อยู่นั้นนะ ชายแค้นชายป่า
ชายป่า" แต่ไอ้พวกอาชาก็ บาวขานไป ขณะที่ไปนั้น ไม่เห็นนะทองที่เกิด ก็เดินผ่านไป
แต่บุญไม่มี ก็ไม่เห็น ทองมันเกิดขึ้นนะ ก็ไปเจอไอ้หนูมา จกเชื้อจีนนี้ ไปอยู่ที่นั่น ก็
เรียกมา

"อ้าย โนนเขาเรียก ลูกสาว เหลือมึงคนเกี้ยวละวะ มึงไม่ไปรี ไปเถอะวะ
ถ้ามันเอ็งละ ถ้ามึงจะ' พวกกันอย่างนี้ละนะ 'เอ็งแน่ละวะ หมกแล้วนี่ เขาพากันหมกแล้ว
เอ็งคนเกี้ยวไม่ไปนี่หว่า (หัวเราะ) ไปลองมั่งซิวะ"

"เอา อครนทน์ไม่ได้ก็ไป เขาจะเอาข้าหรือว่า จน ๆ อย่างนั้นละนะ เอา ข้าทำไม"

ที่นี่ โอบอ้อมวามีนะนะ สะสพทรวมกันไว้นะ ก็มา พอมาถึง พอนางนี้เห็น ก็ ชอบใจ ชอบใจ แค่นั้น เสรฐฐันก็มีสัจจะนี้ เมื่อชอบใจจะทำยังงัย ก็ต้องยกให้ แค่นั้นยกให้แล้วก็ ที่นี้ มันจะคงใจจากบ้าน คือยายกะเสฐฐฐอื่น ๆ เขารวยนี้ เขาได้กัน ลูกเขย ลูกสะใภ้อะไร คือ รวย ๆ ทั้งนั้นเลย ค่ะ ๆ ทั้งนั้น โอ้เรามาได้ลูกเขยจน ๆ ก็อายเขาละ เอา พ่อก็ไม่ว่า แต่ลูกต้องออกนอกบ้าน โอ้ลูกสาวนี่ก็ไม่ว่า เอา พ่อให้ออกก็ออก ก็เตรียม เครื่องใช้ไม้สอยให้ เป็นต้นว่า ถัดทอง มีไปมั่ง ถัดเงินสำหรับจะใช้นะนะ ลูกเสฐฐฐนี้ ก็ให้ไป

ขณะที่ขึ้นเกวียนไปนั้นละ เมื่อก็อยากจะกินหมาก กินหมากก็หยิบถัดทองขึ้นมา ถัดทองนี่จะมาสีกาก แล้วตัวก็ถาด

"นี่อะไร"

"นี่ละ ของมีค่า ที่สุดเลยใน ที่สุดเลย"

"อ้อ ที่นั่น ที่บ้านฉันแยะ แยะไปหมด" วางนั้น (หัวเราะ) "ขึ้น ขึ้นแยะเลย ที่เคียว" (หัวเราะ)

"ว่า เอ สามี่ นี่ ยังงัยนะนี้ มันถึงได้ขึ้นทองมันถึง ขาขึ้นได้ มีแต่อยู่ตามร้าน เจก ร้านพอคายังงั้นนะ ทองใหม่ไปขึ้นยังงั้น"

"เอา ไปเถอะไป ๆ"

ไปถึงก็ไป ข่มเกวียนกันไปอะไรก็ไป ไป ๆ ก็ไปเห็น จิ้งจกขึ้นจิ้ง คีละ เหมือนกัน เหมือนกัน นี่ละ เหมือนกัน ตัวก็บอก

"อ้อ" นางเมียวว่า นึกได้

"เรามันคนป้อน เป็นป้อน คู่สะสมกัน จาค์ไหนไปร่นะ" นึกขึ้น "กองจะไล่ทำบุญร่วมกัน" แล็กก็ล้ม เปียกคัย กลับบ้าน เข้าบ้าน ก็มา มากก็บ่หาพอ กราบไหวพ้อ ว่า

"พ่อ อยากรจะขอเกวียนซัก 500 เลม"

"จะไปทำไมลูก"

“เอาเถอะ พอหาให้ก็แล้วกัน” (หัวเราะ) “และ ก็หาให้ก็แล้วกัน”

(หัวเราะ)

ก็พอ ก็นั่นละ ความที่รักลูก แต่ที่นี้ โอ้ความที่หาไม่ได้ได้ ก็ความที่อาย เพื่อนาน
 ควบกัน ก็เตรียมให้เกวียน 500 เล่ม นี่หาอะไร ๆ จากไป ที่โน่นมันหัก ฉางเป็นขุ้งแล้วนี่
 ตัวนั้นนะ หัก ๆ ๆ ทำยังกะฟันแล้ว (หัวเราะ) เอาไป ก็เป็นฟันนะว่า ทำยังกะกองฟันนี้
 500 เล่ม ยังกะฟันนี้ละ หักโค่น หักออกมา ๆ ก็ยาวมาก บุญขารมี ก็ไป ไปก็ ปรุทุก
 เต็มหมดกะ 500 เกวียน เป็นเล่ม ก็ลากมา ลากมาถึงบ้านเศรษฐี ก็มาให้พ่อ พ่อก็มากอง
 ไว้เป็นจางเลย เป็นฉางเลย แล้วก็ที่นี้จะทำยังไง จะเอาลูกเขยเข้ามา ก็โอ้ลูกเขยคนจน
 เมื่อครั้งแรกว่าเป็นคนจน ที่นี้ไปเรียกประชุมเศรษฐีกินเลี้ยงกัน ก็ออกกินเลี้ยง สมัยนั้นนะ
 ลอง ๆ มาประชุมซักที่นี้ คนเมื่อก่อนเขามีสัจจะนี่ เขามีความละอาย (คนเขยนั้นนะ โอ้
 ความละอาย ความกลัว ความเกรง ไม่ค่อยมี) ก็กินเลี้ยง พอกินเลี้ยงเสร็จ เศรษฐีนั้น
 ก็ยืนขึ้นในท่ามกลาง ว่า

“ลูกเขยของฉันนะ ขนาดโค่ทองมาถึง 500 เกวียน สมควรจะเข้าอยู่ในบ้านได้
 หรือยัง” (หัวเราะ) ถาบเขา ถาม ๆ เศรษฐีทั้งหลาย เศรษฐี คนอื่นก็

“รวนนี่ ทองตั้ง 500 เล่ม ก็สมควรแล้ว (หัวเราะ) สมควรรับเป็นลูกเขย
 แลวนะ” (หัวเราะ)

ก็เศรษฐีนี้ ก็รับเป็นลูกเขย คอมา อยู่ควยควางรอน

นั่นละ ว่าโอ้ผมลบลูกศนะ โอ้ตามหลักธรรมะเขาว่าไว้ ก็ต้องเชื่อมัน ไม่เชื่อ
 มัน บางทีมันก็มีจริง ทำก็ได้ ทำชั่วได้ชั่ว โอ้กรรมนี่ละ โอ้คนสมัยใหม่นี้ ไม่ค่อย
 จะเชื่อ

จันทร์ศรี : จะยากจะจนก็ทำไถ่กะกะ

กะ : จะยาก อา จะยากจะจน ละสบก็มาไถ่ มาหาไว้

จันทร์ศรี : คงแล้วแต่ความตั้งใจ

กะ : ความตั้งใจ

จันทร์ศรี : ตั้งใจดี

คะ : ตั้งใจดี ทำกรรมดี ตามหลักเชื่อว่า กรรมดี กรรมชั่ว ไฉนกรรมก็ละก็ไฉ่ ทองนั้น
 เคยซื้อไว้ ว่าเจตนาดี เจตนาดีเท่านั้น ฉันจะหาเจตนาดีได้ ใจใส่เลย เท่านี้กับงั่ว
 เท่านั้นเอง กณที่ท่ามากบางที่อาจจะหา ใจไม่ตั้งใจจริงใจ ถ้าไม่ตั้งใจจริง อาจไปไฉ่ยัง
 กะคนยากเข็ญใจก็ไฉ่ อะ ทอง 500 เล่มเกวียนนี้

ลูกเขย

เรื่องงูกลายเป็นกนทำนองเดียวกันนี้ เป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดสงขลา¹ แต่เรื่อง
 เปลี่ยนกันไป คือ งูกลายเป็นยาย และสวธลูกสาวเศรษฐี เศรษฐีไม่ยกให้ จึงไปสวธธิดา
 เจ้าเมือง งูกลายร่างเป็นกน เศรษฐีหาทางให้ลูกสาวบาง ลูกสาวกลับถกกัน ตอนท้ายของ
 เรื่องกล่าวถึงความพยายามของมีสาจลูกสาวเศรษฐีควย

นอกจากนี้เรื่องลูกเขย ยังคล้ายบางตอนในเรื่อง กาคำ² แต่เรื่องกาคำมีลักษณะ
 เรื่องซับซ้อนมากกว่า มีทั้งกาบจะงอกกลายร่างเป็นมณนย์ และปีกครองเป็นมณนย์ ควย
 พฤติการณ์ดังกล่าว ทำให้เห็นที่ไฉ่เขยเป็นกา และงู หางเหลื่อมมาให้ลูกสาวอีกคนหนึ่ง การณ์
 กลับเป็นว่างอนั้นไฉ่กลืนกินลูกสาวเขาไป มีไฉ่จายร่างเป็นกนดังปรารถนา

ส่วนเรื่องลูกเขย เน้นถึงการหาตามอย่างเพราะหวังผลประโยชน์โดยไม่ใครครอง
 สามีภรรยาคนหนึ่งเห็นลูกสาวเพื่อนบ้านมีความสุขควยวิธีการแปลก ก็เอาอย่างบาง ผลก็คือ
 ต้องเสียลูกไป วิธการ เน้นพฤติกรรมของสามีภรรยาที่เขาคำนอง โลกมากลางหาย

¹วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา คติชาวบ้านอำเภอสทิงพระ อำเภอรโนน หน้า 40.

²ผล หอมดี "กาคำ" วรรณกรรมจากบ้านโน หน้า 175 - 179.

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

26 เมษายน 2516

ยายกะตาแก่เป็นชาวประมง มีอาชีพหาปลา ก็มีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง เข้าชั้นมากไป
ทอดแห ไล่ปลามาเยอะแยะก็กลับบ้าน ก็ทอดอย่างนี้ไปทุกวัน

วันหนึ่งก็ไปทอดปลา ก็ทอดลงไปก็ไปไล่ปลา เหยียงแดงไป พอเหยียงลงไป ก็
เจอเต่างู เอาจู เอาจูก็ไปเอา ก็โยนทิ้งไป พอเหยียงอีกทีก็สาวโอ้เหขึ้นมา ก็เจอนั้นอีก
ผลสุดท้ายก็เลยบอก

"เอ้า เอาไปอย่างนี้ก็แล้วกันตา เอาไปเลี้ยงไว้ที่บ้าน"

แล้วตาก็บอก

"เอ้า เอาไปก็เอาไปซะ"

พายเรือกลับมาบ้าน ก็ส่งลูกสาวไว้ บอกว่า

"ไค้มนานะ แล้วก็เวลาหุงข้าวหุงปลา ก็เอาขำนี้โข่งกินมั่ง" ก็ทำอย่างนี้เป็น
ทุกวัน ๆ ก็เสร็จจ้ะ

วันหนึ่ง . . ตานี้ไปโข่งธรรมดา ก็เป็นเจ้าชายที่ถูกแม่มดสาปมา ถ้าหากว่า
ใครเป็นเนื้อคู่ก็ให้ไปสัมผัสลูกตัว ก็จะกลายร่างเป็นเจ้าชาย ลูกสาวคงไปสัมผัสลูกงูย้ง
เพราะไปเอา เอาข้าวไปโข่งกินทุกวัน งูก็กลายร่างเป็นเจ้าชาย ที่นี้ก็ ๆ เกิดแต่งงานกัน
ก็ยายกะตาที่ไม่ต้องไปทอดแหอย่างที่เคยมา ก็เลื่องลือไปถึงชาวบ้าน

"อ้อ ลูกสาวบ้านนั้นนะ คูหมีตัวเป็นเจ้าชายอะไรอย่างนี้" ก็ไป ก็คนที่มาอาชีพ
เคียวกันอย่างนี้ ก็ไปทอดปลา สองคนขายก็ ๆ ให้ลูกสาวอยู่บ้าน พอเหยียงแหโครม
หนายจะไล่ปลา ก็ไค้ (หัวเราะ) ไค้ขึ้นมา ตานี้ก็ โอ้ทางยายก็บอก

"เอาไป ๆ ไปให้ลูกสาว เอาไปให้ลูกสาว"

ก็พายเรือกลับมาบ้าน ส่งลูกว่า

"หนู อ่า เอาข้าวเอาปลาให้มันกินด้วยนะ"

ก็ทำอย่างนี้ เป็นทุกวัน ๆ เวลายายกะตาไปทอดแห ลูกสาวก็เอาข้าวมาโข่งกิน

วันนั้นก็สายไป สายถึงบ้านตีสามมาก มันก็ขยอกลูกสาว ก็ค่อย ๆ ขยอกแก่เขา
แกเห่า ลูกสาวก็บอก

"แบ่ ๆ อ่า ขยอกฉันถึง ... (แต่พูดกำกวมอูญะ) เขาบอกว่าจะถึงขอเห่า
แล้วละแม่

ไอ้ทางแม่ก็บอกว่า

"ไม่เป็นไรหรอกลูก อ้อ เขาหยอกลูก ก็ทยเอา"

พอเขาฟังประเคี้ยวขยอกจนแก่หัวเขา

"แบ่ ๆ ถึงหัวเขาแล้วนะแม่นะ"

"ตอนเอารู บอกว่า เขาหยอก งูนะเขาหยอก

เสร็จก็งาถึงนั้นเอาจะ บอกว่า

"ถึงนั้นเอาจะแล้วนะแม่"

เสร็จแล้ว ทางพ่อแม่ก็บอก

"ตอนเอา ๆ หนอยลูก งูเวาขายหรือ - เขาหยอก"

ก็เสร็จจนถึงแค่นั้น ก็หยอกอีก วางั้น ก็มีหัว เขาหยอก

"เอ! ทำไมลูกสาวเจ็บไปนะ"

สองคนตายยายก็เข้าไปถาม "ลูกสาวอยู่ไหน"

งูก็บอก "อยู่ในท้องฉันนี่แหละ" (หัวเราะ)

ยายกะตาก็เป็นลมตาค้าง

สรุปแล้วนิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า คล้าย ๆ ภาวะอะไรนะ โลกนี้มันยากหลาย

ลูกสาวเศรษฐีกับโจร

เรื่องนี้ชาวบ้านใช้เป็นอุทาหรณ์ สักตอนลูกหลานถึงโทษของการไม่เชื่อฟัง ไม่อยู่ใน
โอวาทของบิดามารดา เลือกกกกรองผิดเพราะใจความพอใจเป็นต้นตั้งเพียงอย่างเดียว บทบาท
ของโจรแสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า นิสัยของคนเปลี่ยนแปลงไค่ยาก

ตำนานทางกุดหลุมเกี๋ย¹ อันเป็นเรื่องราวของภิกษุผู้ได้รับยกย่อง เป็นเอกตักกะทางขีปภาติญญาญาณ คือตรัสธรรมกับพลัน มีเค้าเรื่องตรงกับเรื่องลูกสาวเศรษฐีกับโจรนี้ แต่เรื่องราวบันทึกไว้จะเอียงพิงการกล่าว จุดใหญ่ของเรื่อง เน้นสติปัญญาของนางกุดหลุมเกี๋ยมากกว่าจะแสดงโทษของการไม่เชื่อฟังบิดามารดา

วิทยากร : น.ส. วมล โพธิชัย

26 เมษายน 2516

อีกเรื่องหนึ่งก็ลูกสาวเศรษฐีนั้นนะ ลูกสาวเศรษฐีอยู่ประจำ 7 ชั้น เหมือนกัน นั้นก็ ก็เขากุมอ้ายโจรนะจะไปหา ก็ แหม ถูกชะตา ถูก แหม ถูกใจ ก็รักอ้ายโจรขึ้นมา บอกว่า

"อย่าไปฆ่าเลย จะขอไถเอา"

อะไรอะไร เขาก็ยอม ก็อยู่ ๆ กับลูกสาวเศรษฐี กระทั่งอยู่มาวันหนึ่ง โจรก็ออกอุบาย

"แหม" ตั้งแต่แต่งงานกันนี้ ไม่เคยพาลูกสาวเศรษฐีไปหาพ่อหาแม่"

วันหนึ่งก็ออกอุบายว่า

"ไปไหม"

ลูกสาวเศรษฐีนั้นก็รักนี้ ก็พาซื้อเอาเงินทอง เอาอะไรไปเยอะเยะ ไปถึงกลางป่า มันก็ขู่มอบ เอาของอะไร เอามาให้หมด มันจะฆ่า จะจับโยนทิ้ง คงเป็นเหวในป่านะ เสรีจ แล้วลูกสาวเศรษฐีก็บอกว่า จะฆ่าเขาจะอะไรเขา เขาไม่ว่าหรอก ขอให้เขาได้ เออ ไหว ๆ บวงสรวงเทวดาอะไรก่อน เขาบอกงี้ แล้วก็ให้โจรนั้นหัดบาศา ไหววร้ายรา ไหวอยู่ข้าง ๆ พอเผลอ ๆ พอโจรเผลอ ก็ผลักโจรตกเหวตาย ก็เสร็จ ไว้วเครื่อง ๆ ที่แต่งตัวพวกเพชร พวกอะไรนะ ไปเอาคัตวเลย ก็โยนทิ้งไปในนั้นเลย โจรก็ไม่ได้ โจรก็ตาย

¹พระธรรมโกศาจารย์ 'ตำนานนางกุดหลุมเกี๋ย' ตำนานพระพุทธรูปสาวก ภาค 3

เสร็จตัวก็ไป ๆๆ เจอพระท่านบวช ก็เสร็จก็ไปสักร นึกบวช (แต่นั้น แต่เขาเล่าว่า
นั้นยาว แต่เวลาเก่า ... แต่อาณันนั้น คือมันแกงเป็นบทเป็นกลอน) เสร็จก็นั่งไปบวช
แม่ฉัน เขาบอกให้ลูกไปอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ต้องไปรับเวรรับกรรม รับใช้

ลูกสาวเศรษฐีกับพรานขายเนื้อ

ลูกสาวเศรษฐีกับพรานขายเนื้อ เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เน้นผลแห่งการไม่เชื่อฟังบิดามารดา
และผลแห่งการประพฤติผิดจนประเพณีของสังคม ลูกสาวเศรษฐีหลังจากตัดสินใจละทิ้งบิดามารดา
ไปอยู่กับพรานขายเนื้อแล้ว ก็ต้องประสบเคราะห์กรรมอย่างหนัก หมกสิ้นทั้งสามมี ลูก บิดา
มารดา และทรัพย์สมบัติทั้งปวง และรอดจากเคราะห์กรรมดังกล่าวได้ก็ด้วยพระธรรม

เรื่องนางสร้างกรรม¹ นิทานของจังหวัดนครสวรรค์ มีเค้าเรื่องตรงกัน แต่ของ
รัชดาเศรษฐีไม่ใช่พรานขายเนื้อ เป็นบ่าวภายในบ้าน เรื่องจบลงด้วยนางเป็นคนเสียจริตเพราะ
หมกสิ้นทั้งสามและลูก

ประวัตินางปญจจาราเถรี² สาวิกาของพระพุทธองค์ ซึ่งเป็นยอดแห่งพระเถรี ผู้ทรง
พระวินัย ตรงกันกับเรื่องลูกสาวเศรษฐีกับพรานขายเนื้อ เขียนกันแต่ว่าภรรยาของนาง
ปญจจาราชื่อทาสในเรือน อัจฉินนิชานไควว่าวิทายากรได้เค้าเรื่องมาจากประวัติ นางปญจจารา
เถรี แต่ด้วยการถ่ายทอดทางมุขปาฐะจึงทำให้รายละเอียดของเรื่องเพี้ยนไป แม้แต่ชื่อก็ค
ในเรื่องก็มีไคแจ้งไว้

¹กรมศิลป์กร นิทานชาดก หน้า 306 - 308.

²พระธรรมโกศาจารย์ "พระปญจจาราเถรี" ตำนานพระพุทธรูป ภาค 3
หน้า 138 - 154.

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

26 เมษายน 2516

มีเศรษฐีสองคนตายาย ก็มีลูกสาววัยรุ่นคนหนึ่ง อยู่ปราสาทเจ็ดชั้น คำนึง วันหนึ่งก็
พรานนี้ ในคาน้ำ ไนกับกิ้งเขนอะนะ พรานนี้ ก็หาบเนื้อไปขาย ก็มองที่หน้าต่าง ก็แหม ถูก
ต้องใจพรานนี้ รู้สึกคล้าย ๆ กะจะเป็นเนื้อกันนี้ แล้วเสร็จก็

"พอพราน ๆ ขายเนื้อหมดแล้วก็ เคี้ยวมาวันฉัไปค้าขายกันนะ"

พรานก็บอก

"อ้าว อย่างนั้นเธอ เคี้ยว ๆ ขายเนื้อนี้ให้หมดแล้วฉันจะมารับไปนะ"

พจนกณะกับนายพรานได้รับ ก็เสร็จก็รับลูกสาวเศรษฐีไปอยู่ด้วย

ก็อยู่ ๆ บานพรานนะ มอง ๆ ทางชายทะเลขวา (แต่พูดทางภาษารามัญ เศร้า
มาก คนฟังต้องร้องไห้) พอมองชายทะเลขวา ก็อยู่ ๆ ไปจน ลูกสาวเศรษฐีก็มีต้อง ก็บอก
ว่า จะขอให้พรานนะพาไปหาพ่อแม่ พรานก็บอก

"อ้อ! เขาทำอะไรทำอะไร ให้เขาเก็บเก็บกวาดจน ให้เรียบร้อยจะพาไป"

อยู่ ๆ ไปจนทั้งกลอดกลอดออกมา กนโต กลอดเสร็จก็ อยู่ ๆ ก็รับเราก็บอกว่า

"จะไปหาพ่อแม่"

"เอาไปก็ไป"

ก็เกิดคน ทองอีกคนหนึ่ง ไป ๆ ในป่า ก็เดินทางในป่า ก็เดินไปได้ ในป่าลึก แล้วเสร็จ
แล้วก็เกิดเจ็บท้องขึ้นขา เจ็บท้องขึ้นขา ก็บอกกันว่า เจ็บท้อง ก็ให้พรานนี้ไปหาพื้น จะได้อ
อยู่ไฟ

นางพรานก็ไปหา ๆ ๆ ก็เกิดไปเจอ งูนะ งูอะไร กล้าย ๆ กะอะไร กรรมมัน
มา กล้าย ๆ กะไม่เชื่อฟังในโอวาทของพ่อแม่ ลูกสาวเศรษฐีนะ จะให้ในทางที่ดี ลูกสาว
กล้าย ๆ กะฝันแม่ ก็ตามกล้าย ๆ กะเวอร์ ก็งั้นก็ฉกเอาพรานนะตาย นี่ก็

"อ้อ ใช้ไฟไปหาพื้นจะอยู่ไฟ ป่านนี้ก็ยังไม่มาอีก"

ก็อมลูก ลูกหนึ่งก็ง ลูกลูกอม ยังแดง ๆ ก็เดินทาง ร้องไปก็ร้อง ร้องหาว่า

"พราน ๆ" (แต่พูดทางรามัญ)

แล้วเสร็จก็ไปเจอพรานนะ นอนตายอยู่บนคอไม้ ร่องหมร่องไข แล้วเสร็จก็ เอาอะไร
 คลมบังพราน เอาอะไร กล้าบ ๆ หาพื้นหาอะไรมาเผาพราน ก็เดินทาง เดินทางก็ไปเจอ
 แขน้ำที่กำลังไหลเชี่ยว ก็บอกกะลูกสาวคนโต บอกว่า

"รอเดี๋ยวนะลูก แขนจะเอาน่องขามฝากไป"

ก็เสร็จก็ น้ำกำลังเชี่ยวควาก ก็ล้มลุกก็ข้ามไป ก็ไปวางบนคอไม้อีกฝั่งหนึ่ง ที่นี้ก็เสร็จก็จะ
 กลับมารับลูกทางนี้ บังเอิญไอนกนะ มันเห็นเด็กคลอดใหม่ ๆ ตัวแดง ๆ มันก็ถาลงมานะ
 ก็จิกเด็กคนนั้น โอ้แบกำลังลงมาถึงครึ่งทาง ก็

"เอ๊ว! เอ๊ว ๆ"

ลูกคนโต ก็เข้าใจว่าเรียก ก็ลยน้ำลงมา ไอน้ำก็กำลังไหลเชี่ยว ลูกคนโตก็จมหายไป ลูก
 คนเล็กก็ตาย

เสร็จแล้วก็เสียใจ ร่องหมร่องไข ก็ไป เดินมันในป่าในคง ไป แล้วเสร็จ
 แล้วฉายอแก่ไม่มีในหัวหลดลยหมด ไปถึงในหมู่บ้าน ในหมู่บ้านที่มีคน แล้วก็พระท่านกำลังเทศน์
 อยู่ ชาวบ้านเขาบอก "ลง!" "อ้อ! ยัง ๆ" ไปก็ไปหาพ่อแม่ (เขาผิดไปแล้ว ไม่ได้พบ
 ทวน) ไปหาพ่อแม่ก็ไปถามชาวบ้าน บอกว่า

"ว่าแบกับพอนะ ยังอยู่ไหม"

ชาวบ้านบอกว่า

"ปีก่อนนี้นะ ลมแรง พายุพัด อ้า ปราสาท 7 ชั้นนะดัง โทลงมา ก็ทับ 2 คน
 เกรษณ์ พ่อแม่ตาย"

ก็เสร็จก็เสียใจร่องหมร่องไข เข้าป่าเขาคง ผาผอนไม่มีหลดลย ก็ไปในหมู่บ้าน
 นะ พระท่านกำลังเทศน์อยู่ ใคร ๆ ก็ฟังกัน แล้วเสร็จแล้วก็บอก

"เอ! คนมา อย่าให้เขาไกล"

คนหนึ่งถือไม้ คนหนึ่งถืออะไร ก็ถือ จะตี

แล้วพระท่านกำลังเทศน์ ท่านก็บอก

"อย่า ๆ"

ไปให้ทำร้ายคน ลูกสาวเกรษณ์คนนั้น พระท่านก็เทศน์ ยืนอย่างนี้ ยืนที่อยู่ออยู่ พระท่านก็เทศน์

ก็นั่งลง แล้วผลัดท่ายกพนมมือ ท่านก็ให้ศีล ให้อะไร คล้าย ๆ เทกั้น ไห่รู้สึกสำนึกตัว
เทกั้น คาบี่ พอรุ่งเช้าก็ตั้งลงคุกเข่า แล้วก็กราบลง แล้วผลัดท่ายกคล้าย ๆ กับสำนึกบาป
อะไรที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่อะไร ตักเตือนก็ไปบวชชี แล้วเสร็จแล้ว ก็จบเพียงแค่นั้น โอ้เรื่องนี้
มันไม่มีต่อ

เห็นกงจักร เป็นคอกบัว

เรื่องเดียวกันนี้มีบันทึกไว้ในหนังสือนิทานชาวบ้าน¹ โดยแจ้งว่าเป็นเรื่องจากจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จุดใหญ่ของเรื่องตรงกับ คือต้องการชี้ให้เห็นโทษของการไม่เชื่อฟัง และ
อกตัญญูต่อพ่อแม่ แครายละเอียดต่างกันที่เรื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ่อแม่เลี้ยงลูก
ผิดทาง ไม่ยอมให้ศึกษาเล่าเรียนหรือไปไหนทั้งสิ้น ทำให้ลูกมีความกบฏกับพ่อแม่ และแสดงออก
ด้วยการดื้อดึงกับตำราพ่อแม่ ส่วนเรื่องที่รวบรวมได้นี้ แม่พยายามอบรมลูกในทางที่ถูก
ที่ควร แต่ลูกกลับไม่เชื่อฟังไม่ประพฤติตามความดีอยู่ที่ลูกแต่ฝ่ายเดียว "เห็นกงจักร เป็นคอกบัว"
เป็นสำนวนไทยมีความหมายว่า เห็นผิดเป็นชอบ

ในมังกัดตที่ปนี² มีเรื่องทำนองเดียวกันนี้ ชื่อ "เรื่องมิตควินทกะ" จักอยู่ใน
กถาวาควยการบำรุงมารคาบิคา และเรื่องเดียวกันนี้มีในนิบาตชาดก³ ด้วย

¹ แฉว ศรีหมอก "เรื่องเห็นกงจักร เป็นคอกบัว" นิทานชาวบ้าน หน้า 449 - 452.

² มหามกุฏราชวิทยาลัย มังกัดตที่ปนี แปล เล่ม 2 หน้า 213 - 215.

³ "มิตควินทชาดก" นิบาตชาดก เล่ม 2 หน้า 251 - 254.

วิทยากร : นายบุญมา จุฑาทัพย์

12 พฤษภาคม 2516

เขาเปรียบเทียบกับว่าวงจักรนี่นะ คือ ว่าอายหนุ่มคน นีทานเขาไอ้คอนนี่ มันมีอยู่
 คอนหนึ่งเหมือนกันแหละ ไอ้คอนเมื่อ ไอ้คอนนี่นะ ดูเหมือนกันดิโว้ แม่ บำปกรรม มันบา
 ถึงตอนนี่ อ้อ ที่แรกมันไม่ไ้ทำอะไรกินเลย เขาว่า อายหนุ่มคนนี่นะ ไอ้แม่นั้นก็ดื่มดทา
 เขามีเทศน์อะไร ที่วัดที่ว่าให้มันไปฟัง มันไม่ไป ไม่ไปงั้นนะ แล้วอีก โคโนอีวันหนึ่ง
 แบ่นะจ้างมัน จะให้เงินมันเท่านั้น ๆ เพียวว่าให้ไปฟังเทศน์ มันก็ไปซิ ไปนั้นมันไปฟังเทศน์
 มันไปไปนั่งอย่างเรานี้ ไปนอนชดตัวอยู่ ไปนอนชดตัว พอพระเทศน์ลงแล้ว ก็กลับ ๆ มา
 ที่นี้มันจะเอาค่าจ้างกับแบ่ ที่นี้ก็ แม่นะห้าไว้กับข้งกับข้าว แหม ว่าคืออกคิใจชื่อว่า ลูกไปฟัง
 เทศน์ มันบอกมันไม่กินละ มันเรียกเอาเงินที่จ้างมันไว้

แล้วอีกบ้านหนึ่ง เขาไปทาสินค้านะ เขาไปกำขาย นี่จะไปควย แล้วไ้ไ้เมนะ
 ไม่ให้ไป แม่นั่นอนกันเสียที่ปากกะตะะ ไม่ให้มันไป ไม่ให้ไปนะ มันดิบ เวรกรรมนั่นะ
 มันตามสนองถึงตัว ไม่ไ้ยังงี้ ลอยเพไปนะ คอบไป ๆ ไปถึงเกาะ เกาะหนึ่งไปเห็นเขา
 กอนนั้นเวรกรรมของมันนะ ไ้วงจักรนะมันม่นอย เลื่อนนะออกชกเต็บตัวนี้ มันก็ร้องซี้ แล้ว
 อายคนนี่ขึ้นไป เห็นหน้าอายวงจักร เป็นคอกบัว อายนั่นบอก

"อย่าเอา"

จะขอมันไ้เงนะ กนที่ดิบแม่นะ จะขอมันบอกว่า

"อย่าเอา"

"เอ้ย เองอย่ามาโกหกเลย ข้าเห็นนี่ เป็นคอกบัวนี่"

"ไม่ใช่" มันบอก

เอาพูดกับมันมา

"เอา อย่ากไ้ไ้เอาซี้"

"อ้อ เคียวให้ซี้"

ก็รับสวมิสัหัวของเราซี้ นั่วงจักรมันม่นกั้ร้องละซี้ ไ้คั้นเปิดแล้ว มันหมคโทษแล้วนี่ หนค
 โทษมันก็ไปซี้ เรื่องมันอย่างนั้นนะ

พรหมลิขิต ✱

ชาวไทยเรามักรู้สึกว่าเมื่อมีเหตุเกิดใหญ่ พระพรหมจะเสด็จลงมาลิขิตชะตาชีวิตให้ที่หนามาก บุคคลนั้นก็จะต้องเป็นไปตามพรหมลิขิตไปไม่ทางหลักเลยก็ได้ การลิขิตของพระพรหมนั้น จะทำหลังจากที่เก็บอาบนำชำระล้างร่างกายสะอาดแล้ว ในเรื่องนี้หญิงผู้ให้กำเนิดทารกไม่รักษาความสะอาด เทวกาจึงเขียนชะตาชีวิตให้เด็กท่านองคคองธรรมก่อให้เด็กหญิงเกิดใหม่ต้องเป็นภรรยาพ่อของตนเอง แม้จะเป็นพ่อจะแก่ไข่มองกันทุกวิถีทางก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงพรหมลิขิตได้

นอกเหนือจากความเชื่อเรื่องพรหมลิขิตแล้ว เรื่องนี้ยังแสดงค่านิยมในสังคมที่ไม่ยอมรับการครองกระหว่างพ่อลูก รวมทั้งแทรกเรื่องกรรมที่ได้รับเพราะสาเหตุมาจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมใดควร แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น การไม่รักษาความสะอาดก็ตาม แนวคิดทั้งสามเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน ผลแห่งการกระทำที่บกพร่องเป็นเหตุกำหนดชะตาชีวิตด้วยพรหมลิขิต ก่อให้บุคคลในเรื่องได้รับความทุกข์ทรมานใจ เพราะจะต้องดำเนินชีวิตผิดท่านองคคองธรรมของสังคม อย่างไรก็ตามเรื่องที่เด่นที่สุดคือเรื่อง "พรหมลิขิต"

ความเชื่อเรื่องพรหมลิขิตมีอยู่ทั่วไปในหมู่ชาวไทย คำว่าทางโหราศาสตร์ที่มีชื่อเสียงก็ใช้ชื่อ พรหมชาติ การอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตคนทั่วไปก็มักจะกล่าวถึงว่า เพราะพรหมลิขิตจึงทำให้เป็นไปเช่นนั้น

วิทยากร : นายคะ พลอยงาม

26 มิถุนายน 2516

มีหมู่บ้านหนึ่งก็เป็นหมู่บ้านประกอบกิจการ ว้างนั้นะ กสิกรรมเป็น ๆ กลุม เป็นหม ก็เขาสันกันชวนกันไปหาปลา เขาขึ้นไปหาปลา แตกกันอีกคนหนึ่งนะ ภรรยาทองแก่ก็ไปเหมือนชาวบ้านเขา ชาวบ้านเขา เขาไม่มีลูกมีเต้า เขาคืนเขา เขาก็หุงสามให้เร็ว กระปรีกระเป๋รามา ที่ทองแก่กว่าจะขึ้นก้อยอายุ ของธรรมคา (หนนะ) ของธรรมคา ก็ช้ากว่าเขาหน่อย

นี่มาถึง ชาวบ้านก็เรียก

"ไปกันนาโว้ย ไปกันรียัง"

แล้วก็ กันนั้นก็ออกมา

"เอาไปก่อนเถอะ เคี้ยวฉันทจะตามไปที่หลัง ชาวบึงไม่ทันสุก" กับบึงนังงาม
ไป "เปี้ยวเราไปไ้เหมือนเปี้ยวเขา นะ ข้าเคี้ยวเกิน" (หัวเราะ) กับบึงไปอะไร
ไป พวกนั้นก็ไป ไป ๆ ก็ไป ก็ถึงที่สระ ที่หนอง ที่คลองอะไร ก็ไปหาปลา กัน ต่างคน
ก็หา ทางนี้ก็ บางคนก็ไ้เต็มข้องบ้าง บางคนก็ไ้ครึ่งข้องบ้าง บางคนเต็มข้องก็ขึ้นพัก
กันยังไปไ้เต็มก็หาพยายามไ้เต็ม ไ้เต็ม

นาย..กันนี้ละ พอคนนั้นก็ไปทีหลัง ไปเห็นเขาก็จะกลับกันอยู่แล้ว เราก็งง ก็ไ้
มาครึ่งข้องบ้าง ก็พยายาม เขาเอาเต็ม เราต้องไ้เต็ม นะ ไ้นั่น เขาก็จะกลับนี้ เขา
ไ้เต็ม เขาก็ กลับ เขาก็ไปคอย

"เอา ไปก่อนเถอะ ฉันทจะหาไ้เต็ม สมไ้เต็ม ไ้เต็มของ แล้วก็กลับ"

เขาก็กลับกันหมด ก็กลับก็ เมื่อตอนที่เขากลับกัน แค่นี้ไม่ค่อยจะร้อน มันก็ราบรื่น
หน่อย เขาก็กลับถึงบ้านถึงช่องเขา เต็มของแล้ว ไ้หมดคนนี้ ก็กลับเหมือนกัน ไ้เต็มของ
แค่นั้นกลับ มันแฉกมันร้อน ก็ไ้การ การที่มานา ก็มีคนไปคนหนึ่ง ก็เป็นราบรื่นที่ว่า
หยุดพักอยู่

"โอ้ พักก่อนเถอะ พอแดดอ่อน ๆ หน่อยค่อยไปแล้ว"

เมื่อพักกันจนหลับ หลับสนิทละซี เขา ประสาคนจนนะ มันนอนมันเหนื่อยมัน

(หัวเราะ) หลับสนิท

แล้วทาง กลางถึงทางบ้าน ภรรยาไ้ก็ลอบคุบคุบ คุบคุบคุบ เป็นลูกผู้หญิง เป็น
ลูกผู้หญิงแล้วก็ ก็ยัง ที่เล่ากันนะว่า ต้องเขียนนะ พรหมลิขิต นะ เทวดาเขียนอีก ร้อน
ถึงเทวดา นะ นี่ทานี่ เทวดาเขามาเขียนพรหมลิขิต มาเขาก็เอาผู้หญิงนี้ เข้าไม่ไหว
นางผู้หญิงนั้นจะเป็น สกปรกหน่อย วา่งนั้นะ เทวดานี้เขาสะอาทไ้ สะอาท เขาไม่ไหว
ไปรูจะทำยังไ้ จะเขียนมธุบารมี ไ้ให้อ่านไ้ซัก ลูก ๆ สาวนี้สักที เขาไม่ไหว อย่าเอา
เลยนะ เอาคินสอเห็นหัวแม่เขานะ ก็เขียน ๆ ไปแล้ว บอกว่า

ที่นั่นบาง เออ เด็กผู้หญิงนี่ก็โตขึ้น เป็นสาว ใ้พอกก็ไป ใ้แม่ก็เล่าให้ ใ้เรื่อง เป็นแฉลอย่างนั้น เป็นอย่างงั้น 'พอเอ็งมันเคื่องอย่างนั้น จะพันเอ็ง นอกว่า เหวคาที่ ไหนมาบอกอย่างงั้น บอกอย่างงี้ เอ็งจะต้องไปเป็น อา ภรรยาพอเอ็ง พอกก็อยากจะตักเสียบ ก้าว อายแก่ชาวบ้าน ไม่ไ้สำเร็จ พอเอ็งก็หนีไป จะอยู่ ก้าวจะไ้กะเอ็ง"

ที่นี้ ไ้ธรรมคามันก็ ไ้ยังกะ สมมุติว่ายังงั้นะ ยังกะภาคอีสานณะหนนะ อย่าง เกี้ยวนี้ภาคอีสาน มากันก็มา กระ กระชาน กระเช้นกันอย แถ่นี่ว่า เขาก็ไม่รู้จัก ก็ไป อยู่ในบ้านเศรษฐีคอกทอง ลูกสาวไปกระชานกระเช้น แถพอยทำงานอยที่บ้านเศรษฐีนี้ก่อน (หัวเราะ) อย่างหนูเจานะละ ไปทำบ้านที่หกเศรษฐีนั้นก่อน ก็เป็นคนที่ยืนชั้นแข็ง คี เศรษฐี เห็น ก็ชอบใจ คนที่คณะ อีนางนี้ก็กระเช้นเข้ามานี่ สมมุติกะยังภาคอีสาน มากี่มา เจามา มาเจอกับ อยู่ที่บ้านเศรษฐีนั้น ก็มาเจอ อีนางนี้ก็ทำงานเป็นที่ไ้เนื้อเชื่อใจ แล้วก็ อีตาพอนี้ก็เห็น นางนี้ก็นึกรัก นึกรัก เศรษฐีนั้นแก่ก็รู้ รั้ใจว่างั้น รั้ใจ

"ถ้านี้กรัก ฉันก็จะแต่งให้"

ตกลงแก่ก็สะสมกัน สมกัน ก็อยสมกัน อะไรกัน มันก็ถาม

"นี่แฉลอะไร"

"ออ แม่เขาเล่าให้ ว่าพอจะฆ่า เขาบอกว่ามีเหวคา เขาไปเจอเหวคาที่ ไหนไม่รู้ เหวคาว่า ลูกนี้ละ จะไ้พด ไ้พอกก็ฆ่า มาไม่สำเร็จ เลยหนี"

แล้วนาง (นาย) นั้นก็เลยไม่บอก ไม่บอกให้พอ (ลูก) รั้

จันทร์ศรี : ออ ไม่เล่าให้ฟัง

คะ : หา ไปเล่า ๆ ไม่เล่าเลย ไม่เล่า ไม่เล่าให้พอ (ลูก) รั้ พอรั้แล้วจะ บางที ก็จะมาอีก (หัวเราะ) นะ ในใจว่างั้น ไม่เล่า ก็หมกกัน ก็ไม่ส่ค้ออะไรหรอกนิทานนี้

จันทร์ศรี : ออ แล้ว ลูกเขาก็รั้ เป็นพ่อเขา

คะ : ลูกรั้ อา ลูกไม่รั้

จันทร์ศรี : ไม่รั้เหมือนกัน

คะ : ลูกไปรั้

จันทร์ศรี : แตะเขาไมเลา

คะ : แตะพอร แตะพอร ลูกไมรวาเป็นพอ

จันทร์ศรี : แตะที่หลัง พอร

คะ : พอร รุธิ ก็เลาให้ ไหพอ

จันทร์ศรี : ลูกเลาไหพอพัง

คะ : ลูกเลาไหพอ

จันทร์ศรี : แตะพอก็เคยไมบอก

คะ : พอไมบอก พอไมบอก นะถึงว่า ไอพรหมลิขิตนี้มันจริง มันจริง มันหนักันไมพน

หรงก นีวักเี่ยวกะไอหลักขรรนะเหมือนกันหนนะ มันหนักันไปพน

ตอนที่ 5

นิยาย

* นิยายคือ เรื่องเล่าซึ่งผู้เล่าสมมุติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงเรื่องราวหรือประวัติสิ่งของ คน พืช สัตว์ หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ นิยายแสดงให้เห็นความช่างสังเกตของ มนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อถึงข้อดังเกิดแล้ว ก็พยายามหาเหตุผลในสิ่งเหล่านั้น เรื่องผิด หรือถูก ไม่ใช่เรื่องสำคัญ สำคัญอยู่ที่ความสนใจ และความใคร่กรวดหาข้อเท็จจริง ซึ่งเป็น ธรรมชาติของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย ถ้าตอบบางข้อให้แต่ความเข้าใจ บางข้อให้ความเข้าใจช่วย ให้ความพึงพอใจช่วย ให้ความนับถือช่วย นับว่าช่วยใ้มนุษย์มองสิ่งแวดล้อมอย่างมีรสชาติ ยิ่งขึ้น¹ *

5.1 ปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ราหุ

เรื่องราวนี้ อธิบายการเกิดจันทรุปราคา วิทยาการเล่าว่าพระอาทิตย์ พระจันทร์ และพระราหุ เดิมเป็นพี่น้องกัน ตรงกับเรื่องจากจังหวัดชลบุรี² แต่เรื่องในคึกคิชาบ้าน³ เล่าต่างออกไปว่า เดิมพระราหุเป็นบ่าว ถูกพระอาทิตย์ พระจันทร์เป็นนายทาโทษ จึง อาฆาตแค้น คอยกลั่นแกล้งในชาติต่อมา เป็นเหตุให้เกิดจันทรคราส และสุริยุคราส

วิทยาการ : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

29 พฤษภาคม 2516

เขาบอกมี 3 คน เป็นพี่น้องกัน พระราหุ แล้วก็ ท่านบอก เมื่อตอนชาติก่อน¹ ดียัง .. พระจันทร์ ก็ไม่ทำบุญด้วยตาก 1 ทอง พระราหุก็ใช้อะไร ไม่ใช้อะไร ลงรักคำ ๆ ก็ 3 คนพี่น้อง พระราหุอม พระจันทร์ก็เป็นจันทรคราส *

¹ กิ่งแก้ว อัคราการ วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า 10.

² ดู หน้า 319.

³ นักศึกษาวิทยาลัยครูจันทรเกษม 'พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระราหุ ทำไมเป็น อริต่อกัน' คึกคิชาบ้าน หน้า 151 - 152.

5.2 บุคคล

นิยายเกี่ยวกับบุคคลที่รวบรวมได้ เป็นเรื่องราวของบรรพบุรุษชาวมอญทั้งสิ้น

สมิงพระราม

เรื่องราวของสมิงพระรามปรากฏอยู่ในหนังสือราชาธิราช¹ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดฯให้แปลจากพงศาวดารมอญ เมื่อปี พ.ศ. 2328 เรื่องราวตอนนี้เป็นที่นิยมของคนทั่วไป เพราะนอกจากให้ความสนุกสนานแล้ว ยังแสดงถึงความเก่งกล้าของสมิงพระราม และความซื่อสัตย์ในคำสัจของพระเจ้ากรุงจีน และพระเจ้ากรุงอังวะ

เกษม กลิ่นวิชา² ถ่ายทอดเรื่องสมิงพระราม ประกอบบทขับร้อง เน้นความรู้สึกของสมิงพระรามเมื่อจะจากบุตรและภรรยาไป

ผู้ศึกษารวบรวมเรื่องสมิงพระรามได้ สองสำนวน สำนวนที่สองมีเหตุการณ์เกี่ยวกับสาเหตุที่สมิงพระรามสิ้นชีวิตแตกต่างจากเรื่องอื่น ๆ

สำนวนที่ 1

วิทยากร : นายคะ พวอยงาม

25 เมษายน 2516

สมิงพระรามนะรันหลัง รันหลังสปีงนครอินทร์

จันทร์ศรี . มีไปอยู่เมืองพม่าควยไซ้ใหม่กะ

คะ : ไปอยู่ไปทำสงคราม ไปทำสงครามตอนมันไต่ตอนแพ้สงครามนี้เข้าจับได้ เขาจับได้ จับได้ เขาก็ไปขังไว้ในเมืองเขา จับไปเมืองเขา ที่นี้มี พวก ๆ อ่อนนั้นะ อ่อนนี้ไปรบกับพม่า ทำกันเมืองกัน ก่าเสมอพม่าสู้ไหวละก็เขาจะกลับ เสมอถ้าพม่าสู้ไม่ไหวละก็

¹ เจ้าพระยาพระคลังหนา ราชาธิราช 672 หน้า.

² เกษม กลิ่นวิชา สมิงพระราม" วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า 353 - 356.

เขาจะ อำ ๆ เขาจะรุมเมือง แต่คนเรื่อง สมิงพระรามมันอย่างนี้ก่อน สงคราม ๆ เขาจับได้ก็ให้เขามา ไ้คนที่มียุทธวิธี พระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง ก็ไปฆ่า (จันทร์ศรี : เสียตาย) เขาเสียตาย ไม่ฆ่าแล้วเขาก็ชิงเอาไว้ ซึ่งไว้พวกบ่อนะไปรบ ๆ ก็ไปทำเอาเมืองกัน พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องก็ มันคนมันกลัว ยิ่งไง ๆ ก็ขว้าง หินทิ้งรีบเปื้อนแน่ ก็คือของร้องป่าวที่ไปว่าใครจะอาสาบพวกบ่อไ้ นะ ตีไปตีไปโน้น ไ้ไม่มีใครรับ แล้วก็เคย สมิงพระรามนี้จึกตอกอยู่หน้ากก ก็หลาย ๆ กาเองนี่จึกตอกก็บอก

"โอ ขอทานี่หน่อย" บอกอย่างไ้ "ศึกทานี่จะต้องตีของร้องป่าวไปก้วย
ใครก็รบชนะ รบชนะ"

พวกนั้นก็ไ้ยิน ไ้ยินมีอิทธิฤทธิ์ ก็ยุคนะ ไปบอกพวกร้องป่าว ร้องป่าวพวกร้องป่าวเขาก็ ไปบอกกับเจ้าแผ่นดินว่า

"คนที่ สมิงพระรามที่บ่อยู่คนหนึ่งในคุก บอกว่า แก่ นาน สงครามขอทานี่นะ ใคร ๆ ก็รบชนะ ทานี่เอง จะต้องตีของร้องป่าว" นี้ก็ไ้ "โอ สมิงพระรามเป็นคนมอญนี้ เก่ง สงครามเก่งจริง ๆ" นี้ก็ไ้ ๆ ก็ให้คนไป ไปตามมา ตามมาออกจากกก จากกกก็มา ๆ ตัดผม ตัดอะไรว่า ผมยาวประบ่าว ในคุกนั้น ใครตัดก็ไปเข้า ยังกะฮิปนี้ (หัวเราะ) (จันทร์ศรี : ผมเหนียว) ฮะผมเหนียว แล้วก็ออกมาที ขออะไร ก็ขอมา ขอมาตัวหนึ่ง (เล่ายอ ๆ นะหนะ ไ้ละเอียคนะ เอาไม่ไ้คนะ) ขอมาตัวหนึ่ง แล้วเอามาแะมาควย เอามาแะมาควย ก็เห็นมา ตึกกกนี้เป็นอยแล้ว มาตัวนี้เห็นอยแล้ว คือสมมติว่าคลอง 10 สอกนี้ บานี่โคด อยากจะกินหนุาฝั่งโน้ โคดเลย มาตัวนี้ เห็นอยแล้ว มาตัวนี้ นี่ชอบใจ กราวนี้ไ้แะ ชอบใจมัน ทำไมจะไ้มาตัวนี้ ถ้าเสียเอ ออกกกไ้ไ้ไ้เมื่อไหร่ก็จะจับมาตัวนี้ก็จับบ้านกลับเมือง นี้ ๆ อยู่ในใจอยู่ ว่าขอบ้า ๆ ก็เอา เขาว่า
"มาน้อยไ้หน"

ก็บอก "นุน มาแะมาควยอยู่ที่ริมถนน ริมคก็จะจับมาพวกนั้นก็ไป อยู่ คนก็กิน 10 คน ก็คนก็จับไม่ไ้ จับทางนี้โคดทางนุน จับทางนั้นโคดทางนี้ มันทานจนกระทั่ง ตัวเขาไปเอง ๆ ก็เอาหนุาไปกาหนึ่ง ไป เขาก็ไปส่งไ้มัน ก็จับลบหัวแล้วเขาก็จับมา ๆ แล้วก็บาถึงพระเจ้าแผ่นดิน แล้วก็ขอหัก ๆ มาตัวนี้ก่อน ก็ว่ามันที่เขารบยังเขาไม่ไ้คนะ หักอ้วยว่า

อาทิตย์หนึ่ง หัดเข้า มาก็เก่ง เก่งจนเจ้าสงครามโก (จะเชื่อไม่เชื่อ นี่เขาเล่านะ วันนี้จะโกหก หรือยังใจ ไม่รู้) (หัวเราะ) ตามีก็หัด ๆ เพลงอาวว ก็เป็นทกเพลง ที่นี้ก็ขอเครื่องครบ จะขอม แดงฟ้าจะมอบ ๆ ความเร็ว จะชอบความเร็ว ที่นี้ทางนี้ก็ไม่ค่อยจะไวใจ ถ้าวจะหนี ขอบความเร็ว ที่นี้ก็ชอบความเร็ว พอมาวิ่งไป ก็ฝนกระฉลบ ไม่เห็นตัวแล้วไอทางอำมาตย์พวกนี้ว่า

"โอย เสียหมดแล้ว มอดูโกหกแล้ว มอดูหนีแล้ว" พวกนี้ก็ว่า

วิ่งไปจนกระทั่ง เขา นาย ถึงใกล้ดับ ลองกำลังมา ไอ้เข้มน้อยกำลังอยู่ตัว มามันวิ่งเร็วนี้ พอกลับมาจะ เอาละรู้งี้จะกักโทษกันละ ออกสงครามกันแล้ว ก็ว่า มันรบกันตัวคอควันะ คนละคน

อ้อ อออีกเก่ง ทางนี้ ก็เก่ง ทำยังงี้ก็ฆ่ากันไม่ตาย พันกันยังงี้ก็พันกันไม่ถูก หมกมิดญา สมิงพระรามก็โหมกมิดญา ไม่รู้อย่างไร เอาอย่างงี้คั่นน้ำ อีที่นี้จะโกธนะกับขอ ที่นี้วิธีก็หมกมิดก็มาทำมารำเพลงกัน มาทำรำเพลงกัน นี้ก็ว่า ที่นี้วิธีรำนะ ว่าร่ายังงี้ แล้วก็ยก พอยกแล้วที่ สมิงพระรามก็

"อ้อ ไอ้ของ นี่มันเห็น กับเป็นจริง" นะ อ่า มันเป็นเกราะ มันเป็นช่อง แล้วก็ทำคอเอียง ก็เอียงได้ "ออกรวงนี้ มันรอบเกราะก่อ"

ที่นี้เอาละ แกรแล้วนี่ ว่า สองจังหวะ แล้วที่นี้ก็รา ขึ้นหลังม้าก็รำเพลงกัน เบกก็ทำท่า ยกท่าอะไร หลอกนายทางนัยก แล้วก็แทง แวงไอ้ที่ ๆ เกราะนะ แดง พอเกราะแทงแล้ว แกรนี่ ไอ้ที่นี้ มันก็ต่อไว้ พอแทงแล้วแกัด ๆ คอชาก (ไอ้ที่นี้มันเหลือเชื่อ) เขาตัดคอมาดแล้ว ขอไอ้ ๆ กระกร้าอันหนึ่ง กะไอ้ขออี พอชากแล้วเอาขอตัด แล้วเอาหัว อ่า อ่อนั้น แล้วมาใส่กระกร้านั้น (มันเหลือเชื่อหรือไม่ เหลือเชื่อ) นะ ในขณะที่ยรมะ ตัดไอ้ความที่เขาชำนาญ ความที่เขาเก่ง (จันทร์กร : หัวไม้ตกถึงพื้น) หัวไม้ละ ไอ้หัวตกหรือไม่ตก เขาว่าตกขึ้นมา ใส่กระกร้า เวลาบนะ ขอชอลิ้นหนึ่ง ขอ กระกร้าอันหนึ่ง กัดไว้ข้างท้าย พระราชารักก็เตรียม (มันจะเหลือเชื่อไอ้ ไอ้ไหนจะเตรียมทั้งหกทั้งคาบ แล้วยังงี้ยังจะถือกระกร้า จะถืออย่างงี้มันเหลือเชื่อ ถ้าจะถือ คุยเอามาก ๆ นะ)

แล้วที่นี้ ก็ชนะ ๆ ก็เขาก็ชอบเลี้ยง เจ้าฝรั่งมังฆ้องนะชอบเลี้ยง ไม่เอา จะขอเมือง กลับเมืองท่าเคียวละ ขอกลับเมืองท่าเคียว

"เอ! ทำยังงี้คิดละ" กลับเมื่อชะ ที่นี้ก็พระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง ก็มีลูกสาวสวย แล้วก็บอกกับเมียว่า "เอ! ทำยังงี้จะได้ ถ้าสมิงพระรามเขากลับเมืองแล้ว เราจะสินทหารก็แล้ว"

แล้วเมียเขาบอกว่า "ไม่คงวิคก อยู่ทุกซกกับฉันเอง"

ไอ้ที่นี้ไปเชิญสมิงพระรามมากินโต๊ะกัน พอกินโต๊ะแล้วมากิน เสร็จแล้ว ก็ให้ลูกสาวไป ลูกสาวเขาสวยนี่ ให้ลูกสาวไปแล้ว ก็ไปเชิญไอ้พานหมากนั้นนะ พอสมิงพระรามเห็นก็ชอบใจ ๆ ก็ยังไม่พอก ไม่พอกคือยัง เอาไวทา วางั้นนะ ไวทา (หัวเราะ) จะกลับเมืองท่าเคียวละ

"โอ๊ย อย่างกลับเลยนะ อย่างกลับเลย แล้วจะยกลูกสาวให้"
แล้วก็ "เอาละยกลูกสาวให้ก็เอา แต่ที่นี้ขอสัญญาว่า หนึ่ง อย่าเรียกให้เป็นเชลยนะ ขอหนึ่ง สอง เมื่อไ้บุตรแล้ว อย่าเรียกว่าบุตรเป็นบุตรเชลย บุตรไอ้เชลย ขอให้อย่าได้พูด" สัญญาไว้นั้น "ถ้าเรียกว่าบุตร บุตรไอ้เชลย แล้วก็จะหนีละ จะกลับเมือง"
เอา พอ ๆ ตาก็เอา

ที่นี้ยกกันก็ไ้บุตร ไ้บุตรมาก็ลูกมันโต นี่พอกก็ไปอยู่มีลลังก์ ก็ตาม คิตตา ตามไปนะ อะตา ตาออกวาราชการ ก็ตามตาไป ตามไปตามมา นี่ไปคลำศิระชะเข้า ไปคลำศิระชะเข้า แล้วก็ ที่นี้บอกว่า "ไอ้ลูกเชลย หนีมันอย่างนี้เหอ"

ที่นี้เออ สมิงพระรามก็นั่งเฝ้าอยู่เหมือนกัน ก็ไ้ยิน อ้อ ไ้ที่แล้ว เราจะหนีแล้ว ถึงไ้ที่นี้ตอนนี้ เขามีคกนี้ ไอ้ก่อนหนีมันก็ มันก็หา เหลือหลาย เหมือนกัน ไอ้ตอนนี้เขามีคนนะ หนี เขียนหนังสือไว้กะเมีย ว่า จะกลับบ้านเมืองละ มาเจอพอกตา ก็พอกของตัวพอกไว้ ไปเหมือนอย่างพอก ก็ว่าเรียกว่าลูกเชลย ๆ ก็กลับเขียนหนังสือไว้ฉบับหนึ่งให้เมีย รุ่งเช้าก็ออก ๆ เมียรั่วหัวนี้ ก็บอก ป่าวรองอำมาตย์ให้ตาม ก็ว่าอำมาตย์ ตามไป 4 คน ตามไปแกก็ขับนี้ ไป มาตัวนั้นมันก็ อำมาตย์นี้ก็ตามไม่ทัน แกก็ล่อเรื่อยไป แกก็ไม่ไปไกล อำมาตย์ 4 คนนี้ก็ ทางนี้สั่งไว้ เอา จันมาไ้ไ้ละนะ จับไม่ไ้แล้วจะฆ่า ก็พยายาม

ตามกันอยู่นี้ กลัวถูกฆ่าทางนี้ ตามไปไ้ ๆ ตอนนี้เหนื่อยชิ เหนื่อยก็ไม่กลับไป หิวก็ไม่กล้า
หยุด ไป ๆ ที่นั่นคนศาลมันอยู่ข้างหน้า (นี่ชิ มันจะจริงไม่จริงนะ) เขาพุ่งหอกไปนะ
หนูเชื่อไหม ศาลหล่นลงมา รับศาลแล้วอีกมือหนึ่งรับหอก ก็ศาลนะ โยนให้พวกนี้กิน
(หัวเราะ)

จันทร์ศรี : เขา เออ สืบพระรามพุ่งเองเหอ)
พุ่งเอง ส่งสารอำมาตย์ 4 คน ตามมา หอาหารให้ พอ 4 คน เห็นอย่างนั้นกลับ ก็ว่า
อยากให้อุทิศว่า "อ้อ ถ้าเราตามไปก็ตาย ตายไม่เหลือ หอกก็รับได้ ลูกศาลนะ ยัง
โยนกลับมาให้กินอีก เลยกลับอำมาตย์ 4 คน เลยกลับ ก็ตาย ตามไปก็ตาย
จันทร์ศรี : ก็เลยกลับไปอยู่เมืองไซไหม
อะ ๆ แล้วก็ไปอยู่เมือง อยู่เบื้องแล้วไปปกครองบ้านเมือง แล้วราชาธิราชก็ตาย ตายแล้ว
เขาให้ไปกินหัวเมือง แล้วตอนหลังแก่ก็ตาย ก็หมดกันเท่านั้น

ส่วนที่ 2

วิทยากร : นายบุญมา จุฑาทิพย์

12 พฤษภาคม 2516

ไอ้ตอนสมัยพระรามไปติดคารางนะ เรื่องอะไรตอนชนช้างนะ สมิงพระรามไปติด
คาราง ตอนชนช้างนี้ละ จะว่าที่จริง ก็ช้างของตัวชนะนะ แต่พรรคพวกเหล่านั้นนะ ไปบอง
กู หาวาซางของตัวนะแพ ทางพม่าไป ก็หนีชิ หนี ๆ มันจับสมิงพระรามได้ เรื่องมัน
(มันมีอยู่ตอนปลายนะ ตอนสมัยพระรามอยู่ตอนปลาย

จันทร์ศรี : จับได้แล้วเป็นไงคะ

บุญมา : ก็ไปติดอยู่ ไอ้ตอนนี่ละ เมื่อข้าศึก ฝ่ายจีน หรืออะไรนี้ เขาจะมาเอาเมือง
อังวะไป ที่นี้เจ้าฝรั่งมังฆ้องออกถามหมดชิ อำมาตย์เหล่านั้นที่เฝ้าอยู่ว่า

"ใครจะต่อสู้ได้"

ไม่มีใครรับปาก ที่นี้สมิงพระรามนั้นะติดอยู่ในคาราง ก็บอก

"เสมอชาติก็เหลานั้นนะ ถ้ามาบนอากาศละไมสู้ เสมอเดินแผ่นดินมาควยกันละ"
 สมิงพระรามบอกว่า "ไมหนี่เคยสักการ"

พอไปไคยบ่เท่า อย่างนั้นก็ไคยคนที่คนนะ มันคุมอยู่ก็ไปบอกกะเจ้าฝรั่งมังของ
 เจ้าฝรั่งมังของก็ตกใจว่า

"อู๋ จริงไปซังไว้ สมิงพระรามจนผยาว ลืมเสีย"

บอกว่า "เร็ว ไปเอาออกมา" ออกมานั้นนะ ไ้มาถามปากคำ

"จะต่อสู้เขาไคไคไหน" ถามค

สมิงพระรามบอก "ต่อสู้เขาไค ถ้าเขามาทางบนอากาศ ละผมไมสู้ ถ้าเดิน
 บนแผ่นดินละสู้"

ตอนนี้ซิมัน ๆ จะไคเอาอะไรจะไปสู้ กะข้าศึกเขาทางโน้นจะเอาอะไร ข้าศึก
 เขาทางโน้น ก็เอามา มากี่เจ้าฝรั่งมังของ บอกว่า

"อู๋ มาฉันนะ มีอยู่ตั้งหมื่น สองหมื่น ไปเลือกเอา"

สมิงพระรามก็ออกไปคุมมา ไม่ชอบใจสักตัว ชอบใจแล้วก็ยุบ มันจะไปด้วย
 ไปหาเอามา ก็ไป ๆ ๆ จะจะมาแถมมาย แบบมันซิมันคล่อง มันลุยซามนะ ลูกมันกระโคคซาม
 คล่องนะกว้างประมาณ 7 ศอก มันกระโคคผล็อยเกี้ยว ชอบใจซิมิ สมิงพระรามนี่ก็ชอบใจ
 ก็ถามเขาว่าแมมายเขาจะขายไหม เขาบอก เขาขาย เขาบอกเขาขายแล้วหนี่ก็ เจ้าผู้คุม
 เขาไปถามว่า "ราคาซึกเท่าไหร" เขาก็เรียกมาว่า 3 ซัง ชอบใจ เอา แพงไม่ว่าละ
 เอา ชอบใจ ตกลงก็ไคมา ไคมาแล้ว พระเจ้าฝรั่งมังของ ถามว่า "จะทำยังง" ไค
 มานานี่มันต้องซอม ลูกมาคี่ ก็ต้องซอม ถึง 7 วัน จะไครบกับเขาไค ตอนนี้ซิมิเวลาไปซอมมา
 นี้ มันวิ่งจักไมจักก็ไมรู้ละ ฝนกลับไป ซ้างหลังนะ มองไปเห็นเลยไป ไปตั้งแต่สามโมงเช้า
 สามโมงเย็นถึงกลับ ถึงกลับมาก็เจ้าฝรั่ง ... โอ้อำบาตย์เหลานั้นมันบอก แล้วอีนี่ กลอบาย
 แล้วจะหนีแล้ว มันหาว่าคนมอญนี่ แล้วถามคนมอญ คนมอญบอกว่า

"เขาไมหนี่หรือก อยากแล้ว"

พอบายสามโมงเย็นก็กลับมา ซอมอย่างนั้น พอซอมไคที่แล้วก็ เจ้าฝรั่งมังของ
 ก็ถามว่า "จะเอาอะไรอีก"

เมื่อขอมไค้ที่แล้วจะเอา หอกนะอันหนึ่ง คาบเล่มหนึ่ง แล้วก็วอบอันหนึ่ง ไว้ใน
กระเชาอันหนึ่ง ถามที่เคียวเขี้ยวว่า "คาบนะทำไม" "คาบอะพันกอ" "แล้วหอกละ"
"หอกก็แทง" อ้อ ถาม ๆ หกที่เคียว ว่า "อ้อ ๆ กระเชานะ ไว้ทำไม" "ตักหัวมันซาก
แล้วใส่กระเชา วางนั้น เอาจอบนะสับมา (แต่จะเป็นจริงหรือ จะโกหก ก็ไม่รู้ในหนังสือ
เขาพูดอย่างนั้นนะ นี่มันเอาให้ฟัง พูดอย่างนั้นในหนังสือ) แล้วหัวนะ พอพันแล้วไม่ตกคิน
ละนะ ไม่ทันตกคิน สับเอามาใส่กระเชาถวายเจ้าอยู่หัว

นี่ตอนนั้น เวลามาขอมแล้ว อะไรแล้ว เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ อ้อ สมิง
พระราม มารูที่เคียว ว่าเจ้าคนนี่ มันใส่เกราะไว้ พันมันเข้าเรอะ มันใส่เกราะไว้ข้าง
ในคัว นี่สมิงพระรามอยากจะรู้ ว่ามันจะเปิดที่ตอนไหน ๆ ใจก็อยากเปิด ให้ขอมร่ากัน
เสีย ว่า

"อย่างฉันร่าอะไรไค้ใหม่" ถามมัน

ทางโน้นบอกว่ามันร่าไค้ ที่นั่นถามสมิงพระราม สมิงพระรามบอกว่า

"ร่าไค้"

ต่างคนต่างร่าไค้ เอาไค้ก็มัน สมิงพระรามก็ร่า ร่าขึ้นก่อน ร่าอย่างกะเรา
เล่นลิเกนี่ซิ ทำท่า พอยกขึ้นมืออย่างนี้ เวลาทำออก

"อ้อ อ้ายนี่ เปิดตรงนี้ พอหอกเข้าไค้"

ที่นี้เอียงคอ

"อ้อ ใจนี้เปิดพอดคาบเข้าไค้" "เออะพอแล้ว" วางนั้น "พอแล้ว"

ที่นี้ก็มาปลุกให้ สำหรับพระเจ้าอยู่หัวไค้คชาลิกทั้งสองฝ่าย สองฝ่ายแล้ว ที่นี้
พร้อมแล้วก็ เออะไค้ละ เวลา แล้ววางนั้น พร้อม ก็เข้าไปร่าทวนกะมานี้ ร่ายังงั้นก็
ร่าไปร่ามา ทวน 3 รอบนี้ แล้วทำ ๆ สมิงพระรามแฉฉาด มาของมันจักกว่าของตัว
หนอยหนึ่ง สมิงพระรามทากระชากมา ทำท่าหนึ่ง ทำท่าหนึ่ง อ้ายนั่นก็ตามเดียว พอมัน
ตามสมิงพระราม ชักมา หวนกลับเข้ามา ก็ คาบที่เคียว ตอนมันยกแขนนะแหละ โคนค้วย
หอกตรงนี้ พอโคนหอกที่นี้คือมันชะโงก ๆ พันค้วยคามอีกทีก็ขาดละวางนั้น หัวไม่ทันตกคินละ
จอบสับนี้ใส่ แล้วเอาไปถวายพระเจ้าอยู่ (ตานี้ มันตอนปลายนะ ไม่ใช่ตอนกลางคนตนหรือ)

ถ้าจะคิดเอาตอนต้น ตอนกลางอะก็เยอะ มันซ้ำอีกนี่มันไป หลายทางไปทางน้ำ ทางบก ไปมาก ราชธานีราชนี้)

จันทร์ศรี . เเลบชนะนะคะ ฉลาด

บุญมา : ชนะ เมื่อชนะแล้วฝ่ายทางโน้น ก็บอกว่า ซ้ำอีกแพแล้ว ก็บอกว่า
"อ้าว มาเวลานี้" มันทูลพระเจ้าอยู่หัวของมันนะ ฝ่ายทางนั้น "ปาดินคนละ
ก่อน นี่ก็กลับเมืองอ้งวะไค" บอก

"ไม่ไคพดแล้วกัแล้ว" เมื่อก่อนเขารบเอาแต่แม่ทัพ เขาไม่ไคเอาพลทหาร
อย่างซ้ำศึกเกียวนี่ แม่ทัพแพแล้วกัแล้ว

จันทร์ศรี . ไม่เสียชีวิตไพร่พลเมือง

บุญมา : อ่า ไม่เสียชีวิต เออ ให้เสียแต่ชีวิตแม่ทัพ เพียงคน แล้วพระเจ้าอยู่หัวแตกอน
นี้ เขาพดแล้วกัแล้ว ให้เขากลับนะ เขากลับไม่ได้ เขาบอกว่าทหารของเขา บอก กลับ
เมือง ที่นี้ทางโน้นมันกลับเมืองกันหมดแล้ว ก็ทางเจ้าฝรั่งมังฆ้องนี่ออกกลัวชี เมื่อซ้ำศึกเป็น
มาภายหลังนี้ จะทำยังไง ตามทางสามีว่า ที่นี้ทางโน้นว่า

"โถ อย่างจะให้สมิงพระรามอยู่นะ อย่างกลัว" ฝ่ายข้างผู้หญิงก็พดเอง ปลอดภัย
ไปปลอดภัย เอาลูกสาวมาแต่งให้สมิงพระราม สมิงพระรามจะไคอยู่
ที่นี้สมิงพระรามนะ จะไปเอานะ เพราะไม่ใช่เชื่อพระเจ้าอยู่หัว เราเป็น
แต่แม่ทัพ แล้วฝ่ายทางโน้น เขาก็ปลอดภัย

"อ้อ ไม่เป็นไร เป็นแม่ทัพก็ไม่เป็นไร" เขาว่างั้น แล้วไคทางลูกสาวนะ
จะไม่ยอมเหมือนกัน ปลอดภัยไป ปลอดภัยมา มันบอกมันจะไปถือศีล มันบอก แม่มัน ลูกสาว
ไคแม่ก็ปลอดภัยไป ปลอดภัยมา ก็เลยอ่อนลง ก็เลยแต่ง แต่งแล้วกัสมิงพระรามก็บอก เวลาไคลูก
แล้ว ขอย่าให้เรียกลูกเขลย

เจ้าฝรั่งมังฆ้องนี่ก็ เวลาไคหลาน ก็มาคน ก็รักละชี รักแล้วก็อุ้มไป ไคที่
บัลลังก์นี้แล้วก็อำมาตย์ทั้งหลายนี้เข้ามาเฝ้า สมิงพระรามก็เฝ้าเหมือนกัน ไคความรัก
หลานนะ หลานนั้นแหละมันกำลังชน มันคลานไปคลานมา แล้วที่นี้พอมันลุกไคก็ ไปจับหัวตา
มัน ตอนนี่ชี เจ้าฝรั่งมังฆ้องลื่นไป ก็พดขึ้นว่า

"ลูกเชลยจะเป็นอย่างไร" เลยสมิงพระรามหันามอยทันทีเลย หันมามองลงก็คิด ที่เที่ยวหมดเวลาเฝ้าแล้ว ก็เขียนหนังสือไว้ 2 ใบ เขียนไว้หนังสือมีอะไร ก็ว่า "แผ่นดิน อังวะนะ มันกลับเสียแล้ว พวกไ้เฝ้านั่นอีกใบหนึ่งก็ เวลาหนีออกไป อีกใบหนึ่งก็ไป อีกใบ หนึ่งก็ไว้ที่หมอนเมียนอน

พอไ้สองยามออกแล้วออกหนีแล้ว มา เมื่อ ไปหมด มาที่ไปรบ ไปหมด เมีย ลูกขึ้นมา ก็ไม่เห็นตัว ก็ตกใจ แล้วไปค้นหา มาที่หายหมด อะไรก็หาย ก็เรียกปลุก อาบาศย์ทั้งหลายบาศิ ไ้ลูกขึ้น มาตาม ไปตามแล้ว ที่นี้ก็ไปซิ ขึ้นมาไป สมิงพระรามนี้ อยุ่ว่าเขาไปตาม ๆ ตนตาลแถวหนึ่ง เอาหอกแทงมาลูกตาลนะ ไ้โดยให้ช้างก็กินตาล ไ้กิน แล้วพอมันใกล้ชิดเข้ามา หนังสือลงซิ บักไว้กลางทาง บักไว้กลางทาง ที่นี้ อาบาศย์พวก นั้นมาเห็นหนังสือเขาก็เลยกลับ ๆ

จันทร์ศรี : ก็กลัวฝีมือนะคะ

บุญมา : อ่า ไม่กลัวฝีมือละ ที่เห็นหนังสือนี้ บอกว่า แผ่นดินในอังวะนะกลับ กลับตอน เรียกลูกเชลย นะ ตอนนี้

จันทร์ศรี . ก็หมายความว่า พวกเราไม่เหมือนอย่างพวก

บุญมา : เอไปเหมือนอย่างพวก เวลาพวกไ้ว่า ถ้าไ้ไล้แล้ว ถ้าเรียกลูก ลูกเชลย ละก็ ก็จะมาคิดหาทั้งโคตร ทั้งหมดเที่ยว บอกกะอำมาตย์ไ้ คิดหาหมด ไป ๆ บา พระเจ้า ฝรั่งมังฆ้องเอาเอง ตอนนี้

จันทร์ศรี . ออ สิ่งคนอื่นไ้ไ้ใหม่ละ ว่าถ้ามาเรียกลูกเชลยละก็จะมา

บุญมา : เออ จะมาทั้งหมด

จันทร์ศรี : ที่นี้ท่านก็เผลอไป

บุญมา : เออ เผลอตัวไปเรียกเอง ตอนนี้นะ แล้วไ้สมิงพระรามนะ ตอนนี้นะมันกลับมา มันก็ไ้ที่เมืองย่างกุ้งนะ เขาถูกปล้น ปล้นนี้ก็ไปฆ่าปล้นไ้ ที่นี้เอาไ้หัวโจรนะไปทิ้งทางป่า ทางป่าว่างั้นซิ ทางเขาป่า ที่นี้ข้าบาบา ขึ้นมากไ้ไ้หัว ไ้กระโหลกนะมันแยกเขี้ยวอยู่ เจ้า สมิงพระรามเห็น

"โอ ไ้ไ้เองจะไ้ควยก็มาซิ" ว่างั้น

เจ้าก็สับมาเอาไข่ ไอนั้นซี กระเช้าของตัวนะ นี่โอมามันวิ่งจึกนี่ วิ่งจึกมาได้
พันหัวกระโหลกมันก็จึกเข้านี่ ก็ดึก

โอย นึกยากๆ วังนั้น เอาคานนะตีหัวกระโหลกแตกนะ พันมันนะยังอยู่
เมื่อมาถึงเมืองของตัวนี่ เบื้องหงสาละ บาโค่นบาทะหักตาย

มังยอชวา

มังยอชวาเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวราชิราชเช่นกัน จุดใหญ่ของเรื่องแสดงถึงความ
พยายามเอาชนะของนครซึ่งปีต่อกัน แต่ก็ไม่อาจแก้แค้นได้สำเร็จตามปรารถนา เรื่องราวตอน
นี้ให้ความสะเทือนใจแก่ผู้ฟัง เช่นเดียวกับตอนสมัยพระราม

วิทยากร . นายตะ พดอยงาม

มังยอชวา นี่มันลูกของพระเจ้าราชิราช เกิมทีเดียว ๆ ลูกพระเจ้าราชิราช
ที่นี่ก็มี เอ มังยอชวานะ ครั้งแรกเรื่องราวราชิราช คือ ๆ ว่ามีเมีย 2 คน วังนั้นะ
นางของมังยอชวาหักตาย แล้วพระราชาธิราชก็ไ้เมียใหม่ เมียใหม่แล้วก็จะให้ราชา ...
มังยอชวาไปหาไ้เมีย ๆ ไ้ใหม่

มังยอชวาเป็นคนที่ใจแข็ง ไม่ไ้ไหนะ ไม่ไ้ไหน แล้วก็ท้อก็เค้นให้ไ้ ก็คั่นมือ
ก็คั่นมือเสียแล้วจึงไ้หัว พอกัโกรช พอกัโกรชให้เพชรฆาตเอาไปฆ่า ไปฆ่าแล้วก็ขออินฐาน
ว้างนั้น

"เกิดชาติใดทันใจ ขอให้ไ้กินคั่นใจเมืองของเมืองหงสา เมืองหงสา แล้วก็จะมา
ชอรกับพ่อ"

ที่นี่หักตาย แล้วไปเกิด เป็นลูกพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง มังยอชวานี้นะ เป็นลูกพระเจ้า
ฝรั่งมังฆ้อง นี่ก็โต ๆ ขึ้น ที่นี่ก็หาสงครามเรื่อยกันมา อ้อ เวลามาการค้าทองนั้นนะ มารคา
ทองนี้เขาในฝันของมารคาวา ขออยากจะกินคั่นใจเมืองของเมืองหงสา ทางเจ้าฝรั่งมังฆ้อง
ก็ส่งทศไปขอคั่น ขอไ้ใจเมืองนะ แตรราชิราชรู้ว่าเจ้ามังยอชวาไปเกิดที่เมือง เอ้อ
เมืองเจ้าฝรั่งมังฆ้องนะ เมืองพม่า ฐนะ มังยอชวาเกิด "ถ้าเราให้คั่นใจเมือง ให้กินนะ

เราจะสมันไม่ได้ มันจะมีอิทธิฤทธิ์ใหญ่โต อย่างนั้นเคยไปเอาดินที่กลางเวียงนะ (หัวเราะ)
เอาดินที่กลางเวียงให้ ให้ให้ให้ราชทูตไป ทางโน้นนะ มึงขอขวานัก อ้า แม่มึงขอขวานักว่า
ดิน ๆ ใจเมืองก็กิน ๆ ก็เลยมึงขอขวานี้ไม่มีฤทธิ์ รัชก็ไปท่องแพ่เอง

นี่เกิดมาเป็นโต ก็ทาสสงครามกัน ทาสสงครามกันก็เก่ง พ่อก็ต้องแพ่ มางคราวก็ต้อง
แพ่เหมือนกัน ไอ้ที่นั่นข้างกัน ข้างแก้มี่ ทาศึกกันไป แต่ที่สมันมี ไม่ได้ยี่ตี้ คือไปพ้อจัย
ได้ จับได้ก็ขอไหว่ยากเล็กทาสสงครามกันเถอะ แล้วก็ปล่อย ไม่ยอมใจแข็ง คนใจแข็ง
ไม่ยอม ถ้าตกลงไปยอมจะฆ่า ฆ่าให้ฆ่า ฆ่าดี จะไหย่ยกเล็ก ยกเล็ก ทาสสงคราม ถ้า
เสมอยังมีชีวิตอยู่ก็ ปล่อยไปอีกก็ทำอีก คนใจแข็ง แล้วก็ถูกฆ่า สมัยก่อน เขาว่าเขาฆ่า
เขาทำแข็งเห็นไว้ แล้วคนที่จะทำโทษอยู่ข้างล่าง แล้วเขารคนาเฒ่าลงมาถูก ก็ตาย สมัย
ก่อนนะ

จันทร์ศรี : ไม่นานะคะ

คะ : ไม่นาตาย ตาย

จันทร์ศรี : อาจจะเห็นว่า เจ็บใจ

คะ . อะ บันเจ็บใจ คือว่า สมัยนี้ก็เรียกว่า ช็อคคนะ

มนุฮอ

มนุฮอ เป็นชื่อผู้นำของมอญ ผู้เล่าจึงให้เหตุผลว่า "มอญ" ควรเขียนเป็น "บอน"
เพราะสืบเนื่องมาจากคำว่า "มนุฮอ" หรือ "มน"

การดำเนินเรื่องแสดงถึงการใช้จินตนาการผสมผสานกับความจริง เช่น มีพระอินทร์
มาเกี่ยวข้องกับการสร้างเป็องหงสาวดี มีการสมมุติกันระหว่างมนุษย์กับนาค เป็นต้น

วิทยากร : ขุนประมวรัตน์ (แจ้ง ประมวรัตน์)

24 พฤษภาคม 2516

เดิมนะ มอญนะ มน (มะนะ) มะนะนะ เพราะกษัตริย์มอญนะ ชื่อ มนุฮอ บุนฮอ
หรือ มะนะนะ คือมนุษย์ใส่ไหม ถึงไต่บอญ มอญสะกด "ญ" นะติก ที่นี้ เขาสะกดกันเรื่อย

มา เราก็พูดไปได้ แต่ที่จริง มนะ บนหอสร้าง เมืองที่แรกนะ เมืองครั้งนั้นพระพุทธเจ้า
ประทับอยู่ในทะเล พรหมควยพระอรหันต์ ก็ไ้ทำนายไว้ว่า ที่เกาะนี้ต่อไปจะเป็นเมืองใหญ่
นั้นมีหงส์ 2 ตัว เรียกว่าหงสาวกั ณะนั้นมีหงส์ 2 ตัว พระพุทธเจ้าทำนายแล้ว ก็มีฝรั่งที่
เขาลาถลมนั้น ทั้งโ้หลักหินไว้ ตามีต่อมาที่นั่นก็เคย เป้าเกาะจริง ๆ คั้นขึ้นมาเป็นเกาะ
คานี้ทางมอญนะมี อ่า คนธรรมดาจะก่นหนึ่ง ไปไ้ไ้เมื่ยลुकनาก ลูกนาคคานี้ก็ ที่นี้ไ้ไ้เปีย
แล้วเป็นลูกนาค ลูกนาคมีคเป็นคไ้ ลูกพระยานาค แทะเปล่งกัเป็นมณุษย์ไ้ ทางพุทธ
พุทธศาสนาก็มี คานี้ไ้ไ้คั้นนั้น อ้อ ชายที่วั้นนั้น อยู่กะภาชีในเขา

คานวันหนึ่งก็ไปเที่ยวป่า ก็ไปเจอผู้หญิงคนนี้จะชอบใจ ก็ไ้มา พูตงาย ๆ ไ้
ผู้หญิงคนนั้นมาก็มีลูก 2 คน หญิงคนหนึ่ง ชายคน ชายทั้งคนะ สุมาละ วิมาละ ชื่อ
ต่อมาพอ เกาะนั้นเป็นเกาะ เป็นพื้นแผ่นดิน ขึ้นมาสร้างไ้ ไ้ใหม่ว่า เพราะนั้นมอญ พัง
พระอินทร์เรื่อยมา (หัวเราะ)

คานพระอินทร์ว่า พวกฝรั่งมันฝังไว้ ทั้งเสาไว้แล้วเสาคินอยู่ ไ้ใหม่ ที่นี้พระอินทร์
ก็เคย จะไ้มอญ ๆ เพราะตงสาวคี่มีหงส์ 2 ตัว เวลานั้นพระพุทธเจ้า ก็ทำนายไว้ว่า
เป็นเมืองมอญ นี้พระอินทร์ก็มาลงบา สร้างเมืองไ้ ก็ทำเป็นหลักทองกัเลยที่เกี้ยว ทองไป
ไ้หลักหินไปอีกที่ ก็ศอกไ้ไ้ จำไ้ไ้ไ้แล้ว คานี้ถึงเวลาก็ ขึ้นละ พระอินทร์ลงมาไ้ จะ
สร้างเมืองก็ฝรั่งคักคาน ฝรั่งหลายร้อยคน ก็สร้างเมือง คานี้ก็ เกี้ยวกัน มันบอกว่ามันจง
ไ้ก่อน พระอินทร์ก็ถาม

"มีหลักฐานอะไร"

มันบอก "มีหลักฐานเสาคิน"

"ฉันก็ป้หลักฐาน" ข้างมอญข้างนั้น พระอินทร์นะละ แทบไ้ นี้ลงท้ายซุกลงไป มัน
คั้นแล้วคั้น คั้นไว้คู้เหมือน 7 ทอก หรือ 6 ศอกอะไรนี้ ไ้คู้ ซุกลงไปก็เจอเสาคินก่อน
มันบอกของมันละนี้ มีคู้หนึ่งลือคู้ย นี้ซุกลงไปอีก เจอเสาทอง เสาคินเป็นทองคำ มีคู้หนึ่งลือ
มอญ เป็นมอญ มันก็ยอมแพ (หัวเราะ) ยอมแพเลยกลับมา กลับมาเอาเสาคินมันไ้เอา
เคยทั้งไ้ไ้ กลางทางนี้ซื่อยังมี เสาคินนะ เป็นคู้ เกี้ยวนี้เขายังเรียกคู้อย่างงั้นอยู่

จันทร์ศรี . อยู่ที่ไหนเธอคะ

แจ้ : ที่ไหน ที่พม่าเดี๋ยวนี้นะ เป็นพม่าแล้ว ที่นี้ก็สร้างวัง แล้วก็ สุมะละ วิมาละ
นี่ละ ถ้ามีบอกเป็นกษัตริย์ได้ ต่อไปเป็นกษัตริย์ก็ 2 คน พี่น้องนี้ พี่ หรือสุมะละ หรือผู้หญิง
คนหนึ่ง

บุญเชื่อน : ถูกแล้ว

แจ้ : ผู้ชายทั้งคู่เธอ แล้วก็ไคเมีย มเหสี ก็มีลูกคนหนึ่ง มีลูกคนหนึ่ง ก็ลูกนะใจ
ร้าย เป็นยักษ์ที่เคียว สองคนนี่ ลงท้ายสุด ก็ อยู่ไม่ไค ประชาชนก็ไม่ให้เป็นกษัตริย์ เพราะ
ชาคนนี่ทำใจถูก มีโทษะบาก แบบมาก ไม่มีสติ มีอคติทั้ง 4 แล้ว ไม่ชอบใจใครตามอารมณ์
นะ ก็เลยมีกษัตริย์ใหม่ตั้งมา ชื่อมนุช มนุชคนนี้นะ เป็นคนมอญ ก็เรียกกันมนุช มนุช
นี่คือไคแก มนะใจ มนะ 'ม' กับ 'น' หนู ไม่ใช่ "ญ" สะกด "ญ" สะกดเดี๋ยวนี้นะ เขาไป
เอามาจากไหนไม่รู้

มะกะโท

ประวัติของมะกะโทมีบันทึกไว้ในตอนต้นของเรื่องราชาธิราช¹ เรื่องนี้แสดงถึงความ
สัมพันธ์ระหว่างมอญกับไทย สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งกรุงสุโขทัย รายละเอียดของ
เรื่องได้รับการเสริมแต่งเพื่อแสดงบุญญาภินิหาร ความสามารถและอุทิศสาคะของมะกะโท
ปฐมกษัตริย์แห่งเมาะตะนะ โดยเฉพาะในสำนวนที่ 2

สำนวนที่ 1

วิทยากร : นายยอด กุญชรเพชร

29 เมษายน 2516

มะกะโทนี่ก็รู้แล้วว่าเป็นลูกพอกาเข้ามาอยู่เมืองไทย อยู่เมืองไทยนี่ก็อาศัยอยู่ที่เมือง
ไทย จนนานจนกระทั่งไคเป็นขุนวัง แล้วก็หนีออกไปอยู่เมืองนาค ไม่อยู่พม่า ที่ก่อนจะไป

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ราชาธิราช หน้า 5 - หน้า 22.

สร้างเมืองนี้ก็มีมติว่าจะสร้างเมืองที่ไหนก็ ขอให้มีนิมิตบาเกิด ท่านก็ฝัน ว่าเจอหงส์
 นะแหละ 4 ทิศ ตรงนี้ละหงสาวดีปัจจุบันนี้ละ เลย์ชื่อหงสาวดีใจ หงส์ใช้หงส์ เพราะภาษา
 มอญก็หงส์ หงส์นี่ถ้าเรียกมอญ แท้ ๆ เรียก บ๊ีบ ๆ นะ คือหงส์ เพราะฉะนั้นเวลาเพลงเขา
 จะร้องขึ้น บ๊ีบ ๆ ทอง ก็หงส์ทอง

ส่วนที่ 2

วิทยากร : ขุนประมวลรัตน์ (แจ้ง ประมวลรัตน์)

24 พฤษภาคม 2516

ตานี่ มาทางนี้ บะกะโท มอญเขาเรียกเป็น บะกะตุ๋ มะกะโทคนนี้เป็นคนเมือง
 บ้านเขาเกิดตำบลเมืองวาน เมืองโกะวาน อยู่ใน อำเภอยะตะมะ เดิมนี่ติดต่อกับประเทศไทย
 นี่มะกะโทเป็นลูกของชาวนา วันหนึ่งพ่อแม่ที่ไถนาก็เอาลูกใส่ไว้ คือชาวนาก็กลัวฝนตก ทาง
 โนนฝนตกมาก เขาพรรษา 3 เดือน ตกทุกวัน เขาसानี่กลัวหนาว ทารักหรือหาชั้นอะไร
 แนนหนา ฝนเข้าไปไม่ได้ ยาวแล้วก็เอาข้าวปลาไปโน้นข้างหนึ่ง แล้วเอาน้ำอีกข้าง
 หนึ่ง หาบไปกินที่ทองนา ตานี่วันนั้นเขา เอาข้าวต่างหาก ฝนตกมากแล้วก็ให้ลูกมะกะโท
 คนนี้ อยู่ในนั้น อยู่ในไว้ที่เรียกว่า มะกะตุ๋ หรือบะกะโท นะ เขาसानี่ไว้นั้นฝนได้ ตานี่
 ใจกำมันมา เขาใจว่า ข้าวอยู่ในนั้น จะมากินข้าว ที่ไถไถนั้นนะ ฝาคันนั้นนะ เปิดออกมา
 ไล่กาได้ เพราะงี้สิ พ่อแม่เห็นเขา

"เอ นี่มีบุญนี้ ลูกเรานี้"

ตานี่ ต่อมาพ่อแม่ไม่ทานาแล้ว เลิกนาก็ค้าขาย ๆ เมืองไทยนี่ละ มีพ่อค้าหลาย
 ลักสาม สี่สิบคน นี่พ่อพ่อแก่ มะกะโทก็เลยทำงานแทนพ่อ เป็นหัวหน้า ค้าขาย เมืองไทยนี่
 มาถึงเมืองไทย ตานี่ขึ้นเขา ๆ ลูกหนึ่ง ระหว่างเมืองไทยกะเมืองมอญนะละ นี่วันนั้นกลางวัน
 แท้ ๆ ขึ้นไปบนยอดเขา ถึงยอดเขามีเหวข้างหนึ่ง ฝนตกลงมาขนาดหนัก แล้วก็ฟ้าผ่า
 มาถล่มคานของมะกะโทนะ แต่บันเคยไปหลายหนแล้วนะ นี่พูดถึงว่าชายของเมืองไทย หลายหน
 แล้ว นี่ข้างนี้ ไอลูกน้องนะ 3 - 4 คนนะ บ่วยเสียคน หาบไม่ได้ มะกะโทก็ต้องหานั้น
 แทน ก็ขึ้นไปบนเขา ก็ฟ้าผ่าลงมา คานหักตกลงไปในเหว ข้าวของตกในเหวหมด แต่

มะกะโทไม่เป็นอะไร คานี้ขณะนั้นเองมองไป มาทางเมืองไทยนี้รู้สึกราวว่ามันสว่างไสวฉิบพรกติ หันกลับไปข้างหลัง ไปดูทางเมืองมอญ เมาะตะมะทางโน้น เห็นเป็นประสาทรราชวัง ก็เลยสงสัยว่านิมิตของเราจะเป็นอะไร ก็ไปหาปุโรหิต หรือหมอดูแถวนั้นนะ ก็เดินไปก็มีหมู่บ้าน ๆ หนึ่ง มีบ้านหนึ่งชื่อจาวโตะ หรืออะไร คนไทยนี้เข้าไป ก็พักไทยแล้วซี มาเมืองไทยหลายหนแล้ว กราวนี้ก็เล่าให้หมอดูนะฟัง นิมิตที่ฝัน โอ้ย ที่เป็นอย่างนั้น คานี้ หมอคุณนั้นะ บอกว่า

"นิมิตนี้ดีและใหญ่ด้วย ต้องเอาค่าหมอดูราคาเท่ากับศึรระของเขาละ ยืนกะคินถึงศึรระ พุนเงินขึ้นไป"

ว่า มะกะโทก็ จะเอาอะไรพอกำนีมากมาย มีเงินอยู่ 30 บาท พอดี เหลือไปเห็นไอ้จอมปลวกอันหนึ่งพอดี สูงเท่าตัว เอาเงินไปตั้งบนจอมปลวกนั้นก็ไปยืนพอดี ก็บอกกะหมอดูว่า

"ผู้ใหญ่ เวลานี้ ฉันมีทรัพย์จะให้ท่านแล้ว บุชาท่านได้แล้ว เทาตัวสูงเท่าตัว" คานี้หมอดูเห็นก็ แหม คนนี้สำคัญนะมีเชาวนนี้ ... เจอเหตุการณ์ละ แปลใ้ถูกต้องทันแก่เหตุการณ์ ก็เลยทนายบอกว่า

"ต่อไปเจานะ ไม่ต้องหาบะของ ไม่ทางตะวันออกที่เห็นสวยงามนั้นนะ ไปนี้ เราต้องไป เป็นลูกน้อง ผู้ใหญ่ คนใหญ่ยิ่ง ผู้ใหญ่ยิ่ง ไม่ไ้ บอกคน ผู้ใหญ่ยิ่ง ที่เมืองไทยนะ ไปเถอะ ไม่ต้องหาบะต่อไป แล้วต่อไปเราจะเป็นคนใหญ่คนโต"

นี่ตกลงไป เอาเงินให้ 30 บาท หมอดูเอา 30 บาทเท่านั้น เข้าไปก็ไปขายของ ขายหมากก็ให้ลูกน้องกลับหมก ตัวไม่กลับ คานี้มาพิจารณาว่า เครื่องแต่งเนื้อแต่งตัวเราก็ไม่มีที่จะไปอยู่กับข้าราชการผู้ใหญ่ เบบอก ๆ ว่า "ผู้" คำว่า ผู้ ตัวนี้ คนก็ไม่ใช่ สัตว์ก็ไม่ใช่ ที่ใหญ่กว่านั้น ก็คิดด้วยตนเอง คือปัญหาเอาเองว่า ถ้างั้นช่าง ใหญ่ที่สุด สัตว์ก็คือช้าง จะไปอยู่กับคน ก็ต้องหาช้าง มา ห่ม ใหญ่โต อยู่กับช้างไม่ ๆ ต้องหา เอาจะเป็นลูกน้องของนายช่าง เลี้ยงช้างช่วยเลี้ยงช้าง ก็เข้าไปรับใช้ รับใช้เป็นคนขยัน ปักกวาคอยเลี้ยงช้าง ชีช่างกวาคูทุกวัน ทาความสะอาด เก็บหญ้าช้าง เอาหญ้ามาให้ (เอาเร็ว ๆ เขาว่า)

ก็กราบทูลบอกว่า "ที่พระราชทานเบี้ยหมื่นหนึ่งละ ชื่อ เบ็ญจกาคบาแล้ว
ก็นาปลุก"

"โอ๊ะ! นี่คำว่า มีความพยายามดี"
ว่านั้นนะ ก็ทานก็รับไว้ นี่เรียกนายช่าง

"ต่อไปนี่ ไหลดูแลเด็กคนนี้ให้ดี เด็กคนนี้ขยันก็"

ทานี่ทานก็เลยรับสั่งบอกว่า

"ฉันจะเอาไปไว้ที่วัง วันหลังจะให้คนมารับ"

บอกกับนายช่างนะ แล้วก็เสด็จกลับไป วันหลังก็ให้คนมารับไป ไปอยู่กับแม่ครัว
ครัวหลวง อยู่กับแม่ครัว คนขยันนี้ดี ว่องไว ทำอะไรก็ทุกอย่าง เจ้านี้ โปรรมากทีเดียว
ที่หังตั้ง เป็นใหญ่โตขึ้นมา เป็นกรมวังใหญ่

ทานี่เฝ้าอยู่ เกิดหวั่นใจขึ้นมาก ทางนั้นนะ ทางมัทรีโค่นี่ เจ้าสุโขทัยเสด็จมา ว่า
สุโขทัยมีนาง ลูกสาวพระองค์หนึ่ง ชื่อนางสาวอะไร ลืมแล้ว แม่วันทองหรืออะไร

บุญเชื่อน : สร้อยสุภา

แจ้ง : นี่ก็คนหนึ่ง ทานี่ก็มะกะโทนี่ซักจะรักกับลูกสาวแล้วซี คิดต่ออยู่ในวัง ที่นี้รัก
เต็มทีเดียว นี่พอเสด็จไปปราบชบดมานาน มานาน ก็ทางโน้นนี้อ้าวอยู่ซี รักกันมากนี่ มี
อำนาจ ใคร ๆ ก็ว่าไม่ได้ ทานี่ก็พวกอำมาตย์เสนา ก็กราบบังคมทูล มีหนังสือไป เจ้าสุโขทัย
ก็เสด็จกลับ ทานี่รับข่าว พอกลับก็ชวนลูกสาวหนึ่งเลย เอาช่างเงินทองไปแยะซี ไปเลย ก็
เสด็จไป เอ หนีไป พระเจ้าสุโขทัยกลับมา ก็สั่งให้ตาม บอก ทางโน้นไปถึงชายแดนแล้ว
จะคำอยู่แล้ว จะรอพบทางนี้ ทางนี้ตามไปก็ เขียนหนังสือมา กราบบังคมทูลเล่าความจริง
ให้ฟังหมด ก็เลยไป

ไปทางโน้นก็ไปที่บ้านอยู่นะ ทางโน้นก็มะกะโทนี่มีน้องชายคน มะกะทา มีกกระทา
และน้องสาวคน ชื่อนาง อู อูราน อูรค อูเร็นนี่ นางอูเร็น สวย ทานี่ กษัตริย์ที่
เมาะตะมะเวลานั้นนะ เมาะตะแมง เบาะตะมะ ตรงข้าม เมาะตะแมง เกียวนี่นะ
คนละฝั่งแม่น้ำ ชื่อฮาสิมามัง ฮาสิมามังนั้น คนก็ยังไม่ว่ากันเด้อ นี่มะกะโทก็ไป ญาติพี่
น้องก็รีบ พวกลูกกาเถา ๆ แหละ ลูกน้องหมดพรรคพวกมีมาก ก็เลยคิดขึ้นมาบอก "เราจะ

ต้องเอาเมืองเมาะตะมะนี่ละ . คึดคอกกับฮาสิมามัง ชอบพอกันมาก ที่หลังก็ คึดจะยกน้องสาวให้ฮาสิมามัง นี่เป็นนอบาย

วันนี้หนึ่งกับยกน้องสาวว่าได้ไปตักน้ำที่แม่น้ำที่หาดทราย ทางโน้นกันก็ นึกบาได้ฮาสิมามังมาเที่ยวเลยมาเที่ยวค ฮาสิมามัง เมื่อเห็นนางสาวอุเว็นก็สวยนี่ ชอบใจ ว่านั่นเดอะพอกันง่าย ๆ ตกลง ๆ จะแต่งงานกัน แต่งงานก็ลูกสาวถวายเขา พุกง่าย ๆ ก็ เลยทำเป็นปลับปลาในหาดทรายนั่นแหละ

พอถึงวันเวลา ทางมะกะโทนี่ก็วางแผนไว้เรียบร้อย สั่งคนไว้ให้ชุกโอ้ที่ตรงนั้น ทำที่ไว้ให้คี่ มีม่าน มีรั้ว ฉัตรธง แกลงไว้สวยงาม ถึงเวลาฮาสิมามัง ก็มา ตานี่มะกะโทก็สอนพรรคพวกไว้ว่า เลี้ยงลูกกันให้กินให้เลี้ยงลูกกันใหญ่ไถนะ แคมี่ซอนมิกไว้ มีคซ่อนไว้ที่นั่นที่คนนั่งนะ ที่ทรายอยู่ ผังไว้ พวกของตัวนะ ทุกคน คนละเดิม นี่บอกว่าเวลาเลี้ยงกันมาก ๆ เลี้ยงเหลากัน ได้พวกฮาสิมามังนะ กินเหลากันเมา กินอาหาร ตานี่ พวกนี้ให้กินตะนอย ๆ บอกว่าให้อมไว้ อย่าให้กินกันให้เมา มะกะโทสั่งลูกน้องไว้พรรคพวก

ตานี้ถึงเวลาก็กะบอกว่า เมียะเจียะ เมียะเจียะ ระวังตัว เมิงเจิง เกรียมตัว เกรียมตัวจะเอามิด ว่านั่นเดอะ เมียะเจียะ เมิงเจิง มิกจิก ตานี้ก็ จันมิด พันกันเลยไล่ทัน ฮาสิมามังก็กระโดดลงข้าง ๆ ขี้ข้างไป ที่นี้ ทางนี้ชุกไว้นี้ หำม่อ หาดทรายนี้ ขี้ไปไค่ครึ่งทางเท่านั้น ครึ่งทางก็ถล่น ตกตรงนั้นขึ้นไม่ได้ ฮาสิมามังก็ กระโดดขึ้นไป โคคไปทัน ก็ทางนี้ไล่จับ มาตาย

ตานี้ก็ มะกะโทไล่ตั้งตัวเป็นกษัตริย์ ง่าย ๆ ตั้งตัวเป็นกษัตริย์ ก็มีหนังสือมาขอนามต่อพระเจ้าสุโขทัย ขอนามควย ขอรราชา ขอโอ้เครื่องเป็นกษัตริย์ รองเท่า อำ มี 5 อย่างนะ รองเท่า ... พระเจ้าสุโขทัย พระราชทานนาม ฟ้าวร้ว ไม่รู้จะตั้งยังงัย ฟ้าวร้ว ลงมาจากฟ้า ก็เลยเป็นกษัตริย์ ปกครองเมาะตะมะ ค้อไปนี่ชื่อเสียงมาก ดูเหมือนเสวยราชย์ได้ 19 ปี โคนฆ่า หลานของตัวเองนะฆ่า

5.3 เรื่อง สัตว์

นิยายประเภทนี้มีตัวละครเป็นสัตว์ เรื่องที่รวบรวมได้ 4 เรื่อง เป็นการอธิบายสาเหตุหรือต้นเรื่องที่ก่อให้เกิดสัตว์มีลักษณะอาการดังปรากฏอยู่ ส่วนอีก 2 เรื่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์กับมนุษย์ ซึ่งเกินเหตุแห่งความเป็นจริงตามธรรมชาติ แก่นุ้เล่าก็มีความเชื่อมั่นว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ง เหลือมคายพิษ

เรื่องนี้แนวเรื่องตรงกันกับที่ พล หอมดี¹ เล่าไว้ในวรรณกรรมจากบ้านโนน เพี้ยนกันแค่สาเหตุที่ทำให้ง เหลือมคาย พิษ

วิทยากร . น.ค. วิมล โพธิ์ชัย

20 เมษายน 2516

ง เหลือมคายพิษ อายากกับออก

"อ้อย ไข่เห็นเขาเป็นอะไรเลย เขาทำบุญสุนทาน ฉันยังกินมาอีก แหม สนุกสนาน"

ง เหลือมคายพิษแล้ว เขามองว่า

"อ้อย ยังงั้นพิษฉัน ตัวฉันมันไม่มีพิษสงอะไรแล้ว เสียแรงฉันมีพิษมากมาย" ไปหาจิก

รองเท้าเขานะ จกรอยเท้าไม่ตาย อย่างนี้ เขาก็จะเก็บไว้ทำไม เขาก็คายพิษออก

จันทร์ศรี . ออ ที่แรงง เหลือมมีพิษมาก

วิมล : ที่แรกมีพิษมาก แล้วก็ไปจกรอยเท้ามนุษย์ ที่คนนะไปสุมปลาในหนองบูกไว้ ก็ไปจกรอยเท้า คนตายเขาก็ทำบุญ กากับบอกว่า

"อ้อย ไข่เห็นเป็นไร เขาทำบุญสุนทานกินกันอีก"

¹พล หอมดี "ง เหลือม", "มค" วรรณกรรมจากบ้านโนน หน้า 328 - 329.

งูเห่าก็คิดว่า "พื้ฉันมีมากขายอย่างนี้ละ หากอะไรไม่ได้" ก็ขายทิ้งออก ที่นี้
 อีกาเห็น อีกา ก็ไปจุ่มปาก อาบตัวเลยตัวดำ ๆ ๆ เหา ก็เลยไปอาบไปกิน ไข่อะไร มด
 ตะนอยเขาไปถึง เขาก็จุ่มมาหน่อย มดแดงเขาก็ไม่จุ่ม เขาก็ท้าวเอวูด ก็เอวาคอด (หัวเราะ)
 งูเห่าตะลึงตะลัน ก็เลื้อยไป เลื้อยไป (แต่ยาวนะ ยาว จำไม่ได้) ลงเออยังไงนะ ต้อง
 ถามหลาย ๆ คนหน่อย นานแคว แบเขาเคยเล่า ลืม)

ไก่ - เป็ด

เป็นการอธิบายเสียงร้องของไก่ เป็ด และห่าน โดยสมมติว่า เสียงนั้นเพี้ยนมาจาก
 คำพูดที่มีความหมาย เรื่องนี้ ขนบ นุศตานนท์¹ ก็เล่าไว้ในวรรณกรรมจากบ้านใน

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิชัย

20 เมษายน 2516

เขาแกงไก่ เกงอะไรไปถวายวัดไซไหม คราวนี้ไก่แจ้ขึ้นร้อง

"ฉันจะเอาอีก"

สาย : "ท่านว่าอะไรไว้อยู่ ไก่นั้นมันก็ขึ้นมา"

วิมล : ไก่ตะเกา

สาย : ไก่ตะเการ้อง "ท่านว่าอะไรไว้อยู่"

วิมล : ไก่แจ้ว่า "ฉันจะเอาอีก"

สาย : เป็ดก็บอก "กลับ กลับ กลับ"

วิมล : ไม่ใช่ ห่านมันบอก "ไม่ได้การ ไม่ได้การ" แล้วเป็ดมันบอก

"กลับ ๆ กลับ ๆ"

¹ ขนบ นุศตานนท์ "ไก่ เป็ด กับไก่แจ้" วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า 327 -

เตา

เป็นเรื่องอธิบายว่า เหตุใด เตาจึงมีกระต่องหุ้มน้อย รวมทั้งแสดงผลเสียของ ความไม่เชื่อฟังกาย

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

20 เมษายน 2516

เตาอยากขึ้นสวรรค์ ก็อย่างนี้ พระท่าน อ้า ท่านจะขึ้นสวรรค์ ท่านก็บอกว่า "เอ้า จะขึ้นสวรรค์นะ"

เตาเขาบอกเขาจะไปคาย

กว่า "เกาะจัวร์ไปนะ แล้วเห็นอะไรอย่าพูด"

เตาก็ไม่รู้พูดอะไร ก็ตกลง ก็โอ้อ้อ กระจกหรืออะไร กระจกก็ออกนอกเนื้อ (เรื่องจริงหรือโกหกไม่รู้) ก็ตกลงมา กระจกออกนอกเนื้อ หรือออกหักอะไรนี้ เขาเรียก เตาออกหัก ออกมันบ่มลงไ้

ควายไม่มีฟันบน

แซ่ ชัยอารีราษฎร์¹ เล่าสาเหตุที่ควายไม่มีฟันบนข้างออกไปว่า พระอินทร์คบ ควายจนฟันบนหลุด เพราะควายเลี้ยงมนุษย์เมื่อถูกใช้งาน แต่เรื่องนี้พระเป็นผู้คบควายจน ฟันบนหลุด และเลยเป็นเหตุให้ควายไม่ชอบพระมาจนทุกวันนี้

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

29 พฤษภาคม 2516

พระนั่นนะ พระไม่รู้พระอะไร พระพุทธเจ้า สมัยก่อนนี้ ควายพูดได้ สัตว์นะ พูดได้ ก็ถามควาย "จะกินหญ้าหรือกินข้าว"

¹แซ่ ชัยอารีราษฎร์ "ควาย" วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า 328.

แล้วควายเขาก็บอก เขากินหญ้า วันหนึ่งเขล่ไปกินข้าว ท่านก็เลยจับตบพันบน
ไม่มี นี่ควายก็อาชาต เจอพระที่ไหน ก็ไล่ชีวิตที่นั่นนะ

ปลิง

เป็น เรื่องแสดงประวัติของปลิง และเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างปลิงกับคน โดย
สมมุติว่าปลิงกลายร่าง เป็นมนุษย์ได้เมื่ออยู่ในถ้ำ เรื่องสัตว์กลายร่างเป็นคนได้เมื่ออยู่ในถ้ำ
ปรากฏในเรื่องไกรทองเช่นกัน

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิชัย

12 พฤษภาคม 2516

เรื่องปลิงนะ ที่ไปอาบนํ้านะ ลูกสาวเศรษฐีไปอาบ (จริงหรือเปล่า) แล้วมัน
ม่วนไปเข้าถ้ำ จนมีลูกหนึ่งนะ แล้วเสร็จบอกว่า ที่ในบาคาลนี้มีสารพัด ไม่มีก่ลอบ จะไป
ช้อกลอยให้ลูก แล้วบอกว่า พอขึ้นบาคาลแล้ว เขาก็บอกว่าในบาคาลมีอะไรก็ช้อกลอยให้ลูก
นั่นนะ ทางนี้เขาก็อาบนํ้า รคนํ้ามันดี แล้วก็ปลิงมาเรียก อยู่ในบาคาลมันเป็นคน เวลามัน
ขึ้นมาในนํ้าเป็นปลิงตัวใหญ่ เสร็จแล้วมาเรียก ญาติพี่น้องเขาก็ตามมา กะทะ เตรียมคน
เตรียมอะไรไว้ เอา มาเรียกหนาทา อะไรนะ

"อะลือก ก็อกกอย จะมาช้อกลอยให้ลูกกินหนอย"

มีลูก สองคน เสร็จแล้วญาติพี่น้อง เขาก็บอก "ขึ้นมา ๆ" เขาก็บอก โอ้ย ขึ้นมา ขนาดเสื้อ
ใหญ่ ๆ ที่นี้ทางญาติพี่น้องผู้หญิงก็ มีค้อโตใหญ่ ๆ มีค้มทั้งคักก็สับ ปีก ๆ เป็นชิ้นเล็ก
ชิ้นน้อย แล้วเสร็จแล้ว เอาไปป้อนนะ วาคะ ก็ไม่ฟังหรอก ก็ไปปากตึงแม่น้ำ ก็เป็นตัวเล็ก
ตัวน้อยจนบัดนี้

จระเข้คาบคน

นิยายเรื่องนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับจระเข้ คล้ายเรื่องไกรทอง ผู้เล่า
ยืนยันว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

14 พฤษภาคม 2516

อีกเรื่องหนึ่งที่จระเข้ชนะ จริง ๆ นะ ที่อยู่สาหรองนะ ที่ ๆ เอาชีกวางแล้วไปอาบน้ำ
ไปลงน้ำนะ แล้วมันนั้นไปนะ มันคาไปนะ ไปเขาถ่านะ อยู่สาหรองนะ จริง ๆ สมัย 100 ปี
มาแล้ว เวลานั้นแล้ว เอาอะไร ๆ มาให้มัน เห็นก็เห็นด้วยนะคาบ

สาย . อุ่มมะพร้าวมาไวบนคัก

วิมล . พอเห็นเป็นโพรงแล้วก็กัก ๆ ไหลขึ้น ขึ้น น้อยมาวันหนึ่ง ออกมานอกถ้ำ
ก็เห็นเป็นหลุมเป็นทางก็ขึ้นมา ก็วิ่ง ๆ กลิ้งตัวนะก็คอย กลิ้งจระเข้ อาบน้ำถึงปีกว่า

จันทร์ศรี : อะ คาบ ๆ อยู่นิ่งไป แล้วเขาหนีขึ้นบาไค้เธอ

วิมล : วิ่ง ๆ ไปโผล่ โผล่ ๆ ตัวบดโหน ๆ ไปโผล่ ปีกว่ากลิ้งเหมือนเขี้ยว กลิ้ง
จระเข้ถึงหมค

จันทร์ศรี : อ้อ พาไปอยู่ในถ้ำเธออะ เรื่องจริงเลย ที่ไหนคะ

วิมล . ที่สาหรอง ไปทางบางพลี บางบ่ออะไรพวกนั้น

5.4 ชื่อ *

นาค

คนที่อุปสมบทในพุทธศาสนา ระหว่างทำพิธียังไม่เสร็จนั้นเรียกกันว่า "นาค" ชาวบ้านเรียกการอุปสมบทว่า บวชนาค เรื่องนี้เป็นประวัติความเป็นมาของ ชื่อนาค โดย โยงเอานาคอันเป็นสัตว์ในจินตนาการมาเกี่ยวข้องกับ ชู้ได้เห็นผลของกรรมที่เคยประพฤติก่อน นาคจึงไม่มีสิทธิ์พอที่จะเป็นสงฆ์ในพุทธศาสนา

ในหนังสือเล่าเรื่องพม่ารามัญ¹ ก็กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกับพระยานาค กับศาสนาพุทธ ไว้ว่านองเดียวกันนี้

สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส² ทรงอธิบายว่า "มนษยนาค" หรือ มนัสสวณิก หมายความว่า บุรุษรั้น หรือขี้ขลาด เป็นคำเรียกพระพุทธเจ้า

วิทยากร : นายมิ่ง สิริสวัสดิ์

26 เมษายน 2516

นาคตาย ๆ ไปจากเป็นพระ เป็นพระแล้วก็ไปหาเวรกรรม ก็ไปเกิดเป็นพระยานาค พระยานาคอยู่ใต้อาคาฬ กรองทรัพย์สมบัติเป็นเจ้าเมือง

ลักดา . ออ ก็ว่า เป็นนายนาคเลย เป็นใหญ่เลย

มิ่ง : แล้วก็คิดเนื่องไปนี่ เขาเคยมีศรัทธา เขาเคยบวชเป็นพระในชาติเป็นมุนี แล้ว ก็อยากจะบวชสัก 7 วัน อยากจะบวชก็บอกบริวารว่า ให้สำเร็จราชการ จะขึ้นมาบวชสัก

¹ สมบัติ พลายน้อย เล่าเรื่องพม่ารามัญ หน้า 135.

² สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระประวัติคริสต์และพระนิพนธ์ต่างเรื่อง หน้า 2.

๗ วัน คุณกลับบ้านเมือง แล้วก็ไป ๆ บวช บวชไป อุปัชฌาย์ ก็บวชให้ เสร็จแล้วพระพุทธเจ้า
บวชให้ ๆ นี่เเว เวรกรรมมีอยู่ เวรกรรมนะมีอยู่ นอน (ภรรยา : นอนกลางคืน) พอดี
นอนหลับ นอนหลับก็ร่างกายก็กลายเป็นนาค กลายเป็นนาคที่น้ำก็เก็บห้อง แล้วพระเพื่อนทั้ง
หลายก็มา "เอ นอนยังโง่ขนาดไหน" มาดู มา เปิดประตูกองดู ตกกะใจ ตัวนาค
ใหญ่กำลังหลับ ลืมสติไป ก็กลายเป็นนาค หลับ พระสงฆ์มาเห็น เข้าก็ตกใจ วิ่งร้องไป บอก
ว่า

"เร็วให้ช่วยกันดู พระองค์นั้นมีพระศานุแล้วนอนเป็นนาค เป็นงอะไรนะ" นั้น
พระสงฆ์ทั้งหลายก็มาดู เห็นเป็นนาคก็ตกใจ อีกทีก็กรีกโกรมก็ตื่นขึ้น ขึ้นขึ้นก็รีบ แปลงกาย
เป็นพระอย่างเดิม พระอย่างเดิม ที่นี้ เอะ ยังโง่ พระสงฆ์ทั้งหลายก็สงสัย ไม่ได้ ต้อง
ไปถามพระศุทธองค์ ชวนกันไปกราบถามพระพุทธเจ้าว่า

"เป็นยังงี้ พระองค์นั้น นอนหลับเป็นรูปนาคงั้น"

"อ้อ" ไม่ใช่อย่างนั้น" พระพุทธองค์ก็มองเห็น บาปกรรมอย่างนั้น ๆ กระจ"

"เมื่อชาติหนึ่งเป็นพระไปเที่ยว ไปเที่ยว ที่ใดก็ไม่ถึงแม่น้ำหนึ่งกว้าง ข้ามไม่ได้
ไปเที่ยวชุกชุก ไม่ถึงแม่น้ำก็ ข้ามไม่ได้ แล้วนั่งกอบ ก็มีเรือมาผ่าน ขออาศัยข้าม ขา
เรือก็ว่า "ท่านจะไปไหน"

"อ้อ อยากจะข้ามฝากหน่อยหนึ่ง"

ชาวเรือเขาก็นำข้ามไป อีต่อนถึงกลางน้ำนั้น ตกใจไป เรือมันเอียงไปหรือยังงั้น จับตะ
ไคร่น้ำดึง ตะไคร่น้ำมันขาดไป เลยอาบดินะ ถูกอาบดินะ* เวรกรรมอันนั้นนะ มันติดเนื่องไป
ตายไปจากพระไป เกิดเป็นพระยานาค"๕

*ใน พระภิกษุปาฏิโมกข์ ภาควิชาสิกขาบทที่ 1 ว่า ภิกษุทั้งหลาย ที่นั่ง ถอน ทบ
ตอย จุก เมา เอง ถ้าใจผู้อื่นให้ทำควยโหวหาร ไม่ควรก็ตี ซึ่งคนไหนคนไหนที่อยู่บนก, อยู่น้ำ
ที่เขี้ยวลคอบให้กำเร็บ ต้องปาจิกตีย์

- *
 ลัคคา : ออ แคจับตระไคร่น้ำนะเหอ
 มิ่ง : เออ แคจับตระไคร่น้ำชาค อาบิจับตระไคร่น้ำชาค เป็นอาบิ ตายแล้วเป็น
 พระยานาค จัน ใช้เวรหมดแล้ว ก็เกิดเป็นมนุษย์
 จันทรศรี : แคพอมามวชเป็นพระ เวเขาจับไคแล้ว เขาให้ลี้กหรือเปล่านั้น
 มิ่ง : จับไคก็ตองลี้ก ก่องให้ลี้กอยู่ไคไค เป็นงูเป็นสัตว์เดียดระกาย บามวชในศาสนา
 ไคไค พระพุทธองค์ตองให้ลี้ก
 ภรรยา : ไไมว่าบวชที่ไหน เขาก็ชื่อ ย่นาค แ่นาค
 ลัคคา : ออ นีนาคเขาขอรองไว้ใช้ไหมคะ
 มิ่ง : จันชี ขอรอง เวรกรรมของพอนาคแล้ว แคตอไปชาติหน้าให้มได้เป็นพระสงฆ์
 เข้าในสาวกพระพุทธเจ้าควย ขอฝากนาคไว้ นาค เรียกชื่อนาค ขอให้เรียกชื่อ นาค
 ภรรยา : คนบอญเขาไปกอยเอาเรอก คนไทยชี เขาได้เห็นไหม ขญาหัวนาค คนมอญก็
 เอาแคชื่อ คนไทยก็แต่งตัวควย *

ทศกัณฐ์

เรื่องนี้ แสดงให้เห็นความพยายามที่จะทำเรื่องรามเกียรติ์ให้กลมจริงขึ้น โดยแย่ง
 ความเข้าใจของคนทั่วไป ว่าทศกัณฐ์มีลักษณะเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่ว ๆ ไป แต่เพราะกำเนิด
 ที่บริเวณเขา 10 ลูก จึงไคชื่อว่าทศกัณฐ์

วิธบากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

15 พฤษภาคม 2516

ทศกัณฐ์ ทางมอญนั้น เขาวามีหัวเดียว แต่ที่ชื่อทศกัณฐ์ เพราะขณะที่มารดากำลัง
 ตั้งท้องนั้นไคเดินทางไปถึงเขาลูกหนึ่ง เขาลูกนั้นนั้นมี เขาเป็นบริวารทั้งหมดสิบเขา สิบเขา
 พอไปถึงนั้นก็ลอคออกมา พอคลอคออกมา เพราะเหตุที่ลอคที่เขาสิบลูกนั้นละ จึงชื่อว่า
 ทศกัณฐ์ ทศ ก็ สิบ ศิริก็แปลว่าเขา มอญเรียกว่า ทกกริ ทศกริ ทศ ก็ ทศ (ทะ - สะ)
 ใจ กริ ก็ ศิริ ใจ ว่าจัน นั้นจึงชื่อว่า ทศกัณฐ์ ก็ไคตามธรรมเนียมคนนั้น สิบหัวจะอยู่ยังใจ

(หัวเราะ) มี 20 มี 20 กร จะอยู่ยังงี้ ที่นี้ถ้าตามหลักทางมอญนะ เขาก็ใกล้ความ
จริง ก็บอกว่า หัวเขี้ยว สองมือมีแหละ นี่อาศัยว่าไปกลดกที่ อ่า ที่เขาขี้นอก เออ
สืบนอนนะ นี่ชื่อ ทกกีรี

5.5 สถานที่

กลองฆวนอย

* กลองฆวนอยเป็น เรื่องแรก ประวัติของชาตที่จังหวัดอุบลราชธานี นิยายเรื่องนี้แพร่หลายทั่วไป เนื้อหาให้ความสะเทือนใจอย่างแรง เพราะลึกระห่มาคุสาคักยโทสจริตอันเนื่องมาจากความทิว

เรื่องนี้กล่ายเรื่องพระยงก พระยาพาน ที่ลูกฆ่าแม่ให้กำเนิด ล้างบาปโดยสร้างเจดีย์ เหนือเขาเหิร ในเรื่องกลองฆวนอย ลูกฆ่าแม่โดยไม่ตั้งใจ ส่วนในพระยาพาน ลูกจงใจฆ่าเพราะไม่ร่วเป็นพ่อ

เรื่องลูกฆ่าแม่ ที่ แะ ชัยอารีราษฎร์¹ เจ้าโดยแจ้งว่าเป็นเรื่องจีน กล่ายกับเรื่องกลองฆวนอยมาก แต่วิธีการล้างบาปในเจดียนางออกไป คือแทนที่จะสร้างปูชนียวัตถุ กลับนำวัตถุคือขอนไม้ มาสมมุติเป็นมารดา

วิทยากร . น.ส. วิมล โพธิชัย

20 เมษายน 2516

กลองฆวนอย ก็หงฆาวอยงั้นแหละ แล้วลูกก็ไถนา ทำนาทุกวัน ก็หง ๗๗ ไม่ให้แล้ววันนั้นไม่ร่วทำอะไร ก็ไปหาหนอย ทาอะไรก็ไม่ร่ว หงฆาวไป ที่นี้กลองนะ ได้ฆาวไปนะ ก็อ้อคไ่ว้เต็ม ๆ แล้วลูกก็เหลียวเห็นมาว สายแล้ว ก็ว่า

"ทำไมเอาฆาวมา ทิวก็ทิว ทำไมเอาฆาวมาไถนอย"

แม่ก็บอก "กินกอนนี้ลูก กินกอน ฆาวนะอ้อคมาแน"

โมโหก็เลยตีแม่กวยแอกนอย แอกนอย รุ้จักไหม

จันทร์ศรี : แอกที่ไ่ว้เขียน .

✍

¹ไช ชัยอารีราษฎร์ "ลูกฆ่าแม่" วรรณกรรมจากบ้านโน หน้า 63 - 64.

แม่ : ๕ รวบ อันเล็ก ๆ นะ แอ็กใหญ่ แอ็กเล็ก ๆ ที่มีรูเจาะให้ควายลากนะ ค่ะแม่
แม่ก็ชอบชีวิตก็ไม่วาย ค่ะแม่จนแม่มน้ำตาขยี้ ถึกลับมากินข้าว กิน ๆ ๆ ๆ เท่าไคร่ ข้าวก็อยู่เต็ม
กินไม่หมด เสร็จแล้วปึกถึง บุญ บาป อะไร สร้างเจดีย์ เท่ามากเขาเฝ้า
จันทร์ศรี : แล้วเจดีย์ไปเขาถึอวายุที่ไหน เจดีย์ที่สร้างนี่
วิลล . จังหวัคอบล ไซใหม่

เจดีย์ชเวดากอง

เรื่องนี้ว่าเหตุการณ์ที่แท้จริงว่าเป็นประวัติการสร้างเจดีย์ชเวดากอง ในเรื่องเล่าว่า
สร้างเจดีย์ที่เขาเตอร์เป็นมงคล เหตุที่สร้างเจดีย์ขึ้น ก็เพื่อบรรจุพระพุทธรูปทองคำ จำนวน 8
เส้น ซึ่งชายสองคนพี่น้องไคมา

ในปฐมสมโพธิกถา¹ มีเรื่องตรงกันกับบางตอนในเรื่องเจดีย์ชเวดากองนี้ คือ เมื่อ
พระพุทธองค์ทรงตรัสแล้ว ขณะประทับอยู่ใต้กัณเฑาะ 2 คนพี่น้อง ชื่อทปัสสะ และ
ภักกลีกะ ไคนำข้าวสาคูมาถวาย แล้วถวายตัวเป็นพรหมสาวก พร้อมทั้งขอพระราชทานสิ่งหนึ่ง
สิ่งใดจากพระพุทธองค์ พระองค์จึงประทานพระเกศา 8 เส้น แก่บุคคลทั้งสอง เรื่องใน
ปฐมสมโพธิกถา มีเพียงเท่านี้ แต่เมื่อต้นเก้านี้กลายมาเป็นตำนานเจดีย์ชเวดากอง เรื่องราว
ได้ประกอบคำบอกเล่าต่าง ๆ พิเศษออกไปมาก จนถึงมีเทวาคือพระอินทร์มาเกี่ยวข้อง

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ² ประทานอธิบายว่า
"ชเวดากอง" Shwe Dagon แปลว่า "พระเจดีย์ทอง เมืองตะเกิง เกินมณูเรียม"

¹ สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส พระปฐมสมโพธิกถา หน้า 207 -
212.

² สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เที่ยวเมืองเก่า
หน้า 29 - 31.

ชาติศก. ตรงกับที่ไทยเรียก "พระเกษราศ" ตามพงศาวดารพม่ากล่าวว่า เติมพระธาตุ
นี้สูงเพียง 4 วา 1 คืบ (24 ฟุต) แต่มีการก่อเสริมถึง 3 ครั้ง คือ รัชสมัย "พระยาอู่"
พระชนกของพระเจ้าราชาธิราช ครองราชย์ พ.ศ. 1905 ถึง พ.ศ. 1928 ครั้งหนึ่ง
รัชสมัย "พระยาเกียรติ" ครองราชย์ พ.ศ. 1993 ถึง พ.ศ. 1990 ครั้งหนึ่ง รัชสมัย
นางพระยาตะละเจ้าท้าว ราชธิดาพระเจ้าราชาธิราช ครองราชย์ พ.ศ. 1996 ถึง
พ.ศ. 2015 อีกครั้งหนึ่ง จนพระเกษราศสูง 370 ฟุต ฐานกว้างด้านละ 1355 ฟุต
เรื่องวิหยากรเล่าไม่มีข้อความจริงตามที่ปรากฏในพงศาวดารพม่าดังกล่าวเลย เป็น
แต่จินตนาการจากความเชื่อความศรัทธาเท่านั้น

วิหยากร : นายบุญมา จุฑาทิพย์

12 พฤษภาคม 2516

สองคนพี่น้อง เมื่อไปเอาธาตุจากพระพุทธรเจ้า ไปไถ่มา ชาตมณี 8 เส้น
พระพุทธรเจ้าใหม่มา แค นอก พระพุทธรเจ้าสังโฆว่า เมื่อไปไม่ถูก ไอ้เข้านั้น เขาที่ตรง
นั้น ๆ แล้วให้ไปถว้พระโกสิยนี้ละ พอมานิดหน่อยก็ ด่าน มันก็ ถักเอาไป 2 เส้น
เหลือมา 6 เส้น เหลือ 6 เส้นแล้วนี่ พระยานากที่มันอยู่ไต่บาตาลนะ ไต่ยืนเสียงเข้า
อย่างนั้น มันโผล่มา มันลักไปเส้นอีก 2 เส้น เหลือ 4 เส้น เหลือ 4 เส้นนั้นละ แล้วก็
ไป ไปหาธานี ธานีนั้นอายุน้อยอยู่เปื้อนไหร่ อายุตั้งเจ็ดปี ก็ไม่รู้ว่าเขานะ อยู่ที่ไหน ๆ ว่า
เขานี้ ไป ธานีอีก อายุ 2 หมื่น ไปอีก ไบร ไปกระตั้งสี่ เนะ ถึงใคร คาบิคอย
ลืมไม่ได้ ธานีนี้กับบอกให้ตัดคนตาลนี้ กับบอกไอ้หนุ่มสองคนพี่น้องนี้ให้ตัดคนตาลมากำตา นี้
ลืมมาแล้วก็ชี้ไปเขาไหน ไปตรง ชี้ตรง ไปแล้วก็ไปอี 2 คนพี่น้อง เดินไป ๆ

ที่นี่ ถ้าจะเป็นพระอินทร์ นั่งชาวหมขาวไว้ มานั่งอยู่ในป่าเนะ นั่งอยู่ในป่า แล้ว
สองคนพี่น้องเดินไปถึงก็ไหว้ พระอินทร์นั้นแหละถามว่า

"จะไปทางไหน"

ก็เล่าให้พระอินทร์ฟัง

"โอ จินนี่งคอยอยู่นี้ ประเคียวฉันจะนา"

พระอิศรนั้นก็เดินไป ๆ แกว่งก็เรียก เข้าไปเรียก เอาลูกน้องเขามา เอามาตามล่า กาง
 เสร็จก็เห็นละมီး เขาต่งขาว เขานะไม่ มันไม่ใช่อะไร กระดุกข้างหรอกนะ เขาตรงนั้น
 กระดุกข้าง อะไร กระดุกข้างท่าไม้ไผ่กองอยู่อย่างนั้น เป็นภูเขาวางนั้นเถอะ ใต้ตอน
 ใต้ตะขามันคาบมา ข้างมาวันละตัว (นี่พวกไปก็เป็นนิทาน ของเข มันก็นานอยู่แล้ว)

จันทร์ศรี : ตะขามคาบข้างเรือคะ

บุญมา : อ้อ เอามารวันละตัว ๆ แล้วไอ้กระดุกกองก็เป็นภูเขานะ ไหว้ประวัติอันนี้
 หนังสือไทย ฉันไม่ได้เห็นนะ เขาจะเรียกภูเขอะไร ฉันก็ไม่แน่ใจ ใต้ทางมอญ

จันทร์ศรี : ทางมอญ เรียกอะไรคะ

บุญมา : เรียกว่า เคี้ยว เขาเรียก เเตอร์เขียงกุก สร้างเจดีย์ไว้ตรงนี้ ทางมอญ
 เเตอร์เขียงกุก กระดุกข้าง

จันทร์ศรี : เป็นชื่อเขาหรือคะ

บุญมา : ชื่อ

จันทร์ศรี : ไป ไปสร้างเจดีย์ที่เขาขึ้นหรือคะ

บุญมา : เออ ที่เขานั้น ... เมื่อสร้างพระเจดีย์องค์นี้ละ ก็ประวัติ เขาอย่างนี้อีก
 แต่ละ เขาขุดไว้เป็นบ่อ ขุดไว้เป็นบ่อ แล้วก็ สี่เหลี่ยม ลึกๆ ว่าง สองฟาก เราไม่ไถ่นะ
 กอกของพระพุทธเจ้านะ (เขาเรียกว่า เหวะทั้งตง) กว้างก็เหมือนกัน ลึกก็เหมือนกัน
 แล้วก็สร้างโกศไว้ สำหรับไปใส่ธาตุของพระพุทธเจ้า ก็อ้อม พอเขาขุดไว้แล้ว ที่นี้ครบ
 กำหนดเขาจะขึ้นแล้วก็ ตีฆ้องร้องป่าว ไปหมกหัวอาณาจักร สิบสองภาษามากันหมด มากัน
 หมดก็ หมุนสองคนนี่แหละ ไ้มาธาตุหม มาเจอกันนาน ไ้หมก กันซิ ว่าลึก ก็มากับ
 หมกซี่ แปดเส้น ของเขาครบหมก ก็ใส่ไอนั้น ต้น ทอง แล้วก็สร้างไว้ เรือกำปั่นนะ
 ทอง ทองแล้วก็เอาขุด เอาวางไว้ตรงกลาง ตรงกลางแล้วก็มีจักรหมุนอยู่วันยังค่ำ ทำไว้
 เที่ยงที่ หยุดที่ กงจักร เวลาพ้นจากเที่ยง แล้วก็หมุนอีก หมุนเรื่อยไป

จันทร์ศรี : ตอนเที่ยงทำไมถึงหยุดละ

บุญมา : เขาทำไว้ ระลึกไว้ เที่ยงละหยุดที่ของเขา เขาก็ตั้ง กงจักรนี้ เพื่อใคร
 จะคิดจะไปลักเอาธาตุ พระพุทธเจ้านะ ไม่ว่าท่านอะไรก็ดี โฉนวงจักรนี้ก็ตาย ในหนังสือ

เขาทำอย่างนั้น โคนางจักร (เคียนันละ จะเล่าไป เคียวก็คิมมึง ถูมมึง ไม่ได้รอก
เล่าไว้ให้ เรื่องนี้มีอยู่)

จันทร์ศรี : ออ แล้วเจียนันเรียกขเวคากองหรือคะ

บุญมา : เออ

จันทร์ศรี : แล้วสองคนพี่น้องนั้นเขาไปไหน ไค้จากจากไหนละ

บุญมา : ไค้จากพระพุทธเจ้า เมื่อนั้นพระพุทธเจ้ายังอยู่

จันทร์ศรี : ออ ท่านพระราชทาน ท่านประทานไหม

บุญมา : เออ ที่นี้ เมื่อเห็นสองคนพี่น้องนั้นะ ก็อ่านจะทำแม่มากมี เรือแตกอน ใส่
เรือกำปั่นนะ เป็นเรือใบ ก็แล่นเรือใบไป ไปในแม่น้ำ แล่นไป ๆ ไปถึงที่เมืองของ
พระพุทธเจ้าอยู่ ขึ้นไปก็ไ้จะเอาอะไรนะ ไปถวายพระพุทธเจ้า ก็ทำขึ้นอย่างชาวตากเรา
นี้ละ โมโว แล้วก็กวักกวาย ไปถวาย ถวายนะ พระพุทธเจ้าเห็นเข้า ก็ไ้จะเอาอะไร
ก็ตอบแทนได้ ก็ หมม 2 คนนี้ ก็เอามือนะ ลบลลงไปตีแปดเส้น ลบบอกมา เอามาให้
มาไ้แล้วพระพุทธเจ้าก็สั่งไว้ ไ้ไปไว้ที่นั่น ๆ นะ ออกไป

จันทร์ศรี : ก็ต้องไปตากันอยู่นาน

บุญมา : ออ

จันทร์ศรี : ไ้ไปไว้ที่เขาหรือคะ

บุญมา : งั้น

จันทร์ศรี : แล้ว แล้วบอกชื่อเขาไว้

บุญมา : ตรงเขานั้นละ ก็ว่า เขา ว่าเขาเรียกทางมอญว่า เทอร์เซียงกุด เซียงกุด
นี้มันไ้แก่ใคร คุณนะไ้แก่ชาว เทอร์นั้นไ้กะไ้อันนั้น ตะขาม

บางขมื่น

เรื่องไ้กรทอง หรือชาละวัน เป็นนิยายพื้นเมืองของจังหวัดน่านบุรี ซึ่งแพร่หลาย
ไปทั่วประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชนิพนธ์เป็นบทละครนอก
ชาวบ้านไ้เล่าเรื่อง ชาละวัน ไ้มาอธิบายที่มาของชื่อ คำบางขมื่น

วิธีการที่ชาละวันเอาชนะจะเซ 2 ตัว กล้ายกับอุบายที่พาสีเอาชนะหรีไ้ ใน
เรื่องรวมเกียรติ

วิทยากร . นายบุญมา จุฑาทิพย์

14 พฤษภาคม 2516

อย่างไอตะเซมนะที่ลงมา อีตรงเราเน่ มันก็ดกกัน มันเรื่องอะไร ยิ่งกับชาละวัน
นี่ มันก็ดกกัน โน่นเขาตัวเดียว นี่เขาสองตัว สองคนพี่น้อง แพ้เขา

จิ๋นหรีไ้ : กัดกับชาละวันหรือคะ

บุญมา : อ้อ กัดกันหรีไ้

จิ๋นหรีไ้ : ที่จิ๋นหรีไ้หรือคะ

บุญมา : อ้อ ลงมา เขาเป็นเคน ๆ เหมือนอย่างเราเน่ ก็ตามมา ขยายกะตาพายเรือมา
ขอเค็นสารบาควยคน มาถึงบางซบ้นี่ บอกกะยายกะตาจะเข้ากลองบางซบ้น แล้วก็ตัวของ
เขาน้อยากจะแทนทดยายกะตาก็ให้ขมื่น ถึงได้ทั้งๆ บางซบ้น นี่ตรงนี่ แล้วเขาลง เขาลง
น้ำใจละ คายไป ขยายกะตา ตาคันละซี เขาบอกให้จอดตรงนี้

ตอนนี้ตะเซตัวนี้คงไปก็เจอะกับตะเซซี เจอะก็ก็กัดกัน กัดกันแล้ว เรือในแม่น้ำนะ
7 วัน 7 คืน ไม่ได้เค็น ไม่ได้เค็นเลย กัดกัน กัดกันไปกัดกันมา จนเหนื่อย เอยบถถาม
ถามว่ามีคียังไงกัน ตอนไม่มีคียังไง ตะเซมนั้น ตามตะเซกลาง ตะเซกลาง นี่ก็ เขาบอกว่า
เขาไม่มีคิหรือก เขาถือว่ากำลังเขา เท่ากวย กำลังเขาคือ อ้อ นี่เอาแต่กำลัง ไม่ได้คิด
ถึงว่า เทวดานะ เกาะมาบนหัวโน่นไม่ได้ฝึก ตะเซมนก็กัดที่เคียวตาย เทวดาเกาะหัวมา
ไม่กัดถึง ถือคือ

พระยาอนุมานราชธน¹ มีความว่า เรื่องประวัติสงครามครั้งนี้ เป็นเรื่องเปรียบกับ
ธรรมชาติ เปรียบดาวกบิลพรหมที่ต้องลอยอยู่กลางอากาศ ถ้าตกจะลุกเป็นไฟ เปรียบได้กับ
ดวงอาทิตย์ นางทั้งเจ็ด ธิดาชาวกบิลพรหมก็อยู่ วันทั้ง 7 ในสัปดาหการเบียดเบียนดาวกบิลพรหม
ก็คือ การหมั่นของดวงอาทิตย์นั่นเอง

ส่วนวนที่ 1

วิทยากร : นายคะ พลอยงาม

16 เมษายน 2516

เคราะห์กรางเคราะห์กราง มันทกอินทรี (เว่นระยะนิก) ถูกแล้ว มีนก 2 ตัว
มีนก 2 ตัว ก็คือ ว่ามาถามกันว่า ราศี 3 ประการ สระราศี 3 ประการนี้ แล้วก็ คือ
ออ พระเจ้าแผ่นดิน กับพระเจ้าแผ่นดิน 2 ประเทศ ก็จะมาแข่งขัน เมืองกันนะ มาแข่งขัน
เมืองกัน และอีกประเทศหนึ่งมาถามเจ้าแผ่นดินอีกประเทศหนึ่งนะอะ ถามว่า "รู้ไหมราศี
3 ประการนะ มันอยู่ที่ไหน แล้วก็ถ้า ๆ เสนอ ถ้าตอบถูกจะยกประเทศให้" อีทางที่ฝ่าย
ถามนะ ฝ่ายถูกตอบ ถูกถามก็บอกว่า "เสนอทานตอบไม่ถูกในระยะ 7 วันนี้ ราศี 3 ประการ
นี้ จะต้องตัดศีรษะ" ขอตัดศีรษะ ก็เอาตกลง เอาตกลงกัน ตกลงกัน

ที่นี้ก็ถึงวันที่ 6 ถึงวันที่ 6 ก็คิดไม่ออก ราศี 3 ประการนะ ก็ยังไม่คิดไม่ออก
แล้วที่นั้นกอินทรีตัวตัวกับตัว เปรียบบนต้นยาง อยู่บนต้นยาง แล้วที่นี้ทางตัวผู้ก็บอกว่า

"พูนี่ละ เราจะไต่กินซากศพ" ก็คือตอบไม่ถูก จะถูกตัดศีรษะ คือนกอินทรีก็จะ
ไต่กินซากศพ

แล้วภรรยาถามว่า "ทำไมจึงกินซากศพ"

"ออ คือว่าพระเจ้าแผ่นดิน 2 ประเทศเขาพัวกัน อีกฝ่ายหนึ่งว่าตอบถูก ถ้าตอบถูก
เขาจะยกเมืองให้ปกครอง ถ้าตอบไม่ถูกเขาก็จะเอาศีรษะ แล้วก็สา.. "

¹ พระยาอนุมานราชธน ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล หน้า 32 - 33

ทาง ๆ ตัวผู้ถามว่า อาตมฺยก็ถามตัวผู้ว่า ก็เขาถามว่ายังง

"เขาถามว่า ราชี 3 ประการ ราชี 3 ประการ" นั้นว่า "อ"

ทางสามมี ถิ่นกตัวผู้ว่า

"อ! มันไม่ยากหรอก มันง่ายนิดเดียว"

แต่ที่พระเจาแผนดินนะหนีไปแฉวนะ หนีไปแล้วอยู่ที่โคนต้นยาง พรงนี้จะตัดหัว ก็
หนีมา หนีไปอยู่โคนต้นยาง ก็ไถยิน ไคยิน เออ เออ นกอินทรี นกอินทรีตัวผู้บอกว

"ราชี 3 ประการ คือ เขาลางหนา เขาหนึ่งนะ กลางวันก็เอาน้ำลอบอก นะอะ
สอง แล้วตอนเย็นก็กลางเท่า แล้วปีก็ มี 3 ประการ" แล้วลาง ๆ เท่า ก็พระเจาแผนดิน
ที่ถูกถามนะ ถูกพระเจาแผนดินหนีไป ก็พอเขาไคยิน

"อ! เรื่องมันอย่างนี้เอง ราชี 3 ประการนี้"

ก็ใครจากนก ก็ที่นี้ก็กลับนะ เออ กลับ ๆ มา แล้วเขาก็ออกพนันกัน มาโรงพิช
กัน มาแก้มือหากัน แก้มือถูก ราชี 3 ประการ และอีกฝ่ายหนึ่งก็ถือว่า ช้นพรหม ก็ยอม
ตัดศีรษะ ยอม ๆ ตัดศีรษะ ก็อธรรมคาพรหม พรหมนี้มีอิทธิฤทธิ์มาก ก็ตัดศีรษะเขาออก
ไปแล้วนะ จะเอาไว้ที่พื้นดิน พื้นดินละลาย จะเอาไว้ที่น้ำ น้ำแห้ง อิทธิฤทธิ์ถึงอย่างนั้น
จะเอาไว้ที่บนอากาศ ฝาฟ้าก็ไม่ตก ฝนฟ้าไม่ตก ที่นี้ ไบร้แก้มือลูกสาวอยู่ 7 คน เท่าทุกวันนี้
ลูกสาวเจ็ดคน คือ อาทิตย จันทร อังการ พุท พุทิส ศุกร เฝารนี้ ประวัติเคิมไค
ตั้งกันมาอย่างนี้ คนโตก็อาทิตย จันทร อังการ พุท พุทิส ศุกร เฝารนี้ ก็จะหาอย่างไร
จะตัดศีรษะก็ ของอันนี้มันเป็นอันตราย ก็ให้ลูกสาวนั้น มีหนึ่ง สมมติว่าปีนี้เป็นคนวันอาทิตย
ว่าอย่างนั้นเถอะ คนโต ตัดศีรษะก็รับ เอาพานรับไว้ ต้องจับไว้ปีหนึ่ง ต้องรองรับไว้ปีหนึ่ง
ลูกคนหนึ่ง ๆ รองไว้ ความรูปที่เขาเขียน เห็นบ้างไหม ที่เขาใส่พานนะ (จันทรศรี :
เห็นคะ) ที่เขาใส่พาน ประวัติเขามืออย่างนั้น แล้วก็ แล้วปีที่ 2 ก็ ก็คนต่อ ๆ ไป ก็กรบ
รอบจนกระทั่งครบเท่าทุกวันนี้

สำนวนที่ 2

วิทยากร : นายยอด กฤษเพชร

29 เมษายน 2516

ท้าวมหาสงครามนี่ มาหาพนันกับไอ ๆ บานพระรามาคนะว่า ไอเฮานี้ราศีอยู่ที่ไหน กลางวันราศีอยู่ที่ไหน แล้วตอนเย็นที่ไหน กลางคืนนะ แล้วให้มานพระรามาคนะไปคิด ไอมานพนี้ก็คิดไม่ออกหรอก แล้วไปนอนอยู่โตคนไม้ หมกปัญญา นอนโตคนใบ ก็ นกอินทรี 2 ตัว เอยัญหม่นนอย นีรภาษานก เมกัวเมี่ยมันกยกันข้างบน กยภาษานกอินทรี ไอว่า ถามว่า

"เอ วันนี ท้าวมหาสงครามจะมาถามไอหม่นนอย ว่าราศีตอนเขาอยู่ที่ไหน กลางวัน ที่ไหน เย็นที่ไหน" ไอนกสองตัวก็คุยกัน

"โธ! ก็ของง่าย ๆ" วางั้น "เขามันก็อยู่ที่หน้า กนมันคั่น มันคองล่างหน้า ไอกลางวัน คนมันรอน ก็ประแปงที่อก ที่ท้องเย็นลมาย อาบน้ำประแปงนาคอนกลางวัน (จันทร์ศรี : ราศีที่อก) ที่ลำตัว เย็น ๆ ก็ก่อนจะนอนก็ล้างเท้า ล้างเท้าเย็น"

ไอธรรมบาลก็เขิกขึ้นได้ เออจริง เขาก็บอก

"เอา รุแล้ว! ก็ไปตอบให้ท้าวมหาสงครามดี เพราะพนันกันว่า จะตัดหัว ก็ถวายหัวกัน ใครตอบได้หรือไม่ได้ก็ถวายหัว อา ธรรมบาลก็ตอบให้ ท้าวมหาสงคราม ท้าวมหาสงคราม ๆ นี่ก็แพ้ แพ้ก็ต้องตัดหัวให้ ตัดหัว ก็ เรียกลูกสาว 7 คนมาว่า

"ฉันนี่ต้องตายแล้ว เพราะไปเสียพนันกับไอธรรมบาลหม่นนอย ทายปัญหากันแล้วฉันต้องตัดหัว แต่หัวฉันมันดามาก ถ้าตกลำ น้ำจะแห้ง ถ้าอยู่ในอากาศ ไออากาศจะแห้งแล้ง จะร้อนไปทั่วโลก ตกพื้นดินจะลุกเป็นไฟ เพราะฉะนั้น เวลาฉันตาย ฉันตัดคอแล้วให้อาพามมารอไว้ใส่ไว้ในพาน แล้วเอาไปไว้ในถ้ำที่ท้าวอิศวรอยู่ เขาไกรลาสนะ ว่าถึงปีแล้วเอาออกมาแหกันนะ เพื่อเป็นสักขีพยานว่า ถึงปีแล้ว"

ก็สั่งลูกสาว 7 คน หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ... 7 คน มีนี้ถึงวันสงครามที่อะไรนะ กนนี้ออกมาออกแห ออกแห หัวสงคราม ท้าว ๆ สงครามนี้หัวรอน

ประวัติการปล่อยปลา *

เรื่องเดียวกันนี้มีบันทึกไว้ใน วรรณกรรมจากบ้านโน¹ และเล่าเรื่องพมารามัญ² เนื้อเรื่องเพี้ยนกันไปบ้าง เช่น เรื่องในวรรณกรรมจากบ้านโน เมื่ออาจารย์เห็นเงรธคาย อาจารย์ไคเฆตารา คู่มือการหาบของตน

ตามเรื่องประวัติการปล่อยปลา หรือแห่ปลานี้ แฝงความเชื่อที่ว่า การปล่อยปลาเป็น การสะเกาะเคราะห์ต่ออายุผู้ที่ชะตาถึงชาติใด

สำนวนที่ 1

วิทยากร : นายกะ พลอยงาม

16 เมษายน 2516

มีสามเงรองค์หนึ่งไปหาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็เห็นเงรว่า พรุ่งนี้จะถึงเคราะห์ร้าย และจะต้องสิ้นชีวิต และเงรก็มีความเสียใจ แล้วก็ลาพระพุทธองค์ กลับสำนัก เมื่อเวลาที่ลา กลับนั้น ก็มาเจอปลาตกคักอยู่ในหนองแห่งหนึ่ง สามเงรก็จับปลาตกคักนั้นและไปปล่อยที่ เออ บึงแห่งหนึ่ง เมื่อไปปล่อยไปแล้วก็อธิษฐานว่า

"ตามที่พระพุทธเจ้าท่านายว่า อายุ ของข้าพเจ้าจะสิ้นในวันพรุ่งนี้ ข้าพเจ้าได้ปล่อยข้าพเจ้าได้ปล่อยปลานี้ขอให้อายุข้าพเจ้าให้ไต่ยืนยาวนานไปอีกสักหน่อยหนึ่งเถิด"

เมื่อสามเงรกลับมาสำนักแล้ว เมื่อกำหนดวันรุ่งขึ้น สามเงรก็ไม่เป็นไร สามเงรนึกถึงว่า

"โอ๊ะ อายการนิสงส์ การปล่อย ต่ออายุ ปลอยปลานี้ ก็เป็นหลักสำคัญอยู่ สำคัญอย่างหนึ่งเหมือนกัน เพราะฉะนั้นในการปล่อยปลานี้สืบเนื่องมาจนกระทั่งเท่าทุกวันนี้"

¹ สัง เจริญผล "ประวัติการปล่อยปลา" วรรณกรรมจากบ้านโน หน้า 377.

² สมบัติ พลายน้อย เล่าเรื่องพมารามัญ หน้า 322.

ส่วนที่ 2

วิทยากร : นายยอค กฤษเพชร

29 เมษายน 2516

แปลลา เติมที่เดียว เขา เวียงมันมีอยู่เหมือนกันนะ อ้า เติมที่เดียวนะ มีอาจารย์
อยู่ที่เมืองหงสาวดีองค์หนึ่ง ท่านก็เป็นอาจารย์ที่ชื่อนี้ เป็นนักพยากรณ์นะ เป็นหมอดูนะ เก่ง
เพร ะพระที่นั่นนะเขานับถือมาก พระท่านก็มีลูกศิษย์ลูกหาเยอะ

อ้า วันหนึ่ง ๆ ก็ มีทั้งแตร อ้า ท่านก็มีลูกศิษย์แตรนะ คนที่บวชแตร โดยมาก
ก็มาจากทองไรทองนา กับบวชที่วัด มาหาอาจารย์ วาจะลาไปเยี่ยมพ่อแม่หนอบ บอกว่า
คงจะเป็นครูสภารทนะ ครูหรือสภารทแล้ว ลีนปี มีไหมเขานะ อาจารย์ก็เป็นนักพยากรณ์
อยู่แล้ว คุณวราสีโกลูกศิษย์คนนี้ คงจะถึงชะตาเสียแล้ว คงตายว้างนั่นเถอะ ไปเดินทางมัน
ไกลนะ ก็คร่ำครวญว่า

"เอ คิดว่างจะตายหมดคง แค้น" ไม่ได้ออกให้ลูกศิษย์นะ ไม่ได้ออกให้ลูกศิษย์
ว่าไปนี่จะต้องตาย ไม่นอก แตรก็ลาท่านไป ก็กลับกลับบ้าน อาจารย์ก็อยากให้ไปพบพ่อแม่
เหมือนกัน จะได้ไปลาพ่อแม่ได้เห็นลูกครั้งสุดท้าย จะได้รู้ว่าหน้าลูก หน้าตาเป็นยังงี้ พ่อ
แม่อีกจะได้เห็น ได้พบปะ

แตรไปถึงที่บ้าน แต่ไวก่อนที่จะเดินทางจากวัดไปบ้านนี้ มันผ่านป่าผ่านหนอง มันไกล
ไม่เหมือนมีรถอย่างเดี๋ยวนี้ ก็เดินบ่มันไป แล้วเขียดูหน้าแล้ง เมฆา ก็เคียนเมฆาพอดี
สงกรานต์พอดี สงกรานต์ ครูสภารทเหมือนกะเรา จะยกตัวอย่าง ไอน้ำมันแห้ง หน้าแล้ง
ไอบลาเล็ก ๆ ปลาหนอย ปลาหนออะไร แล้วมันตกคล้อยตามบึงตามหนอง มันไม่มีน้ำ ก็ไหล
มาแบบทองนาอย่างนั้น โผล่หัวมั่ง จะตายมั่ง ตายแล้วมั่ง แตรก็ "เอ ทำงี้จ้ะ" สงสาร
มัน ก็จับรวม ๆ รวม ๆ ไว้ แล้วก็ปล่อยปลาตั้งแม่น้ำ เป็นกลองก็ไปปล่อยที่น้ำ (จันทร์ศรี :
จับปลาไปปล่อย) ปล่อย เรื่องเติมไปปล่อยอย่างนั้น

ที่นี้ก็จนกระทั่งไปถึงบ้านโยม เสร็จแล้วคุยกันพอสมควร พักกันพอสมควรก็กลับ ก็กลับ
มาที่วัดนะซี อาจารย์ก็สงสัย

"เอ นีมันจะตาย ท่าไมมาไค" คือ มัน ๗ ดวงมันตายแล้ว ท่าไมมาไค หมกกรรมที่ เลยสงสัยว่า เณร อา ชะตานั้นไม่ดี ตอนที่ เดินไปหาโยบนะ ท่าอะไรบ้าง เณรก็เล่าให้ฟังว่า ไปเจอฉลามันตกคัลลิกอุมาง แล้วก็นับไม้ที่อยู่อาศัยบ้าง ก็เอาไปปล่อยให้ขึ้นน้ำ" ท่านก็บอก

"อ อานิสงส์ สะเกาะเกราะห์ หมกเกราะห์ หมกโสภ เพราะเอาปลาไปปล่อย ทำให้เรามีชีวิตอายุยืนขึ้น กลาย ๆ ว่าหมกเกราะห์หมกโสภไปที่ ทออายุไปที่

ลอยกระทง ๕

พระยาอนุมานราชชน¹ อธิบายว่า ถ้าพิจารณาจากเรื่องนางนพมาศ แล้วการลอยกระทงแต่เดิมคงเรียกว่าชักโคมลอยโคม มีมาแต่สมัยสุโขทัย การลอยโคมทำเพื่อสักการะรอยพระพุทธรูปบนบานที่ และชาวบ้านก็เชื่อกันว่าเป็นการขอขมาแมลงคาควย แผล พิเคราะห์ควยเหตุผล อาจกล่าวได้ว่า ลอยกระทงเป็นคติของชนชาติที่ประกอบการกสิกรรม เมื่อพืชผลออกงามก็ ก็ลอยกระทงในเวลาน้ำเจิ่งเป็นการขอบคุณแมลงคาควย ทั้งมีการรื่นเริงสมโภชผลงานที่ทำมาสำเร็จควย ภายหลังการลอยกระทงกลายเป็นประเพณี เหตุผลเดิมเลือนไป จึงมีการแต่งเรื่องให้เข้ากับลัทธิศาสนาที่คนนับถือ

พม่าถือว่า การลอยกระทงทำเพื่อบูชาพระอุปคุตที่อยู่กลางสระกือทะเล พระอุปคุตนี้ นัยว่าคือ พระโมคคัลลีบุตร กิสสเถร ซึ่งเป็นพระอรหันต์เป็นประธานในการยกสังคายนาครั้งที่ 3 สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช²

เรื่องลอยกระทงที่รวบรวมได้ วิทยากรก็เล่าว่าเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา คล้ายเรื่องของพม่า K

¹พระยาอนุมานราชชน ประเพณีเกี่ยวกับตรุษสารท 311 หน้า.

²ดู. หน้า 219 - 22๕.

วิทยากร : นายบุญมา จุฑาทิพย์ ✕

14 พฤษภาคม 2516

อาายเขนวาลอยกระทงนั้นะ ก็ว่า ประเพณีเขาเดิมะ จะพกไปสถานที่หนึ่งมันว่า เป็นอย่างนี้ คือ พระองค์อะไรนะ ที่เขาวา ลูกของพระพุทธเจ้านั้นะ อยู่ในน้ำนะ เขาวา งั้น ถ้าวาลอยกระทงนี้เท่ากับวาบูชาเขา ถึงเดือน 12 กลางเดือน ก็ลอยกระทง ✕

ธงจระเข้

เรื่องธงจระเข้ 2 ส่วนวน ที่รวบรวมได้ ให้เหตุผลของการปักธงรูปจระเข้หลังการ ทอกกฐินแล้ว เป็น 3 กรณีด้วยกัน สองกรณีแรกเป็นเรื่องของการนำจระเข้มาเกี่ยวข้อง เป็น ประวัติโดยตรง อีกกรณีหนึ่งคือว่ารูปจระเข้เป็นเพียงสัญลักษณ์แสดงว่าเป็นการไปทอกกฐิน ทางนา

ส่วนวนที่ 1

วิทยากร . นายมิ่ง ศิริสวัสดิ์

26 เมษายน 2516

คนจะไปทอกกฐิน ข้ามแม่น้ำไปไม่ได้ จระเข้ก็อาสาเป็นสะพานให้ขบวนข้ามใจ แล้ว ขอให้มีรูปอยู่ควย

ส่วนวนที่ 2

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

15 พฤษภาคม 2516

ครั้งหนึ่งมี ๆ คนไปทอกกฐิน แล้วก็ไปทางเรือ ไปทางเรือ แล้วก็มีจระเข้ตัวหนึ่ง ตะเข้นั่นก่อนนี้เป็นคน มีทรัพย์สินสมบัติมาก วิ่งหนียว ไม ๆ ทำทานอะไร ก็ตายไป เกิดเป็น จระเข้ เห็น ๆ เรือกกฐินเขามาผ่านไปก็ขึ้น ๆ มาขวาง มาขวางเรือนะ ขวางเรือถาม

"จะไปไหน"

ว่า "จะไปทอಕ್ಕฐิน"

จะเข้บอกว่า ไหน ๆ ทาบุญนี้ ฉันก็อยากจะทำ แต่ที่ฉันไม่อาจจะไปได้
ขอให้เอารูปของฉันนี้ ไปติดเป็นธงหน้า ๆ วัดหน่อยได้ไหม"

อา เจ้าของกรุงบอกว่า "ได้" ใจก็เลยจะเข้ก็จมนหายไป นี่ตอนหนึ่ง

แล้วก็อีกตอนหนึ่งเขาบอกว่า อา ที่มีเรื่องหมายตะเซ่ คล้าย ๆ กับ อา เพื่อ
ให้คนรู้ความหมายว่า กรุงนี้จะไปทางเรือ ที่ไหน โอ นางฟ้าม ๆ ไกร เขาก็หมาย
ว่ากรุงนี้จะไปทางบก เติมนะอะ แต่เดี๋ยวนี้ก็เลยมาใช้คู่กันทั้งสองงง ใช้เป็นคู่ ๆ กันไปเลย

แยงศพนมอญ

แยงศพนมอญ เป็นประเพณีของชาวรามัญ เพื่อให้เกียรติและยกย่องผู้ตายว่า เป็นผู้
มีคุณนับถือและอาลัยอาวรณ์มาก แม้สิ้นชีวิตไปแล้วก็ยังแยงกันนาศไปปลงตามประเพณี วิธีการ
แยงศพ สมบัติ ปลายนอย¹ เลวว่า เมรุที่ต้งศพ จะทำเป็นตะเซ่ใส่ ล้อไว้ แล้วมีเชือกชัก
สองสายผูกติดกับตะเซ่ไว้ แยกคนเป็นสองฝ่าย สายใดคนเมรุก็ชักลากไปทางนั้น ทำให้คู่คล้าย
กับว่าแยงกันจริง ๆ ปัจจุบันประเพณีนี้ยังหากันน้อยบาง

เรื่องการแยงศพนมอญ ปรากฏอยู่หลายเรื่องราชาธิราช² ตรงกันกับที่วิทยากรเล่า คือ
ผู้เป็นคนเรื่องให้เกิดประเพณี คือ พระเจ้าหงสาวดี ผู้มีพระนามว่าพระเจ้าธรรมเจดีย์ เนื้อ
เรื่องนอกจากจะแสดงประวัติประเพณีแล้ว ยังแสดงถึงการใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาของตะละ
แม่ทาวและพระเจ้าธรรมเจดีย์

คา "แยงศพนมอญ" บิณนิมมิไซ เปียบเทียบเป็นसानวนหมายควาว่ามีกาบิณนิมมิไซ
โคสิ่งหนึ่งกันอยางสกความสามารก>

¹สมบัติ ปลายนอย เล่าเรื่องเขมรรามัญ หน้า 284

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ราชาธิราช หน้า 669 - 672.

วิทยากร : นายบุญเชื้อน เพชรประกอบ

28 พฤษภาคม 2516

ประเพณีแย่งศพนี้ สืบเนื่องมาจาก พระเจ้าธรรมเจดีย์ ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินใน
เมืองมอญ ซึ่งก่อน ก่อนที่มอญจะเสียกรุงประมาณซัก 2 - 3 ชั่ว 2 - 3 ชั่ว องค์นั้น ก่อน
พระเจ้าธรรมเจดีย์ เออ เป็น เป็นพระ มีความรู้เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎกมาก อ่า
ประชาชนขนานนามว่า มี ปิฎกธระ คาวา ปิฎกธระนี้ แปลมาก็คือ ทรงไว้ซึ่งพระไตร
ปิฎกนั่นเอง

นี่ อ้อ เป็นที่โปรด โปรดปรานของพระเจ้าแผ่นดินมอญ ในสมัยนั้นก็ เป็น เป็น
ผู้หญิง ชื่อ ชื่อ แมทาว เป็นที่โปรดปรานของ อ่า ของ ของพระนางแมทาวนี้มาก
อุปการะไว้ นั้ นางแมทาวนี้ อ่า ไปนมัสการพระเจดีย์อย่างก่ง ตาม ตามธรรมเนียมศรัทธา
นะไปถวายขบวน ข้าราชการบริวารเป็นขบวนไปเป็นอันมาก แต่พระนางนี้ ได้เสด็จไปเจียบ ๆ
ยังวังมาทุกปี ทุกปีเสมอมา

นี่พระเจ้าแผ่นดินพม่า ทราบข่าวก็ให้ ให้คนไปชิงชิงตัวนาง นางแมทาวนี้ ไป
ไปเป็นนางสนม อยู่ที่ พม่าโน่น

นี่ ปิฎกธระทราบข่าว ก็ อ่า ทั้ง ๆ ที่เป็นพระนั้นนะ ก็ไปช่วย เอาตัวมา เบื่อ
เมื่อใดแมทาวกลับมาแล้ว ก็ สึก อ่า สึก สึกจากพระ ทารากการอยู่กับแมทาว นั้แมทาว
เห็นเป็นผู้ที่มีความดี มีความรู้ดี มีความสามารถ ก็จะแต่งตั้งให้เป็น ให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน
พวกอำมาตย์ทั้งหลายไม่เห็นด้วย ก็เห็นว่า ปิฎกธระนั้นะ ไม่มีชาติ ไม่มีตระกูล ไม่ได้สืบ
เชื้อ เชื้อสายเป็น เป็น อ่า เป็นราชวงศ์ ก็ไม่ ไม่เห็นด้วย

นี่นางแมทาวก็ออก ออกอุบาย ให้คนไปเอาไม้ที่เขาทอด เป็น อ่า เป็น เป็น
สะพาน มาแกะเป็นรูปพระ มาแกะเป็นรูปพระ เสร็จแล้ว ให้คนมาตั้งไว้ที่ อ่า ที่ ที่ออก
ที่ศาลาที่ว่าการ เวลาออกวาราชการ นางก็ อ่า ยกมือไหว้ พระพุทธรูปที่แกะแล้วนั้น
อำมาตย์ทั้งหลายเห็นก็ไหว้ตาม ไหว้ตาม

พระนางก็ถามว่า

"พวกท่านไหว้ ไหว้อะไร" ๕

พวกอำมาตย์ ก็บอกว่า

"ไหว้พระพุทธ"

นางถาม

พระพุทธนี้ อำเภิบาจากไม้ ไม้อะไร ทานทราบ คราบไหม"

อำมาตย์บอกว่า

"ไมทราบ"

พระนางก็บอกว่า

ไม้พระพุทธปางานี้ะ วันให้เขาเอาไม้ซึ่งเขาทอคเป็นสะพาน ซึ่งเป็นที่เหยียบย่ำ
ของประชาชนมาแกะเป็นรูปพระพุทธ นี่เมื่อฉันไหวแล้ว พวกท่านก็ไหวตาม ฉันใดก็ดี ปิฎกธระ
เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความเฉลียวฉลาด ฉันทกย่องให้เป็น ให้เป็นราชา แก่พวกท่านทั้งหลายก็ซัด
อ้อ ในเมื่อ ในเมื่อไปซึ่ง ในเมื่อพระพุทธซึ่งแกะมาจาก ซึ่งเป็นสะพาน เป็นที่เหยียบย่ำ
เมื่อเป็นพระพุทธแล้ว พวกท่านก็ยังไหวได้ ฉันใดเมื่อ ปิฎกธระ ฉันทกย่องให้เป็นราชาแล้ว
พวกท่านก็ต้องเคารพ ไคเช่นเดียวกับพระพุทธ"

พวกอำมาตย์ทั้งหลายก็จน ก็จำต้องทำ ขอมตามพระนาง

เมื่อพระเจ้า อำ ปิฎกธระ ได้เป็นราชาแล้ว มีนามว่า ธรรมสามี เป็นผู้ที่มีความรู้
เชี่ยวชาญในทางธรรมะมาก เมื่อพระองค์เสวยราชย์ เป็นพระเจ้าแผ่นดินในเมืองมอญแล้ว
ไม่ได้รับทัพ อำ จัณฐิกควยอวรุณ แต่ต้องรบศึกควย ควยวาทะ คือควย ควยคำพุด คือ
เมืองต่าง ๆ เห็นว่า อ้อ ธรรมสามี นี่เป็นคนมีความรู้เชี่ยวชาญใน ในธรรมะมาก ก็ต่าง
ก็มีปัญหาถามต่าง ๆ นานา นี่ปัญหาเหล่านั้น บิซอที่ควร นำนากล่าว เมืองนี้น่าจะเป็น
เมืองเชียงใหม่ละมัง ถามว่า

"น้ำอะไรมีรสมากที่สุด

หญิงไหน เออ หญิงไหนที่เรียกว่า งามที่สุด"

นี้ธรรมเจดีย์ก็แก้ว่า "น้ำที่มีรสมากที่สุดก็คือ น้ำสุรา หญิงที่ว่างามที่สุดก็คือภรรยา
ของคนอื่น" (หัวเราะ)

นี่ท่านก็อธิบายว่า

"น้ำที่รส น้ำสุราที่ว่ามีรสที่สุด เพราะ เพราะอะไร น้ำสุรานั้น พระพุทธเจ้าได้ ๆ
 อ่า ไค้บัญญัติไว้ในศีลห้า ถ้าผู้ใดกินแล้ว จะมีโทษ ตกนรกหมกไหม้ กินน้ำทองแดง แดงก็
 ไบกลว กนก็ยังกิน กินกันอยู่ เพราะ นั้นจึงจัดว่ามี ปิรส์ที่สุด" ก็ถูกเหมือนกันนะ
 (หว่าเราะ)

"หญิงที่มอขวางามที่สุดก็เป็นภรรยาอื่นงาม งามเพราะอะไร หญิงอื่น พระพุทธเจ้า
 บัญญัติไว้ในศีลห้า ว่าถ้าใครรวมก็เป็นกาเม อ้อ จะเกิดโทษ ตกนรก ขึ้นตนจิว มีหมาทอง
 แดง ไล่กัดไล่จับ อ้อ ตกนรกเป็น เป็นชักรับป้ชักรักบี้ ไหมงั้น กนก็ยังไมกลว (หว่าเราะ)
 ก็ยังไปลัก เออ ลักลอบ ไค้เสียกับเมีย ไปทำชู้กับเมีย ๆๆ คนอื่น อยู่ไค้ นี่นับว่า อ่า เมีย ๆๆ
 คนอื่นนะละ อ่า นับว่างามที่สุด (หว่าเราะ)

แล้ว เมื่อพระองค์แกปัญหาทาง ๆ บั๊บล่วงไปคำยี้ไค้แล้ว พระเจ้าดังกาก็ เลยขนาน
 นามให้ใหม่ วาพระเจ้า เออ พระเจ้าธรรมเจดีย์ศรีสาทยวงต์ อ่า พระองค์ก็พอใจในชื่อนี้
 จากนั้นมาก็ใช้ชื่อว่า ธรรมเจดีย์ตลอดมา

เมื่อตะละนมท้าวซึ่งเป็น อ้อ ซึ่งสละราชสมบัติให้ธรรมเจดีย์เสวยนี้ อยู่ ๆ เมื่อชรา
 ก็จึงสวรรคต เมื่อสวรรคต พระเจ้าธรรมเจดีย์นั้นะ เออ ประกอบ เออการ อ่า ทำ ๆๆ
 พิธีในการ ในการศพนั้นะ 7 วัน 7 คืน 7 วัน 7 คืน ก็ทำพิธีว่า กู มีปราสาท เจ็ด เจ็ดที่
 ทำปราสาทที่เฒานะ อ่า วันนี้ ตั้งที่หนึ่ง พรุ่งนี้ย้ายไปตั้งอีกที่หนึ่ง การ การย้ายศพจาก อ่า
 ที่ตั้ง 7 แห่งนี้ละ ก็แย่งกันไป ว่า พอ พอปราสาทเจ็ด เออ ใ้ปราสาทที่เฒ่า เจ็ด เจ็ด
 ที่นั้น ไม่ใช่พระองค์ท่านเคียว พวกประชาชนก็ทำ พวกข้าราชการก็ทำ พวกอา ที่รามบุรีก็
 ทำ ทาแล้วพอ ตั้งที่หนึ่ง พรุ่งนี้ก็จะตั้งที่โน้น พอคัดต้องย้าย นี่ตอนย้ายนี้ละ ใ้เขาก็
 อยากจะไห้มาตั้งที่นี่ อ่า ประชาชนก็อยากไห้ตั้งที่ของประชาชนก่อน เอาพวกข้าราชการก็ตั้งที่
 ข้าราชการก่อน ก็แย่งกันไป แย่งกันอย่างนี้ละ

ควยประเพณีอันนี้ละ สืบเนื่องมากระทั่ง เออ บัดนี้ นี่ พวก อ่า พวกมอญนะ ก่อน
 จะทางานจะเขาสพ ผู้ที่รักที่เคารพ เป็นคนพ่อแม่ หรือครูบาอาจารย์ เขาก็มีพิธีแย่ง
 กัน อ่า แย่งก็แย่งกันไป แย่งกันมานั้นแหละ นี่สืบ สืบเนื่องมาจาก อ่า พระเจ้าหงสาวดี
 นี่นะ เป็น เป็นคนคน

5.7 เกี่ยวกับการขูดสมบัติ และโชคกลาง ๕

ลายแทงเรื่องที่ 1๕

★ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการขูดสมบัติโดยอาศัยลายแทง ผู้เลาอึ้งเวลา และสถานที่ ประกอบเหตุการณ์ ความน่าสนใจอยู่ที่ปริศนาและการแก้ปริศนาในลายแทง

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

20 เมษายน 2516

ตรงวัดจากแก่งนะ คนที่โหนดว่ามีลายแทง เขามา เขาบอก เขามีคำพังเพย บอกว่า "วัดจากแก่ง มีอิแรง 2 ตัว น้องสาวมีผิว พืสาวเพ็งกลาน (ถ้านึกไปออก) ถ้านึกไม่ได (ถ้านึกไม่ออก) ให้เอาไต่สะพาน" เขาเจ้าให้ฉันฟัง จะเชื่อไหม สมัยสงคราม ฝรั่งเศส ฝรั่งเศสรบกับคนไทย "วัดจากแก่ง มีแรง 2 ตัว" ก็มีแรง 2 ตัว ทารังอยู่ (จันทร์ศรี : มีจริง ๆ ค่ายเธอ) จริง มีแรง 2 ตัว "น้องสาวมีผิว" ก็ไอ้ตนเตาราง ออกก่อนอยู่ข้างล่าง ออกทีหลังอยู่ข้างบน ออกก่อน เวลามันออก มันต้องอยู่ข้างล่าง ที่มัน ออกก่อนมันอยู่ข้างบน ออกทีหลังมันอยู่ข้างล่าง ก็หมายความว่า "น้องสาวมีผิว พืสาวเพ็ง กลาน" หมายความว่า ออกก่อนอยู่บน ออกทีหลังอยู่ล่าง "ถ้านึกไม่ได ให้เอาไต่สะพาน" ขุดไต่สะพาน ก็มีกระปุก ไม่รู้ไต่อะไร เขาว่ากันอย่างนั้น ๕

ลายแทงเรื่องที่ 2

เรื่องนี้ มีแต่กล่าวถึงลายแทง และกำปริศนา แต่ไม่มีผู้แก้ปริศนาได้

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

20 เมษายน 2516

ก็มีลายแทงยุคที่ระยอง หนังสือพิมพ์เขาลง เขามีว่า "ต้นคอกไม้งาม พอขึ้นก็มอง ลงก็มอง นึกไม่คล่อง ไปเอาที่รองน้ำเซาะ นึกไม่เหมาะ ไม่เอาที่เกาะหัวนอน" ทางบ้าน

นี่นะฮะ หนังสือพิมพ์เข้าคั่น เขาไปไต่ลายแทง เขาบอก ถ้าไกรนีกออกได้แล้ว ก็แบ่งกัน
นี่ก็ไม้ออก

บุคลิกสมมติ ๕

การบุคลิกสมมติตามเรื่องผีระสับความลับเหลว เพราะผู้ถูกไม่ทำตามเกณฑ์ที่ตั้งใจ แทน
ที่จะไต่ลายแทง กลับต้องเสียขวัญ

วิทยากร . น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

20 เมษายน 2516

แต่ก่อนมีมาเข้าฝัน ว่า มีคน จะเล่า ๆ ไปตามซำปากเขามา เขามองว่าเขาจะ
ให้ "เอาชีล็กพอ" เขาบอก เวลาซุกแล้วอย่าเงยหน้า อย่างเงยหน้ามองนะ ก็มึน
กมตรงๆ พอให้ ไปเอาชีล็ก คนนั้นก็ซุก ๆ ๆ ก็บอกเจอได้อ้อ ที่นั่นน้ำอะไรมันหยกหลัง
แหมะ! แหมะ! ก็อเลียบคาย น้ำตาก็กไหล เขามองว่า ตาน้ำอะไรมันไหล แล้วก็อย่า
มองนะ! คนนั้นก็ไม่เชื่อ มอง พอมอง โอ้อ้อ ก็อกระบองขึ้นจิ้งจ่า ไม้อาแล้ว โทษ
อ่าว ✱

ไม่ใช่โชค ๕

ความพลาดหวังจากโชคกลางในเรื่องนี้ เกิดขึ้นเพราะโอกาสอันจำเพาะได้มานเลย
ไป เนื่องจากความละเลยของผู้ใดโอกาสนี้

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

20 เมษายน 2516

✱ ตรงนั้นนะ ตรงที่หัวมุม ที่หัวมุมที่จะไปคลองนั้นนะ หัวมุมมันเป็นคันไผ่ สมัยก่อน
เขาบอก เขาเล่นแอบกัน เขาเล่าตั้งแต่ฉันยังเล็ก ๆ เล่นแอบกันอย่างงี้ เขาบอก แหม
เจอเหรียญเงินอยู่กอง เขาเล่นแอบกันโน้นนั้นนะ เด็ก ๆ เจอเงินเหรียญกอง เงินเหรียญตะนี้

ก็ยังไม่ว่า จะไปเล่น เสร็จแล้วจะมา เหยียเงินไปปีแล้ว หายไปเลย เขาให้ไม่ว่า
ไปเอา ๆ เหยียที่ตรงนั้น อ้าเข้าไปหาไปมีแล้ว

ทับทิม

ความมีโชคของคน อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่คาดหวัง วิทยากรกล่าวว่าโชคที่มกคลไ่น
เรื่องประสบคง เป็นเพราะมกมกมกมกมก เหยียการณเอนน เป็นเกรืองปลอบขวัญแกคนทัวไปที่หวัง
วากงเกิดโชคจากกับตบข้าง

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิชัย

๒๐ เมษายน ๒๕๑๖

สมัยก่อนใครนะ เขาเอา เขาเอาไปเลี้ยงควาย ไปเลี้ยงกาฬ เดิไป เขาบอก
เจอทับทิมลูกหนึ่ง คนเขาทำแะสมัยก่อน เขาก็มีโลก เขาไปจนที่แะเวลาดน่านาเขาก็ไปทำ
บ้านเล็ก เป็นโรงโปร่ง ๆ แะก็ไปพักนอน ทั้งพักควาย คนที่นอน พอเสร็จแล้วเขาก็รื้อไป
ฉนไคยคนไหญ่ ๆ เขาเอาเขา ก็ไปเจอทับทิมลูกหนึ่ง กแะทับทิมกิน ๆ ก็ไปเจอเม็คทับทิมแะ
อยุไนนั้น แะม ถ้าหากหนัก ๆ ก็ราคาเป็นแสน คงไมไะเม็คทับทิม กนมีบุญมั่งจะไคเจอนะ

กายายไคทอง

เรื่องนี้แะดงแนวคิควา ผุปราศจากควาโลภ แะประพฤคิคิยอมรอดพ้นจากอันตราย
แะไครับผลคิคิตอนแะน กังทายายมั่งถูกโจรกลันแะล่งหวังจะไคถูกงักัด การกลันเป็นวาโจร
ชวณนำลามมาไค ส่วนโจรไวร้าย ประกอบไมควยควาโลภ กลันพลาดหวังในลามผล

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิชัย

20 เมษายน ๒๕๑๖

มียายกะตา ตานี้ก็ฉน ฉนบอกว่า ฉนว่ามีเหยียทองไคหนึ่ง แะ ที่ บอกว่าอยุ
กลางโคก อยุกลางทุ่งนา ปีทอง เขาบอกว่า

“แหะ” เมื่อกลิ่นฉันทันนะ เขาบอกว่ามี เขาให้ทองไหหนึ่ง อยู่กลางทุ่ง เขาบอกให้ฉันไปเอา แต่ฉันไม่เอาหรอก”

ที่นี่ ไร่ผู้ร้าย เจริญไคยบิน มันบอก

“เออ ยายไม่ไปชด ฉันจะไปชดเอง”

ก็ชดขึ้นมา ชดขึ้นมา เขาบอกว่า

“อา ฉันว่ามีทองอยู่ไหหนึ่ง ใส่ไว้ในไหของ เขาบอกไปชดเอา ไม่ชด มันเป็นของฉัน ก็มาหาฉันเองนะ”

ที่นี่ ไร่ผู้ร้ายไคยบิน ก็ไปชด ไปชด ไม่ใช่บุญของมัน ไช้ใหม่ ไปชดก็เป็นอย่างเห่า เค็มของ พี่ก็บอก

“แหะ” ไร่ผู้ร้ายไคยบิน จะเอางูเขานี้ไปเล่นงาน”

มาถึงก็มาถึงไว้หน้าประตูบ้าน ยายเปิดประตูมา งูเห่าจะได้เคนงาน เณริฐบุญของยายกะตาคณะ บุญของแก เปิดประตูออกบาททองเค็มเลย เค็มไต่ เขาบอก เป็นของแก มันก็มาเอง

ตอนที่ 6

ร

นิทานทรงเครื่อง

นิทานหรือเรื่องเป็นเรื่องราวประเภทที่มีเรื่องราวซับซ้อน บักรมีเรื่องเทวคานางฟ้ามา เกี่ยวข้อง หรือ มีเรื่องอำนาจของวิเศษ การเนรปิตต่าง ๆ เรื่องเหล่านี้ก็นำไปแสดงละคร ดิเก หรือขับร้องประกอบดนตรี บางเรื่องเคยเป็นภาพยนตร์โทรทัศน์ เช่น เรื่องพิรุณทอง และ ปลาบู่ทอง

ปลาบู่ทอง

ปลาบู่ทอง เป็นนิทานที่แพร่หลายทั่วไป เป็นเรื่องราวของความผูกพันอย่างลึกซึ้งระหว่าง แมกับลูก ความอิจฉาริษยา อาฆาตของแม่เลี้ยงทอดกเลี้ยง ในบ้านปลาบู่ กรรมสิทธิ์สนองแก่บุตรประพฤติก้อยอย่างเอื้อย และกรรมชั่วสนองแก่บุตรประพฤติก้อยอย่างแม่เลี้ยง ผู้มากไปควยริษยา อาฆาต ต้องสูญเสียลูกสาวและจบชีวิตตนเองอย่างทุกข์ทรมาณ

เรื่อง ปลาบู่ทอง ในหนังสือเล่าเรื่องจากพม่ารามัญ¹ มีเค้าเรื่องตรงกันกับเรื่องปลาบู่ทอง เคียนกันแต่ในรายละเอียด เช่น ชื่อตัวละครในเรื่อง ในปลาบู่ทองนี้ เอื้อย อ้าย ในปลาบู่ทอง เป็น อินุ และอินเา แม่ของเอื้อยตายแล้วเกิดเป็นปลาบู่ทอง ส่วนแม่อินุ เป็นปลาบู่ทอง

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

20 เมษายน 2516

สาย : เรื่องอะไรที่แม่นะ ปลาบู่ทองเรอะ แม่นะไปที่ บ้านนะ ไปสี่สี่เมียน้อย เอื้อย เมียนางนะ ทอดแหะ ทอดไม้ได้

วิมล : ทอดวันนั้น เวรกรรม เจอ แคปลาบู่ ๆ เวรของเมียน้อย อ้ายเมียน้อย ก็ทอดไม้ปลาเยอะเยะ มีกัน 2 คนพี่น้องมีตัวคนเดียว เขาก็นับว่าฐานะเขาก็ไม่ใช่คนยากจน ละ ปานกลาง ๆ เสร็จแล้วไปเวรเมียน้อยนะ ขนินฐานินฐ์ ละไรนะ ไม้ปลาเยอะ เอื้อย

¹ สมบัติ พลายน้อย "ปลาบู่ทอง" เล่าเรื่องจากพม่ารามัญ หน้า 347 - 356.

พอเวร^๑รุ่งเช้า เป็น^๒เวรของ^๓พี่สาว ทอด^๔ผลา ทอด^๕ไปก็ไค^๖ไค^๗แย^๘ตาม^๙ ๆ ก็สลัด^{๑๐}ทิ้ง
กโม^{๑๑}โท อี^{๑๒}ตา อี^{๑๓}ตาเตร^{๑๔}บ^{๑๕}ี^{๑๖}้าง^{๑๗}นั้น^{๑๘}เอะ อี^{๑๙}ตาเตร^{๒๐}บ^{๒๑}รู้^{๒๒}ก็^{๒๓}ึง^{๒๔}บ^{๒๕}ลา เขา^{๒๖}ว่า

“ไ้เอา ก็ไปให้ลูกเล่น ทอมาก็เจอแคปลาบ ไ้เอาก็ เอาไปให้ลูกเล่น
เดอะ” (ปลาบสมัครกอนันต์ฉาย)

ลูกพี่สาวสมัยนี้ อปากให้ลูกตัวสบายบ้าง ก็ออกก๊อมาไปล่อหลอก ลูกสาวตัว
ก็หน้าตากลาย ๆ นี้ ไปล่อนา ก็ตบนิ้วบน ทำสะพานกระดกไว้ ก็เคิบบาวาพอไม่สบาย ก็
เจ็บ ก็ตกลงไปในกะทะกาย ภายหลังก็เกิดเป็นเนกแซกเตา

ก็แต่งลูกสาวสวย เหมือน กูโมรุ ท้ากาสวยเหมือน เป็นราชินีกลับไป
(เหมือนหรือเปล่า เดาอย่างนี้ ลูกหรือเปล่า ในทีวีเขาก็เดิน) แล้วเสร็จแล้วก็แต่งตัวลูกสาว
นี้ไป แหม สวย เบ ก็ของวาระไรทุกสิ่งทุกอย่าง เกยทำอะไร มันก็ คุบันนิคหุณิดดา
ไป เขาก็สงสัยเหมือนกันนะ

อยู่ไปนาน ๆ นกแซกเตานี้ะ มันก็พุดขึ้นมา พระราชินีเป็นเอื้อยนะ สงสัย
พอมีเรวว่า นกแซกเตานะเป็นที่สาว ใช้ให้แกง แกงอีก ถอนขน ถอนอะไรแล้ว เเมอญู
ก็ยายแมครวลิ้มอะไรก็โมรุ นกก็หนีเข้าไปอยู่ในร่น เค้นไป กลาน ๆ ก็ไปเจออาจารย์
ไปอยู่กับนางเวย์ ขุนขึ้นมาสวบ แล้วก็ขบ เเมอรูบอะไร ๆ มีลูกา โมรุรูบอะไร มีลูกกริหงัง
เอาไม่ถูกแกลว ทานแล้ว มีลูกกริเปล่าตอนนั้นะ

วันทรีศรี : จะทองไปควยหรือเปล่า

วันล : โมรุชิตอนนี้ แต่ในหนังสือฉันเคยอ่าน ฉันไม่ไ้ คุพี่วันนะ ตอนนี
อยู่กะฉาญี่

ไอนี้ ก็รู้ว่า ก็อนกนะก็เห็นนกะหาย ที่นี้ก็เสรำชี ไปไหน ก็แกง จะเอา
นกะแกงไ้ราชา ก็แกง นกโมมี เอาเนื้อหม เอาเนื้อวัวอะไรโมรุ (ยิงแคงก็ยิง สมัย
ก่อนนะเนื้อหนู เคี้ยวนี้เขาเอาเนื้อวัว พอเขียนเรียบเรียงใหม่ก็เนื้อวัว) ไ้ราชากิน
เสร็จแล้วราชาก็เครา

"เอ ทำไมไม่กินไ้"

แล้วอีกตอนนั้นลูกชายมาบอกข่าว ก็มีกล่าบ ๆ กับคนนะ มีเป็นเสกเป็นลูกกนหนึ่ง
แควสวพางมาลัยมารียังไ้ ก็ถามว่า ไ้ใคร วาลูกของกนนั้น "แม้อยู่ที่ไ้ไหน" ก็เจอ
ที่ไ้กับน้องสาว มาทาลาร่า (สาย : ไ้ไ้ไป) ไ้ไปไ้แมทอก
อีนางอื้ทอคลี่ ๆ

"แม่จ๋า แม่" (อา นางอีนางอายอะไรนี่ บา เออ นางเอ้อย นางอาย
นางอ)

"ปื๋อเหมือนยังกับมือเฝ้าอายนะ"

เอิบ พระราชาทานโปรก ทานทาปลาเจาปลาจอนมาให้แม่ หอกซี่ลูก
ทอด ๆ หมัก ๆ หอกถึงหัวถึงอะไร นี่ราก็รู้ซิ เสร็จแล้วก็ มาหาแม่
พอนะก็ยังรักลูกอยู่นะ บ่ทอดเมียนอย เห็นลูกแล้วน้ำตาไหล แบกทำ

"มาแล้วหรือลูก" สงสัย นึกว่าลูกของตัว ลูกตัวถูกเขาฆ่าแล้ว เขาก็บอก

"ไม่ใช่ นี่ เอ้อย ลูกถูกฆ่า"

กักตัว กั้วราชา (ต่อไปเป็นยังใจ ไม่รู้ เล่าไม่ถูก) (หัวเราะ)

จันทร์ศรี : แล้วไม่ทราบคอมหลังแม่เลี้ยงตายไหมกะ

วิมล : แม่เลี้ยงก็ไม่ตาย

สาย : แม่เลี้ยงนะ เขาเอาเกลือ คำ ๆ โรยไปที่เสื้อนะ

วิมล : แม่เลี้ยงเธอ ฆ่าเธอ

สาย : แม่เลี้ยงนะไปทะเลาะกะราชา ไม่ใช่เธอ ไปทะเลาะ แล้วก็บอก

ลูกบอกว่าแม่มันใส่เสื้อสีชมพู เห็นเสื้อคนะแกง บอกว่า

"ลูกเอ้ย เอาเกลือใส่เสื้อไว้" ทาก็กลิ้งตาย

จันทร์ศรี : พระราชาเวียน ให้เขียน หรือใจกะ

สาย : หา

จันทร์ศรี : ให้เขียนหรือ

สาย : เขาถลกหนังมางะ

เด็กนั้นก็มาเลี้ยงไว้ มาเลี้ยงไว้ ฟันคอกใจก็ไม่ได้เจ็บ ไม่ได้เจ็บให้เจ้าอยู่หัวนั้น หลงแต่
เด็ก หลงแควเลย

นี่ เมื่อ อา ฟังสาวกนโต วังนั้นเถอะ เมียหลวงว้างนั้น มันก็ขึ้นมาซิ

"โอ เด็กนี้ไม่ตาย"

คิดอ่านจะมาเด็กนี้ละ ฆาไม่ลง พอเด็กนี้ยังอยู่ อยู่ขึ้นมาละ มันทำเป็นคนเจ็บชะ
ไปกูชิโหร โหรทำนายไว้ ถัดไควมายายกะตานีละก ถายโรก เรื่องมัน มัน
ที่นี่ยายกะตานะ ไกรไบบอกเล่าไมรู ไคยิบเขาก็ก้ออกเสียคายเด็กนี้ ไมรูที่จะฝาก
ไครอยู่ในเมืองนี้

"ออย ออย่าทางนเลย ไปฝากไว้กะแพะ"

แพะนั้นก็ไม่มีลูกเต่าเหมือนกัน แะนั้นของสำหรับเมือง ก็ไม่มีลูกเต่า แพะนั้นก็
ไค้เด็กนี้ แหม คือกก็ใจ เลี้ยงไว้ เลี้ยงไว้ เด็กนี้ พอโตขึ้นหน่อย คนที่ 2 นะ ก็
ทำเป็นคนเจ็บอีกแล้ว เว็บระเอาเด็ก นัยน์ตามัน เมื่อว่าทาแบ่งนี้ มันมองไปนี่ยังกะเด็กนี้
ก็ตาย แต่เด็กนี้ไม่ตาย แพะเอาไปฝากไว้โนน ไปฝากไว้ให้กับช้าง

เด็ก เมื่อไปอยู่กับช้างราว ๆ 6 ขวบ ไค้ 6 ขวบแล้ว นี่ก็เอาแบ่งนะบาทา แล้ว
มันก็หายอีกแหละ โคนคนที่ 3 เขาก็ คนที่ 3 นั้น เจ็บอีกแหละ เจ็บอีก ที่นี้ไมรูว่าช้างนี้
จะไปฝากกับใครดี ออกรัก ก็ไปฝากไว้กะมา มานี้ละ เมื่อชาติก่อนนี้เป็นพี่ชายของเด็กนี้
แล้ว มานี้เป็นพี่ชายของเด็ก แล้วมาเจอ มาเจอน้องชาย (ที่นี้จะเล่าต่อไปให้เรื่งว่า
งั้นเถอะ) มันจะกินช้างว้างนั้นเถอะ ที่นี้มันจะกินมา กินมา มารูที่เคียวว่า จะขามา มา
มันก็เลยเหาะ (จันทร์ศรี : มาเหาะไค้) เออ น้องชายนะ ขึ้นหลัง ขึ้นหลังแล้วเลย
เหาะไปหาธานี ไปหาธานีแล้วอยู่กับธานี กิดที่เคียว

"อ้อ เด็กนี้มันเกิดก้วยขนงทว่าให้ไปนะ 7 ผลเดานั้น เพราะอา 7 คน 7 คนก็
กนโต ๆ มันไม่กิน มันไม่พอบัน มันไม่พอ มันไม่กิน มันก็คนเล็กไป กินไค้ลูก เรื่องมัน
อย่างนั้น พอไค้ลูก"

อยู่กับธานี เรี้ยนวิชา ที่ธานีละ เรี้ยนมาไค้อายุ 8 ขวบ 8 ขวบ ที่นี้ไค้วิชา
มากขึ้น มากมากก็เป็นหนูบชี กอรุหนุมมา ธานีสั่ง ก็ไปชี 2 คน กับพี่ชาย มาเหาะไป

เหาะไปก็ให้ไปลงที่วังของพ่อ แล้วๆนี่สั่งไว้ เเล พ่อหลับให้เ้าไปเอา เครื่องที่แคงตัว
ของพ่อ เสื้อผ้า กางเกง ไม่รู้ ขวาระไร อย่างงั้นนี่ มาสวมใส่ตัวก็ได้ ไ้ก็สวมใส่
ที่นี้เกิน 3 รอบ 3 รอบ พระเจ้าอบหัวนั้นก็ตื่นมา ตื่นมาก็มองดูที่หน้าต่าง จะตกก็ไมกล่า
ตก ว่าจะเป็นใครก็ไม่รู้ ทาวาอุณนี่ ไม่มีแล้วนี่ ว่าลูกชายละซี เป็ รั้นไว้ ก็ไมกล่าหัก
ใบกล่าหัก พ่อเขาไ้ ก็กลับไป กลับไป ก็ๆนี่ ภาวนีก็ตามควา

"ยังงี้ เจ้าก็กร้อปลา"

"เขาก็ไมหัก ออกมาจากหน้าต่าง แต่ก็ไม่กล่าหัก"

ไมกล่าหักทั้งนี้จะนี่ เลไปเรียน เรียนมาวิชา เรียนจนไ้วิชาแะที่เกี้ยว แะ
แะแล้วที่นี้ไป กับมา ขึ้นหลังมานะไป ไปถึงไปเจอเสาว 7 คน อีกและ กำลังเล่นน้ำ
กันอยู่ กำลังเล่นน้ำกันอยู่ ขึ้น ๆ นี่มาเวลาลงไปนี่ แ่นกินกระเทียมนี้ กระเทียมไ้ผดหึ่ง
7 คนขึ้น ไ้ใจเนื้อคูนของมัน ตอนนี่ละ มีขึง แลมันพูดขึ้นว่า ข้างมอญ อ่า อะไรสัน
"ลทั้ง มะเตอ มะบั้ง ไ้ไซเนื้อคูน ไ้ไซ"

ที่นี้ ขึ้นไ้หลังพิชาย ไปอีก ไ้ ๆๆ แล้วก็ไปเจอ เจ้าคน อีกและ มันเล่นน้ำ
เออ ไปเจอ 7 คนอีก กำลังเล่นน้ำกันอยู่ ที่นี้ นี่และเป็นเนื้อคูน เมื่อลงไปที่แ่นกินกระ
เทียม เมื่อลงไปมะ ผดหึ่ง 7 คน ไ้พูดเลยละว่ายังงี้ ๆ นี่ละเป็นเนื้อคูน

พ่อไ้เนื้อคูนแล้ว ก็ไ้มันละซี ไ้รบกับพวกผ่ พวกอะไร ไปอีก ไ้รบกัน อะไร
กัน ไ้ผดหึ่งแล้วก็ตาย ตายแล้วก็ไ้โลงไว้ ไ้โลงเขาก็ถอยน้ำไป พอถอยน้ำไป
ที่นี้ก็ ไ้พวกอีกานี่มันจะกิน อีกานี่จะกินก็ มันก็จิกไ้โลง มันก็ทวงเข้าไ้ริมตลิ่งซี ชาย
คคิง ที่นี้มันเปิดโลงจะกิน เมอญนายไ้มันมาถึง เขาไ้ให้กิน เกยมมีบุญไ้ ทำไ้ค
จะไ้เป็น เป็นคน อีกาหัวหน้านั้นนะ เป็นไ้ญ่นั้นนะ เขาเอน้ำทิพย์ อะไรรดลงไป
ก็เกิดมาเป็นคน งั้น

เป็นคนแล้วที่นี้ ไ้รบพวก อ่า ยกับเข็งงั้นซี มันไมรู้ละหลายที่อยู่ ก็ชนะมา
ชนะมาแล้วนั้นและคคิงแแม เพราะแมนะเขาไปไ้ไ้ที่ตาราง คคิงแแมก็กลับซี กลับมาก
มาก็จะมารบกับพ่อ จะคคิง ข่าศึกเหลือละ ไมรู้ละ ไ้โอกาสมามีค ขนพามาละ ข่าศึก
มาช่วย มากันแะ ข่าศึก

ที่นี้ทั้งกาย มากมีหนังสือไปบอกข้างหอ วันนี้จะมารบ พอนะก็ไม่ว่าลูก ลูกนะ
ไม่ว่าพอ ทางคนต่างไม่ว่า ทั้งกับมาก ก็ฝ่ายลูกก็ยังไม่ว่า เป็นขบเหียนชี บธา แล้วพอ
นี่ยังไปก็เป็นขนม ขาวคบ ใจลูกละเก็บกินอิม ขาศึก เป็นงั้น พอใกล้ศึก ๆ เขามาที่
พอนะสไมได้ ขาศึกนี้ แผลก พอนะจะยกมือไหว ลูกกระโดดเข้าไปรับมือ ไม่ให้ไหว
ไม่ให้ไหวแล้ว ไคเล่าให้เหยพัง ว่าค้อมันอย่างนั้น ๆๆ ตอนนั้น ๆๆ เล่าให้พอหมด เล่าแล้ว
วามะของฉนั้นะ ไปใส่ไว้ที่ตาราง และเอา เอว ... พี่สาว แบนะให้แทนอยู่ที่นั่นเลย
เอาแมนะออก ถึงที่หลังนะ เจ้าอยู่หัวถึงไกรวายเป็นลูก

พิกลทอง

เรื่องพิกลทอง รวบรวมได้ 2 ส่วน ส่วนแรก เน้นเหตุการณ์ตายเรื่อง
ของพิกลทองกลายเป็นชะนี เพราะความพยาบาทของพระยาแรง ส่วนที่ 2 ถ่ายทอด
อย่างละเอียดลออตั้งแต่คนจนจบ ตัวเอกของเรื่องมีกบฏก่อกวนจากปากชณะพค จึงไคชื่อ
พิกลทอง นางอยู่กับตายายจนโต แล้วกลับเข้าอยู่ในเมืองกับพระราชานึกา ถอดมาพระยา
แรงออกอุบายจะจับนางกิน เจ้าชายมาช่วยไคไค ภายหลังถูกกดดันแกล้งจากวิญญานแรง นาง
ต้องกลายเป็นชะนี แต่ได้รับการช่วยเหลือแก้ไขไคทันทางที่

วิทยากรมีความเห็นว่า เกราะหักกรรมที่พิกลทองได้รับ เนื่องมาจากความบกพร่องใน
จรรยา ไชวจาไมคี่ ซึ่งเป็นผลมาจากไม่ได้รับการอบรม สิ่งแวดล้อมในเยาว์วัยไมคี่
นั่นเอง

นิทานเรื่อง พิกุลทอง¹ ของจังหวัดนครสวรรค์ มีเค้าเรื่องตรงกันกับเรื่องนี้ ที่ตัว
เอกในเรื่องพูดออกมาเป็นคอกพิกลทอง แต่เนื้อเรื่องต่างกัน พิกุลทองในเรื่องของจังหวัด
นครสวรรค์เป็นลูกหญิงม่าย ผลแห่งความประพฤติกิทำไคบางไคได้รับพรจากนางไม้ ให้เป็นคน
คอกพิกลทอง ส่วนพี่สาวประพฤติไมคี่ พกจาหบาบคาย ถูกนางไม้สาปให้เป็นคนไคเคื่อน
กึ่งกึ่ง ในตอนท้ายพิกลไคครองเป็นเจ้าชาย

¹ สนั่น ยิมเจริญ "พิกลทอง" นิทานชาวบ้าน หน้า 321 - 325.

ส่วนวันที่ 1

วิทยากร : นายบุญมา จุฬาทิพย์

14 พฤษภาคม 2516

ไอ้พิกลทองนี่นะ จันนี่ มันผูกกันยากนะ ในหนังสือว่าอย่างนั้น เขาเหวอออกมาทีไร เป็นคอกพิกลออกมา พุคจากาก็เป็นคอกพิกลออกมาก็ จนถึงไค้คังว่าพิกลทอง เรื่องเขา

จันทร์ศรี : แล้วความจริงเขาเป็นลูกใครคะ

บุญมา : พิกุลทองนี่เดิมมันก็ลืมนะ เมาไปถูกคอกนี้ เราไปไค้ไค้มันลืมนะเสียพิกลทอง พุคจากาหนึ่งก็ออกมาเป็นคอกพิกล ออกมาเป็นคอกพิกลทอง พิกุลทองนี่ เดิมไค้ไค้กับเขา อยู่หัวของคอกอะไรนะ แล้วก็บ้านเรือไป ไค้ลูก 2 คน แลนเรือไป ที่ไค้ไค้ไค้ โอ ใครไม่รู้ เป็นนี่นะ ความเจ็บใจนี้ ตอนที่มันเป็นคอกบัวใจ แล้วมันลืมนะ เป็นคอกบัว ไค้ลูกนี้ไค้ไค้ จะไค้คอกบัว พิกุลทองนี่แหละลงไปไค้ว่าเอาคอกบัว วัค้คอกลงไป จุคไปไหนละ ที่นี้พิกลทอง นี่ ไปเกิดเป็นนางชะนี ไค้นางยังมันก็เกิดมา เหมือนนางพิกลเหมือนกัน แต่ว่าพุคจากาไม่มี คอกพิกลออก แล้วอายุลูก 2 คน บอกว่าฉันเป็นแม่เป็นแม่ เด็ก 2 คนมันก็ไม่เชื่อ ไม่ใช่แม่ของมัน เพราะกลืนตัวมันผิด มันบอกมันเป็น

แล้วนางพิกลทองนี่เกิดเป็นนางชะนีแล้ว เมื่อไปถึงบงนะ ขึ้นไปอยู่บนบก เปื้อเรือ ยอดแล้วก็ นางชะนีนั้นลงมาข้างตลิ่ง มาเห็นลูกก็ร้อง ๆ ขึ้น ลูกนี่นะ เห็นแม่ เห็นแม่ ก็ไปขึ้น ขึ้นไปก็ไปกินนมแม่ กินนมแม่ก็กินไค้ เลือคนะมันขึ้นมาเมื่อไหร่ นางชะนีก็ลืกลูกออก แล้วก็เข้าป่าเข้าคอง ก็ถึงลูกเมื่อไหร่ก็มา แล้วที่หลังนี้เราอยู่หัวเรา ว่าเมียหมอนี้ไม่ใช่ พิกุลทอง แกร่ปรางมันเหมือนนะ พุคจากาไม่เห็นว่าคอกพิกลออก

ที่นี้ที่หลังก็ไค้ไปเอากรงมาคัก ไปดูไค้ไค้ ถ้าคักไค้ไค้คณนี้ ถ้าคักนางชะนีนี้ไค้ไค้ไค้ไค้แล้วก็จะนางยังมันตาย แล้วก็เอาเลือนนี้ไปรด ถังจะเป็นคน ตอนที่แล้ว ไค้เกิดมาเป็นคน

ตำนานที่ 2

วิทยากร : นายคะ พอลองงาน

26 มิถุนายน 2516

มีเมือง ๆ หนึ่ง เป็นเมืองที่มีมหานครีย์ ๆ องค์ก็มีภรรยา เกิดขึ้นขึ้นมา แต่มีภรรยาน้อย ภรรยาหลวง เดิมนะ (ไต่ถามธรรมดาอยู่แล้ว ไต่ถามภรรยาน้อย ภรรยาหลวง มันอิจฉากันอยู่ มาตั้งแต่ไหน ๆ ตั้งแต่เกิดคำบรรพแล้ว ว่านี่เขาจะเอานิทานมาประกอบ หรือยังไม่วะ (หัวเราะ) มันจะได้มีเรื่อง จะได้เกิดเรื่องขึ้น เรื่องพิกลเกิดขึ้นมา) แล้วก็ตั้งครก ตั้งครกขึ้นมา ภรรยาน้อยก็มีความอิจฉา โอเราไม่มีบุตรนี้ เมียหลวงเขามีบุตร ต่อไปเขาก็รักเมียหลวง โอเราไม่มีบุตร เขาก็จะใช้เป็นสนทนากันไป แล้วก็ตั้งขอ ๆ คิด เราจะได้มีลูก ถ้าจัด เพื่อลูกของแม่เหลืองขึ้นมา แล้วก็จะได้คิดทำจัด ก็คิด ๆ มาอะไรมา จนกระทั่งถึงเวลา เมียพระเจ้าแผ่นดินนั้นละ คลอด คลอดมากลางเวลาที่เวลาคลอดมา จะพูดอะไร แต่มันยังอ่อนอยู่ พูดอะไร มีอะไรออกจากปาก แต่ขณะนั้นยังไปเป็นคอกพิกล (จันทร์ศรี : อ้อ ยังไม่เห็นเป็นคอกพิกล) ไม่พิกล ก็นึกคิดขึ้นมาได้ บอกว่าเราจะไปหา ใ้ปุโรหิต บอกให้เข้าชี แล้วก็เมื่อพระเจ้าแผ่นดิน เขาเรียกไปทูลว่าจะก็หรือไม่วะ ก็ให้เป็นคนกาสิบ้าน กาลี่เมืองนะ ก็ให้ ให้สินบนไว้ มันถึงเดี๋ยวนี้ มันได้คิดเนื่องกันมานะ มีสินบนกันเรื่อยเรื่อย (หัวเราะ) มันเนื่องกันมาอย่างนั้นะ มันมันก็จะจริงเหมือนกันนะ สืบเนื่องกันมา ให้สินบน ว่า

“เอา ไ้”

ปุโรหิตนั้นก็บอกว่า “ไ้ ถ้าเขามาตามข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็ไป ๆ” บอกว่า ลูกที่กาสิบ้านกาสิเมือง” ก็ไปปล่อย (หัวเราะ) ไปปล่อย ปล่อยก็คลอดออกมา เจ้าแผ่นดินก็เรียกปุโรหิตมา คนนี้ก็บอกอย่างนี้เมื่อน้อยบอกนั้นนะ (ละ) ก็คิดสินบนไว้ นี่ บอก

“คนกาสิบ้านกาสิเมืองนี้ เก็บไว้ไม่ให้หอรอก ต้องไปปล่อย ไปปล่อยเสียที่ป่า”

ตกลงก็ไป อำเภาศัย ไม่ถึง ไม่มี ไ้ไรมีอะไร เทากับสะเก็ดน้ำลาย ออกมา คือว่าไ้เรื่องมัน มันยังอ่อนอยู่ คือ เปรียบเหมือนต้นใบหรือดอกไม้ มันยังอ่อน มันก็ยังไปเป็นคอก ยังไม่เป็นกลีบ (จันทร์ศรี : ยังไม่เห็น) อ่าอย่างนั้นนะ ก็ไปปล่อยไว้ในป่า

แล้วบอกขึ้นว่า บอกว่า

"อุย" ถม้นำลายนี้มารยาทไม่ดี ถ้าเสนอมารยาทพระยามหากษัตริย์แท้ เขาคงจะไม่อุย เขาไม่พอใจ เขาก็คงจะไปสิ่งหนึ่งสิ่งใด นี่บอก

"อุย" (ถมนำลาย) พญาแรงกินหมาเมา

แพชรรมคาอีแรงนี้ หุทิพย์นี้ ถึงจะอยู่ไกลถึงแม่น้ำทิวังไคยีน (หัวเราะ) (โอ้ เขาวานะ อีแรงหุทิพย์ อีแรงหุทิพย์ เขาวางนั้น) ก็ไคยีน ไคยีน ก็ผูกพยามา

แพม อีนางนี้ มัชคุดาเหลือเกิน ขรรมาคิของสัตว์ สัตว์ที่มีสัจหรือมีศีล กินของตายแล้ว เป็นถึงลกพระเจาแผนคิน ถึงใช้วาจาพยามเช่นนี้ ไม่มีความนึกกิกอะไร สัตว์ที่ประเสริฐแล้ว ที่กินของตาย กวจะชมนะ ไม่ควรคิ" (หัวเราะ) พญาแรงกินกินใจ

"อีนางนี้ คีละ อยาก ๆ จะกินให้ได้อ จะบอบเสียศีลละ ในชาติหนึ่ง ก็ไม่ได้ เกิดมาชาติหนึ่งไม่เคยกินของสก แต่จะกินของสกก็อื่นเงนี้ และ บอบเสียศีลละ" ใจความที่เคื่อง (นี้ ๆ มะโห คนเรานี้ะ ไ่วโมโตนโมกอยก็เหมือนกัน มันทำให้เสียเหมือนกัน หนนะ—

หัวเราะ — แล้วนี้ โมโตนทำให้เสีย) ก็นิก ก็บิณกลับ ขณะนั้นก็บิณกลับ

ไปอยู่ไค 7 วันนิก (สมัยนั้นเขาวานัน ก็ยังบอกละ นิทานมันเปลี่ยนไค นะ มันเป็นคนก็ไค เป็นนิกก็ไคนะ — หัวเราะ — ทานวานิทาน ก็มันก็) ก็มาขอลูกสาว เปลี่ยนมาก็ไคคนมาขอ ก็ไคยังกะสื่อสารกันยังจีละ (กะ) ยังมีคนมา มาสมาขอกัน มาขอ พระเจาแผนคินก็ไค นิกวาเป็นพระยามหากษัตริย์เมืองหนึ่ง แต่เขาบอก แต่แต่แรงนี้ก็เพา กับเป็นพระยามหากษัตริย์แรงเหมือนกัน สมบรณไค้วยเงินทอง บรบรณไคเย เมืองของพญาแรงนี้ จะเอาอะไรก็เอาไค นิกิตะไรก็มีมิตไค เป็นแรงที่มีนิกมิตไค แต่เป็นสัตว์ แต่มิตไค (เขาวานันหนนะ ก็วาไปคาบ — หัวเราะ — ตามเขาเอา — หัวเราะ) ก็มาขอ พระเจาแผนคินพอของนางพิกลทอง นิกก็บอก

"เอา ไค แต่จะต้องทำถนนเงินถนนทอง (อือ) นะ นาถึงพระราชวัง (อือ) แล้วก็จะยกให้"

แล้วก็แมสือแมซึกที่มาขอวา "ไค ทำให้ไค ภายใน 7 วัน" บังคับกายนะ (หัวเราะ) แต่ของนิกมิตไค ก็ไปกับอกพญาแรง พญาแรง

"เอา รับรองทำได้"

พอครบ 7 วันก็ทำเป็นถนนเงินทองถึง คัดตอกันมา พระยาบอกไว้แล้วว่า "ให้ ก็ต่อให้ ใจความที่กลั่นแกล้งนั้นนะ ไม่อยากให้หรอก แต่ที่นี้เขาทำได้ (จันทร์ศรี : ทำ ได้ก็ท้องให้) ต้องให้ เป็นพระยาภักษิณี กลั้มกาไม่ได้ ให้ ให้ก็ ก็แต่งงานกันนะ แต่งงานกันอยู่ ก็สสมกัน อะไรกัน อยู่กันได้ ใจชดะอยู่นี้ มัน ถ้ามันจะเป็นแม่ปี่หรือ แรมเดือน ก็ ไม่รู้ไฉนนะ กองจะเป็นแม่ปี่แรมเดือนนะ . ลวก็ พญาแรงก็ออกอุบาย ว่าอยาก จะไปกลับบ้านเมือง บ้านพ่อแม่ ภักษิณีก็บอก

"ไป ไปเถอะ"

แล้วก็จัดแจงตอเรือตอแพะไ้ไม่รู้ ไปกันก็ เตรียมให้ มัน ของกินอย่างละ 500 ๆ มีทหารไป 500 ของกินอะไร สัตว์อะไร ๆ นอก จะได้กิน ไปตามทาง วนิดละ 500 ๆ ไล่ไปเก็บสำเรือ สำเภาก็ไป สบัยก็จะเป็นเรือใบบ้าง หนูนะ (หัวเราะ) สมัยเรือใบ แตะ อยู่ใกล้ไกลนะ ไปรับรองนะ (หัวเราะ) ไปก็ไป ไปขณะที่จะถึงเมืองนะ ก็เห็นปราสาท เห็นอะไร วามีเมือง วิ่งแรง มีปราสาทเหมือนกันสมัยก่อนนี้ ก็แปลกเหมือนกันนะ (หัวเราะ) แล้วก็แล้วเขา บอกกะทหาร บอกว่า

"พวก ใช้พวกลูกเรือหยุกเถอะ"

หยุกก็หยุก หึงสมอหยุก อีแรงก็ไม่ ไปได้อีกหนอยหนึ่ง แปลงเป็นรูปอีแรง แปลง เป็นรูปที่ ขณะที่เขาวาจะเล็กจะใหญ่ขณะที่มันขึ้นนะ วาฤทธิอำนาจนะวา เทากะฟ้าดินเหมือน กัน เทากับไอ วิ.52 ขึ้นเหมือนกัน (หัวเราะ) วางั้นนะ อันนี้ละ เสียงมันดัง

นางพิกลทองได้กั้นแล้ว นี่พญาแรงผูกพยาบาท แน่ใจที่เคียว พญาแรง แร้ง แฉเจย ผูกพยาบาทเมื่อครั้งกระนั้น นึกได้ พอไปโคสัักพักหนึ่งก็ สังลูกน้อง พวกแรงควาย กัน ให้มากินไอพวกทหาร 500 คน กินให้หมด กินให้กระดูกเป็นเนื้อเป็นหยวก ขาวเป็น หยวกกล้วย วางั้น กินหมด

"แกื่อนางผู้หญิงคนหนึ่ง ก็เก็บไว้ (อ้อ 2 คน) เก็บไว้ 2 คนเก็บไว้" คือว่า เออนางพิกลทองนี้ มันมี ก็ว่า สาวไซ้คน คนสนิท วางั้น

"เก็บไว้ เราจะกินเอง"

พวกนั้นก็มา กินกัน เมื่อจากรับกันละ ได้ตายก็ตายไป นี่นี่ อา อาศัยมัน พญา
 แรงมันมาก คนนี้ก็ สืบคนมือก็สู้ไม่ไหว เป็นฝ่ายแพ้ไป

ขณะที่ขลุมนั่นนะ นางพิศทองไม้มะกอกยังใจ ต้องตายแน่ แล้วครั้งนี้ ถ้าจะปี
 ต้องตายแน่ ถ้ามืดบารมี ไม่มีอะไร ไม่มี จะต้องตายแน่ นี่ คชสีห์

"ถ้าบารมีจะมีจริง ๆ ขอให้ เสากะโคงนี้ ให้แยกออก" (หัวเราะ) นี่มันก็
 เหลือเชื่อ นะหนะ (หัวเราะ) ให้แยกออกกว่านี้ นิทาน ให้แยกออก แยกออก นาง
 พิศทองกะสาวโซกนสนธิ์เข้าไปในเสากะโคง เห็นอะไรใหญ่เสากะโคงไปโตเล็ก ๆ นะ
 (หัวเราะ) เข้าไปในนั้น ก็กินหมด ก็กินหมดก็กลับ แรก กลับก็ไป พญาแรงก็ถามว่า

"อีนาง 2 คนนั้น ยังอยู่รึนะ"

ลูกพญาแรงก็รับรองไม่ไคว่า

"กำลังขลุมน ทั้งรบ ทั้งกิน ทั้งตี ทั้งจิก กันยังวุ่นกันอยู่ จะเอาใคร เป็นใคร
 ไม้มะกอกจะไม่เหลือไม้มะกอก"

พญาแรงก็โกรธ

"ไม่เหลือละ จะฆ่าพวกเอ็งให้หมด"

(หัวเราะ) ว่า ๆ

ก็บินมา บินมากก็ไม่เห็น อา เพียวหา ๆ หาไป ทาก็ไม่เห็น นี่นางไปอยู่ในเสา
 กระโคงแล้วนี่ ก็มีความโกรธ กลับไป ก็บอก แล้ว ๆ ยกโทษให้พวกพญาแรง เพราะมัน
 คนส่วนมาก ขณะไปกินนะ ไม่รู้ว่ากินเปล่า ๆ พวกคนก็ตองตาย มันต้องไปรบกัน ต้อง
 ไปจิกกัน ไม้มะกอกเป็นผู้หญิงผู้ชาย มันขลุมนคนมาก เลยกให้เอ็งให้เอ็ง

ก็นางพิศทองอยู่ ในนั้น แล้วพอดวงก็ขึ้นก็ขึ้นฐานออกมา ออกมา เห็นไอ
 พวกข้าไพร่ บะ ก็มีความเกราสลด เสียใจ เพราะตัวตัวคนเดียว ก็มาตายกันจนตึกคั่น
 คายคั่นไปเลย เกลี่ยกลาค ไปหมด พอ ๆ เข้าก็ อีแรงให้มากอีก มันจะหลงหรือไม่หลง
 อีนาง 2 คนนี้ ก็มาก ก็เข้าไปอีก ก็ไม่เห็นอีก

ก็ขณะที่อยู่ในเสากะโคงนี้ มันจะอยู่ไคร่กันหรืออะไรไม่รู้ ก็กะ ๆ เอาที่อยู่ใน
 เสากะโคงนั้นแหละนะ แล้วที่นี้ถึงอชิตฐาน อชิตฐานว่า มีอะอบ ไอ้อะอมั่นก็ว่า

ธรรมดาพระยามหา ... ะอบเขามีใส่สีนี้ละ ใส่สีนี้ ก็กวักสีนี้ ออก เอาผมของนางนี้
ใส่ไปน่ะอบ แล้วก็นึก ธีฐาน ธรรมดาฉันน่ะอบทอง หิ้งน้ำมันก็จมนะ น่ะ มันก็จมน
(หัวเราะ) ที่นี้ ไ้ความอธิบาย วางนั้นนะ (หัวเราะ) ว่า

"ถ้าใคร เป็นเนื้อคนะ นี่ฉันชื่อวานางพิศุทอง เป็นเนื้อคน ไ้อยู่ใน อำ ก็ว่าไ้
ไ้บ่าอยู่ที่นี่ ๆ ใดคนเป็นเนื้อคนขอไ้ไ้ะอบทองนี้ ก็หิ้งลงไป หิ้งลงไป ถ้า ๆ ะอบ
ทองนี้ จะไ้เมื่อ หิ้งลงไปขอไ้ทวนน้ำ ไ้ทาน้ำ ทวนน้ำขึ้นนะ ไ้ไ้ทาน้ำ" (หัวเราะ)
ทวนน้ำขึ้น ก็ทวนไป ลอย ๆ ลอย ไ้ถึงเมือง กรุง เออ กรุงสุโขทัย ก็ลูกของ ลูกชาย
ของกรุงสุโขทัย ลูกสุโขทัย แล้วไ้ขณะนั้น ก็ กำลังกรุงสุโขทัยไ้ ไป คือไปไ้ทาน้ำ พลันปลา
นั้น เขาก็เห็น ไ้พวกลูกน้อง บ่าวไพร่อะไร อาน้ำอาบทา เล่นกัน ตัวก็ค้มยอบบนบก
ก็เห็นะอบลอยทวนน้ำมา ก็เห็น เห็นกับอกไ้พวกอำมาตย์นะ ไ้ไปเล่นน้ำ ไ้ไปไ้ไ้ไปเอา
พวกนี้ไ้ไ้ไปกันก็ ะอบหนึ่ง ไ้ไปเอายังไ้ ้วยจนเหนื่อย ้วยกลับพาะอบก็ไ้เข้ามาอีก
้วยไปอีก ก็ถอยไปอีก เจ้าแผ่นดินก็ลงเอง พอลงไปก็ พอแม่บือรับ ก็วิ่งเข้ามา ก็เบิคุ
ขณะที่เบิคุนะเขาวานัน ความหอมมะ ะียบกว่าหมกทั้งเมืองนะหนู ทั้งพระราชวังเลย ผม
เล่นไ้เวลานี้ะ เบิคุะอบ มันหอม หอมก็มี แคไ้เขียนหนังสือเสร็จมาแควนะ ถ้าเป็นคนที่
เห็นะอบนี้ หรือคนที่ไ้ไ้ะอบนี้ ก็ไ้จะเป็น จะยอมเป็นสามี เป็นสามี เป็นเนื้อคน ว่า
งั้น ก็เขียนหนังสือบอกกะพ่อกว่า "ลาละ เป็นคาบยังไ้ลูกคงไปละ" (หัวเราะ) พอออก
ห้ามปรามยังไ้ไ้ไ้เชื่อ นี่แหละความรักนี้ ไ้ ๆ ไ้เอนเหมือนกันนะอะ ทูรันทราย พอห้าม
ยังไ้ ว่ายังไ้ ว่า

"จะเอาผู้หญิงยังไ้ ในพระราชวัง จะเอายังไ้ เลือกเอา ข้าเภาเตาเลี้ยงเรา
ก็แยะทั้งบ้านทั้งเมือง ก็เลือกเอา ไ้ไ้ไ้ไปไ้ ก็พอ ๆ เห็นยังไ้เห็นเนื้อเห็นตัว นี่จะ
เป็นยักษ์เป็นมารกว่า ยังไ้ไ้ วานะ ไ้ลูกก็ไ้ไ้เชื่อ

"ถ้าจะเป็นยักษ์เป็นมารคนไ้มีบุญบารมี แล้วละก็ ะอบนี้มันคงทวนน้ำไ้ไ้ เบิคุบา
มันก็คงจะไ้หอม" ลูกก็มีปัญญาเหมือนกันนี้ (หัวเราะ) มีปัญญาเหมือนกัน บอกกะพ่ พ่
กับอก

"เออ จริงลูกจริง"

ก็เตรียมต่อเรือต่อแพกันไป ไป เตรียมสะเบียงกันไป ซาๆ ไปจนกระทั่งถึงที่ตาม
 ใจจนหมายบอก ก็ไปถึงที่ ถึงที่สุด ก็ไปพบ ไม่ก็ ไปหาหมกไม่มี เรือที่นั่นะ เห็นแ
 ใจกระตูกนะชาวเป็นขัวไปเลย ชาว ไม่มีแล้ว อีแรงมันกินเสียแล้ว ที่นี้ ก็ไปพึ่ง ไปพึ่ง
 เสากะโคงนั้น นะ เสากะโคงนั้น แต่ ผมของนางพิกล ทองมันปลิวอยู่'สนหนึ่ง นะ แล้วก็
 ไปพึ่ง ทรบคาคนเราถ้าเสมอมีของอะไรมาสับขี้สูกหนามันก็รู้ลึก

"เอะ ไค่นั่นผมนี้"

ก็คิง ๆ ก็ร้องขึ้นข้างใน ร้อง "ออย"

"ออย ไค่นั่น นี่แน่แล้ว" ถึงพูดเขาไป

"นี่ละ เนื้อกุดละ จะมารับละ ที่มอกว่าเขียนใส่ตะขอบทองไปนั้นนะ ขอให้ออกมา"

เวรจากัน ก็อชี่ฐาน ก็ออกมา ก็เห็น นี่ก็ต่างคนต่างสวายนะ ก็ชอบกัน วางั้นเดอะ
 เป็นเนื้อกุดกัน ทายังใจ ที่นี้ว่า

"เอ ไค้จะไปเสียก็ เมากระตูกพวกนี้เสียก่อนเฮอะ เมา ๆ กระตูกไพรพล
 ที่นี้ก่อน"

นางเก อำ เก พิกุลทอง ก็ห้าม

"ถ้าเมาเคี้ยวอีแรงมาอีก"

บาก็ไม่ นี่คนมีบุญนี่อะ นี่อะ มีคนมีฤทธิ์ "มาไม่ต้องกลัว อยากจะเจอเหมือนนะ"

(หัวเราะ) ลูกเจ้าคุณสอวัยนี้บอก

"อยากจะเจอคนเก่ง มันก็เก่ง สู้ไค่นะ"

ก็เมา เก็บกระตูกมาเมา ๆ ครันมันก็พุ่งขึ้น พญาแรงก็เห็นก็

"เอ ไค่นี่กวัน ลงว่นางนี่คงจะเมากระตูกแล้ว แต่ไค่นี่ว่า ไค้เรื่องที่ว่า
 กองทัพจะบานะ นี่ก็ว่านาง นางนี่คงยังอยู่ คงจะเมากระตูกพวกไพรพคนั้น ก็บินมา พอบิน
 มาที่ อำ เอื้อ ให้ ๆ คนขาคู ให้คนเขามาคุ ให้ ๆ อีแรงนะ เรียกว่าแรงมากู แรง
 ก็บอกว่า

"มีคน มีไพรพลเยอะ มีเรือแพนาวาอะไร มาหลายลำ" แล้วก็ไปบอกอีแรง
 นายของตัว แรงก็มา ก็ยกทัพกันมา วางั้น

อันนี้เขามีบุญ เขามีไว้นะ มา เขาก็ถึง ถึง ๆ พวกลูกน้องสัวไม่ไหว ก็หนีไปมั่ง ตายไปมั่ง แศพญาแรงนี้มันมีความโมโหจัง ถึงแม่ว่าจะตายก็ ไหตาย อยากกินนางนี้ ยายาเดียว ก็ว่า โอ้คนเรานี้มันมีโมโห อยากจะกินนางนี้อะอย่างเดียว ก็สัว ๆ จนตาย ถูกชนยังไปก็ตกตาย ตกลงมาที่เรือ ขณะที่ตกตายนั่นวิญญูตาม ยังไปไหน นางพิกล นางพิกลทองนี้ไปเหยียบเขา ถึงโคพยามาพนักเขา อ่า ๆ เรื่องเป็นอย่างนั้น ถึงพยายามจะหักกอนางนี้ให้ได้ จะกินเลือดนางนี้ให้ได้ ผูกพยามาพ ก็เลย ตายแล้วก็ ที่นี้ก็เมื่อเสร็จเรียบร้อยอะไรแล้ว ก็จะอยู่กัน เป็นจะหลายปีนะ วายด้วยกัน จนกระทั่งถึงนั้นนะ ไกลูก 2 คนนะ ก็อยู่นานซีหนะ (หัวเราะ) มีลูก 2 คนนี้ ไกลูก 2 คน ไกลูก (แต่ลูกนี้ เขาก็อกเหมือนกันนะ ลงจำไม่ได้ ขอ ยายาเอาเดยนะ) 2 คน แล้วก็ ก็จัดแจงจะกลับ ถอนสมอะไรกลับมา

แต่อันนางแรงมันผูกพยามาพไว้ มันก็ตามอยู่ในเรือ มันแม่นกาขาว เป็นกาขาวก่อนเกาะอยู่ตามเสากระโดงนั่น ลูกเห็นก็อยากได้ นางก็ไมรู้อีกกาขาวเกาะอยู่ตามเสากระโดงเรือ มันเห็น มัน ที่นั่นมันไปเกิดเป็นกาขาวแล้ว แต่มันแปลงไค่นะ ในนิทานเขาวามันแปลงตัวแปลงไค่ กาขาว นี่ก็ชักเรือไป ก็กลับมา

ขณะนั้นนะ ไปอยู่ไกลูก 2 คน แล้ว ไปอยู่ที่นั่น กลับ ๆ เมือง กลับเมืองมาเระอะที่นี้

“हां! จะได้อันนางพิกลทองนี้ จะกินเลือดนางพิกลทองนี้ นางพิกลทองนี้เจ็บใจเหลือเกิน”

นี่ก็แปลงเป็นคอกบัว 2 ดอก ลอยตามเรือ มา เรือมาก็ แปลงคอกบัว สวย มาริม ๆ ข้างนั้น ข้างเรือ ไอลูกก็เห็น ลูกก็เห็นคอกบัวนั้น เห็นคอกบัวนั้น ลูกก็ร้องว่า

“จะเอาคอกบัว 2 ดอก

โอ้แจ้งกู วาจะเป็นมาร เป็นมารกัน โอ้ทางพอกก็เอ็ด

“ลูกอยากจะไคร้ เค็ดหนอย อะไรหนอย ก็ไม่ได้ อะไรก็ไม่ได้”

ก็ลง ขณะที่ลงไปเค็ดคนะ อันนั้นมันขึ้น ถึงนางพิกลทองลงไป หักคอกกิน คอกกินเลือด แล้วตัวก็มาเป็นนางพิกลทองแทน แปลงขึ้นมาเลย แต่ขณะนั้นลูกกู อ่า ลูกกู วาแม่ของตัวนะ

ถูก เอ ยักขึ้นมันถึงลงไป มันแทนขึ้นมา ลูกกู ยังโง่ ๆ ก็ไปเอา หลอกยังโง่ก็ไม่เอา
ทำโง่ก็ไม่เอา บอก

"ไม่ใช่ ๆ แม่ ไม่ใช่แม่หรอก" นะ

พระเจ้าแผ่นดินก็หอบค "แม่ของเอ็งแล้ว" ก็มีความ อ่า ใช่มั้ยแล้วนี่ มาเป็น
พระนี่แล้ว ก็ขึ้นบก พิกุลทองเป็นพระนี่ ขึ้นบก เรือลากไป ก็ไป โหนตามไม้ กามไล้
คายขาย บุกโลน บุกเลน โหนไม้ไป ข้ามห้วย ข้ามธาร ไปตามเรื่อย ตามเรือไป
ตาม ๆ ไป ลูกนี้ ก็ร้อง

"นนแม่ นนแม่"

แควไธทาง เจ้า อีแรงนี่ก็บอก

"อ้อ แม่อยู่ที่นั่น แอ่อยู่ที่นั่น"

ไม่ใช่ นนแม่

ร้อง ๆ ๆ มา จนกระทั่งถึงเมือง จนกระทั่งถึงเมือง แล้วไอ้พระนี่มันก็โหนอยู่ แคว
แควริม ๆ วังนั้นนะนะ ริม ๆ วัง ส่วนมั่ง อะไรมั่ง แควก็มางทักก็ เจ้าแผ่นดินนะ ความ
ที่เคื่องนะ

"อะ แม่เอ็งก็ ขึ้นบกให้ไป ได้ไปเคยนะ ได้ ๆ ไป ก็ไป ไปก็ไปกะแม่ ไปอยู่
คาบ ตามนอกวังว่า ไป ก็เป็นปลา หรือเป็นอะไร ไม่รู้ สมัยนั้นนะ วังนะ ถ้าจะเป็นปลา
ละ เขาวายังงั้น แล้วที่นี้แม่พคออกมา พิกุลทอง ยังเป็นพิกุลทอง ไข่พิกุลทองนั้นนะไปแลก
กินขนมตามทองตลาด พอไล่เล่น ไม่ให้เข้าเมืองนี้ บอก แม่อยู่เฉย ไม่ใช่แม่ ก็ไล่ ไป
อยู่กับนางพระนี่ นางพระนี่ก็ ก็มา ออกพิกุลทองก็ออกมา ลูกก็เอานั่นไปเลี้ยง ชาวตลาดก็
ใจ เซนให้ขนมมา ได้ ไข่เป็นทองนี่ ทอง เป็นทองนี่

ที่นี้ ก็ เอ้า พักเสียทีก่อน ตอน ๆ นี้ ตอนที่นาง นางยักมัน นางแรงนี่ จะขึ้น
เมือง ตอนที่มาอยู่นะ พักอยู่ 7 วัน ไม่ไค้ขึ้น หลานนั้นก็ไล่ไปแล้ว ลูกนะ ไข่ไปแล้ว 7 วัน
ที่นี้วันที่ 7 จะขึ้น เอ มัน ไอ้พ่อก็สงสัย

"มันยังโง่กันแน่ ไอ้ ๆ หลานของตัวว่า โน้นมันเป็นแม่พระนี่เป็นแม่ นะ บอกว่า
นี่เป็นยัก"

ธรรมดาก็ พระเจ้า ก็ พระเจ้ากรุงสยามนี่ เป็นคนที่มีสติปัญญาหน่อย นึกคิด ๆ ขึ้นมา

"เอ จะทำยังไง จะไถ่กูนี้ จะเป็นยักษ์จริง หรือจะเป็นคนจริง

นี่ก็เวลาที่ขึ้นพระราชวังก็ตั้ง หมอลางเท้าไว้ 2 หมอ จะทักเองคนละ จะเป็น เชื้อกษัตริย์จริงหรือไม่จริง เป็นยักษ์เป็นมารยังงี้ก็ อีก ๆ หมอหนึ่ง ไสน้ำควยหมอทอง อีกหมอหนึ่ง ไสน้ำควยเป็นหน่อเงิน นะ แล้วก็ทำทาง ก็อย่างทำทางเกี้ยวนี้ละ แต่ทำทาง 2 2 สาย อีกทางหนึ่งปลาคควยกำมะหยี่ทอง อีกทางหนึ่งปลาคควยกำมะหยี่เงิน แต่ ... แต่ นางยักษ์ อา แรงนี้ มันก็ ไม่รู้ ไม่รู้ เวลาสามขึ้นมาก็ตามสามขึ้นมาก็เหมือนกัน นางนั้น นะ ทางกำมะหยี่ทอง พอสามมีลางเท้า โอ้ ๆ หมอ ๆ ทอง ภรรยาที่ลางเท้าหมอทอง ถึงพระเจ้าแผ่นดินนี่ นี่ ไม่ใช่ลูกพระยามหากษัตริย์ คงจะเป็นยักษ์ คงเป็นมาร" พยายาม นึกในใจ เพราะได้เอาทิศคัพพัตมาจากลูก จากหลาน บอกว่า

"โนนแม่ ๆ"

เรื่องมันเป็นมาอย่างงี้ละ

"อ้อ นึกได้ แะ ๆ ละ"

แล้วก็ ขณะที่ยานั้น ขรรคายักษ์นี้ แรงนี้ มันมีกลิ่นเหม็น รู กลิ่นมัน (หัวเราะ) มันมีกลิ่นเหม็น ๆ (หัวเราะ) กลิ่นมันเหม็น เอ๊ะ ทำยังไงได้ แล้วก็ ที่นี้รู้จาก รูและ เป็นยักษ์เป็นมาร เป็นอิแรงนะ รูเน รู ที่นี้ก็ รูจากชาวตลาดว่า

"แหม นางลูกนะ ของนางชะนีนั้น พุคออกมานะ เออ เป็นพิกลทอง เป็นพิกลทอง" ไคยีน้อย ไคยีน้อยเหมือนกัน ไม่ใช่เป็นกษัตริย์แล้ว เป็นพระยามหากษัตริย์นะ ไคยีนางนาง เมืองนั้นนะ มีลูกสาว พุคเป็นพิกลทอง นึกมาเจอว่า แต่มันเป็นชะนี

"เอ ทำไมมันเป็นชะนี"

แต่ว่าสงสัยว่า อา หลานบอกว่าแม่ แม่ เป็นแม่ของตัว คานี้ แต่อีก 7 วัน เสมอ ไม่ได้เลือนนางยักษ์นี้ แล้วก็จะต้องออกป้า แก้วว่า ไม่รู้จะทำยังไง นึก ๆ ขึ้นได้ ตั้งปัญหาขึ้น นี่ทำกรง 2 กรง อีกกรงหนึ่งก็สำหรับจะขายักษ์ ที่นสมัยหนอย เขาว่าทำกรง กรงกลนะ กรงกล จะขายักษ์ตัวนี้ อีกกรงหนึ่ง ทำไว้สำหรับไปดักชะนี ก็ดักชะนีก่อนนะ

ดักชะนี ๆ ดักชะนีไว้มาก่อน ก็ไปทากรง ก็ให้ลูกเข้าไปอยู่ใน แล้วสั่งไว้กะลูก เมื่อแม่เข้า
 จะก็ ให้กด ให้ออกไถ่นะนะ "ให้ปิด" ก็จับไม่ได้นี่ คนอื่นจับไม่ได้ ใครเข้าไถ่ก็ไม่ได้
 แล้วก็ ชะนี สัตว์ชาติมันอย่างนั้นนะ แล้วก็ทา ก็ เวลาบาก็ จะให้ลูกเข้าไปกินนมในกรง
 ลูกก็ปิด ๆ ก็ยกไม่ได้ ก็จับชะนีได้ เหม็นอันว่าจับได้

ที่นี่ จะหาบึงโงะ จะขายก็มันได้ แล้วที่นี้ก็ บอกลูกชายว่า เอาเหวนเพชร
 ประกันทั้งเมืองเลย ให้ทำตกลงไปในกรงให้เข้าไถ่หีบ ทำตกเขาไปในกรงนั้นแล้วก็ แต่
 นางนี้กรู นางก็ชักเคลง ๆ ใจเหมือนกันนะ

"เอ เราเป็นถึงเอกอัครมเหสี ของเท่านั้นหนอยจะ ค่า คนไข่มะเยอะให้ไป
 เก็บหนอยก็ไม่ได้" ก็บอก นางนี้บอกกว่า

"ก็ให้สิ ก็คนไข่มะเยอะ ให้ไปเก็บมาเถอะ"

เจ้าแผนดินกับบอก อาศัยเจ้าแผนดินนั้นะปัญญาไว

ของกำเมือง ค่าประกันบ้านประกันเมือง เพชรลูกนี้ คนอื่นไม่สมควรที่จะไปเก็บ
 นอกจากมเหสี"

ก็จำใจต้องลงมา พอลงไปเข้าก็ทำไว้เสร็จแล้วนี่นะ พอลงไปก็มี ไข่มะเยอะ ๆ คามพัน
 พอดี เว้นไปก็ คามพันคอเลย ก็มีที่รองเลือดเสร็จ (หัวเราะ) ตกลงก็อีแรงนั้นก็ตาย
 เป็นยักษะ ตายก็ได้เลือด ได้เลือด เลือดนี้ละ เอาไปรคชะนี เป็นชะนีก็กลายกลายเป็น
 นางพิรุณทอง (หัวเราะ)

ปลาสลิก

ปลาสลิกเป็นนิทานที่นิยมกันมากในหมู่ชาวไทยราชัญ บางโอกาสก็นำเรื่องไปร้องเป็น
ทะแยมอญ* คติธรรมที่เน้นในเรื่องนี้คือ ความรักใคร่ไม่ทอดทิ้งกันระหว่างพี่น้อง วิทยากร
กล่าวว่า นิทานอย่างเรื่องปลาสลิกนะ ก็สอนให้รู้ว่า พี่น้องให้รักกัน เมื่อผมยังเด็กแม่ ๆ
ก็เล่าให้ฟัง แก้วผมมี ๆ น้องชายอยู่คนหนึ่ง แม็กก็อยู่เรื่อย 'เอ็งสองคนนะ (หัวเราะ)
ให้รักใคร่กันเหมือนอย่างปลาสลิกเขาสอนลูกเขา' **

เหตุการณ์ในเรื่อง ตอนลูกสาวซางไคเป็นคู่ครองของชายหนุ่ม และตอนท้ายที่เกิด
ต้นมะพร้าวที่หลุมฝังหญิงสาว คล้ายบางตอนในเรื่อง นางแกนจันทร์¹

* ทะแยมอญเป็นเพลงพื้นเมืองอย่างหนึ่ง มีมีทำนองโดยเฉพาะ เนื้อเรื่องเป็นภาษา
รามัญ อาจเป็นเรื่องราวโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง หรือพรรณนาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น
บทไหว้ครู ชมนกชมไม้ ชมโฉม หรืออาจร้องเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ก็ได้ คนตรีที่ใช้ประกอบ
มี ขอ ชลย จระเข้ ฉิ่ง และกลองเบิ่งมาง ทะแยมอญร้องในเทศกาลต่าง ๆ เช่น
สงกรานต์ แข่งเรือ เป็นต้น

สำหรับเรื่องปลาสลิกนี้ วิทยากรเล่าว่า เคยใช้ร้องขณะอยู่เฝ้าศพ

** บุญเชื่อน เพชรประกอบ 28 พฤษภาคม 2516

¹ สมบัติ พลายน้อย "นางแกนจันทร์" เล่าเรื่องพม่ารามัญ หน้า 402 - 415.

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

28 พฤษภาคม 2516

มีปลาสลิกตัวหนึ่ง ทองเที่ยวอยู่ในมหาสมุทร นี่เกิดตั้งครรภ์ขึ้นมา ก็เมื่อตั้ง เมื่อครรภ์แก่แล้ว ไก่มาที่หาอาหารแห่งหนึ่ง ก็มากลอกลูกที่นั่น แล้วพลุกที่กลอกออกมานั้นผิดปกติ คือตามธรรมชาติวิสัยปลา ก็ต้องมีลูกเป็นปลา แต่นี่กลับเป็นมนุษย์ ผู้ชาย 2 คน

เมื่อแม่เห็นลูกเป็นผู้ชายแล้ว ก็เลย ลูก .. 2 คนนี่ะ จะโตมาอย่างไร เขาไม่ ... กล่าวถึง กล่าวแต่เพียงว่า พอแม่เห็นลูกเป็นผู้ชาย 2 คน แล้วก็เศร้าโศก เสียใจ เพราะลูกจะอยู่กับแม่ไม่ได้ เพราะลูกเป็น ... มนุษย์ จะอยู่ในน้ำไม่ได้ กะแม่ก็อยู่กับลูกไม่ได้ เพราะแม่เป็นปลาต้อง ... วาเกีย่น่า (นี่ตามเรื่องนี้ แสงสว่างลูกพลุดอกออกมาคงจะโต ... ทันที ไม่มีการเลี้ยงดูกันละครับ) - หัวเราะ - พอแม่เห็นลูกเป็นมนุษย์ เชนนั้นแล้ว ก็ อ่า จาเป็นต้อง .. จากลูก ลูกไปอยู่บนบก แม่ไปอยู่ในน้ำ นี่ก่อนที่จะจากกัน ก็สั่งสอนลูกทั้ง 2 พี่น้องนะ ว่า

“ให้ เออ ต้องจากกับแม่ เพราะแม่ไม่อยู่กับลูกไม่ได้ ลูกจะอยู่กับแม่ก็ไม่ได้ ก็จากต้องจากกัน เพราะลูก 2 คน ซึ่งเป็นมนุษย์ เป็นพี่น้องกัน ขอให้มีความรักใคร่กัน อย่าทิ้งอย่าขวางกัน ไม่ไหนจงไปด้วยกัน จงมีความรักใคร่ปรองดองกันเป็นอันดี ฝ่ายพี่ก็คอยดูแลน้อง น้องก็ต้องเชื่อฟังคำพี่ เมื่อได้อาหารมา ... ต้องแบ่งกันกิน ไ้กล้วยลูกหนึ่งก็ แบ่งกันเป็น เออ ฝ่ายเป็นสองตอน แบ่งกันคนละครึ่ง หรือได้ข้าวโพดหนึ่ง ก็แบ่ง ... คนละครึ่ง ถึงจะไ้ลูกไม่อะไร ก็ตาม เมื่อไ้มากก็แบ่งกันกิน อย่าเคียดแค้นชิงกันและกัน พี่ก็ดูแล ... สั่งสอนน้อง น้องพี่สั่งสอนก็เชื่อฟัง ไม่เชื่อต่อไปภายหลัง เมื่อลูกจะมีเหย้ามีเรือน ขอให้ลูกจงคบหญิง ที่ถูกต้องตามลักษณะ อย่า ... ไปมีเหย้ามีเรือนกับหญิงที่อาจจะ เป็นโทษ (คือตามนั้น เขาว่าไว้ ... ที่เป็นโทษนะ หญิงที่ไม่ดีนะ 64 อย่าง แต่ว่าหมดไม่ได้ เอาแต่คร่าว ๆ นะ 64 อย่าง) เป็นต้นว่า ผู้หญิงเกียติเกินไป สูงเกินไป ผิวดำเกินไป ขาวเกินไป หญิงตาพอง งามหยิก เออ คอสั้น แสดถึงลักษณะหญิงที่โง่ดี ผู้หญิงมี ... เหล่านี้เป็นต้น ไม่ควรที่จะมาครอบครอง เป็นเหย้าเป็นเรือน ส่วนหญิงที่ดีนั้น ผู้หญิงที่ไม่ขาวไม่ดำ อ่า ที่ไม่สูงไม่เตี้ย มีกิริยามารยาทดี งามกระดู งามผิว งามผม ให้ไ้ถูกต้อง

เบญจกัลยาณี เอา ผู้หญิงเหล่านี้ ควรที่จะเป็นเหย้าเรือนใด"

สั่งสอนต่าง ๆ นานา แล้วก็จากกันไป

เด็ก 2 คนนั้น เมื่อจากกับแม่ที่เป็นยาสลิตแล้วก็ต้องเที่ยวไปในป่า ชักเชพเนจรไปตามป่าตามดง หาผลไม้กินอะไรกินไปตามเรื่องตามราว ตามจาดับ มา จนกระทั่งเป็นหนุ่ม นี้นหนึ่งไปถึงเมือง ๆ หนึ่ง เมืองนั้นมีเศรษฐีคนหนึ่ง ซึ่งมีลูกสาวคนหนึ่ง วันนั้น ลูกสาวเศรษฐีก็มีความปรารถนาอยากจะไปเที่ยวป่า พร้อมกับ ... พวกชาวหาสบรวาง ก็ไปเที่ยวป่า ผู้หญิงคนนี้เป็นผู้หญิงที่ประกอบคาวโทษ คือไม่ ... ถูกต้องตามลักษณะหญิงที่ดี เป็นหญิงที่มีลักษณะไม่ดี (แต่ลักษณะไม่ค่อยอย่างไร ตามเรื่องเขาก็ไม่ ... ไ้กล่าวไว้) ก็กำลังไปเที่ยวป่าก็พบชายสองคนนี้ แฉวคน .. พี่ ก็รู้สึกชอบพอกะหญิง ... คนนี้ เมื่อสนทนาปราศรัย เอา ผูกพัน ขอความรักกัน ก็ตกลง อาหญิง . . . ลูกเศรษฐี ก็ได้กับคนพิชาย เมื่อได้คนพิชาย แฉวก็ หึง ... น้องไวโนมา ก็จับ ... ไปอยู่บ้าน บ้านเศรษฐี

เมื่อพี่ชายไปอยู่ ไปอยู่กับ ไปอยู่ที่บ้านเศรษฐี ไปอยู่กับภรรยาแล้ว นึกถึง คิดถึงน้อง ก็บอกกับภรรยา บอกว่า

"มีน้องชายอยู่คนหนึ่ง หึงไวโนมาโนน อยากจะกลับ อยากจะรับมาอยู่ ให้อยู่ในบ้านนี้ด้วย จะยินดีไหม"

นางภรรยาก็ยอม นางก็รับ รับน้อง ... ชายมาอยู่ด้วย

นี้อยู่ ... อยู่ไป ๆ ก็วันหนึ่ง เออ พี่ชายซึ่งเป็นสามีของลูกสาวเศรษฐีนั้น ต้องไปประกอบการ ... คาโดยทางเรือ ก็หึงน้องชายไว้ให้อยู่กับภรรยาซึ่งเป็นพี่สะใภ้ ตานี้ อา พี่สะใภ้ตามปรกติก็ไม่ค่อยจะชอบ น้อง ... ตัวนี้ เมื่อตัวไปอยู่ ก็ได้โอกาส ก็แกล้งน้องตัวด้วยประการต่าง ๆ ก็ไม่ . . . อยากให้อยู่ จะขับไล่ไล่ส่งโดยตรง ก็แรง ... ใจตัว ก็ใช้วิธีแกล้งต่าง ๆ นานา แตน้องตัวก็ไม่ ... ถือ ภารกิจงานชั้น ดูแลบ้านของ คักน้ำคักหา หุงข้าว เอา คาข้าว ทำงานทุกสิ่งทุกอย่างที่ในบ้านจะต้องทำ น้องตัวทำทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ ... ไ้คิดรังเกียจเคียดแค้นอย่างใดเลย แต่พี่สะใภ้ก็ไม่ชอบ หาเรื่อง อา หาเรื่องแกล้งต่าง ๆ นานา นี้นเมื่อสามีกลับมา กลับมาจากกำชาย อา พี่สะใภ้ ก็เป็น ภรรยา ภรรยาของพี่ชาย ก็กล่าวโทษ บอกว่า

"น้องชายพี่ไมไหวละ ตั้งแต่พี่ไม่อยู่ ไม่คอยจะเอาเรื่องเอาราวเลย มัวแต่เที่ยว
มัวแต่เล่น กินเหล้าเมายา พุกก็ไม่ฟัง พุกก็ ค้าอย่างโน้น ค้าอย่างนี้ ขึ้นอยู่กับใคร
หรือ"

เอา พี่ชายก็ไม่ฟัง พี่ชายก็นึกถึงคำแม่ ที่ ... แม่สั่งไว้ ก็เฉยเสีย อย่ตอ ๆ มา
พี่ชายก็ต้องไปค้าขายอีก กลับมาพี่สะใภ้ก็ ภรรยา ก็ แกล้งกล่าวโทษ น้องชายคนนี้อีก นี่
บอย ๆ ครึ่งเช้า พี่ชายก็ทน ๆ ไปไหว ก็ถามเมียบอกว่า

"นี่เธอ ... จะให้ฉันทำ ... ยังไง"

เมียบอก ไปมอลอยเสียในป่าเถอะ อยา ... ให้อยู่กับเราเลย จะอยู่ไป จะ
เคื่อครอน"

เอา ตัวก็เชื่อ วันหนึ่งก็ชวน . . น้องชายไป

"อยากกระนั้นเลยน้อง วันนี้เรา ... ไปเที่ยวป่ากันเถอะ ลงเรือ ... ไป ...
เที่ยวป่ากันเถอะ"

ไปป่า จะไปป่าต้องลงเรือไปนี่ น้องชายก็เชื่อ ไป ... กับพี่ พอไปถึงปากเห็น
คนยางคนหนึ่งสูง บนคนยางนั้นมี รั้งนกอินทรีอยู่รั้งหนึ่ง ที่รั้งนกอินทรีนั้น นีลนก ...
อินทรีอยู่ 2 ตัว อ่า เสียงลูกนกร้อง บน ... คนยางนั้น พี่ชายก็บอกกับน้องว่า

"ลูก . . นกอินทรี อย่บนคน ... ยางนั้นนะน้อง ... จงขึ้นไปเอามาไป"

น้อง ... ชายก็เชื่อ ปีนขึ้นไป ๆ บนคน บนคนยาง พอถึงรั้งนก ... อินทรีนะ
พี่ชายก็ เห็นเป็นโอกาสก็ลงเรือ ก็หนี หนีน้องชายไป พอน้องชายเหลียวลงมากเห็นพี่ชายหนี
จะอยู่ จะลง จะลงก็ลงไม่ได้ เพราะเวลาจะขึ้นต้องลอยไอนั้นไปนี่ เขาเรียกลอยลูก ...
ไอ้ ชัน ... บันใด ที่พี่ชายก็ถอนเสีย ถอน .. ไอ้ลูก ลูกลอยออกเสีย น้องชายก็ลงไม่
ได้ ต้องอยู่ที่รั้งนก ... อินทรีนะ อยู่ ... กะลูกนกอินทรี พอเป็น นกอินทรีตัวเมียก็กลับ
มาจากหากิน ก็เจอ ... มนุษย์อยู่ ... ที่รั้งนั้น ก็กลัวว่า

นี่ค้ เรากลับมากอน ฉา . . ตัวเรากลับมากอน (คือ ถ่านก ... อินทรีตัวผู้
นะ) ถ้าตัวเรากลับมากอนก็ มนุษย์คงตายแน่ มนุษย์มาอยู่บนรั้ง เราก็ดีเหมือนกัน
เราจะเลี้ยงไว้ เขาจะไ้ลูกแลลูกเรา เวลาเราไปป่า ไปหากิน อ่า จะไ้ลูกแลลูกเรา

เพราะลูกเรากำลังชนนี่" อย่างนี้ก็เอา เอาปีกนะป่องไว้ อ้าปากไว้

พอเย็นหน่อยก็ ตัวผู้กลับมา กลับมากก็ไม่เห็น นี่ไง .. กลืนมนุษย์ บนกะ เออ
นกอินทรีตัวเมีย

"เอ วันนี้ผิวกปรกติ ไค้กลืนมนุษย์ที่ไหนนะ"

ตัวเมียบอก "ไม่มี กลืนมนุษย์ที่ไหนมี ก็เห็นทกวัน ๆ ก็ไม่เคยมีนี่นา"

ตัวผู้ไม่เชื่อบอก "ต้องมีแน่ ต้องมีมนุษย์มาอยู่ที่รังเราแน่"

ที่นี้ตัวผู้พูดมาก ๆ เขาตัวเมียบอก

"ถ้าฉันบอกความจริงแล้ว พี่อย่าทำอันตรายเขา นะ"

"เอาเถอะ ฉันไม่ทำอะไรละ"

แล้วตัวเมียบอก ลูก ... ขึ้นมา ก็หุบ ... ปีกออก ก็เจอมนุษย์ชาย นะ ก็ถาม

บอกว่า

"ไปยังไง มายังไง"

"แล้วมนุษย์ก็เล่าให้ฟังว่า"

"มา... กับพี่ แล้วพี่ ...- เขาหลอกให้ขึ้นมาบนต้นไม้ แล้วพี่ก็อา ถอน ...

ไอ้ลูกลอยออก แล้วก็ หมี ... ลงเรือกลับไป ผม ... ไม้อาจจะลงได้"

นี่ก็ นกอินทรีตัวเมีย ตัวผู้ ก็ปรึกษากันว่า

"อย่ากระนั้นเลย อยู่กับเราที่นี่ก็แล้วกัน เมื่อเวลาเราไปหากิน ก็จะได้กินลูกเรา

เพราะลูกเรากำลังชน อ้อจะไค้ดูแล ช่วยดูแล อย่าให้ตกจากรัง คุณดูแล อย่า ... ให้ลูก
ชนบาง

ตกลงก็อยู่กะนก ... อินทรี บนต้นไม้ ... ยางนั้น อยู่ ๆ ไป ก็เวลาตัวผู้ตัวเมีย
พอแมนอินทรีไปหากิน นี่ก็อยู่กับนกอินทรีนั้น ช่วยดูแลไม่ให้ตกจากรัง ไม่ให้ชน จนกระทั่ง
ทั้งลูกนกอินทรีทั้งสองไค้ พอมีปีกบินไค้เต็มที่แล้ว สามารถที่จะไปหากินเองไค้แล้ว นกอินทรี
ทั้งสองก็ปรึกษากันว่า

"เวลานี้ลูกเรากไค้โตแล้ว เราจำเ็นจะต้องจากไป ไปอยู่ตามตามภาษาเราละ ที่นี้
เออ ท่านจะอยู่ที่นี้ต่อไปไค้ อา ต้องลงไปอยู่ข้างล่าง ไปทำบาหากินข้างล่างนั่นแหละ"

แล้วเออ มนุษย์นั้นบอกว่า

“ฉันจะลงยังใจ ฉันลงไม่ได้ เอ้า”

นกอินทรีบอก “ไม่เป็นไรหรอก ชี ... คอฉันลงไป ก็แล้วกัน”

ชีคอนกอินทรี ก็ลงไปอยู่ข้างล่าง (นกอินทรีสมัยก่อนตัวโตนี้ ตัวใหญ่) เมื่อลงไปอยู่ข้างล่างก็ ปลุกกระพุ่มเล็ก ๆ ทำมาหากิน ปลุกไร ปลุกไรกินต่าง ๆ นานา ไร ไอนค ไอนค ไรฟี่ของไรที่ ... จะปลุก เป็นคัน พัก แฝง แฉงกว่า นกอินทรีก็ไปหา ไปหามาให้ อา เป็นคนว่า ขาวสาละ อ่า พันธุ์นี้ต่าง ๆ นกอินทรีทำให้ สมบูรณ์ดีแล้วก็ เขาก็ลาจากไป ไป ... ไปอยู่ ... ในป่าใหญ่

นี่ชาย ชายหนุ่มคนนั้นก็ สร้างกระพุ่ม แล้วก็ทำมาหากิน ปลุกไร ไปตามเรื่อง ตามราว

วันนี้หนึ่งมีฝูงช้าง ฝูงช้างมาหากิน ก็มา เจอไรของชายหนุ่มนี้ ก็เข้าไปกินไรของหนุ่ม เจ้าหนุ่มนี้ กินหบก กินหมคก็ปลุกใหม่ ปลุกใหม่ ช้าง ... ก็กินหบกอีก แล้วนายช้างที่เป็นวาโหล่งนั้นะ บอกกับพวกบริวาร ๆ ทั้งหลาย บอกว่า

“เราปลุกไร แล้วเรามากินไร ... เราซะหมคแล้ว ไอนค ... หยา เรากินหมคแล้ว หลายหนหลายครั้งแล้ว เราต้องทดแทนคุณเขาบ้างเถอะ อ่า จงถอดงาไว้ให้เขาคนละทอน ๆ”

นี่ช้างอื่นก็ไม่ ... พัง กิน ... แล้วก็ไป นี่ ฝูงช้างนั้น ออกไม่ไค้ก็ถอดงาไว้ให้ช้างหนึ่ง นี่ในงานั้น เขาเรียกว่าเป็นนางกายสิทธิ์ มี ... หญิงสาวนั้นอยู่ ... ในงานั้น คนหนึ่ง

นี่พอเขาเจ้าหนุ่มขึ้นมา เห็นไร โคนช้างกินหมค เป็นงาข้างข้างหนึ่ง ก็มาเก็บไว้ในกระพุ่ม อ้อ เขาก็ไป เอาจอบไป ปลุกผัก ปลุกหญ้า ปลุกใหม่ ที่นี้ในงาข้างนี้มีหญิง ... สาวคนหนึ่ง พอเจ้าหนุ่มนี้ออกไปทำไร หญิงสาวนี้ก็ออก ... มาจากงาข้างก็มาหุงข้าวคกแกง ปักกวาด ถูบ้าน เช็ดบ้านให้ เสร็จแล้วก็เข้าไปอยู่ในงาตามเดิม

พอเจ้าหนุ่มกลับมาจากไร เจอสารวัตรกับขามี่พร้อม บ้านของเรียบร้อย นึกสงสัย

“เอ๊ะ! ใครมาทำให้เรานี้”

บุญบารมี

✕ เรื่องนี้แสดงแนวคิดและความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องพรหมลิขิตว่า ดวงชะตาของคนนั้น ไม่อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ถึงแม้ว่าในเรื่องเมื่อพระองค์ว่าจะโคกเป็นหญิงชาวป่า ก็คืนรณ พยายามจะผ่นดวงชะตา แต่ผลสุดท้ายก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

นิทานหลายเรื่องที่ได้จากทรงคนองแฝงแนวคิดเรื่องพรหมลิขิต และเรื่องกฎแห่งกรรม เรื่องบุญบารมี และเรื่องพรหมลิขิต แสดงเรื่องพรหมลิขิตอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในแง่กฎ ครอง แม้จะไม่เหมาะสมเพียงใดก็ตาม เป็นไปตามนั้น แท้ที่น่าสังเกตว่า เรื่อง "กรรม" โคกแทรกเข้ามามีบทบาทในการดำเนินเรื่องเป็นผลต่อ "พรหมลิขิต" ด้วย แม้จะเล็กน้อย แต่วิเศษมากก็น่าคิด ในเรื่องนี้เจ้าชายซึ่งดวงชะตาตามพรหมลิขิตจะต้องโคกชายา เป็นหญิง ชาวป่า พยายามพากเพียรทุกวิถีทางที่จะเปลี่ยนดวงชะตา ผลแห่งกรรมดังกล่าวทำให้ทศครอง ของพระองค์เปลี่ยนสภาพไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ในเรื่องแฝงมาในรูปแนวสารพัดนึก ซึ่งเจ้าชาย โคกมา

อุทาหรณ์จากการคืนรณของเจ้าชาย และความไม่พอใจในสภาพความเป็นอยู่ของช่าง และจระเข้ ซึ่งปรากฏผลในรูปต่างกัน คือเจ้าชายคงโคกหญิงชาวป่าเป็นครอง แทนางโคก เปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้ว ส่วนช่างจระเข้คงทนสภาพที่คนเบื่อหน่าย โดยการสิ้นชีวิต เหล่านี้ มีข้อข้อสนับสนุนให้คนไม่คืนรณทะ เบอทะยานเพื่อพัฒนาชีวิต หากชี้ให้เห็นความจริงว่า สิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติอาจได้รับการปรับปรุงให้เปลี่ยนแปลงไปได้ แต่ก็ไม่เกินขีดที่ธรรมชาติกำหนด ธรรมชาติคือพรหมลิขิต "และการคืนรณเพื่อปรับปรุง คือ กรรมที่คนประกอบ

ด้วยเนื้อเรื่องนี้หาเป็นสื่อ ดูเหมือนว่าทัศนะของชาวบ้านเรื่องชะตาชีวิต จะโน้ม เอียงในทางเชื่อเรื่องพรหมลิขิต แก่ความเล็งความจริงจึงในการเล่า และขอคิดเห็น ประกอบกล่าวได้ว่า ความเชื่อในกฎแห่งกรรมก็น่าหนักไม่น้อย

วิทยากร : นายคะ พลอยงาม

26 มิถุนายน 2516

บุญบารมีที่ใครสร้างสม ก็อ้าว เขาใครเขียนพระนมลัทธิคา เขียนมายังไงแล้ว คนเราจะต้องเป็นไปอย่างนั้น จะมาเปลี่ยนแปลงไปใคร่ ตามหลักธรรมะวางนั้นะ บุญที่เราสร้างสมมายังไง โอกรรมจนก็สนองอบางนั้น ทำดีก็เป็นกรรมดี ทำชั่ว อ้าว ก็กรรมชั่ว นี่ละเขาเรียกว่า บุญบารมีที่สะสมไว้

มีกาลครั้งหนึ่ง ลุกพระยาบาทนักรบย์ ลูกชายของพระยาบาทนักรบย์ เกิดในเมืองหนึ่ง (แต่จำไปใครนะ บอกบอก ก็จำไม่ได้ เมืองอะไรไปรว แก้ว เอาเถอะ เอาเถอะว) เกิดขึ้นมา เป็นใหญ่เป็นโตเป็นหนุ่มขึ้นมา ฟันก็ไปถามให้โหรา ถามโหรา ว่า

"โอบุญบารมีของเราเนี่ยะ ต่อไปข้างหน้าจะมีกรรม ลูกพระมหากษัตริย์หรือจะปลุกเสกษัตริย์ หรือลูกคนมั่งมี"

แล้ว อ้าว โหราก็ทำนายว่า

"โอ พระองค์ท่าน บารมีของท่านนะ ต้องบิณฑ ต้องไถ่กรรมที่ปากจน นุ่งหมผ้าใบ ผ้า อ้าว ใบ ใบใบ อยู่โง่เภา"

"เอะ เราเป็นถึงลูกมหากษัตริย์ ใจถึงเป็นอย่างนี้ ก็มีความกระวนกระวาย โหรมาทำนายอย่างนี้ ที่"

"อย่าอย่างนั้นเลย เราจะต้องไปออกหา คนที่เปลี่ยนบารมีไป"

ก็ออกจากพระราชวังไป ก็ไปเปลี่ยนบารมี เมื่อขณะที่จะเดิน ๆ ไปไปหาคนที่จะเปลี่ยนบารมีได้ ก็สมัยก่อนนี้มีภูเขา มีเทวคามัง วานะ สบัยกอนวางั้น (หัวเราะ) ก็เดิน ครั้นเดินไปก็เจอ แม่เขากะลูกสาวคนหนึ่ง อยู่ในป่า ก็นุ่งหมใบไม้เนี่ยะ ก็มีความลำบากยากจนก็หาเขากินกำอะไรนี่ โอความที่ลำบากของคน ก็เดินไป แล้วก็ มา มาเจอ อ้าว ลูกพระเจ้าแผ่นดิน ก็บอกว่า

"ไปไหน พ่อหนม"

"โอ ฉันจะไปเปลี่ยนบารมี"

ก็บอกกะ ไอ้นางคนนั้น

"โอ เมื่อไปเปลี่ยนบารมีมา ก็ว่าเลย พ่อคุณ จัน ก็อยู่เดี๋ยวนี ลามากยากเข็ญ เหลือเกิน ให้ไปเปลี่ยน ช่วยไปเปลี่ยนบารมีด้วย"

"เออ ถ้าไปเจอแล้วจะไปบอกเขา จะไปตามเขา จะได้เปลี่ยนยังงี้"

ก็ไปอีก ไป ๆ ก็ไปเจอข้างตำหึง ก็บารมีก็ไม่ได้ กินแต่ไอ้ใบไม้ หนามไผ่ กินอยู่อย่างนั้นแหละ เวียนกินอยู่ ไปไหนก็ไม่ได้ ก็เวียนกินอยู่ไอ้หนามไผ่นั่นนะ กะใบไม้ ก็มาเจอ มาเจอก็พอหนมไปอีก (แต่สมัยก่อนนี้ เขาว่าสัตว์ตระกูลนี้มันผูกโคณะ (หัวเราะ) ยัง ไวแฉะ จะโกหกหรือต่อแหลกก็ไม่แฉะ เออ เขาว่าสมัยก่อน สิบครั้งโบราณ กอนพุทธกาล สัตว์พวกโค สัตว์ภูษา) ก็ถามว่า

"ไปไหน พ่อหนม"

"โอ ฉันจะไปเปลี่ยนบารมี พี่ช้าง"

"โอ อ้าวว่าเลย อะพ่อคุณ เมื่อเจอแล้วก็ถามให้ฉันด้วยนะ ฉันมันกรรมเวรอะไร นี่ มากินแต่ใบไม้ ไปไหนก็ไม่ได้ไป มากินแต่หนามไผ่ อยู่ในป่านี้"

"อ้อ แล้วจะไปถามให้"

แล้วก็ไปอีก ไป ๆ ก็ไปเจอตะเซ ขวางแม่น้ำอยู่ ขวางอยู่ อยู่โน้นแล้ว ไป ไหนก็ไม่ได้ไป ขวางอยู่แม่น้ำนะ ตะเซ

"เอ นี่เราจะข้ามก็ข้ามไม่ได้ จะอาศัยตะเซนี่ก็ ตะเซนี่ก็จะกิน"

มานึกกรอง ทัพมานึกบนอยู่ นี่ตะเซโค่น

"บนอะไร พ่อทิด"

"ไมบน ว่าจะไปเปลี่ยนบารมี ผังคะโน้น แะทานก็เป็นสัตว์ที่กินคน ฉันไปกล้า (หัวเราะ) จะข้ามไป ว้างนี้ 'ทาไมจะข้ามได้"

"อ้อ ไม่ ๆ ข้าม จะไปเปลี่ยนบารมีให้ฉันมัง ก็เอาเถอะ ฉันจะให้เดินหลัง ฉัน จะทอดหลังให้ข้ามไป ไปถามที่ว้างฉันนะ มันเป็นยังงี้ ออกทนอยู่ ตะหนความลำบาก นี่ขวาง แม่น้ำอยู่นี่ วันยังค่ำคืนยังรุ่ง อะไรไปไหน ก็ไปไม่ไหว แทะกินกินอะไรนี่ จนเป็นอาว เป็นแองหมคแล้วว้า ไปไหน ก็ไม่ไป กินไหน กินแต่ดิน"

"เอา ถ้าให้ฉันข้าม ข้ามไป ละก็ ฉันจะไปตามให้"

"เออ ค่ะพอคุณ"

ก็ตะเซให้ข้ามไปฝั่งโน้น เมื่อข้าม ๆ ๆ ไป แล้วก็ ก็ไป ๆ ๆ ไปแสวงหา ก็ไปเจอ
 ฤาษี ไปเจอฤาษี ๆ ละ ฤาษีหรือจะเป็นเทวดา พวกจำพวกนั้นนะ ก็ไปถาม

"พอหนุม พอหนุมจะไปไหนกัน ในป่าในดงคอยนี้ ไม่มีใครเขามาหรอก มาเกี่ยว
 สัตว์ร้าย สิ่งหล่สสารสัตว์ มันรู้ก็จะกัดกิน"

"อ้อ มาเปลี่ยนบารมี มาแทนที่มี ที่จะเปลี่ยนบารมีได้"

โอ โอ้บารมีกัน มันเปลี่ยนไม่ได้หรอก เขาเขียนให้มายังไงแล้ว เขามั่นพรหม
 ลิขิต มันก็ต้องไปอย่างนั้น จะไปถึงนั้น มันก็ต้องเป็นยังงั้น ไปถึงนี้ มันก็จะเป็นยังงี้ ไม่ว่า
 ใคร ไม่ว่าสัตว์ ไม่ว่าคน อะไรโอ้บารมีนี่นะ มันเปลี่ยนกันไม่ได้ อ้อไปเลย ไปก็ไปถึง
 ชีวิตเสียในป่าเปล่า ๆ โดยไว้ประโยชน์ ให้กลับเถอะ ให้กลับเถอะ"

ก็ ๆ โนของกลับ โนยอมกลับ

"อ้อ เคียนี่นะ เหมจะกลับไปก็ไม่ได้ มีคนอยู่ 3 วาพวก เขาให้ ..." จะไม่ยอม
 กลับนะ ไม่ยอมกลับ ก็ว่า "... เขาให้มาถามมาเปลี่ยนบารมี ทั้งตัวของฉันด้วย รวม
 ด้วยกัน 4 คน ถ้าไม่ได้ก็จะพยายามไป"

"เอ" เทวดาก็คิด "จะปล่อยเจ้าหนุมนี้ไป มันก็จะเป็นอาหารของสัตว์ร้ายเปล่า ๆ
 โดยไว้ประโยชน์" ทั้ง ๆ ที่ เทวดานี้คือว่า ใจรู้ความเป็นไปว่า

"เอา ถ้างั้นก็ ก็พอจะช่วยไ้ม้ง ละมั้ง" บอกว่า "อย่าไปเลย แต่ที่ว่าตะเซ
 บอกว่า ทำไม จึงได้รับกรรมเวรอยู่ มาขวางแม่น้ำอยู่ อะไรอยู่ นึก ทำไมจะไคพน
 ไคพนจากนี้ อ้อ อ้อ ๆ วาเลยพอหนุม เมื่อพอหนุมไปแล้ว บอกกับตะเซทีนะ โอ้ที่สมอง
 นั้นมันเป็นวอมอยู่ แล้วพอหนุมไป แล้วไป แกะออกเสีย ไปแกะเอาออกเสียแล้ว
 แล้วก็เราเอาออกเสีย แกะละ เอา ๆ ไอนั้นแล้วก็ นั่นละมีความสุขละ สบายละ"

อัสมองวะเซ ก็กลับ ๆ มาที่จะเซตามก็

"โอ้ พอหนุม เขาว่ายังงี้มั้ง (หัวเราะ) ช่วยเล่าให้มั้งซิ แหมทนทุกข์ความ
 ลำบากอยู่นาน" วางั้น มาเจอพอหนุมนี้ละ"

"โอ เขาสั่งมายังงั้น ให้ผ้าที่สวมอง ผ่าสวมอง ก็มีความสุขละ พันละ ละ พันทุกข
ละ"

เขา "โอ๊ะ ๆ นี่พอหนุ่มช่วยผ้าดี"

พอหนุ่มก็ผ้า ผ่าออกมาเป็นกะนันทอง - หัวเราะ - (จะโกหก จะโกหก
ยังงี้ก็ไม่รู้ละ เรื่องนี้เป็นนิทานว่างั้น เป็นนิทาน) ก็เป็นกะนันทองออกมา เจ้าหนุ่มก็
กะนันทองก็ ก็ออกมา ก็คือเป็นพระยามหากษัตริย์ ก็โอ้ความโลภอะไร ชาวของเหล่านี้
ก็ไม่เข้าใจ ก็ออกมา แล้วก็บอกกะตะเซวา

"สบายแล้ว ตั้งแต่นั้นแล้ว หมดทุกขแล้ว"

ตะเซวาก็ตาย ตาย สบาย ตายแล้วก็สบายมี (หัวเราะ) หมดทุกข

นี่มาอีก มา ๆ ๆ ทางเก่า ก็มาเจอต่าง ว่างก็ตาม

โง่ พอหนุ่ม ไป เจอหมิงไม้ ก็นึกว่าเขาเคยเปลี่ยนบารมีนะ"

"เจอ แต่เขาสั่งมา"

สั่งมายังงี้ เอาเถอะบอกมาเถอะ จงทำตาม"

"เขาบอกว่าให้ผ้าที่จอมะ" (คือข้างมันมีจอมะ) "ให้ผ้าที่จอมนั้น แล้วก็สบายละ
สุขละ" ก็บอกยังงั้น (หัวเราะ)

"ก็เอา ๆ ผ้าที่เถอะ พอหนุ่ม"

พอหนุ่มก็ผ้า ผ่าก็ขึ้นมา ก็ ไล่ไปก่อนหนึ่ง มันเป็นเพชรนิมิต (จันทร์ศรี : ค่ะ)
แต่หนุ่มไม่รู้ หนุ่มไม่รู้ว่าคือเป็นเพชร เป็นของดี ไปรู ไปรูนะ ก็ผ้า ผ่าข้างก็ตาย ก็
สบาย ก็มีความสุขละ พนแล้ว พนทุกขละ

ก็ข้างอีก ก็ไล่ของ 2 อย่าง ก็ มา มา ๆ มาเจอแม่เฮากระดูกสาวนะ ลูกสาว
เห็น ก็ แหะ คีใจ ยังงั้น ยังงี้

"ก็ โอ เขาว่ายังงี้ ได้เปลี่ยนยังงั้น อยู่ไปป่าก็ ไล่มีความลำบาก ยากไร
พอหนุ่ม ก็นึกลำบาก นึกก็ไปไม้"

เอ มานึกถึงว่า "ยังงี้ อีนางคนนี่ ทำที่ โอ้โหราที่โนวัง เขาทำนายไว้ ว่า
จะไล่คนป่านี้ อีนี้แน่แล้ว" (หัวเราะ) นึก ๆ ขึ้นไปใจว่านะ "เรอะ เทวดาว่าเปลี่ยน

เปลี่ยนไปได้ ไหมมอก็ทายว่า นี่มันจะเป็นกณฺณน"

นี่ไม่พูดละวัง (หัวเราะ) วัง ๆ เลย นางก็ถาม

วะ แบ้วะวัง มันก็จะตาม ก็วังใหญ่ วังใหญ่ นางก็พยายามตาม ไ้ความ
ที่โกรธนะ เอาไอ้ทะนายนทองกะไอ้เพชรก่อนขวางไป ถูกที่ศีรษะหน้าผาก แดก (หัวเราะ)
แดกนะ แดกก็เลือดไหล

"ไอ้ะ เขาไม่บอกให้เราแล้ว" นางก็กลับ

แล้ว เออ ไอ้เจ้า เออ ลกพระยากษัตริย์ ก็มอง

"มันไม่ตามเราแล้ว ถ้าไม่ใช่คนนี่แน่ละ ถ้าไม่ใช่ ว่า (หัวเราะ) ไม่ใช่แน่ละ

(หัวเราะ)

แล้วก็กลับบ้าน บ้านกระตอมของตัว นี่ไอ้นางแฉะนะ ก็เห็น อ่า ก็จับไอ้ ๆ เพชร
ก็บีตก่อนหนึ่ง ก็นึกเห็น ไอ้ยายหนูนะ nungนางงี้เอี่ยมสวบาง แต่นึกเท่านั้นเอง นะ

"แหม ถ้าเราจะไต่ เลี้ยวอย่างพอหนุ่มคนนั้น เราก็จะปีความสุข ความสบาย

นะ"

มัน ๆ ก็เกิดขึ้น พอนึกเข้ามันเกิดขึ้น ไอ้เลี้ยวนี้มันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้น

ไอ้มันของเพชรนิมิต ก็นึกขึ้นได้ ก็นิมิตเป็นบ้านเมือง เป็นบ้านเปื่องขึ้น เป็น
วัง ราชวังขึ้น อะไรขึ้น (จะโกหก อะไร กอแหละ บ่ทานนะเนนะว่า) ก็เป็นเมืองขึ้น
อยู่มีความสุข มีความอะไร ก็นิมิต อะไรก็ได้ คือ ก็ลือ ชาวนี้ก็ลือไกลดังไป มีเมืองเกิด
เมืองนิมิตเกิดขึ้นในป่าเมืองหนึ่ง พระยามหากษัตริย์นานาก็ไต่ยีนขาว ก็มาทัน มา ๆๆ กันก็
ลกพระยามหากษัตริย์นี้ก็มาอีก มาเหมือนกัน มาเหมือนกัน และก็มาเห็นเข้า มาเห็นเข้า
แต่จาไม่ได้ แตนางนี้จำได้ จำได้ ก็เชิญ ก็เชิญมาขึ้นมามบน มหากษัตริย์ก็ ที่นี้ก็มีใจรัก
นิกรรักก็ขอเป็นเสนาปี ภรรยาทั้งนางนั้น ภรรยาทั้ง แล้วคบแต่งงาน คบแต่งงานโน้นก็ ยก
ขันหมากมา ก็มาอยู่กินกัน

อยู่กินกันก็เฝ้าจนใจก็ ถามว่า

แปลที่หน้าผากที่มันแผลอะไร นะ ๆ แผลอะไร

ก็ไม่บอก นะ ก็ยังไม่บอก อยู่ได้ 7 วัน ถามก็ยังไม่ยอมบอก อยู่ได้ปีหนึ่งก็ยังไม

บอก จนกระทั่งอยู่ไต่บุงกร ไต่บุงกรนะ ก็คงจะมีความรักใคร่ละนะ คงจะไม่ไปแล้ว นี่ก็ไป

บอก บอก ๆ

"เมื่อครั้งหนึ่ง พระองค์ที่ได้ไปเปลี่ยนพระบารมี ข้าพเจ้าก็ขอได้ ให้ฝากควบ
แต่เมื่อข้ากลับ ข้าพเจ้าถามพระองค์ก็ ไม่บอก ข้าพเจ้าก็วิ่งตาม พระองค์เอาของ เพชร
นิมิต นี่ ขวางมากก็รู้ละ" (หัวเราะ)

ถึงนี่ก็

อ้อ ถึงว่า นี่นะ บุญบารมี นี่มันเปลี่ยนไม่ได้จริง ๆ เป็นยังไง มันก็ต้อง
สะสมไป"

ตอนที่ 7

มณฑล
๑

★ มุขตลกคือเรื่องที่ทำให้ความสนุกสนาน ขบขัน แก่นุ้ยถายทอดและผู้ฟัง จุดที่ให้ความรื่นรมย์ ขบขันเรือกเสียงหัวเราะ อารมณ์ความขบถรอง นึกพลาคาง ๆ หรือเรื่องราวที่ไม่น่าเป็นไปได้ ซึ่งทั้งนี้ผู้เล่าผู้ฟังก็ไม่คิดใจในความอปรกติเหล่านี้

มุขตลกทั้ง 15 เรื่องได้ตอบคำถามหยาบโหล่น ถ้ายทอดมีความเห็นว่า เรื่องหยาบโหล่นควรเล่าสู่กันเฉพาะผู้สนิทสนมคุ้นเคยเท่านั้น เรื่องที่รวบรวมได้เป็นมุขตลกเกี่ยวกับคนมอญ เรื่องโม้, เจ้ามัญญา, นักบวช และเครือญาติ *

7.1 คนมอญ

มุขตลกเกี่ยวกับคนมอญ 9 เรื่อง ล้วนเป็นเรื่องปัญหาการใช้ภาษาของคนมอญทั้งสิ้น เมื่อคนมอญต้องติดต่อกับคนไทย ก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ พยายามใช้ภาษาไทย ในขณะที่ความเคยชินต่อภาษาเดิมของตนยังมีอยู่ ปัญหาเรื่องคำพ้อง การตีความ การแปลความระหว่าง 2 ภาษาจึงเกิดขึ้น ความนึกฟาคของผู้อื่น หรือแม้แต่ของตนเองก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไป ความอับอายอึดอัดที่เกิดขึ้นในวงเหตุการณ์นั้น กลับกลายเป็นความขบขันไปได้อย่างประหลาด

จอก

นายจ้างไทย กับลูกจ้างมอญทางประสบความสำเร็จยากเพราะสื่อสารกันไม่ได้ผล ขณะพายเรือไปนายจ้างให้จอก ลูกจ้างกลับถอ นายจ้างอธิบายให้วางถอ ลูกจ้างเข้าใจว่าจะรีบทอง ครั้นนายจ้างว่า บ้า ลูกจ้างกลับเข้าใจว่าจะมีบุญมาทำร้าย

วิทยากร : น.ส. สาย โพธิ์ชัย

2 เมษายน 2516

แล้วอะไรอีก คนไทยเรานี่ขึ้นนะ คนมาจากเมืองมอญ แล้วมาเป็นลูกจ้างคนไทยขึ้น คนไทยละเอี๊ยดขึ้น ถอนะ เรียกว่า ชูนะ บอกว่า

"ตา เอ จอจี้

นี่ จ็อค ๆ ๆ นี่ กจ็อค

คนไทยมันก็พ่นี่ คนมาจากเมืองมอญพดไทยไม่เป็น

"จ็อค ๆ นี่บอ นี่จ็อค ฮัมจ็อค โอ บาบอปอเป๊ะ อีปี้กะเบ๊ะ"

"ถอนันวางซี"

บอกว่า "ทองม็อยู่เฟื่องจะเอาอีกเรอะ บาบอปอเป๊ะ อีปี้กะเบ๊ะ"

"บ้าจริงตานี่"

"بابอปอเป๊ะ อีปี้กะเบ๊ะ" ว่า "สองกนนะเฮ้ย"

ลัดดา . คนไทยเขาบอกให้จอกจะ บอกให้จอก ภาวนาบอญเขา จ็อคว่าให้ต่อไป
เรื่อย ๆ

สาย . ถึงทีนี้แล้วจะให้จอก

ลัดดา : เขาก็นึกว่าให้ต่อไปเรื่อย ๆ ไซ้มะ

สาย : เขาบอกว่าจอกอยู่เฉย ๆ บอกว่า "จ็อค ๆ" ว่า "จอกจิดา"

จันทร์ศรี : ตาก็ถือใหญ่เลย

สาย : "บ้าจริง" เขาว่ายังงี้ "บ้าจริง" นึกว่า บาบอปอเป๊ะ ว่าสองกนสาบคน
หมายความว่า จะสู้กับมันนี่ บ้าจริง

จ๊วกัก

คนมอญปรารภว่าแคคร้อน แคนไทยก็คิดว่า จ๊วกัก

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

2 เมษายน 2516

คนไทยกับคนมอญเขาเดินมาด้วยกันกลางนา คนมอญก็บอกว่า "จ๊วกัก" เขาบอก
ว่าแคคร้อน จ๊วกัก เขาแปลเป็นไทยก็ว่า แคคร้อน ไก่คนไทยก็เข้าใจว่า จ๊วกัก คนไทย
ก็วิ่งอ้าว "เร็ว ๆ นี่เร็วจ๊วกัก ๆ" ทว่าจ๊วกัก

ไข่เป็ยก

เนื่องจากออกเสียงไปซัก ผู้ฟังไม่เข้าใจ ผู้พูดจึงใช้วิธีอธิบายลักษณะสิ่งที่ต้องการ จนในที่สุดก็สื่อสารได้ มาสังเกตว่าเสียงที่เปลี่ยนไปนั้น เปลี่ยนจากสระ /เอ/ เป็น /เอีย/ และ /อะ/ เป็น /เอียะ/ คือ เป็ค เป็น เป็ยก และ เจ็ก เป็น เจ็ยะ

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิชัย

2 เมษายน 2516

มีคนเขาไปซื้อไข่เป็ค ซื้อไข่เป็คที่ก็๊ก เขาก็บอกว่า

"อาเจ็ยะเอ้ย ไข่เป็ยกมีไหม (หัวเราะ) อาเจ็ยะเอ้ย ไข่เป็ยกมีไหม"

"อะไรบาย"

"ไข่เป็ยก อะไรเขาบอกที่อยู่ริมน้ำ ที่มันเหม็นกบ มันอยู่บิ่น กระพุดกระพุด มันอยู่อย่างเป็ยก"

"อะไรบาย"

"เอ้อ ไข่เป็ยก ๗"

"อ้อ ไข่เป็ค"

"เออ ๗"

น้ำมันยาง

เรื่องนี้ คนมอญก็พยายามอธิบายให้แม่คำทราบว่ามันคือการสิ่งใด ท้ายที่สุดก็ต้องใช้วิธีชี้ให้ดู

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิชัย

2 เมษายน 2516

คนมอญเขาชื่อ "น้ำมันดำเจ็ยกที่มันใส่ บิ๊ก ที่มันกระดกขึ้นไปนะ" (หัวเราะ)

น้ำมันยางนะ น้ำมันดำเจ็ยก

"เออ ชื่อนะไร"

น้ำมันลำเจียกที่ได้บิ๊ง ที่กระดกขึ้นมานะ"

"เขาแปลว่าอะไรละ ใส่มิ๊งกะ หือใส่มิ๊งกระดกขึ้นมานะ"

สาย : ก้ให้ฉันใส่ปูน เออใส่มิ๊งใส่มิ๊งคั้งไฟพ้อออน ๆ หนอยก็เอาไปยาซี เขาเอาไปยาเรือ

จันทร์ศรี : น้ำมันนาง

สาย : เออ มันแหละเออ

จันทร์ศรี : แล้วคนขายเขาว่าเรื่องกันไหมคะ

สาย : ก้ไปเจอนะซี

"ออ น้ำมันยาง"

เออ น้ำมันลำเจียก เจ ชะเง้อ ๆ ก้เจอ

เขียน

เรื่องนี้แสดงปัญหาการออกเสียงภาษาไทยของกณมดและคุณจีน ทั้งคู่พูดไทยได้ไม่ชัด แต่เป็นไปโดยไม่รู้ตัว แนวคิดที่ใดคือผู้กระทำบ้างไม่รู้ตัวว่าผลการกระทำของตนนั้นปรากฏแก่สายตาผู้อื่นในรูปใด

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิชัย

2 เมษายน 2516

"อาเจียกเอ๋ย มีเค็ม* ขายไหม"

คราวนี้เจอกับมอญ ก้พอกันนะ

"อาเจียกเอ๋ย เค็มอะไร เค็ม เก็มมีไหม เก็มมีขายไหม"

* หมายถึง เขียน

เขานอก "อะไรละยาย"

"แก้ม"

"เทียม"

"อะ แก้ม"

เจกบอก ปักไซ้เอ๋ย เข็มก็เรียกไม่ถูก (หัวเราะ)

เผือก - อ้อย

เป็นเรื่องเข้าใจผิดระหว่างพ่อตากับลูกเขย เนื่องจากคำที่มีความหมายว่า เผือก กับอ้อย เสียงใกล้เคียงกัน พ่อตาต้องการแก้ปัญหา แต่ผลกลับกลายเป็นตรงกันข้าม แทนที่ พันจะสะอากกลับสับสนยิ่งขึ้น

วิทยากร : บ.ส. สาย โพธิ์ชัย, นางจตุรดา เจริญศักดิ์

18 เมษายน 2516

ลัดดา : อีกเรื่องอย่างนี้ เหมือนกัน เป็นลูกเขยเขานะ

แล้วเสร็จแล้วกินข้าวนะ พ่อตาเขาก็ไล่ว่า

"เอ้า เจ็บมาวนะ"

บาวนี่เขาแม่แล้วอ้อย เขาให้ไปกินอ้อย ไม่กินล้างฟัน

สาย : ให้ไปกิน เอ๊ะไม่ซื้ออ้อยกิน ให้ไปสตาจ้อรุหนึ่งนะ

"เจ็บ บาวนะ"

ไม่กินทรอกบาวนะ ไปกินเอากราว กราวมันเผือก ไปกินเอากราวบาก็
ข้าวนะ

บาตร - บาท

บาตร - บาท เป็นคำพ้องเสียงอีกคู่หนึ่ง ซึ่งสร้างความยุ่งยากในเรื่อง

วิทยากร • น.ส. สาย โพธิ์ชัย

18 เมษายน 2516

คนก่อนนี้ คนก่อนที่ ขึ้นขึ้น มาจากเมืองมอญนะ พุทไทยไม่เป็น แล้วก็ไปซื้อ
ข้าวบาตรไป ก็ไปคู้ ไปกู

"เอออะไรยาย"

"เออ นั่นนะ อะไร ที่พระอุ้มเขา ๆ นะ ที่พระเขาอุ้มเขา ๆ นะ"

"อ้อ บาตรเระอะ"

"เออ สองสิ่งไม่ได้เระอะ" (หัวเราะ)

ทา - ทาล

การเข้าใจคิดในเรื่องนี้ ทำให้เหตุการณ์คลี่คลายไปในทางดี ฝ่ายหนึ่งตั้งใจว่า
กระทบกระเทียบ อีกฝ่ายหนึ่งที่มีความต้องการอุดหนุนสินค้าของตน

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

18 เมษายน 2516

พายเรือไป พายเรือไป คน ๆ ๆ (แหวน ฉันก็จำใจไปไถนานแล้ว) คนมอญนะเขา
ขายมะพร้าว มีสารพัด ที่นี้เขาก็พายไป เกิกจะพาย พายไป ก็ขายอะไรก็อะไร ไม่ทันกู
เรือคนไทยเขาก็พายมา ก็ไปไถน เขาก็ว่า

"ตาบอกเระ พายเรือถึงไม้ของ หัวเรือชน"

ตะนี้คนมอญ เขาก็บิดา เขาก็แปลว่า ลูกตาล ไซ้ไหม ภาบนมอญ ตานะ
แปลว่าลูกตาล ตานะ หมายความว่า ลูกตาล เขาแปลว่าลูกตาล เขาบอกว่า

"ตาบอกอยู่เระ เอะ พายเรือยังงี้ ถึงชนเอาเรือไม้กูไม่แล" เขายังงี้

เขาบอก

"ตาบอกตากอง อากออลิดึกถึง" เขายังงี้เระ เขาว่า ตาลอ่อน
ตาลแก่ก็เอาหัวเรือ

ชุกเห็ด

คนมอญหาหลุมโจนคักปลา แต่เรียกโดยการแปลศัพท์จากมอญเป็นไทยโดยตรง กจับ
กลายเป็นความผิดพลาด ใช้ภาษามิก เป็นตัวอย่างของความแตกต่างของลักษณะภาษาทั้งสอง

วิทยากร : น.ส. สาย โพธิ์ชัย

18 เมษายน 2516

คนมอญหาหลุมโจน จับปลาได้มาเยอะแยะ เยอะแฉะมากองไวข้างกอง ก็ทำอยู่
งั้นซี พวกที่เขาอยู่ข้างโน้ ๆ ก็ถามว่า

"บาย ไต่ปลาที่ไหนมาเยอะ"

"ทำอยู่ ชุกเห็ด"

บักโซ ภาษาไทยนะ โอ้หลุมโจนนะ เรียกไม่ถูก อะตะอะเนาะ อะตะอะ
เนาะ พวกภาษามอญ นะ อะตะ พวกภาษาไทยไม่เห็น

"เออ ชุกเห็ด"

คือว่าปลามันเข้าไปในหลุมโจนนะ คล้าย ๆ กับไปถูกไค้บาในหลุมโจนนี่ซี ใน
หลุมโจน เว้น พวกไม่ถูกนะ เขาพูดไค้แต่ อะตะอะ หมายความว่าไปถูกเห็ด คือได้มา
จากในหลุมโจนนั่นละ พวกไม่ถูก

7.2 เรื่องโม้

นิทานเห็นหมี่

นิทานเรื่องเล่าเรื่องจั่วว่าใกล้เคียงกับชนตลกหยาบโชน แต่ถ่ายทอดความภาษาที่แฝงความหมายโดยนัย เป็นเรื่องของการเอาตัวรอดด้วยวิธีการประหลาด ซึ่งเป็นจุดสร้างความขบขัน

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิ์ชัย

18 เมษายน 2516

มีต่ายายสองคนปลูกกระท่อมอยู่ มีอาชีพตัดฟืน วันหนึ่งก็ตาอยู่บ้าน ยายก็จะไปตัดตา ๆ อยู่บ้านนะ จันจะไปตัด ออไ้ไปใช้อย่างนี้ ๆ คือ ยังงี้ เขาบอก เวรตา ตาไปตัดหญ้า บอก

"ตา ๆ ไปตัดฟืนนะวันนี้ จันจะอยู่บ้าน"

เอาไป ก็ตาไปตัดฟืน แหมตัด ๆ กองไว้ (หัวเราะ) ก็เสร็จ ก็ไ้ฟืนเยอะ ก็แบกกลับบ้าน ขณะที่แบกกลับบ้านก็ไปเจอหมี่ อยู่หมี่มันมา ตาก็ทำใจก็กลัว เผลอญะก็เป็นขุม เป็นขุมลวกงูน ก็ไปมุดอยู่ในขุมนั้น โอ้หมี่มันก็หา

"เอ เมื่อก็เห็นคน ไปไหน อย่าเดินไปในขุม"

โอ้ตาก็จวนตัวเข้าไปหลบอยู่ในขุม ก็เอาขานูงนะ เปิดคลุม เปิดคลุมหัวไว้ หมี่มันหาไม่เจอ มันบอก

"เอะ" กนเกินมาทาง หักหายไ้ไหน"

ก็ไม่มี นี ก่ไม่เจอ เฉากขึ้นมานัก โอ้ตาก็ขานูงไม่มีไรใหม่ แกก็ไป โอ้หมี่มันก็ไม่จับ

"เอะ" ่องุ่นลูกมันยังไข่สูก กาลังห้าม ๆ เอาไว้พรงนี้จะมีมากิน ยังไม่กิน"

หมี่ก็เดินเหิง ๆ เขาพา โอ้ตาก็ดีใจออกมา แบกฟืนกลับบ้าน (หัวเราะ)

แบกฟืนกลับบ้าน ที่นี้ก็พอเขาขึ้นมา

"ยาย ๆ ไปเถอะไป จันจะเฝ้าบ้าน"

ยายเขาก็ไป ก็ไปตัด ๆ โอ้หมิ่นมา มันจะพากันผจญของมันนี่สิ แล้วเสร็จ
แล้วคัด ๆๆ เบอะก็แบบฟันกดับ ขณะที่แมกฟันก็เจอหมิ่น หมิ่นเดินทอม ๆๆ

"ตายจริง หมิ่นมา จวนตัว ก็ว่ามันจะมาทำร้าย จะทำยังไง "

ก็ตา โอ้ยายก็เข้าไปในซุ้มโถกของมันนะ แล้วเสร็จแล้วหมิ่นบอก

"เอ๊ ก็มันเจอคนเมื่อกี้เดินไปทางไหนนะ อย่าเลยไมเจอคนก็ไปกินลูกของมันที่เราเจอนั่นดีกว่า" มันหรือแอม เบิกก็ไมรู้ "ไปเจอที่เมื่อวานนี้ เราไปกินพวกของมันของเรากี่กว่า

ก็เดิน ๆ มา โอ้ยายจวนตัวก็เอานางงกลกไว้จี่ (หัวเราะ) มันจะมากินลูกของมันหรือแอม เบิกก็ไมรู้ เมื่อวานนี้กำลังหาม ๆ ไมกินนะ วันนี้แตกเสียแล้ว หน้าซำยังมีกลิ่น (หัวเราะ)

หอนวกตาบอด

คนพิการคนหนึ่ง ทางบรรยายสภาพสิ่งที่พบเห็นตามประสาสัมผัสของตน ผลก็คือทั้งสองเข้าใจลักษณะของสิ่งเดียวกันไม่ตรงกัน เรื่องทำนองเดียวกันนี้มีบันทึกไว้ในวรรณกรรมบ้านโน ชื่อเรื่อง "คนหอนวกกับคนตาบอด"¹

วิทยากร : น.ส. วิมล โพธิชัย

29 พฤษภาคม 2516

เขาวามีเกลอสองคน อีกคน นี่ไม่ใช่ ไม่ใช่สินทานนะ จริง ๆ (จันทร์ศรี : ค่ะ) มันไม่มีอะไรยาวหรือ อีกคนหนึ่งก็ตาบอด นะ แถหุ่ อีกคนก็หอนวก แต่ตาดี คราวนี้พี่เขาจุดผงะ มันดัง ตม โอ้คนหุ่เขาบอก

"มันดังนะโว้ย แต่มันไม่โง่" (หัวเราะ)

โอ้คนตาดีเขาบอก

"มันโง่โว้ย แต่มันไม่ดัง"

¹ชนบ นุตตานนท์ "คนหอนวกกับคนตาบอด" วรรณกรรมจากบ้านโน หน้า 113.

สองสหาย

คนตามออกกับคนหาพิการ ชวนกันเดินทางไปหาอาจารย์เพื่อรักษาความพิการของตน ระหว่างทางคงเผชิญกับยักษ์ตัวที่เอาตัวรอกได้หลากหลาย เพื่อพบอาจารย์แล้ว แทนที่จะรักษาได้ อาจารย์กับบอกเพียงว่า "จับอะไรจับให้มัน" ระหว่างเดินทางกลับ ทั้งสองก็หายจากพิการกายเหตุบังเอิญ

ความรักใคร่ เป็นมิตร และรวมมือรวมใจกันของชายพิการทั้งสอง ความอุตสาหะในการเดินทาง และรอเข้าพบอาจารย์ รวมทั้งความเชื่อถือปฏิบัติตามคำของอาจารย์เป็นผลให้ทั้งสองบรรลุความสำเร็จตามปรารถนา

วิทยากร : นายบุญเชื่อน เพชรประกอบ

28 พฤษภาคม 2516

คือมีชายสองคน เป็นเพื่อนกัน อีกคนหนึ่งก็ตามออกทั้งสองข้าง อีกคนหนึ่งก็เสียขา คือเดินไม่ได้ เป๋เป็นเพื่อนกันแล้ว สองคนนี่ เอ้อ ได้มีความรักใคร่กันมาก โอ้คนเสียขาไปไหนก็ชี้ ๆ คอคนตามออก เพื่อตามออกนะ ตามออกจะไม่ทางซ้าย ทางขวา คนเสียขา ก็บอก ไปทางนั้นไปทางนี้ จะมีอะไร ๆ ก็เพื่อน ขาเสียคอยบอก

วันหนึ่งได้ข่าวว่า มีอาจารย์ สามารถที่จะรักษาคนตามออกหาย คงน้อยเปลี่ยเสียขาหาย นี่ได้ข่าวเช่นนั้นก็ปรึกษากันว่า

เออกระนั้นเลย เราจึงเดินทางไปหาอาจารย์เออะ เพื่อจะว่าสนาเรามี เราอาจจะหายจากเป็นง่อยเปลี่ยเสียขา ตามออกบ้าง" ก็ชวนกันไป

ไปเดิน ๆ เค้าไประหว่างทางไป ๆ ก็พบ ๆ จอมเล่มหนึ่ง เจ้าเพื่อนคนเสียขา ก็บอก

"เฮ้ย! เพื่อน ๆ จอมเล่มหนึ่งโว้ย"

นี่ไอ้คนตามออกเขากระซิบ "เอาไปซิ หยิบ ๆ ไป แขนงคอกเราไป"

อ้อ คน ก็เก็บ แขนง ๆ คอ เจ้าบอกไป ไปพักหนึ่งเจอเต่าตัวหนึ่ง เต่าตัวคนตามออก

"เสีย เจอเต่าตัวหนึ่งไว้อ"

คนตาบอดก็ "เอาซี แขนคอเราไป"

สองอย่าง เดินไป ๆ ๆ ก็ไปเจอหนึ่งควาย (หนึ่ง ๆ ควายที่เขาขดทา ๆ เชือกนะ คือหนึ่งควายนี้ ตอนที่เขากวน ๆ เป็นเชือก ครั้นเป็นเชือกใช้ไถนา ใช้เป็นเชือก คึงนะเหนียวเหมือนยางกะลวด ๆ สะลึงสมัยนั้นนะ ลวดสะลึงไม่มีนะใช้อะไร ก็ใช้หนึ่ง ๆ ควาย นี้แหละ ถ้าเชือกอื่น ไม่เหนียวละ) บอก

"เจอหนึ่งควายขดหนึ่งไว้อ"

เจ้าบอก "เอาซีผูกเอวเราไป"

ตกลง เอา เอาหนึ่งควายผูกเอวเจ้าบอกไป เดินไป ๆ ๆ กระทั่งอำมาถึง เมืองหนึ่ง เป็นเมืองยักษ์ ยักษ์ก็เจอสองคนนี้มา ยักษ์ก็จะจับกินซี ก็บอก

"โอ้เจ้ามนุษย์สองคนนี้ มา ๆ เป็นอาหารเราแล้ว"

สองคนก็อ่อนวอน

"เออ อย่าทำเรานะ เราคนง่อยเปลี้ยเสียขา คนพิการ เราตั้งใจจะไปหา อาจารย์ เพื่อรักษาตัวให้หาย อย่า ๆ ทำเราเลย"

ยักษ์ก็ไม่ฟัง

"ไม่ได้เราต้องกิน เพราะเจ้าเป็นมนุษย์ เจ้าเป็นอาหาร ๆ ของยักษ์ คานี้ เมื่อเจ้าอ่อนวอนเรา ก็จะผ่อนผันให้ คือเรามาพนันกันสามอย่าง"

"เอา พนันอะไร"

ยักษ์ก็บอก "เอา เออ พนันว่า เหาไกรจะโต"

แล้วคนบอกว่า "เอาซี"

พอโนเมื่อพณียักษ์จับเหาออกมาซี ก็วางลง เว้นี้ก็เอาเต่า เอาเต่า (หัวเราะ) วางลง ซี ยักษ์ก็แพ้

"นี่ข้อสอง พัน ๆ ใครจะโต" วางนั้น

แล้วทางนี้เขารับพนัน ยักษ์ก็เอา ๆ พันมาวางนะ ทางนี้ก็เอาจอบไปวาง เอายักษ์ก็แพ้อีก

"ที่นี่ เอา ขอ 3 ผมโกรธจะยาวนาน"

ที่นี่ เอารับ ทาพนัน รับพนันก็ ถอดอน ๆ ซี่ เออยักษ์ ผม ๆ หยิกนี้ ก็ ถอดน ก็คู่ดี อย่างมากก็ยาวซักก๊ีบ เออ ลักคืบ ลักศอกนะ แต่ไอ้เนี่ยเอาหนึ่งควาย หนึ่งควายมันมีขนนะซี่ คล้อออกไปก็เป็นเส้น ๆ ละซี่ ยาวเป็นเส้นสองเส้น ยักษ์ก็แพ้อีก นี่ก่อนที่จะพนัน สัญญากันไว้ว่า ถอดสองคนนี้แพ เออ ต้องเป็นอาหารของยักษ์ ถ้ายักษ์แพ ยักษ์จะมอบให้เป็นเจ้า เป็นเจ้าในเมืองนั้น ทกลงยักษ์แพ สองคนนี้ก็ เป็น ๆ เจ้าในเมือง ยักษ์นั้นนะซี่ นี่สองคนนี่คิดว่า

"เอาเถอะ เวลานี้เรายังไม่อยู่ในเมืองหรรอก เราจำเป็นจะต้องไปหาอาจารย์ เพื่อจะไปรักษาตัวเราก่อน บ้านเมืองเราขอ เราขอฝากไว้ก่อน เมื่อเรา เมื่อเราไปหาอาจารย์เสร็จแล้ว จะกลับมาครองเมืองภายหลัง"

ทกลงฝากฝังเมืองยักษ์แล้วก็ไป ไป ๆ ๆ ๆ กระทั่งไปถึงสำนักอาจารย์ ถึงแล้ว คนเยอะ มีคนเยอะไม่อาจจะเข้าไปได้ รอยู่นข้างนอก กว่าจะเข้าไปถึงตัวอาจารย์ได้เป็นระยะเวลาตั้ง 3 ปี อวยพอกคนกอย ๆ คนวางคอย ๆ เข้าไป ๆ เป็น ๆ ระยะเวลา 3 ปี ถึงได้เข้าตัวอาจารย์ พอเข้าตัวอาจารย์ ก็เล่าให้อาจารย์ฟังว่า

"ว่า ผมเป็นคนง่อยเปลี้ยเสียขาเดินไม่ได้ เพื่อนผมตามออก อุตสาห์มาหาอาจารย์ ขอให้อาจารย์ช่วย ช่วยรักษา ช่วยรักษาให้หน่อยเถอะ"

ที่นี่อาจารย์บอก

"เออ ไม่ต้องรักษาหรรอก อ้อเล็ก จงเชื่อ จงเชื่อข้าคำเดียวเถอะ จับอะไรจับให้มันเท่านั้นพอ ไม่ต้องรักษาไป กลับไปเถอะ"

แหม เจ้าสองคนนี่ ได้ยินอาจารย์ก็เสียใจ

"นี่เราอุตสาห์เดินทางมาก็ตั้งหลายปี กว่าจะมาถึงอาจารย์ มาถึงอาจารย์แล้ว กว่าจะเข้ามาถึงตัวอาจารย์ได้ ก็ตั้ง 3 ปี มาถึงอาจารย์จะปักเป่าอะไรให้บ้างไม่มีเลย อาจารย์พูดเพียงว่า จับอะไรจับให้มัน เราก็มั่นอยู่แล้วนี่ ทำไมอาจารย์ต้องว่าอย่างนี้ เมื่ออาจารย์ว่าอย่างงี้ก็กลับ"

สองคน ซี่คอกัน กลับมา กลับบวระไป ๆๆ ครอง ๆ เมืองที่ที่ฝากยักนั้นไว้" นี่
กลับมา ในระหว่างทางก็พบสระบัวสระหนึ่ง เจ้างอยก็ดำดักเห็น บอก

"เฮ้ย เจาบอโวย เจอสระบัวสระหนึ่งโวย ไปงม ๆ ไอ้ราก ๆ บัวเถอะ"

"เอาซี"

แล้วเจาบอด้ก็ "กู นี่จะลงละ" เจาบอด้ว่า แล้วก็วางเจ้างอย 'เขาก็ไป
งมไอ้รากบัว งมรากหนึ่ง เขาก็โยนขึ้นมา สองรากก็โยนขึ้นมา นี่ คำนึกไปอีกทีหนึ่ง
ไปจับถุก งูเห่า งูเห่าตัวใหญ่เลย พอเขาโผล่มา บอก

"เฮ้ย ไอ้รากนี่มันใหญ่เหลือเกินโวย ทั้งยาวทั้งใหญ่วะ แล้วมันนิ่ม ๆ ยังไง
ไม่รวะ"

"เออ นั่นละโวย จับไหม้นโวย อาจารย์บอก จับไหม้น"

แล้วงูก็โผล่หัวขึ้นมา ก็เห่าฟ่อ นั่นก็ตกใจ สิ้นคาขึ้น ด้วยความตกตลึง ตกก็
ลื่นขึ้นมาได้ พอเห็นเบ๊นงูก็โยนมาทางเจ้าขางอยนั้น ขางอยเห็นงูก็กระโดดแล้ว ขาเลยก็
เลย (หัวเราะ) คือเลยหายเลยขึ้นมา 2 คน แหมก็ใจใหญ่ นี่อาจารย์ ๆ ว่าจับไหม้น ไอ้
นี่เองนะ วา่งั้น ก็ใจก็กลับไปครองเมืองยักนั

7.3 เจ้าปัญญา

ที่เกียจสานพอน

ความเจ้าปัญญาของชายที่เกียจในเรื่องทำให้เขาได้ทรัพย์สินเงินทองเป็นจำนวนมาก เพียงใช้พ้อมโนเคียวเป็นเครื่องมือ เขาเข้าใจปรกตินิสัยของปฤชนวามักหลงในสมบัติ และตำแหน่งของคนจากองแสงกงตนว่า เป็นเหมาะสมกับตำแหน่ง และฐานะที่การงอยู่ อนุบายที่ชายที่เกียจไว้คือชี้ให้เห็นความคลอนแคลนของตำแหน่งของแต่ละคน ถ้าเขาเหล่านั้นไม่เห็นนรกสวรรค์ในพ้อม พระราชาและอำมาตย์ทั้งสี่จึงหลงกล เสียเงินและเสียรู้ อย่างไรก็ตามแม้ชายที่เกียจจะไขปัญญาลบลวงผู้อื่นเพื่อประโยชน์ส่วนตน แต่กับบิคาก็มีโคลบลูลองลง คงให้ความเคารพเชื่อฟัง

วิทยากร : นายกะ พดอยงาม

26 มิถุนายน 2516

มีอยู่ ชาวบ้านคนหนึ่ง ที่เกียจ ที่เกียจเหวื่อเกิน ไม่รู้ ๆ จักตามหาถิ่นละ ก็แต่นอน อาศัยกินกะพ้อมแม่ เป็นนิสัยสันดานกันมา ก็คาบบรรพมา พอกับมัน

“ไม่ไปหาถิ่นมั่ง ละไรมั่ง เราจน ก็ไม่หาถิ่นอะไรถิ่น ก็พยายามสะสมไว้มั่ง จะไค้เหมือนเขา เขากินจะไค้กิน เขาอยู่จะไค้อยู่ เขาไปจะไค้ไปบัง จะไค้เหมือนเขา”

ก็ไม่เชื่อ

“พอไม่ต้องทักไปนะ บุญบารมียังงั้นมันก็ไปยังงั้น”

พอกแต่เท่านั้น พอนกับมัน แต่ “บุญบารมี มันมายังงั้นมันก็ไปยังงั้น” (หัวเราะ)

พอก ที่น้อครนทนไม่ไหว

“เอา วา่งั้น ลองสานกระพ้อมซักอันหนึ่งซิ”

สานใหญ่ สานใหญ่ ก็ไป พอสานเสร็จแล้วเรียบร้อย สวยดี ประคับประคองสวยดี วา่งั้น ไค้มีคนเห็น ก็ต้องขบ วานะ แล้วก็ไม่ ไป ๆ ก็ ก็มีฆ้องไปอันหนึ่ง กะออมนะ อันหนึ่ง ไปก็ตีฆ้อง

"เจ้าพระคุณเอย ใครจะไคคุณรก คุณวรรั ก็เชิญ เชิญมากในกระอมนี่จะ
เห็น ไกรมากในกระอมน" ก็ไป

ไ้^๒พวกชาว^๑ม่าน ^๒มันก็ ^๑มันก็ไ้^๒เชื่อ

"ว่า ไหว้ขอโทษที่เกียจจะตายไป ว่าแะ เขารั

"พี่แกี่ยจะตายไป มันจะมาดอกลงตะมั่ง" วาจะลบลวง

เขาก็ไปตลาดบ้าน ก็ตี ๆ ๆ ก็ตีไปอีกเมืองหนึ่ง เขาไม่วินิจฉัยอายหนุ่มนี้ ไอ่
หนุ่มชี้เกียนนี้ ไม่ว ตี ๆ ๆ ๆ ก็ตีไปข้างวัง ตีไปข้างวังก็ ถ้าคนจนก็เอาถูกเขย นะ คนมี
ก็ถูกหนอย ก็ไม่ว ไอ่พวกนั้นมันเอาคนนั้น กนไม่มีเงินจริง ๆ ใครจะไปกล้าค มั่นก็ไม่ว
กัน ก็ตีไปข้างพระราชวัง

ตอนเช้าถึง ก็พอ พระเจ้าแผ่นดิน กำลัง อาศัย^๑ ^๒ ^๓ ^๔ ^๕ ^๖ ^๗ ^๘ ^๙ ^{๑๐} ^{๑๑} ^{๑๒} ^{๑๓} ^{๑๔} ^{๑๕} ^{๑๖} ^{๑๗} ^{๑๘} ^{๑๙} ^{๒๐} ^{๒๑} ^{๒๒} ^{๒๓} ^{๒๔} ^{๒๕} ^{๒๖} ^{๒๗} ^{๒๘} ^{๒๙} ^{๓๐} ^{๓๑} ^{๓๒} ^{๓๓} ^{๓๔} ^{๓๕} ^{๓๖} ^{๓๗} ^{๓๘} ^{๓๙} ^{๔๐} ^{๔๑} ^{๔๒} ^{๔๓} ^{๔๔} ^{๔๕} ^{๔๖} ^{๔๗} ^{๔๘} ^{๔๙} ^{๕๐} ^{๕๑} ^{๕๒} ^{๕๓} ^{๕๔} ^{๕๕} ^{๕๖} ^{๕๗} ^{๕๘} ^{๕๙} ^{๖๐} ^{๖๑} ^{๖๒} ^{๖๓} ^{๖๔} ^{๖๕} ^{๖๖} ^{๖๗} ^{๖๘} ^{๖๙} ^{๗๐} ^{๗๑} ^{๗๒} ^{๗๓} ^{๗๔} ^{๗๕} ^{๗๖} ^{๗๗} ^{๗๘} ^{๗๙} ^{๘๐} ^{๘๑} ^{๘๒} ^{๘๓} ^{๘๔} ^{๘๕} ^{๘๖} ^{๘๗} ^{๘๘} ^{๘๙} ^{๙๐} ^{๙๑} ^{๙๒} ^{๙๓} ^{๙๔} ^{๙๕} ^{๙๖} ^{๙๗} ^{๙๘} ^{๙๙} ^{๑๐๐} ^{๑๐๑} ^{๑๐๒} ^{๑๐๓} ^{๑๐๔} ^{๑๐๕} ^{๑๐๖} ^{๑๐๗} ^{๑๐๘} ^{๑๐๙} ^{๑๑๐} ^{๑๑๑} ^{๑๑๒} ^{๑๑๓} ^{๑๑๔} ^{๑๑๕} ^{๑๑๖} ^{๑๑๗} ^{๑๑๘} ^{๑๑๙} ^{๑๒๐} ^{๑๒๑} ^{๑๒๒} ^{๑๒๓} ^{๑๒๔} ^{๑๒๕} ^{๑๒๖} ^{๑๒๗} ^{๑๒๘} ^{๑๒๙} ^{๑๓๐} ^{๑๓๑} ^{๑๓๒} ^{๑๓๓} ^{๑๓๔} ^{๑๓๕} ^{๑๓๖} ^{๑๓๗} ^{๑๓๘} ^{๑๓๙} ^{๑๔๐} ^{๑๔๑} ^{๑๔๒} ^{๑๔๓} ^{๑๔๔} ^{๑๔๕} ^{๑๔๖} ^{๑๔๗} ^{๑๔๘} ^{๑๔๙} ^{๑๕๐} ^{๑๕๑} ^{๑๕๒} ^{๑๕๓} ^{๑๕๔} ^{๑๕๕} ^{๑๕๖} ^{๑๕๗} ^{๑๕๘} ^{๑๕๙} ^{๑๖๐} ^{๑๖๑} ^{๑๖๒} ^{๑๖๓} ^{๑๖๔} ^{๑๖๕} ^{๑๖๖} ^{๑๖๗} ^{๑๖๘} ^{๑๖๙} ^{๑๗๐} ^{๑๗๑} ^{๑๗๒} ^{๑๗๓} ^{๑๗๔} ^{๑๗๕} ^{๑๗๖} ^{๑๗๗} ^{๑๗๘} ^{๑๗๙} ^{๑๘๐} ^{๑๘๑} ^{๑๘๒} ^{๑๘๓} ^{๑๘๔} ^{๑๘๕} ^{๑๘๖} ^{๑๘๗} ^{๑๘๘} ^{๑๘๙} ^{๑๙๐} ^{๑๙๑} ^{๑๙๒} ^{๑๙๓} ^{๑๙๔} ^{๑๙๕} ^{๑๙๖} ^{๑๙๗} ^{๑๙๘} ^{๑๙๙} ^{๒๐๐} ^{๒๐๑} ^{๒๐๒} ^{๒๐๓} ^{๒๐๔} ^{๒๐๕} ^{๒๐๖} ^{๒๐๗} ^{๒๐๘} ^{๒๐๙} ^{๒๑๐} ^{๒๑๑} ^{๒๑๒} ^{๒๑๓} ^{๒๑๔} ^{๒๑๕} ^{๒๑๖} ^{๒๑๗} ^{๒๑๘} ^{๒๑๙} ^{๒๒๐} ^{๒๒๑} ^{๒๒๒} ^{๒๒๓} ^{๒๒๔} ^{๒๒๕} ^{๒๒๖} ^{๒๒๗} ^{๒๒๘} ^{๒๒๙} ^{๒๓๐} ^{๒๓๑} ^{๒๓๒} ^{๒๓๓} ^{๒๓๔} ^{๒๓๕} ^{๒๓๖} ^{๒๓๗} ^{๒๓๘} ^{๒๓๙} ^{๒๔๐} ^{๒๔๑} ^{๒๔๒} ^{๒๔๓} ^{๒๔๔} ^{๒๔๕} ^{๒๔๖} ^{๒๔๗} ^{๒๔๘} ^{๒๔๙} ^{๒๕๐} ^{๒๕๑} ^{๒๕๒} ^{๒๕๓} ^{๒๕๔} ^{๒๕๕} ^{๒๕๖} ^{๒๕๗} ^{๒๕๘} ^{๒๕๙} ^{๒๖๐} ^{๒๖๑} ^{๒๖๒} ^{๒๖๓} ^{๒๖๔} ^{๒๖๕} ^{๒๖๖} ^{๒๖๗} ^{๒๖๘} ^{๒๖๙} ^{๒๗๐} ^{๒๗๑} ^{๒๗๒} ^{๒๗๓} ^{๒๗๔} ^{๒๗๕} ^{๒๗๖} ^{๒๗๗} ^{๒๗๘} ^{๒๗๙} ^{๒๘๐} ^{๒๘๑} ^{๒๘๒} ^{๒๘๓} ^{๒๘๔} ^{๒๘๕} ^{๒๘๖} ^{๒๘๗} ^{๒๘๘} ^{๒๘๙} ^{๒๙๐} ^{๒๙๑} ^{๒๙๒} ^{๒๙๓} ^{๒๙๔} ^{๒๙๕} ^{๒๙๖} ^{๒๙๗} ^{๒๙๘} ^{๒๙๙} ^{๓๐๐} ^{๓๐๑} ^{๓๐๒} ^{๓๐๓} ^{๓๐๔} ^{๓๐๕} ^{๓๐๖} ^{๓๐๗} ^{๓๐๘} ^{๓๐๙} ^{๓๑๐} ^{๓๑๑} ^{๓๑๒} ^{๓๑๓} ^{๓๑๔} ^{๓๑๕} ^{๓๑๖} ^{๓๑๗} ^{๓๑๘} ^{๓๑๙} ^{๓๒๐} ^{๓๒๑} ^{๓๒๒} ^{๓๒๓} ^{๓๒๔} ^{๓๒๕} ^{๓๒๖} ^{๓๒๗} ^{๓๒๘} ^{๓๒๙} ^{๓๓๐} ^{๓๓๑} ^{๓๓๒} ^{๓๓๓} ^{๓๓๔} ^{๓๓๕} ^{๓๓๖} ^{๓๓๗} ^{๓๓๘} ^{๓๓๙} ^{๓๔๐} ^{๓๔๑} ^{๓๔๒} ^{๓๔๓} ^{๓๔๔} ^{๓๔๕} ^{๓๔๖} ^{๓๔๗} ^{๓๔๘} ^{๓๔๙} ^{๓๕๐} ^{๓๕๑} ^{๓๕๒} ^{๓๕๓} ^{๓๕๔} ^{๓๕๕} ^{๓๕๖} ^{๓๕๗} ^{๓๕๘}

"บอกให้บุคคลมันหยุดไว้ เอะ มันว่าคนรกรสวรคไค้ในอ้อมของมัน มันก็แปลกเหมือนกัน เอะ ตั้งแต่เราครองราชสมบัติ ก็ไม่เคยไค้ยืน ไม่เคยไค้เห็น เห็นแต่ไอเจ้าหนูมันไค้ะ มันก็แปลก"

၁၂
၇၀၆

"หยด ๆ หยดเสียดอกนชิ"

แล้วก็ใช้อำนาจ อำนาจ 4 คน คนหนึ่งถอน

"เอาอำมาตย์คนที่ 1 คงไปคุย มันบอกว่า โอ้ ๆ ใครไปคุยในชะลอมของมันนะ เห็นนรก เห็นสวรรค์"

ก็อำมาตย์คนที่ 1 ก็ลงไปด้วย

"ไหนด ชอคท์"

"คู่มือโคตรรก คู่มือ ไม้โคตรรก มันต้องเสียเงินเสียทองมัง"

ก็ให้ราคากัน เรียกเงินกันไปพอ พอส่งกวร เป็นเจ้านายเล็กหนอยก็เอานอย
หนอย เป็นใหญ่หนอย ก็เอานอย มากหนอย ก็กู ก็สองแล้ว สองเฒ่า สองชั้นขวางบนกั
ไม่เห็น สองข้าง ๆ ดังก็ไม่เห็น

"เอ เราเป็นถึงมหากษัตริย์ (อามาศย์) จะมาถูกไอ้เจ้าหนุมนี้ จะมาหลอกเรา ยังมั้ง อะ เอ็งนี่มาหลอกนี่มีโทษนี่"

"อา หลอกได้หรือ ก็ไม่มีคน ไม่มีบุญ อามาศย์ไม่มีบุญที่ไม่เห็นนี่ บอกอยู่แล้วนี่ มีบุญ คนมีบุญนะ ถึงได้เห็น ก็บุญไม่มี เป็นถึงอามาศย์ อา เป็นคนรับใช้ของพระยามหากษัตริย์ ไม่มีบุญที่ อยู่ทำไม (หัวเราะ) เออ แล้วอยู่ทำไม อยากจะอยู่หรือไม่อยู่ นะ (หัวเราะ) แล้วกลับไปพระเจ้าแผ่นดินก็จะไล"

"อ้อ ๆ ลองดูไหมซิ" "เอ ไอ้เราจะบอกว่าไม่เห็น ไอ้มันก็ไปฟ้องพระเจ้าแผ่นดิน ว่าเราไม่มีบุญ เอา บอก ๆ ว่าเห็น ๆ ก็แล้วกัน"

ก็เห็น ทาหาสองขึ้น สองลง ว่า

"โอนรก โอนี่สวรรค์ (หัวเราะ)

ก็กลับ กลับก็ไปหาพระเจ้าแผ่นดิน เจ้าแผ่นดินก็ถาม

"เห็นไหม"

"เห็น"

ไอ้ความที่อามาศย์อยากเออ ไอ้หน้าที่ของตัวนะ กลัวเขาจะไล่ออก หรือที่เขาประนามว่า เราไม่มีบุญ ก็เป็นอามาศย์ ถึงเป็นอามาศย์แล้ว บุญวาสนาไม่มี อย่างที่เจ้าหนุมมันว่า ไม่มีบุญ มีวาสนา อยู่ไปทำไม ออกไปเสียซิ ก็โคกพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินก็ใช้มา ก็คนที่ 2 ก็สองอีกก็ไม่เห็น สองยังงี้ก็ไม่เห็น ขุนยังงี้ก็ไม่เห็น พยายามงี้ ๆ ก็ไม่เห็น บอก

"ไม่เห็นนี่ละ"

"เอ บุญบารมีก็ไม่มี คนที่ 1 เขายังเห็นนี่ บุญไม่มี บารมีไม่มี เราบุญบารมีไม่มี ก็พระเจ้าแผ่นดินไป ก็ไล่ทิ้งอีก คนที่ 1 เขามีบุญบารมี"

"เอ จริงอย่างนี้ เจ้าหนุมนี่ว่า"

ก็ทาหาสองอีก

"เออ จริง ๆๆ แหม เคี้ยวนี้ถึงได้เห็น" (หัวเราะ)

ก็สอง เอาคืน ก็กลับ นี่คนที่ 3 ก็อย่างนั้น คนที่ 4 ก็อย่างนั้น พอครบ 4 คน เจ้าแผ่นดินก็ถามว่า

"ยังงี้ อำมาตย์ทั้ง 4 คน คุณเห็นจริงไหม"

คนทั้ง 4 ก็ร้องอา ๆ อ้อ ๆ อยู่

"เอ ไอ้เราจ้ะ จะหลอกพระเจ้าแผ่นดิน ว่า เราก็จะถึงถูกโทษประหารนี้ ยังนึกว่า โอ้ความที่ โอ้ลาก เอาลากของเรานั้น เงินเดือนของเรา" (วางเงิน) เลย กับออกไป

"เห็น ๆ" เห็นทั้ง 4 คน คุณก็เห็น ถามคนนั้นก็เห็น ที่ 1 ก็เห็น ที่ 2 ก็เห็น ที่ 3 ก็เห็น ที่ 4 ก็เห็น

"เอะ"

เจ้าแผ่นดินก็มีความอยากจะคุม

เจ้าหนุมานบอกว่าคนรัก ก็เห็น ดูตัดทอนถามากยังงี้ก็เห็น จะดูทางสวรรค์ ก็เห็นญาติก็มีความสบายก็เห็น" ก็อยากจะคุม

"หนอย ลองซิ" ก็ออก ก็มา ก็จะถูก

"ไมโครอก พระราชา"

"ทำไม"

"ไอ้การคนรักสวรรค์ มันต้องเสียเงิน มันต้องเสียเงิน"

"จะเสียเท่าไร"

"ก็ต้องเสียบาทหนอย พระเจ้าแผ่นดิน เป็นถึงพระเจ้าแผ่นดินแล้ว มีเงินทองก็เยอะ ไหน ๆ ก็คน นรกสวรรค์ กันซักทีหนึ่ง มันก็ต้องเสียมากหนอย"

พระเจ้าแผ่นดินก็ให้ ราชทัณฑ์สมควรกัน ก็ดู คุณก็อย่าง อย่างอำมาตย์ 4 นั้น อีกนะแหละ สองชั้นก็ไปเห็น สองลงก็ไปเห็น พลิกกัน พลิกหัว พลิกหาง พลิกปาก พลิกกัน ก็ไม่เห็น

"เอ จะถูก เรามันเป็นถึงพระเจ้าแผ่นดิน อย่างนี้เข้าถูกคน ราษฎรมาหลอกลวงนี่ มันไม่สมควร"

ก็บอก

ไม่เห็นนี่

"ก็พระองค์ อา เออ เจ้าแผ่นดินไม่มีบุญพระบารมี อำมาตย์ 4 คน มายัง
เห็นนี่ แล้วพระเจ้า บลวพระเจ้าแผ่นดินจะปกครอง อา แผ่นดินยังงี้ ก็ต้องให้อำมาตย์
ปกครอง บ้านเมืองถึงจรม กนเมื่อ พระเจ้าแผ่นดิน ปกครอง ไม่มีบุญบารมีแล้ว จะอยู่
ไปไคหรือ บ้านเมือง ราษฎรจะมีความสุข สบาย ยังงี้"

"เออ ไหง ๆ งั้น ลองอีกทีซิ นั้นนะ (หัวเราะ)

ก็ดู ที่นี้ ไอ่แท้ ๆ ที่ไม่เห็น ไอ่ความทว่าทฐิมานะ คือตามหลักธรรมะเขาว่า
มีทฐิมานะ คือไอ่ความกลัวอาย (กะ) นะ ความกลัวอายกะอำมาตย์

"เราเป็นพระเจ้าแผ่นดิน อำมาตย์มันเห็น เราไปเห็น เทากระว่าอายกะมัน
แล้วบุญบารมีไม่มี เปื่อบุญบารมีไม่มี แล้วราษฎรเห็นว่บุญบารมีไม่มี ไอ่อำมาตย์ 4 คนนี้
อาจจะไคเราออกจากเจ้าแผ่นดินก็ไค เว เข่งบอกว่เห็นเหมือนกัน" (หัวเราะ)

ก็เห็น บอก

"เอ่อ แหม ที่นี้ละ ไคเห็น แหมมองเสียแย (หัวเราะ) แยเลยเชียวนะ
มันลึกลับสลับสนเหลือเกิน ชะออม กระออมของแกนี่" วางั้น

ก็ไคเงินไคทองก็กลับ กลับก็มา ก็มีเงินมีทอง ก็มาใหพอ พอ ๆ ก็ไคใจ

"เอ เอ็งนี่ปัญญาดี ก็หาเงินหาทองรวย ไปลอลวงเขากิน"

"ไม่ไชลลอลวง พอ ไม่ไชลลอลวงพอ พอ ๆ ลองดูซิ แตอย่าดูเลาเขอบุญไม่มี
ทรอก (หัวเราะ) พอนะเป็นคนไม่มีบุญละ ถ้าพอมันบุญ ลูกนี้สบายแล้ว (หัวเราะ) ไม่งั้น
พอจะต้องไปหาลอลวง ไม่นับบุญ ก็ไม่ไหพอดู" (หัวเราะ) มันเยาพอมัน

ก็ไคเงินไคทองมา

"ที่นี้ละ ที่บอกว่พอว่ ลูกเป็นคนที่ชี้เกียจ ๆ ไม่ไช่ชี้เกียจพอ ที่ชี้เกียจ พอ
ไม่ไคทำมาหากินนะ (ความที่มันแก้ตัวนะ) ลูกตองนี่กะ ลูกตองคิด ตองพิจารณา ตอง
ไช้ปัญญา ของตะนี้ เมื่อไม่มีแล้วละก็ ตองตาย ก็ ตองตายแน ๆ เพราะนี้ ไอ่ลูกที่ไม่
ไคทำมา ไม่ไคทำ ไม่ชี้เกียจ ลูกไปไคเกียจ ลูกบานึก (ไคความแก้ของมันนะ ความแก้

ของมัน) (หัวเราะ) นี่ก็คิด

ไอพวกนี้กว่า

"อ้อ จริง ไอ้คนมีสติ ก็นมีปัญญา และกนพิจารณาอันเป็นประโยชน์ทั้งโลกและ
ทั้งธรรม"

7.5 เครือญาติ

ลูกเขยที่อาย

จุดขบขันของเรื่องน้อยที่ความโง่เขลาเบาปัญญาของลูกเขย ซึ่งทั้งอายทั้งกลัวพ่อตา จนไม่กล้าแม้แต่จะออกมากินมาดาย

วิทยากร : น.ส. สาย โพธิชัย

2 เมษายน 2516

ไปกิน เป็นลูกเขยเขาไม่กล้ากินข้าวหรก นั่นโซ่ใหม่ อายเขา จันละชี ไม่กล้าเข้าครัว ไปกล้ากินนะ ที่นั้นก็พอกกลางคืน รี ก็ไปที่พลตาวางไว้ในจอม แล้วไปหยิบ เขียวมถูกจอมมันก็มาตีเอาหัวเอานี้

"เอา กินก่อนเดี๋ยวละกะ" (หัวเราะ)

นี่แม่เขาเล่นนะ "กินก่อนเดี๋ยวละกะ"

ที่นั้นก็ไม่กล้าออก ไปอยู่ในมุ้งนั้น ไม่กล้ากินข้าว ก็ใส่ในมุ้งละชี

แล้วไปซื้อดังหังเตา มันก็กลานไป ที่นั่นหลังก็ไปซื้ออีก มันไม่ไป

"เฮ้ย เ็งงไม่ไป ไป ไปซิ หรือจะเอาไว้นั้นหนอย แล้วไป ใส่ข้าวเมา

หรืออะไร ไป" ไลมัน มันก็ไม่ไป ที่นี้ก็ตี ตี ต้มมันก็ไม่ไป ตีเสียกระวายเต็ม

(หัวเราะ)

วรรณกรรพ 81 เรื่องที่รวบรวมได้ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับวรรณกรรม ที่ปู้
รวบรวบจากท้องถิ่นอื่น ๆ คือ

จังหวัดชลบุรี	ใน วรรณกรรมจากบ้านโน ¹
จังหวัดขอนแก่น	ใน คุณดากติชาวบ้านหมานเมืองเก่า ²
จังหวัดสุโขทัย	ใน วรรณกรรมจากตำบลศรีศรีมาศ ³
ภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย	ใน นิทานชาวบ้าน ⁴

วรรณกรรมไทยรามัญ มีเรื่องที่ซ้ำกับเรื่องจากท้องถิ่นต่าง ๆ ช่างคน โดยบางเรื่อง
ตรงกันทั้งเนื้อเรื่องและชื่อเรื่อง บางเรื่องเนื้อเรื่องตรงกัน แต่ชื่อเรื่องต่างกันออกไป ดังนี้

¹กิ่งแก้ว อัครถาวร วรรณกรรมจากบ้านโน 444 หน้า.

²จารุณี กองพลพรหม คุณดากติชาวบ้านหมานเมืองเก่า 247 หน้า.

³ประจักษ์ สายแสง วรรณกรรมจากตำบลศรีศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย 273 หน้า.

⁴กรมศิลปากร นิทานชาวบ้าน ภาค 1 - 4 731 หน้า.

ตาราง 1 แสดงวรรณกรรมไทยรามัญที่ซ้ำกับเรื่องในท้องถิ่นอื่น

วรรณกรรมไทยรามัญ จังหวัดสมุทรปราการ	วรรณกรรมจาก จังหวัดชลบุรี	วรรณกรรมจาก จังหวัดขอนแก่น	วรรณกรรมจาก จังหวัดสุโขทัย	วรรณกรรมจาก ภาคต่าง ๆ
1. พระยาฉันทันต์ (ประวัติ) 2. นางขมิ้น (นิยาย) 3. ลูกเขยงู (คติ) 4. พระราหู (นิยาย) 5. หนูอัญชัน (นิยาย) 6. หนูหนวกตาบอด (มขตลก) 7. นกกระเจาบ (เรื่องสัตว์) 8. สมิงพระราม (นิยาย) 9. งูเห่าอมคายพิษ (นิยาย) 10. ไก่ - เป็ด (นิยาย) 11. ประวัติการปลดปล่อยปลา (ประวัติ) 12. พุทธประวัติ (ประวัติ) 13. ควายไม่แพ้คน (นิยาย) 14. มะกะโท (นิยาย) 15. พิกุลทอง (ตำนานทรงเครื่อง) 16. ลูกสาวเศรษฐีกับ พรานขายเนื้อ (คติ) 17. เต็นกงจักร เป็นคอกบัว (คติ)	พญาฉันทันต์ ไกรทอง กาคำ จันทคราส นิทานใบรูด คนหนวกก้นตาบอด นกกระเจาบ สมิงพระราม งูเห่าอม, มค ไก่ เป็ด กับไก่แจ้ ประวัติการปลดปล่อยปลา แผลพุทธประวัติ ควาย	อีหกล้อ อีหกล้อ	พญาฉันทันต์ ชาละวัน มะกะโท	พิกุลทอง นางสาวกรรม เรื่อง เต็นกงจักร เป็นคอกบัว

จากตารางวรรณกรรมไทยรามัญทุกประเภทมีน้ำกับวรรณกรรมจากท้องถิ่นอื่น ๆ ในจำนวนเรื่องที่ซ้ำกัน 17 เรื่อง เป็นนิยาย 7 เรื่อง ประวัติ 3 เรื่อง เรื่อง กต 3 เรื่อง นิทานทรงเครื่อง นิทานเรื่องสัตว์ นิทานไม่วบ และมขคก อย่างละ 1 เรื่อง เรื่องที่ซ้ำกันเหล่านี้แสดงว่าเป็นเรื่องที่คึกอยู่ในใจชาวบ้าน ซึ่งให้เห็นแนวกึก ความเชื่อ และนวนิยายอันตรงกัน

สามเรื่องแรกในตารางซึ่งพบมากกว่าเรื่องอื่น ๆ นั้น พระยาฉันทันต์เป็นเรื่องของพระโพธิสัตว์ซึ่งชาวพุทธทั้งหลายทราบดี เรื่องบางขมินเรื่องชาละวัน เป็นนิยายที่ชาวไทยเชื่อว่าเกิดขึ้นจริง ทั้งยังแสดงความเชื่อเรื่องสัตว์กลายเป็นคนได้ แสดงถึงความสนใจของคนที่มีต่อสัตว์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์ เรื่องลูกเขยกับสวดความเชื่อแนวเดียวกันกับเรื่องชาละวัน

วรรณกรรมไทยรามัญมีเรื่องซ้ำกับวรรณกรรมจากชลบุรีถึง 13 เรื่อง ทั้งนี้เพราะสมุทรปราการและชลบุรีเป็นท้องถิ่นภาคกลางเช่นเดียวกัน และอยู่ใกล้ไกลจากกันมาก ทั้งชาวไทยรามัญก็ติดต่อกับคนไทยโดยทั่วไป จนกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างจากคนไทยน้อยมาก ปัจจุบันชาวไทยรามัญก็มีเชื้อชาติและสัญชาติเป็นไทยโดยสมบูรณ์

ข้อสังเกตเกี่ยวกับอนาคตของวรรณกรรม

จากการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมไทยรามัญ จากสมุทรปราการ กับวรรณกรรมจากท้องถิ่นอื่น คือ ชลบุรี ขอนแก่น และสุโขทัย ได้พบเรื่องที่มีอนาคตซ้ำกันดังแสดงไว้ในตาราง

ตาราง 2 แสดงอนุภาควรรณกรรมที่ซ้ำกันในวรรณกรรมจากท้องถิ่นต่าง ๆ

ท้องถิ่นที่พบ อนุภาค	สมุทรปราการ	ชลบุรี	ขอนแก่น	สุโขทัย
งูกลายเป็น เตะงานกับคน	ลูกเขยงู	กากำ	อีหลาอีลุน	
การกลืนเกล้ง โดยกล่าวหาว่า กอดคอกเป็นสิงคิประหลาด	จำปาทอง		จำปาสีต้น	นางแกงออน
พอลูกคอสู้กัน ทารายกันไม่ไ้	จำปาทอง		นางแกงออน	จันทโครพ
คนแต่งร่างอยู่ในสิ่งอื่น	ปลาสลิก	สังข์ทอง		ยอพระกลืน
ยักษ์ลอบทําร้าย แล้วแปลงกาย เป็นหญิงนั้นแทน	พิกลทอง	จันทโครพ (สำนวนที่ 2)		จันทโครพ
พระราชพาพระทัยภรรยาผู้นั้น	หัวใจเปรต	พญานอย		
การกลืนเกล้งให้หัวสิ่งคิปรกคิวิสัย	หัวใจเปรต	กษัตริย์สองพี่น้อง		
การจัดพิธีบูชาญ	- หัวใจเปรต - ความฝันของ พระเจ้าโกศล			พระสุธน

จากตาราง อนุภาควรรณกรรมต่างเรื่อง ต่างท้องถิ่นกัน เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน มีเป็นจำนวนมาก เช่น

พอลกคอสกัน ทำร้ายกันไม่ได้ ทั้งในเรื่องจากป่าทองจากสมุทรปราการ เรื่อง นางแตงออน จากขอนแก่น และเรื่องจันทิกรรพ จากสุโขทัย ต่างดำเนินเรื่องตรงกัน ก็อธิบายเพลงสร กลับกลายเป็นชนมนมแม่ให้บุตร บุตรแมลงสร กลับกลายเป็นชูปเทียน ดอกไม้คารวะบิดา อนุภาคนี้มีในวรรณคดีแบบฉบับ เช่น เรื่องรามเกียรติ์ด้วย

บางอนุภาคในวรรณกรรมต่างเรื่อง ต่างท้องถิ่นจะมีแนวทิศส่วนตรงกัน แต่เพี้ยนกันบ้างในส่วนปลีกย่อย เช่น

คนแต่งวางอยู่ในสิ่งอื่น

เรื่องปลาสลิด จากสมุทรปราการ	- หญิงสาวแต่งวางอยู่ในงาช้าง
เรื่องสังข์ทอง จากชลบุรี	- เด็กแต่งวางอยู่ในหอยสังข์
เรื่องยอดพระกลิ้งจากสุโขทัย	- หญิงสาวแต่งวางอยู่ในกระบอกไม้

การซ้ำกันของอนุภาควรรณกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องปกติธรรมดา อนุภาควรรณกรรมเป็นพฤติกรรมทางวัฒนธรรม มีลักษณะเหนืออินทรีย์ (super-organic) อยู่ได้ด้วยตนเอง เป็นปรากฏการณ์ที่หลอมหลอมสะสมมาเป็นมรดกตกทอด มีใครมีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของโดยเฉพาะ เมื่อหลอมหลอมขึ้นมาแล้วก็มีการสืบทอด อาจมีการคัดแปลง ผสมผสานกันใหม่บาง ปรากฏว่าเรื่องมขฬามีอนุภาควรรณกรรม สำเร็จรูปอยู่ในความทรงจำ อาจนำมาใช้ได้ตามความต้องการ อนุภาคใดประทับใจมาก ก็นำมาใช้อย่างกว้าง

วรรณกรรมแต่ละเรื่องประกอบขึ้นด้วยอนุภาคต่าง ๆ อนุภาคที่อยู่เป็นกลุ่ม มีข้อความสืบเนื่องกันจัดว่าเป็นอนุกรม ในวรรณกรรมเรื่องหนึ่งประกอบด้วยอนุกรมอนุภาคหลายอนุกรม

ข้อควรสังเกตเป็นพิเศษนอกเหนือจากความซ้ำกันของอนุภาค คือ ความเคลื่อนไหวของอนุกรมอนุภาค จะเป็นวาววรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ จะมีโครงเรื่องเฉพาะที่เรียกว่า แบบเรื่อง (Type) เช่นแบบเรื่องปลาบทอง แบบเรื่องพิกลทอง อนุภาคหรืออนุกรมอนุภาคที่ประกอบกันขึ้นเป็นโครงเรื่องเฉพาะนี้ จะเป็นอนุกรมอนุภาคกึ่งที่ ไม่เปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่

ช่วยใหัวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ มีลักษณะเฉพาะตัว ต่างจากเรื่องอื่น ๆ อนุกรมอนภาคอีกประเภทหนึ่งจะเคลื่อนไหวได้ ฉะนั้นทอจะใช้อนุกรมอนภาคประเภทนี้ในการขยายเรื่องเพิ่มเติมรายละเอียดในโครงเรื่อง บางส่วนอาจมี บางส่วนอาจไม่มี เป็นไปตามอัชฌาศัยของผู้เล่า ทั้งเป็นรากฐานจากการพิจารณาเปรียบเทียบวรรณกรรม 2 กุ คือ เรื่องลูกเขย กับ เรื่องกาคำ และเรื่องพิกลทอง กับ เรื่องจันทกอทร

เรื่องลูกเขยจากทรงคนอง กับเรื่องกาคำจากบ้านโน มีเนื้อหาล้ายกลึงกันมาก ในเรื่องลูกเขย สามักรรยาคนหนึ่งทอคนใด และนำมาให้ลูกสาวเลี้ยงไว้ ในที่สุดก็ไก่อยกินกับลูกสาว งกลายเป็นคนใด สามักรรยาอีกคนหนึ่งจึงนำให้ลูกสาวมาง ผลก็ลงเอยควยลูกสาวถกกัน ส่วนเรื่องกาคำนั้น สามักรรยามีลูกเป็นกาคำ ไคลอยแพไป กาคำกลายร่างเป็นมนุษย์ไค ไคแต่งงานกับหญิงสาว น้องภรรยาากำไคสามักรรยาเป็นงเหลิ่อมที่กลายเป็นมนุษย์ไคเช่นกัน ส่วนพี่สาวคนโต แม่ไคหางเหลิ่อมมาให้เป็นสามักรรยาเหลิ่อมกับกินนางเสีย

อนภาคของเรื่องกาคำกับเรื่องลูกเขย เปรียบเทียบกันไคดังนี้

เรื่องกาคำ ในวรรณกรรมจากบ้านโน

เรื่องลูกเขย จากวรรณกรรมไทยรามัญ

อนุกรม 1

คนมีลูกเป็นกา

กาคำกลอยแพ

หญิงสาวแต่งงานกับกาคำ

อนุกรม 2

หญิงแต่งงานกับง

งกลายร่างเป็นมนุษย์ไค

อนุกรม 3

แม่นางมาให้ลูกสาวมาง

งกินหญิงสาว

อนุกรม 1

หญิงแต่งงานกับง

งกลายร่างเป็นมนุษย์ไค

อนุกรม 2

แม่นางมาให้ลูกสาวมาง

งกินหญิงสาว

เรื่องกาถามีอนุกรมอนุภาค 3, อนุกรม ส่วนเรื่องลูกเขย มี 2 อนุกรม อนุกรม 2 และ 3 ของเรื่องกาคำ ตรงกันกับอนุกรม 1, 2 หรือทั้งเรื่องของเรื่องลูกเขย จึงกล่าวได้ว่า เรื่องทั้งสองนี้มีแบบเรื่องเดียวกัน อนุกรมอนุภาคทั้งหมดที่อยู่ในแบบเรื่องก็คือ อนุกรม 2, 3 ในเรื่องกาคำ หรืออนุกรม 1, 2 ในเรื่องลูกเขย ส่วนอนุกรม อนุภาค 1 ในเรื่องกาคำ เป็นส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามา

เรื่องพิกลทอง ส่วนตอนที่ 2 ที่ละ พลุบงาม เจ้า มีรายละเอียดต่างจากส่วนแรก และต่างจากเรื่องในนิทานชาวบ้าน ของกรมศิลปากร เรื่องในนิทานชาวบ้าน ของกรมศิลปากรนั้น คล้ายเทพนิยาย ของทางตะวันตก บางเอาคือพิกลทองได้รับความทุกข์ยาก แต่เนื่องจากความคิ่งาม จึงมีเทพธิดามาช่วยให้ไ้พบความสุขในที่สุด คล้ายคลึงกับการช่วยเหลือของนางฟ้าคอสโมเรลลา ในเรื่องซินเดอเรลลา แต่เรื่องจากทรงกนงนี้ วิทยากร กล่าวถึงการเดินทางกลับเมืองของพิกลทอง และเจ้าชาย ระหว่างทางนางยักษ์ได้สำนางให้เป็นชะนี แล้วแปลงกายเป็นนางแทน ภายหลังพระราชทานายจับนางยักษ์มา เอาเลือดรกรางชะนี แก้วสำให้พิกลทองได้ วิทยากรพยายามโยงเรื่องส่วนนี้ให้เกี่ยวกับเรื่องส่วนแรก โดยบอกว่านางยักษ์ก็คือแรงที่กษัตริย์พิกลทองมาแตก

เรื่องจันทโครพ ส่วนตอนที่ 2 ในวรรณกรรมจากบ้านใน ละเอียดยกว่าส่วนแรก ทั้ง ๆ ที่ผู้เล่าเป็นบุคคลคนเดียวกัน ในส่วนแรกเน้นการชิงนางระหว่างจันทโครพกับใจ และจบลงควยนางถูกสาปเป็นชะนี ในส่วนที่ 2 เล่ายืคาวชั้ช้อนออกไป พระจันทโครพได้พบนางมัจฉินท์ในถ้ำ ไ้นางเป็นชายา และเดินทางกลับเปื่อง ระหว่างทางนางยักษ์สาปนางมัจฉินท์ให้เป็นบ้าโ้ แล้วแปลงกายแทนนาง ภายหลังพระราชารูความจริง ทำอุบายจะจับนางยักษ์ และแก้ไขมัจฉินท์ให้กลับคิ่คังเดิมได้

นาสังเกตุว่ารายละเอียดที่เพิ่มเติมเข้ามาในเรื่องพิกลทอง และจันทโครพตรงกัน

อนุภาคของเรื่องพิกลทองและเรื่องจันทโครพ เปรียบเทียบกับไค้ดังนี้

พิกลทอง (ส่วนวันที่ 2) จากวรรณกรรม
ไทยรามัญ

อนุกรม 1

นางมีลักษณะพิเศษ ขณะพุดมีกลอนพิกลทอง
วาทะของนางทำให้แรงอาฆาต
ความยากลำบากที่ได้รับจากแรงอาฆาต

อนุกรม 2

การอธิบายเสียงทนายขอให้ครองช่วย
เจ้าชายมาช่วยนางไค้ นางเป็นครอง

อนุกรม 3

การเดินทางกลับเมือง
ยักษ์ลอบทำร้ายและแปลงกายเป็นนาง
การจับผิดยักษ์โดยทำอวยคุกริยาอาการ
การแก้ไขนางให้กลับสู่สภาพเดิม

จันทโครพ (ส่วนวันที่ 2) ในวรรณกรรมจาก
บ้านโน

อนุกรม 1

เจ้าชายเริ่มวิชากับฤๅษี
เจ้าชายลาอาจารย์กลับเมือง
เจ้าชายไค้ นางจากผอบ

อนุกรม 2

การชิงนางระหว่างเจ้าชายกับโจร
เจ้าชายตายเพราะนางทรยศ

อนุกรม 3

ฤๅษีชุบชีวิตเจ้าชาย
เจ้าชายพบนางในถ้ำ

อนุกรม 4

การเดินทางกลับเมือง
ยักษ์ลอบทำร้ายและแปลงกายเป็นนาง
การจับผิดยักษ์โดยทำอวยคุกริยาอาการ
การแก้ไขนางให้กลับสู่สภาพเดิม

อนุกรมอนุภาคที่ตรงกันของทั้ง 2 เรื่อง ก็อนุกรม 3 ในเรื่องพิกลทอง กับอนุกรม 4 ในเรื่องจันทโครพ แสดงให้เห็นชัดเจนว่าอนุกรมนี้เคลื่อนไหวได้ และเป็นอนุกรมอนุภาคซึ่งเป็นที่ยอมรับ จึงนำมาใช้ในเรื่องต่าง ๆ กัน

สำหรับโครงเรื่องของพิกลทอง และจันทโครพนั้น เป็นกนละแบบเรื่องกัน ดังนี้

แบบเรื่องพิกลทอง

นางเอกมีลักษณะพิเศษ คือ มีดอกพิกลร่วงจากปากขณะพูด นางต้องเผชิญความทุกข์ยากในตอนคน และมีความสุขในบันปลาย

แบบเรื่องจันทโครพ

พระเอกเรียนวิชากับฤาษี เมื่อเดินทางกลับเมือง ได้มอบจากฤาษี ระหว่างทางซักคำสังฤาษี จึงได้รับอันตรายเพราะนางในมอบเป็นคนเหต

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการ เปรียบเทียบวรรณกรรม 2 ชิ้น ข้างต้น สนับสนุนแนวคิดที่ว่า อนุกรมอนุภาคส่วนหนึ่ง เป็นส่วนคงที่ อีกส่วนหนึ่งมีการเคลื่อนไหว โยกย้าย บางทีก็ปรากฏ บางทีก็หายไป แล้วแต่ความพอใจของผู้เล่า ในเรื่องลูกเซียง และกาคำ ส่วนที่คงที่คือ เรื่องการครองคู่ระหว่างงกับคน เรื่องกาคำเพิ่มอนุกรมอนุภาคอันเข้ามาอีกในส่วนตน ส่วนเรื่องพิกลทองและจันทโครพ วิทยาการทางโซอนุกรมอนุภาคชุดเดียวกันในการขยายเรื่อง

อนุกรมอนุภาค เป็นเครื่องมือสำหรับขยายเรื่องวรรณกรรม และสร้างวรรณกรรมขึ้นใหม่ ในการขยายเรื่อง ผู้ที่จะทำได้จะต้องรู้แกนของเรื่องเสียก่อน แล้วจึงเพิ่มเติมรายละเอียด เป็นกระพุ่มากน้อยตามต้องการ เช่นเรื่องพิกลทอง แกนของเรื่องคือ นางเอกของเรื่องมีลักษณะพิเศษ ขณะพูดมีดอกพิกลร่วงจากปาก นางต้องเผชิญความทุกข์ยากในเบื้องต้น และพบความสุขในที่สุด ไมว่าจะถ่ายทอดเรื่องนี้สั้นหรือยาว เรื่องก็ยังคงอยู่ในแวดวงดั่งกล่าวเสมอ

ส่วนการสร้างเรื่องวรรณกรรมขึ้นใหม่นั้น เป็นลักษณะจงใจ อาจทำได้โดยวิธีแปลงอนุภาคในแกนเรื่องเดิม เช่น แกนเรื่องพิกลทอง อนุภาคในแกนเรื่องอนุภาคหนึ่งคือ นางมีลักษณะพิเศษมีพิกลร่วงจากปากขณะพูด ผู้สร้างเรื่องใหม่อาจแปลงอนุภาคเป็นว่า นางมีลักษณะพิเศษ ขณะเดินจะมีดอกบัวรองรับ เป็นต้น ต่อจากนั้นผู้สร้างเรื่อง ก็อาจใส่อนุกรมอนุภาคทดแต่ง เรื่องให้วิจิตรพิสดารตามต้องการ

ระยะหนึ่งวรรณคดีประเภทนิทานคำกลอน มีลักษณะการสร้างเรื่องใหม่ โดยใช้
 อนุภาคที่มีอยู่มากเรียบเรียงต่อกัน ควดยลัดคัลลยคลึงกันมาก จนเกิดความซ้ำซากทั้งคำ
 โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง ผู้อ่านทั่วไปเรียกเรื่องประเภทนี้ว่า เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ลักษณะ
 เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ นั้น เป็นเรื่องที่มีตัวเอกเป็นพระยามหากษัตริย์ พระเอกมักไปเรียนวิชา
 ในป่า ระหว่างเดินทางกลับเมืองก็ไคนางงาม เผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ มีการชิงนาง
 การทอสังข์ควยอิทธิฤทธิ์ อานาจที่เกินจริง มีเรื่องการอิฉาวิชา ทำอุบาย ทำเสน่ห์
 เล่ห์กลของตัวละครฝ่ายหญิง ตัวอย่างเรื่องประเภทนี้ เช่น ลักษณวงศ์ พระอภัยมณี เป็นต้น
 เรื่องลักษณะนี้มีมากจนมีผู้แต่งเรื่องล้อเลียนขึ้น คือเรื่องระเณลันไคของพระมหามนตรี (ทรัพย์)
 และเรื่องพระมะเหลเถไถ ของคุณสุวรรณ เรื่องแรกล้อโดย กำหนดตัวเอกให้เป็นขอทาน
 แทนที่จะเป็นกษัตริย์ เรื่องหลังล้อควยการใช้ภาษา ส่วนโครงเรื่องก็ยังไม่ทิ้งลักษณะจักร ๆ
 วงศ์ ๆ เรื่องระเณลันไค มีการชิงนางระหว่างทางประคึกกับระเณลันไค และมีการแสดง
 การชิงนางระหว่างนางประคึกกับนางกระแฉะ เรื่องพระมะเหลเถไถ ก็มีการชิงนางระหว่าง
 ยักษ์กับมนุษย์

ลักษณะการสร้างเรื่องใหม่โดยเลียนแบบเรื่องเดิม แม้ในวรรณกรรมปัจจุบันก็ยังปรากฏ
 ชัดเจนอยู่ นวนิยาย ภาพยนตร์ ภาพยนตร์โทรทัศน์จำนวนมากเรื่อง ที่มีผู้แต่งเรื่องขึ้นใหม่
 แต่ถ้าวิเคราะห์แล้วจะเห็นเด่นชัดว่า แต่ละเรื่องยังมีส่วนย่อย หรืออนุกรมอนุภาคที่ได้มาจาก
 เรื่องเดิม มากบ้าง น้อยบ้าง บางเรื่องก็มีมาก จนจำเจ ซ้ำซาก รวมทั้งศิลปะการถ่าย
 ทอดไม่ดีพอ ก็จะถูกขนานนามว่าเป็นเรื่องประเภท "น้ำเน่า" บางเรื่องก็นำเรื่องเดิมมา
 คัดแปลง เพิ่มเติม ขยายให้ยาวออกไป เช่น ภาพยนตร์โทรทัศน์เรื่องอุทัยเทวี พิกุลทอง
 เป็นต้น ทั้งสองเรื่องจัดเป็นตัวอย่างของการนำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่ เพิ่มเติมอนุกรมอนุภาค
 ลงให้สลับซับซ้อนวิจิตรพิสดารยิ่งขึ้น แก่นของเรื่องอุทัยเทวี คือ นางเอกกำเนิด โดยอาศัย
 อยู่ในรางคางคก ได้เป็นครองของเจ้าชาย ต้องพลัดพรากจากเจ้าชาย เพราะหญิงอื่น
 หนึ่ง แต่ท้ายที่สุดก็กลับครองคู่กับเจ้าชายด้วยความสุข เรื่องพิกุลทอง แก่นของเรื่องก็กล่าว
 มาแล้วข้างต้น ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยของทั้ง 2 เรื่อง เพิ่มเติมขึ้นมากมาย

เรื่องแก้วพิศดาร* เข้าลักษณะ เรื่องใหม่ที่เราสร้างโดยแปลงอนุภาคในแบบเรื่องเดิม รวมทั้งสอดแทรกอนุกรมอนุภาคอื่น ๆ ลงอีก การแปลงอนุภาคที่เด่นชัด คือ

- ในเรื่องสังข์ทอง นางจันทวีประสูติอรสออกเป็นสิ่งผิดปกติธรรมดา คือ หอยสังข์

ส่วนเรื่องแก้วพิศดาร นางสุวรรณรัตนาประสูติอรสเป็นสิ่งผิดปกติธรรมดาเช่นกัน แต่เปลี่ยนเป็นลูกแก้ว

เรื่องที่สร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ หรือวรรณกรรมประเภทอื่น ถ้าพิจารณาโดยโครงเรื่อง แก่นของเรื่อง หรือแบบเรื่อง จะเห็นว่านี่ในพื้นแนวเรื่องเดิมที่มีมาแล้ว เป็นเรื่องแบบธรรมเนียมนิยม (convention) แต่ความน่าสนใจจะอยู่ที่ศิลปะการถ่ายทอด เช่น ศิลปะการถ่ายทอดของภาพยนตร์ การใช้โวหารที่ไพเราะน่าฟัง การสอดแทรกปรัชญา ข้อคิด หรือการที่คนตาย เป็นต้น เหล่านี้เป็นสิ่งช่วยเสริมให้เรื่องเก่าที่เล่าใหม่ หรือเรื่องใหม่ที่ไต่มาจากเก่าเรื่องเดิมอยู่ในความสนใจของมนุษย์ต่อไป

* ภาพยนตร์โทรทัศน์เริ่มแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ตั้งแต่ ปี พ.ศ.

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ประเภทวรรณกรรมพื้นบ้านของชนเชื้อสายรามัญ ตามลพทรางนอง พร้อมทั้งวิเคราะห์วรรณกรรมที่รวบรวมได้ว่าเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ และแนวคิดของชนในท้องถิ่นนั้นอย่างไร

วิธีดำเนินการ

1. รวบรวมข้อมูลที่ตำบลทรางนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2516 ถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2516 โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากร ท้องถิ่น และวรรณกรรม จากวิทยากร 10 คน
2. ถ่ายเสียงจากเครื่องบันทึกเสียง เป็นลายลักษณ์อักษร
3. จาแนกประเภทวรรณกรรมตามรูปแบบ (Form)
4. วิเคราะห์วรรณกรรมแต่ละเรื่องโดยเปรียบเทียบกับวรรณกรรมที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว พร้อมทั้งวิเคราะห์ความเป็นอยู่และแนวคิดของชาวบ้านที่ปรากฏในวรรณกรรม

สรุปผลการศึกษา

1. วรรณกรรมที่รวบรวมได้ 81 เรื่อง จำแนกประเภทได้ดังนี้
ประวัติ	16 เรื่อง
นิทานไมรฺจบ	2 เรื่อง
นิทานเรื่องสัตว์	2 เรื่อง

นิทานทรงเครื่อง	6 เรื่อง
มขลกล	15 เรื่อง
2. เรื่องที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อ แนวคิด และคตินิยมของชาวไทยรามัญได้เป็นอย่างดี ได้แก่

เรื่องอิงประวัติทางพุทธศาสนา	6 เรื่อง
นิทานเรื่องสัตว์	2 เรื่อง
นิทานคติ	8 เรื่อง
นิทานทรงเครื่อง	6 เรื่อง

3. วรรณกรรมไทยรามัญ ปรากฏซ้ำกับเรื่องในท้องถิ่นอื่น* 17 เรื่อง

อภิปรายผล

การเล่านิทานมีจุดมุ่งหมายใหญ่ เพื่อให้ผู้ฟังและผู้เล่าเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่เครื่องบันเทิงใจอื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ย้ายไปแพร่หลาย นิทานจะเป็นที่นิยมมาก บางครั้งชาวบ้านก็นิทานเป็นเครื่องปลอบประโลมใจให้คลายความเจ็บเหงา ความเศร้าโศก เช่น การเล่านิทานในขณะที่อยู่เป็นเพื่อนศพ ฉะนั้นบางพื้นที่ก็มีการดัดแปลงนิทานให้เป็นบทเพลงร้องประกอบดนตรี

จุดมุ่งหมายสำคัญที่แฝงอยู่ในการเล่านิทานอีกประการหนึ่งคือ การให้ข้อคิดและคติ จักเป็นกลวิธีในการอบรมลูกหลานของชาวบ้าน นิทานแสดงแนวคิด มาตรฐาน และแนวการปฏิบัติตนในสังคม ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

* ศึกษาเปรียบเทียบจากหนังสือวรรณกรรมจากบ้านโน (จังหวัดชลบุรี), คุณคาศิชาวบ้านหมานเมืองเก่า (จังหวัดขอนแก่น), วรรณกรรมจากตำบลศรีศรีมาศ (จังหวัดสุโขทัย), และนิทานชาวบ้าน ภาค 1 - 4.

หลักประจำใจของชาวบ้านคือพุทธธรรม พรรณณารมว่านานมากได้เล่าเรื่องมาจาก
เรื่องราวในพระไตรปิฎก และคัมภีร์อื่น ๆ ทางพุทธศาสนา

~~แนวปฏิบัติที่แบ่งอยู่ในวรรณกรรมเหล่านี้ ที่เคย ๆ คือ~~

บุตรของ เชื้อพัง อยู่ในโอวาทของบิดามารดา จึงจะประสบความสุขความเจริญ
ผู้ออกคดียุติธรรม เป็นที่รัก เกียรติของสังคม

ภรรยาควรมีความเคารพยำเกรงสามี ไม่ก้าวร้าวสามีทั้งทางกาย วาจา และใจ
การฝึกลูกเมียเขาและการ เบียดเบียนทำอันตรายผู้อื่นให้บาดเจ็บ หรือถึงแก่ชีวิต เป็น
สิ่งควรละเว้น

ความตั้งใจดี และการทำบุญด้วยศรัทธาอันแน่วแน่ ก่อให้เกิดความผ่องแผ้วในใจ
โลกุตสลง

สำหรับเรื่องมรดกส่วนใหญ่เป็นเรื่อง เกี่ยวกับการมรดกในการใช้ภาษา แสดง
ให้เห็นปัญหาการปรับตัวของชาวรามัญในอดีต ความซับซ้อนเกิดจากการมองความมรดกใน
อดีตอย่างไม่มีมรดก

วรรณกรรมที่ซ้ำกับเรื่องในท้องถิ่นอื่น แสดงออกถึงแนวนิยมอันตรงกัน ชาวทรงคนอง
เป็นส่วนหนึ่งของชนชาวไทย ยอมรับความคล้ายคลึงกับชาวไทยในท้องถิ่นอื่น ๆ อย่างน้อยก็ในรูปของ
วรรณกรรม

วิทยากรมถ่ายทอดวรรณกรรมมีน้อยคน และส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ วรรณกรรมที่เขาจะ
เริ่มทบทวนไปทุกที่ ผู้สนใจฟังก็มีน้อย อาจเป็นเพราะหาเวลาว่างยาก ประการหนึ่ง ประกอบ
กับปีศาจให้ความบันเทิงใจอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาค้นคว้ารวบรวมเฉพาะวรรณกรรมประเภทประวัติ นิทาน และนิยาย
จากวิทยากรในตำบลทรงคนอง ผู้สนใจอาจจะรวบรวมวรรณกรรมจากชาวไทยรามัญในแหล่ง
อื่น ๆ นามาศึกษาเปรียบเทียบกันได้

2. วรรณกรรมไทยรามัญที่รวบรวมไว้นี้ น่าจะได้นำไปศึกษาเปรียบเทียบกับ
วรรณกรรมท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว

3. น่าจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องเดียวกัน แต่ต่างสำนวนกัน
เพื่อดูการเปลี่ยนแปลง ความเคลื่อนไหวของอนุกรมอนภาคในวรรณกรรมนั้น ๆ

4. ผู้สนใจอาจศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นแขนงอื่น ๆ ของชาวไทยรามัญ เช่น
ภาษา การเล่นพื้นเมือง เป็นต้น

แผนที่แสดงอาณาเขตจังหวัดสมุทรปราการ

กมล กายาวัณณะ "นครเขื่อนขันธ์" อนุสาร อ.ส.ท. 7 : 14 - 19, 69 - 75, 77
กุมภาพันธ์ 2511.

กิ่งแก้ว อัครากร วรรณกรรมจากบ้านใน โรงพิมพ์กุสุมา 2514, 444 หน้า.

กิ่งแก้ว อัครากร "วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น" ข้อเฝ้า 4 : 14 - 16 เมษายน 2514,
กุดดาบ มัลลิกะมาส คดีชาวบ้าน โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ 2509, 268 หน้า.

เกษม บุญศรี ประเพณีทำบุญเนื่องในพระพุทธศาสนา องค์การคำของกุสุมา 2504,
261 หน้า.

การร์, เอ ชาติวงศ์วิทยาว่าด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย อักษรเจริญทัศน์แผนก
การพิมพ์ 2509, 47 หน้า.

ครูเก่า (นามแฝง) "แห่งหนึ่งซึ่งกรสนใจในวรรณคดี" วิทยาคาร 9 : 25 - 43
พฤศจิกายน 2513.

จัก ฤทธิ์ไธสง และผู้อื่น นิทานพื้นเมืองของไทย สำนักพิมพ์คงศึกษา 2503, 488 หน้า.

จารุณี กองพลพรหม กุดคำคดีชาวบ้านหมู่บ้านเมืองเก่า วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516, 247 หน้า.

จางค์ ทงประเสริฐ แผล บ่อเกิดประเพณีอันเคย เล่ม 1 โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 2512,
568 หน้า.

เฉลิม สุขเกษม สมุทรปราการ สำนักพิมพ์สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2515, 200 หน้า.

ชิน อยู่ดี "เราจะไต่อะไรบ้างจากนิทานท้องถิ่น" อ.ส.ท. 5 : 12 - 13, 57,
59 - 62 ธันวาคม 2510.

คารง บัชฌมนันต์ "ความ^๑รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม" มิตกร 10 : 17 - 18, 43
30 พฤษภาคม 2508.

คำ^๑รงราชานุกา^๑พ, สม^๑เจ้า^๑พระ^๑เจ้า^๑บรม^๑วงศ์^๑เธอ กรม^๑พระ^๑ยา ตำ^๑น^๑าน^๑พระ^๑น^๑ท^๑เจ^๑ก^๑ย์ แพร^๑พิ^๑ทยา
2514, 232 หน้า

คำ^๑รงราชานุกา^๑พ, สม^๑เจ้า^๑พระ^๑เจ้า^๑บรม^๑วงศ์^๑เธอ กรม^๑พระ^๑ยา เท^๑ียว^๑เบ^๑ือง^๑พ^๑า พิมพ์^๑ใน^๑งาน
พระ^๑ราช^๑ทาน^๑เพ^๑ล^๑ิง^๑ก^๑น^๑เจ้า^๑พระ^๑ยา^๑พิ^๑ช^๑ย^๑ญา^๑ติ (ก^๑ัน บ^๑น^๑น^๑าค) พ.ศ. 2489, 468 หน้า.

คำ^๑รงราชานุกา^๑พ, สม^๑เจ้า^๑พระ^๑เจ้า^๑บรม^๑วงศ์^๑เธอ กรม^๑พระ^๑ยา พระ^๑ราช^๑พง^๑ศา^๑ว^๑การ
กร^๑ง^๑ร^๑ต^๑น^๑โก^๑ส^๑ิน^๑ท^๑ร์ รัช^๑กาล^๑ที่ 2 เล^๑ม 2 โรง^๑พิมพ์^๑กร^๑ุ^๑ส^๑ภา 2505, 247 หน้า.

คุ^๑ษ^๑มี มา^๑ลา^๑ก^๑ล และ^๑วิ^๑กา^๑ว^๑รร^๑ณ บ^๑น^๑ญ^๑ปี^๑ว แ^๑ปล เช^๑ือ^๑ชา^๑ติ^๑กับ^๑วั^๑ฒ^๑น^๑ธ^๑ร^๑ม โรง^๑พิมพ์^๑ศา^๑ว^๑การ^๑
2500, 64 หน้า.

ตรี^๑มิ^๑ตร, คณะ ป^๑ระ^๑วั^๑ค^๑เ^๑น^๑ง^๑น^๑พ^๑ท^๑ 80 อ^๑ง^๑ก โรง^๑พิมพ์^๑ธ^๑ร^๑ม^๑บ^๑รร^๑ณ^๑ศา^๑ว^๑การ 2509, 159 หน้า.

ทอง^๑ค^๑อ กล^๑ว^๑บ^๑ไ^๑ม ฅ.อ^๑ยุ^๑ช^๑ยา "นิ^๑ทา^๑น^๑ชา^๑ว^๑บ้าน^๑กับ^๑การ^๑ส^๑ง^๑เส^๑ริ^๑ม^๑การ^๑ท^๑อง^๑เท^๑ียว" อ.ส.ท.
2 : 20 - 21, 39 - 43 กันยายน 2508.

ทิ^๑พา^๑กร^๑ว^๑ง^๑ศ์, เจ้า^๑พระ^๑ยา พระ^๑ราช^๑พง^๑ศา^๑ว^๑การ กร^๑ง^๑ร^๑ต^๑น^๑โก^๑ส^๑ิน^๑ท^๑ร์ รัช^๑กาล^๑ที่ 2 โรง^๑พิมพ์^๑
คร^๑ุ^๑ส^๑ภา 2504, 206 หน้า.

ธ^๑ร^๑ม^๑โก^๑ศา^๑จา^๑ร^๑ย^๑, พระ ตำ^๑น^๑าน^๑พระ^๑พ^๑ท^๑ศา^๑ว^๑ก ภาค 3 พิมพ์^๑เป็น^๑อน^๑ุสร^๑ณ^๑ใน^๑งาน^๑ณ^๑า^๑ป^๑น^๑ก^๑ิจ^๑ศ^๑พ
นาง^๑บ^๑ัน กล^๑ิน^๑แ^๑ว โรง^๑พิมพ์^๑ประ^๑ยุ^๑ว^๑ง^๑ศ์ 2512, 112 หน้า.

ธ^๑ร^๑ม^๑โก^๑ศา^๑จา^๑ร^๑ย^๑, พระ พ^๑ท^๑ศา^๑ว^๑กา ธ^๑ร^๑ม^๑เส^๑ว^๑การ^๑พิมพ์^๑ 2513, 312 หน้า.

ธ^๑ร^๑ม^๑ว^๑รา^๑ล^๑ัง^๑การ, พระ บ^๑า^๑เท^๑ียว^๑ใน^๑พระ^๑ไ^๑คร^๑บ^๑ิ^๑ฎ^๑ โรง^๑พิมพ์^๑ห^๑าม^๑กุ^๑ร^๑า^๑ช^๑ว^๑เ^๑ย^๑า^๑ล^๑ย 2510,
160 หน้า.

บรรณานุกรม

วชิรญาณ, หอพระสมณ นิบาตชาดก เล่ม 15 โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร 2470,
162 หน้า.

วชิรญาณ, หอพระสมณ นิบาตชาดก เล่ม 23 ภาคผนวก โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร
2474, 262 หน้า.

ศิลปากร, กรม นิทานชาดก ภาคที่ 1 — ภาคที่ 4 ศิลปাবรรณการ 2513, 731 หน้า.

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมการฝึกหัดครู คู่มือวิชาภาษาไทย เล่ม 3 โรงพิมพ์คุรุสภา
2512, 419 หน้า.

สมบัติ พลายน้อย เกร็ดโบราณคดีประเทศไทย โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม 2512, 436 หน้า.

สมบัติ พลายน้อย เล่าเรื่องพญารามัญ วัชรินทร์การพิมพ์ 2515, 464 หน้า.

สมพงษ์ เกียรติกรเพชร ประเทศไทยและเรื่องนาร โรงพิมพ์จรัสนิทวงศ์ 2514,
796 หน้า.

สมโรจน์ สวัสดิ์กุล "พูดกันถึงวรรณคดีไทย" วิทยารย 4 : 379 — 389 มิถุนายน
2509.

สุชีพ ปุณณภาพ กาสนาเปรียบเทียบ สำนักพิมพ์บรรณการ พิมพ์ครั้งที่ 2 2509,
490 หน้า.

สุก แสงวิเชียร และผู้อื่น บอญในอภิตและปัจจุบัน โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 2513, 72 หน้า.

สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์ คติชาดกกับไทย ก้าวหน้าการพิมพ์ 2512, 210 หน้า.

สุนทรภู่ พระอภัยมณีคำกลอนของสุนทรภู่ โรงพิมพ์คุรุสภา 2491 — 2493, 1208 หน้า.

หอพระคริสตธรรมแห่งประเทศไทย พระคริสตธรรมกัมภีร์ พิมพ์ในสองกอง 2505, 764 หน้า.

มหาวิทยาลัย พระชัยมฤตยูฤทธาแปล ภาค 3 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
2500, 199 หน้า.

มหาวิทยาลัย พระชัยมฤตยูฤทธาแปล ภาค 4 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
2492, 232 หน้า.

มหาวิทยาลัย พระชัยมฤตยูฤทธาแปล ภาค 7 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
2503, 269 หน้า.

มหาวิทยาลัย มังคลัตถินีแปล เล่ม 2 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย 2512,
356 หน้า.

ลิไทย, พระมหาธรรมราชา ไตรภูมิพระร่วงของพระญาติไทย องค์การถ่ายของกุศล
2503, 326 หน้า.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยา พระประวัติศรีเสลาและพระนิพนธ์ต่าง
เรื่อง พิมพ์ในงานทรงบำเพ็ญพระกุศลฉลองพระชนมายุครบ 90 ปี หม่อมเจ้าหญิง
จรัสโสม เกษมสันต์ 8 กันยายน 2509, 163 หน้า.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยา พุทธประวัติ เล่ม 1 โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัย 2496, 127 หน้า.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยา พุทธประวัติ เล่ม 2 โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัย 2506, 42 หน้า.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยา พุทธประวัติ เล่ม 3 โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัย 2506, 76 หน้า.

วชิรญาณ, หอพระสมุด นิบาตชาดก เล่ม 2 โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร 2465, 373 หน้า.

นริศรานุวัดติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยา และ สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาคำวรวงราชานุภาพ
สาส์นสบเด็จพระ เลบ 12 องค์การกาของกรสภา 2504, 328 หน้า.

ปรมาณุรักษิโปรส, สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระ พระปฐมสมโพธิกิตา โรงพิมพ์การศาสนา
 2505, 562 หน้า.

ประจักษ์ สายแสง วรรณกรรมจากตำลศรศิริมาศ จังหวัดสโขทัย ปริญญานิพนธ์การศึกษา
 มหาวัดิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516, 273 หน้า.

ประสาท หลักศิลา สังกมวิทยาเบื้องต้น อักสำเนา "นับจำนวนหน้าไม้ไก่".

พระคลัง (หน), เจ้าพระยา ราชาธิราช ศิลปามรรณาการ 2502, 671 หน้า.

พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เลม 4 อนุสรณ์งานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ พุทธศักราช 2500
 โรงพิมพ์การศาสนา, 846 หน้า.

พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เลบ 23 อนุสรณ์งานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ พุทธศักราช
 2500 โรงพิมพ์ การศาสนา, 254 หน้า.

พระภิกษุปาติโมกข์บริบททั้งอรธและแปล โรงพิมพ์โสภณพิพรรณาการ 2463, 76 หน้า.

พระราชพงศาวดารกรุงเกา เลมที่ 2 ม.ป.ท. ม.ป.พ., 469 หน้า.

พุทธทาสภิกขุ พุทธประวัติจากพระโอษฐ์ สมาคมยุวพุทธ 2500, 410 หน้า.

พนศักดิ์ ศักดาณวัฒน์ นิทานชาคกพระเจ้าหนารอยชาติ เลม 2 สำนักพิมพ์ธรรมมรรณาการ
 2516, 1168 หน้า.

มหามกุฏราชวิทยาลัย แปลอันตรกาดารมมท โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย 2481,
 311 หน้า.

อนุমানราชชน. พระยา ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน สมเจตน์การพิมพ์ 2512, 239 หน้า.

อนุมานราชชน. พระยา ประเพณีเกี่ยวกับกรรมสารท โรงพิมพ์สมาคมสังฆมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2516, 311 หน้า.

อาร์บี ลัดทวี่ 'นิทานพื้นเมืองไทยบางเรื่อง' ประชาศึกษา 9 . 538 - 544
เมษายน 2507.

Attagara, Kingkeo, The Folk Religion of Ban Nai, Kurusapha Press, 1968, 597 pp.

Brunvand, Jan H., The Study of American Folklore, W.W. Norton & Company. Inc., New York, 1968, 383 pp.

Cuber, John F. "Folklore", The World Book Encyclopedia, Field Interprises Education Corporation, 1960, Vol. 6, p. 282 - 283.

Dundes, Alan, The Study of Folklore, Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, N.J., 1965, 481 pp.

Lee, Hector H., Lore of our Land, Harper & Row, Publishers, Incorporated, 1963, 328 pp.

Thompson, Stith, The Folktale, The Hadden Craftsmen, second printing, 1951, 510 pp.